T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT POLİTİKASI BİLİM DALI

STRATEJİK PLANLAMANIN KIRSAL KALKINMAYA ETKİSİ VE GAZİANTEP ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yener YÜKSEL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hakan Naim ARDOR

ANKARA-2012

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT POLİTİKASI BİLİM DALI

STRATEJİK PLANLAMANIN KIRSAL KALKINMAYA ETKİSİ VE GAZİANTEP ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Yener YÜKSEL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hakan Naim ARDOR

ANKARA-2012

ONAY

Yener YÜKSEL tarafından hazırlanan "Stratejik Planlamanın Kırsal Kalkınmaya Etkisi ve Gaziantep Örneği" başlıklı bu çalışma 29.11.2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından (oy birliği / ~~oy çokluğu~~) ile başarılı bulunarak İktisat Politikası bilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Aziz KONUKMAN
(Başkan)

Doç. Dr. Hakan Naim ARDOR (Danışman)

Yrd.Doç.Dr.Atilla GÖKÇE (Üye)

ÖNSÖZ

İl Genel Yönetiminin ve dolayısıyla İl Özel İdarelerinin Kırsal Alan Yönetiminin önemli bir unsuru olduğu, kırsal kalkınmaya yönelik görev ve yetkileri bulunduğu bilinmektedir. 5018 sayılı “Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu” uyarınca kamu İdarelerinin kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde stratejik plan hazırlamaları, kamu hizmetlerinin istenilen düzeyde ve kalitede sunulabilmesi için bütçeleri ile program ve proje bazında kaynak tahsislerini; stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmaları gerekmektedir.5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu uyarınca; Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer. Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.

Kırsal alan yönetiminde Vali’nin üst yöneticisi olduğu il özel idaresinin, stratejik planları ile ilgili işlemlere yönelik olarak, Gaziantep’ten alınan 2006 da başlayıp 2010 yılında sona eren stratejik planda yer alan kırsal kalkınma ile ilgili hedeflerin, ne ölçüde gerçekleştiğini saptamaya çalışmak, bu konuda Mülkiye Müfettişlerince hazırlanan teftiş ve genel durum raporlarından da istifade ederek Türkiye’deki çalışmaları ortaya koymak ve “Stratejik Plan” uygulamasının uygulayıcıları tam olarak eğitilmeden ve istatistiki alt yapı sağlanmadan başlanması nedeniyle tam olarak henüz fonksiyonel olmadığının tespiti ile öneriler sunmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır .

Tezime katkı sağlayacağı düşüncesiyle 23 Ocak - 03 Şubat 2012 tarihleri arasında Gaziantep il genelinde 640 kişi üzerinde, 14 sorudan oluşan

anket formu uygulanmıştır. Anketin uygulanmasında emeği geçen Gaziantep İl Genel Meclisi üyesi ve Milli Eğitim Komisyonu Başkanı sayın Eyüp ÖZCAN' a, Beylikdüzü Belediyesinden Dr. Hakan KAYA ve diğer görevlilerine, anket tablolarının hazırlanmasında teknik yardımını esirgemeyen Duygu YILMAZ' a, Gaziantep Valiliği ve Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği yetkililerine, bu çalışmamda bilgi, deneyim, görüş ve yardımlarıyla katkıda bulunan tez danışmanım sayın Doç. Dr. Hakan Naim ARDOR' a, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme, anlayış ve desteğinden ötürü eşime teşekkür eder, çalışmamın ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Yener YÜKSEL
Ankara-2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **i**
İÇİNDEKİLER ..... **iii**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **x**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **xiii**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **xv**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
STRATEJİ VE PLANLAMA

1.1. STRATEJİ KAVRAMI **4**
1.2. STRATEJİ KAVRAMININ TARİHÇESİ **4**
1.3. STRATEJİ VE STRATEJİNİN İLİŞKİLİ OLDUĞU KAVRAMLAR **7**
1.3.1. Strateji Ve Politika 7
1.3.2. Strateji Ve Planlama 9
1.3.3. Strateji Ve Taktik 9
1.3.4. Strateji Ve Program 10
1.4. STRATEJİK YÖNETİM VE FAYDALARI **11**
1.5. PLANLAMA KAVRAMININ TANIMI VE NİTELİĞİ **12**
1.6. PLANLAMANIN TEMEL İLKELERİ **13**
1.7. PLANLAMANIN ÖNEMİ VE YARARLARI **14**
1.8. PLANLAMA TÜRLERİ **15**
1.8.1. Amaçlarına Göre Planlama Türleri 16
1.8.1.1. Spesifik Planlama 17
1.8.1.2. Çok Hedefli Planlama 17
1.8.2. Çevreledikleri Alana Göre Planlama Türleri 17
1.8.2.1. Örgütsel Planlama 17
1.8.2.2. Kentsel Planlama 18
1.8.2.3. Bölgesel Planlama 18
1.8.2.4. Ulusal Planlama 19
1.8.2.5. Uluslarüstü Planlama 19

1.8.3. Örgütlenme Biçimine Göre Planlama Türleri 20
1.8.3.1. Merkezi Planlama 20
1.8.3.2. Adem-i Merkeziyetçi Planlama 20
1.8.4. Sürelerine Göre Planlama Türleri 21
1.8.4.1. Uzun Süreli Planlama 21
1.8.4.2. Orta Süreli Planlama 21
1.8.4.3. Kısa Süreli Planlama 21
1.8.4.4. Rolling Planlama 21
1.8.5. Finansal Ve Fiziksel Kaynaklarına Göre Planlama Türleri 22
1.8.5.1. Finansal Planlama 22
1.8.5.2. Fiziksel Planlama 22
1.8.6. Planı Hazırlayan Merkezin Sayısına Göre Planlama Türleri 23
1.8.6.1. Tek Merkezli Planlama 23
1.8.6.2. Çok Merkezli Planlama 23
1.8.7. Planla Yapılmak İstenenin Niteliğine Göre Planlama Türleri 23
1.8.7.1. Kalkınma Tipi Planlama 23
1.8.7.2. Büyüme Tipi Planlama 23
1.8.8. İşlevlerine Göre Planlama Türleri 24
1.8.8.1. İnsan Gücü Planlaması 24
1.8.8.2. Stratejik Planlama 24

İKİNCİ BÖLÜM

STRATEJİK PLANLAMA

2.1. STRATEJİK PLANLAMA KAVRAMININ TANIMI VE NİTELİĞİ 25
2.2. STRATEJİK PLANLAMANIN TARİHÇESİ 28
2.3. TÜRKİYE'DE"STRATEJİK PLANLAMA"ÇALIŞMALARI 30
2.4. STRATEJİK PLANLAMANIN ÖZELLİKLERİ 35
2.5. STRATEJİK PLANLAMA SÜRECİ 36
2.6. STRATEJİK PLANLAMANIN FAYDALARI 37
2.7. STRATEJİK PLANLAMA MODELLERİ 38
2.7.1. Olsen Ve Edaie Modeli 39
2.7.2. Barry Modeli 40

2.7.3. Nutt Ve Backoff Modeli 41
2.8. DPT MODELİ 43
2.9. STRATEJİK PLANLAMA İLE İLGİLİ HUKUKİ MEVZUAT 44
2.10. KAMUDA STRATEJİK PLANLAMA VE ÖNEMİ 48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIRSAL KALKINMA

3.1. KIRSAL YERLEŞİM KAVRAMI 51
3.1.1. Kırsal Yerleşimin Özellikleri 53
3.1.2. Türkiye'de Kırsal Yerleşimin Gelişim Süreci 54
3.1.2.1. Türkiye'de Kırsal Alanların Demografik Özellikleri 58
3.1.2.2. Türkiye'de Kırsal Yerleşimin Sosyo-Kültürel Özellikleri 61
3.1.3. AB'de Kırsal Yerleşimin Gelişim Süreci 62
3.2. TÜRKİYE'DE KIRSAL ALAN YÖNETİMİ 66
3.2.1. Merkezi İdare ve Taşra Kuruluşları 67
3.2.1.1 Bakanlıklar 67
3.2.1.1.1. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) 67
3.2.1.1.2. TKB Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü 71
3.2.1.1.3. Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu 72
3.2.1.2. Kredi Desteği Sağlayan Kuruluşlar 76
3.2.2. Merkez Yönetiminin Taşra Örgütlenmesi 77
3.2.2.1. İl Genel Yönetimi 77
3.2.2.2. İlçe Genel Yönetimi 79
3.2.3. Kırsal Alana Hizmet Götüren Yerel Yönetimler 80
3.2.3.1. İl Özel İdareleri 80
3.2.3.2. Kırsal Belediyeler 82
3.2.3.3. Köy Yönetimi 83
3.2.3.4. Mahalli İdare Birlikleri 84
3.2.4. Kalkınma Ajansları 86
3.2.4.1. Türkiye'de Kalkınma Ajansları 86
3.3. KIRSAL KALKINMA KAVRAMI 88
3.3.1. "Sürdürülebilir" Kırsal Kalkınma Ne Demektir? 98

3.3.2. “Sürdürülebilir” Kırsal Kalkınmanın Önemi 99
3.3.3. “Sürdürülebilir” Kırsal Kalkınmanın Özellikleri 100
3.3.4. Türkiye’de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Süreci 100
3.3.4.1. Cumhuriyetin Kuruluş Yılları (1923-1935) 100
3.3.4.2. Toprak Reformu Politikası Dönemi (1935-1948) 101
3.3.4.3. Tarım Reformu Politikası Dönemi (1948-1963) 103
3.3.4.4. Planlı Kalkınma Dönemi (1963-2000) 103
3.3.5. AB’de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Politikaları 107
3.3.5.1. PHARE ve ISPA 108
3.3.5.2. AB’nin İlk Kırsal Kalkınma Politikası CAP(OTP) 108
3.3.5.3. AB’nin genişletilmiş Kırsal Kalkınma Politikası CARPE 109
3.3.5.4. AB’nin Kırsal Kalkınma Politikasında 2003 Reformu TÖP 110
3.3.6. AB Fonları Ve Kırsal Kalkınma 111
3.3.6.1. Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı (SAPARD) 112
3.3.6.2. Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPARD).. 113
3.3.7. Türkiye’de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Politikaları 114
3.3.8. Türkiye Ve AB Arasındaki Tarımsal Farklılaşmalar 117

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

STRATEJİK PLAN VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KK

4.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA SP’NIN ÖNEMİ 119
4.2. SP HAZIRLARKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR 122
4.3. HAZIRLANAN STRATEJİK PLANLARIN UYGULAMA SÜRECİ 128
4.3.1. Neredeyiz? 129
4.3.2. Nereye Ulaşmak İstiyoruz? 130
4.3.3. Gitmek İstediğimiz Yere Nasıl Ulaşabiliriz? 134
4.3.3.1. Faaliyetler ve Projeler 134
4.3.3.2. Önceliklerin Belirlenmesi 135
4.3.3.3. Bütçelendirme 135
4.3.4. Başarımızı Nasıl İzler ve Değerlendiririz? 136
4.4. TÜRKİYE’DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KK İLE İLGİLİ SP DURUMU 138

BEŞİNCİ BÖLÜM
GAZİANTEP ÖRNEĞİ

5.1. YERLEŞİMİN GELİŞİM SÜRECİ 144
5.2. YERLEŞİM ÖZELLİKLERİ 144
5.2.1. Coğrafi Durum 144
5.3. İDARİ YAPI 146
5.3.1. İdari ve Sosyo-Ekonomik Durum 146
5.3.2. Köyler 149
5.4. İL ÖZEL İDARESİ STRATEJİK PLANLARI 149
5.4.1. Gaziantep İl Özel İdaresi İlk Stratejik Plan Çalışmaları 151
5.5. GİÖİ (2006-2010) STRATEJİK PLANI ÖRNEĞİ 155
5.5.1. Durum Analizi 155
5.5.2 Paydaş Analizi 162
5.5.3. GZFT (Güçlü – Zayıf – Fırsatlar – Tehditler) Analizi 167
5.5.4. Öneriler (GİÖİSP, 2006) 176
5.5.5. Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Konuları (GİÖİSP, 2006) 179
5.5.6. Misyon – Vizyon (GİÖİSP, 2006) 182
5.5.7. Varsayımlar 183
5.5.8. Stratejik Amaç, Hedef Ve Faaliyetler (GİÖİ, SP, 2006) 183
5.5.9. İzleme 187
5.5.10. Güncelleme 189
5.6. SP HAZIRLANIRKEN KARŞILAŞILAN SORUNLAR 190
5.7. STRATEJİK PLANIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KK'YA ETKİSİ 190
5.8. İL ÖZEL İDARESİ SP'LARININ KK' DA BAŞARI DURUMU 200
5.9. MÜLKİYE MÜFETTİŞLERİNİN GİÖİ SP'LARINA TENKİTLERİ 204
5.9.1. (2007) 'İÖİ Genel İş Ve Yürütümü' TR'da SP İle İlgili Tespitler 204
5.9.2. (2010) "İÖİ Genel İş Ve Yürütümü" TR'da, SP Tespitleri 211
5.10. TR'DAKİ KIRSAL KALKINMA İLE İLGİLİ TESPİTLER 215
5.10.1. (2007) Teftiş Raporundaki Kırsal Kalkınma İle İlgili Tespitler 215
5.10.2. (2010) GİÖİ TR'nun 110-121-187. Md'lerinde KK Tespitleri 218
5.11. MÜLKİYE MÜFETTİŞLERİ İGDR'DAKİ SP VE KK TESPİTLERİ 226
5.11.1. Gaziantep 2007 GDR, GZFT Analizi 226

5.11.2. (2007) yılı İtibariyle Tarım Faaliyetleri ve Sorunlar 230
5.11.3. (2007) yılı itibarıyla Hayvancılık Faaliyetleri ve Sorunlar 233
5.11.4. Mera Islah Çalışmaları 234
5.11.5. Toprak Yapısı ve Kadastro Çalışmaları 235
5.11.6. Erozyon 236
5.11.7. Hava Kirliliği Kontrol Çalışmaları 237
5.11.8. KÖYDES Uygulamaları 238
5.11.8.1. Yol ve Köprü Yapımı 240
5.11.8.2. İçme Suyu Şebekesi Yapımı 240
5.11.8.3. Kanalizasyon 241

ALTINCI BÖLÜM

ANKET

6.1. ANKET RAPORU 243
6.1.1. Analiz Ve Bulgular 244
6.1.1.1. Demografik Yapı 244
6.1.1.1.1. Cinsiyet 244
6.1.1.1.2. Yaş Grubu 245
6.1.1.1.3. Eğitim Durumu 246
6.1.1.2. Görüşler 247
6.1.1.2.1. Stratejik Plan kavramı 247
6.1.1.2.2. Stratejik Plan Kavramının Nereden Duyulduğu 248
6.1.1.2.3. Stratejik Planla İlgili Eğitim 249
6.1.1.2.4. Stratejik Planların Faydası 250
6.1.1.2.5. Gaziantep'le İlgili Stratejik Planların Başarısı 251
6.1.1.2.6. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Kavramı 252
6.1.1.2.7. Stratejik Planların Gaziantep'teki KK'ya Faydası 253
6.1.1.2.8. Gaziantep'te Kırsal Kalkınma 254
6.1.1.2.9. Gaziantep sanayileşmesi 255
6.1.1.2.10. Nerede yaşanmak istendiği 256
6.1.2. Çapraz Sorgulamalar (Anova) 257
6.1.2.1. Tercih Edecekleri Yerler Konusunda CYED Etkisi 257

6.1.2.2. Sanayileşmiş Bir Şehir Olması Konusunda YMED Etkisi..... 260
6.1.2.3. Stratejik Planların faydası Konusunda CYMED Etkisi 261
6.2. ARAŞTIRMA SONUCUNUN ANALİZİ 263

SONUÇ.....267
KAYNAKÇA 281
EKLER.....300
EK.1 Anket Formu 300
ÖZET 302
ABSTRACT 304

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
Agr.	Adı Geçen Rapor
ARIP	Agricultural Implementation Program
BELDES	Belediyelerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
CAP	Common Agricultural Policy (bkz.OTP)
CARPE	Common Agricultural and Rural Policy for Europe
ÇATOM	Çok Amaçlı Toplum Merkezleri
CYED	Cinsiyet, Yaş Grubu, Eğitim Durumu
CYMED	Cinsiyet, Yaş Grubu, Meslek Grubu, Eğitim Durumu
DİE[1]	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT[2]	Devlet Planlama Teşkilatı
DRTG	Doha Round Ticaret Görüşmeleri
DSİ	Devlet Su İşleri
EURADA	European Association Of Development Agencies
EYSGA	Eğitim, Yol, Su Gibi Alanlar
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GNS	Genel Nüfus Sayımı
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GİÖİ	Gaziantep İl Özel İdaresi
GİGDR	Gaziantep İl Genel Durum Raporu
GİÖİTR	Gaziantep İl Özel İdaresi Teftiş Raporu
GVTR	Gaziantep Valiliği Teftiş Raporu
GİY	Genel İş Yürütümü
IPA	"Instrument for Preaccession Assistance"
IPARD	Instrument for Pre Accession Assistance for Rural

[1] 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanunu gereğince "Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)" kurulmuştur. Ancak, kullanılan veri kaynaklarının yayımlandığı tarih dikkate alınarak Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) kaynak gösterilmektedir.

[2] 08.06.2011 günlü mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 641 sayılı KHK ile teşkilat ve görevleri düzenlenen "**Kalkınma Bakanlığı"** Devlet Planlama Teşkilatının görev ve yetkilerini aynen üstlendiğinden kaynakların yayımlandığı tarih dikkate alınarak "DPT" kaynak gösterilmektedir.

	Development
ISPA	“Instrument for Structural Policies for pre-Accession”
İGDR	İl Genel Durum Raporu
İÖİ	İl Özel İdaresi
KHGB	Köylere Hizmet Götürme Birlikleri
KHGM	Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü
KHİM	Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü
KK	Kırsal Kalkınma
KKDF	Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu
KKP	Kırsal Kalkınma Planı
KMYKK	Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖYDES	Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
Maliye B	Maliye Bakanlığı
MİBK	Mahalli İdare Birlikleri Kanunu
MM	Mülkiye Müfettişi
OTP	Ortak Tarım Politikası
ÖUKP	Ön Ulusal Kalkınma Planı
PHARE	“Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies”
R.	Rapor ya da Raporu
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
SP	Stratejik Planlar, Stratejik Planlama, Stratejik Plan
SÜRKAL	Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
T.C.GTHB	Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
TKKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

TÖP	Tek Ödeme Planı
TŞKKPKR	Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyonu Raporu
UKKS	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi
YMED	Yaş Grubu, Meslek Grubu, Eğitim Durumu
YSE	Yol Su Elektrik
ZMOB	Ziraat Mühendisleri Odası Başkanlığı

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Değişik Ölçütlere Göre Planlama Türleri 16
Tablo 2: Stratejik Planlama Tanımları (Şentürk, F.K. 2010: 60) 25
Tablo 3: Stratejik Yönetim Süreci 43
Tablo 4: Genel Nüfus Sayımlarına Göre Şehir ve Köy Nüfusu (milyon) 60
Tablo 5: Stratejik Planlar Encümen ve Meclis Kararları 150
Tablo 6: GİÖİ'nin 5302 SK'na Göre Yetki ve İmtiyazları..... 158
Tablo 7: İl Genel Meclisi'nin 5302 SK'na Göre Görev ve Yetkileri..... 159
Tablo 8: Gaziantep İl Encümeni'nin 5302 SK'daki Görev ve Yetkileri 160
Tablo 9: Gaziantep Valisi'nin 5302 SK'daki Görev ve Yetkileri..... 161
Tablo 10: Paydaş Listesi 163
Tablo 11: Öncelikli Paydaşlar Listesi..... 166
Tablo 12: SPE Tarafından Önceliklendirilen Öneriler..... 176
Tablo 13: Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Konuları..... 179
Tablo 14: GİÖİ Stratejik Konularına İlişkin Oluşturulan Çalışma Grupları . 180
Tablo 15: GİÖİ Stratejik Planı Amaç, Hedef ve Faaliyetler..... 184
Tablo 16: Kırsal Alan İcmali..... 192
Tablo 17 : Köy Yollarının Niteliklerine Göre Gelişimi..... 193
Tablo 18 : Köy Yollarının İlçelere Göre Dağılımı 194
Tablo 19: Köy Yolları Çalışmaları..... 194
Tablo 20: 2007 Yılı Sonu İtibariyle Köydes Uygulama 195
Tablo 21: 2007 Yılı Sonu İtibariyle Köy Yolları Uygulama 195
Tablo 22: Köprü Yapımı 196
Tablo 23: Köy İçi Düzenleme Temmuz Ayı Sonu Uygulama..... 196
Tablo 24: Köy İçme Suyu Durumu 196
Tablo 25: Yatırım Gideri Tablosu 210
Tablo 26: Birliklere Yapılan Yardımlar..... 216
Tablo 27: İÖİ'ne Ait Yatırım Giderlerinin EYSGA Göre Dağılımı 219
Tablo 28: GİÖİ'nden KHGB'lerine Yapılan Yardımlar..... 220
Tablo 29: Yerel Yönetimlerin GZFT Analizi 227
Tablo 30: Gaziantep İli Arazi Kullanım Durumu..... 231

Tablo 31: Gaziantep İlinde Arazi Dağılımı 235
Tablo 32: Cinsiyet Durumu 244
Tablo 33: Yaş Grubu 245
Tablo 34: Eğitim Durumu 246
Tablo 35: 'Stratejik Plan' kavramını daha önce duydunuz mu? 247
Tablo 36: 'Stratejik Plan' kavramını nereden duydunuz? 248
Tablo 37: Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı? 249
Tablo 38: Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz? 250
Tablo 39: Yapılan SP'ların başarılı olduğunu düşünüyor musunuz? 251
Tablo 40: 'Sürdürülebilir KK' kavramını daha önce duydunuz mu? 252
Tablo 41: SP'ların İl'deki KK'ya fayda sağladığını düşünüyor musunuz? .. 253
Tablo 42: Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz? 254
Tablo 43: Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi? 255
Tablo 44: Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz? 256
Tablo 45: (6.1.2.1.)ANOVA 257
Tablo 46: Cinsiyet * Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz? 258
Tablo 47: Yaş Grubu * Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?.. 258
Tablo 48: Eğitim Durumu * Tercih gerekse nerede yaşamak istersiniz? ... 259
Tablo 49: (6.1.2.2.) ANOVA 260
Tablo 50: (6.1.2.3.) ANOVA 261
Tablo 51: Cinsiyet * SP'ların faydalı olduğuna inanıyor musunuz? 262
Tablo 52: Yaş Grubu * SP'ların faydalı olduğuna inanıyor musunuz? 262

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Türkiye Geneli 285.739 km Köy Yolunun Dağılımı 192
Şekil 2: Gaziantep İli 2.545,3 km Köy Yolunun Dağılımı 193
Şekil 3: Köy İçme Suyu Durumu..... 197
Şekil 4: KHİM ve İl Özel İdaresi Bütçesi ve Yatırım Bütçesi 239
Şekil 5: 2003-2006 KHİM ve İl Özel İd. Asfalt Faaliyetleri 239
Şekil 6: Cinsiyet..... 244
Şekil 7: Yaş Grubu 245
Şekil 8: Eğitim Durumu..... 246
Şekil 9: 'Stratejik Plan' kavramını daha önce duydunuz mu? 247
Şekil 10: 'Stratejik Plan' kavramını nereden duydunuz?..... 248
Şekil 11: Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı?..... 249
Şekil 12: Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz? 250
Şekil 13: Yapılan SP'ların başarılı olduğunu düşünüyor musunuz? 251
Şekil 14: 'Sürdürülebilir KK' kavramını daha önce duydunuz mu? 252
Şekil 15: SP'ların İl'deki KK'ya fayda sağladığını düşünüyor musunuz? ... 253
Şekil 16: Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz?..... 254
Şekil 17: Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi? 255
Şekil 18: Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz? 256

GİRİŞ

1980'lerden sonra dünya gündemine gelen yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte birçok ülke kamu yönetimlerinde reform çalışmalarına başlanmış ve bu çerçevede bir takım yasal düzenlemeler yapılmıştır. En önemli kavramlardan biri yönetişim kavramıdır.

Türkiye'de önem kazanmaya devam eden bu kavrama paralel olarak planlı hizmet sunumu, politika oluşturma, belirlenen politikalara uygun olarak faydalanıcı talepleri doğrultusunda katılımcı yöntemlerle amaç ve hedefler belirleme, uygulamayı etkili bir şekilde takip ve tahlil ile hesap verebilirliği sağlamaya yönelik olarak stratejik planlama kamu yönetiminde temel bir araç olarak benimsenmiştir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı; sistematik bir değerlendirme sürecine sahip olmayan İl Özel İdare stratejik planlarının iyi yönetişim ilkelerinden; katılımcılık, hesap verebilirlik ve açıklık ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi yoluyla önerilerde bulunmak ve bir sonraki dönem için hazırlanacak olan stratejik planların kalitesinin artırılmasına yardımcı olmaktır.

İl Özel İdaresi stratejik planları üzerine yapılan inceleme sonucunda il özel idarelerinde, özellikle kırsal kalkınma ile ilgili öngörülerle ilgili olmak kaydıyla tespit edilen eksiklikler üzerine getirilen tenkit ve tavsiyelere yer vermektir.

İl Özel İdaresi stratejik planlarının yönetişim çerçevesinde kalitesinin arttırılabilmesi için il özel idarelerine yönelik olarak eğitim programlarının hazırlanması, ulusal ölçekte uygulanabilir bir katılımcılık stratejisi ve hesap verebilirliği sağlayacak mekanizmaların belirlenmesi ile il özel idaresi stratejik planlarının sistematik olarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir

Türkiye'de kırsal yerleşimlerin kalkındırılması çalışmaları Cumhuriyet ile başlamış, bu amaçla çeşitli projeler yürütülmüş, fakat istenilen sonuçlara

ulaşılamamış, kırsal kalkınma için İlçe Özel Yönetimlerinin kurulması fikri 1960'ların sonlarından itibaren tartışılmaya başlanmış ancak sonuç alınamamış, bu gelişmeler sonucunda mülki idare amirlerinin girişimleri ve

Merkezi yönetimin desteği ile köylere hizmet götürme birlikleri kurularak ilçe yönetimlerine az da olsa parasal kaynak sağlanabilmiş, son yıllarda yasal alt yapıya da kavuşan bahse konu birlikler vasıtasıyla KÖYDES projesinin ülke çapında oldukça başarılı bir şekilde yürütülmüş olduğu, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kapatılarak genel olarak araç gereç, bina ve personeliyle birlikte İl Özel İdarelerine bağlandığı da göz önüne alınarak, kırsal alandaki alt yapı yatırımlarının doğrudan ilgili mahalli idarelerce planlanıp, gerçekleştirilmesinin mümkün hale geldiği,

Bu çalışmada, 1-Strateji ve planlama, 2- Stratejik planlama, 3-Kırsal kalkınma, 4-Stratejik plan ve sürdürülebilir kırsal kalkınma, 5-Gaziantep örneği, 6-Anket sonuçları bölümleri altında, kavramların açıklanması ve gelişimi ile başlamak suretiyle,

5018 sayılı 'Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 9.maddesi gereğince; Kamu İdarelerinin kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde stratejik plan hazırlamaları, kamu hizmetlerinin istenilen düzeyde ve kalitede sunulabilmesi için bütçeleri ile program ve proje bazında kaynak tahsislerini; stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmaları gerekmekte olduğundan bahisle, kırsal alan yönetiminde özellikle, Valinin üst yöneticisi olduğu İl Özel İdaresinin Stratejik Planında yer alan kırsal kalkınma ile ilgili hedeflerinin ne ölçüde gerçekleştiğini saptamaya çalışmak, Türkiye'deki çalışma ve kurumsal yapılanmalardan örnekler vermek ve aksaklıkların giderilmesi için öneriler sunmak, il özel idarelerinde ilk stratejik plan dönemi olan 2006-2010 dönemindeki plana konulan kırsal kalkınma hedeflerinin sonuçlarına "Gaziantep Örneği" üzerinde yer verilmesi,

Stratejik plan ve kırsal kalkınma ile ilgili çeşitli soruların yer aldığı İl'de yapılan bir anket çalışması sonuçlarının değerlendirilmesi,

Stratejik Planlama yönteminin, stratejik planın bütçe hazırlanırken esas alınması, sonuçların ölçüle bilirliğinin sağlanması, iki yıl harcamalarda öngörülere aşılmamak kaydıyla ulaşılması, 2 yıl sonunda güncellenmesi sağlanmak suretiyle 5 yıllık sürecin sonuçlandırılması halinde mutlaka basit ve yararlı bir uygulama olduğu, süreçte aksamalar olduğu takdirde bunun kırsal kalkınma üzerinde olumlu etki doğurmayacağı hipotezi çerçevesinde uygulamaların değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

STRATEJİ VE PLANLAMA

1.1. STRATEJİ KAVRAMI

Literatürde strateji kelimesinin, kökeni açısından iki kaynağa dayandığı, bunlardan birinin; Latince de “yol, çizgi ve yatak” anlamına gelen “stratum” kavramıyla, ikincisinin ise ‘Eski Yunanlı General Strategos’un adıyla ilgili olduğu ve strateji sözcüğünün zaman zaman bu generalin sanatını ve bilgisini belirtmek için kullanıldığı da ileri sürülmektedir (Eren, 2005:1).

“Strategos” sözcüğü, eski Mısır’da Ptolemioslar devrinde, Atina ve Roma’da askeri ve sivil yönetim başkanlarını ifade ederken, Bizanslılar devrinde de yüksek bir rütbe sayılan strategosluk bizzat kral tarafından verilmiştir. Bu kavram, dönemler içerisinde gelişim göstermiş ve kişilerle birlikte anılmak yerine stratejik süreç adı verilen bir oluşumu ifade eden anlamda kullanılmaya başlanmıştır (Çomaklı vd. 2007: 10).

Askeri bağlamda strateji, düşmanın ne yapabileceğini veya ne yapamayacağını belirleyerek, bu doğrultuda genel bir plan yapmak, kendi güçlerini yerleştirerek gerektiğinde harekete geçirmek demektir (Öğüt vd. , 2004:281).

1.2. STRATEJİ KAVRAMININ TARİHÇESİ

Strateji kavramının yönetim alanındaki tarihsel gelişimi Mintzberg ve diğerleri (2005) tarafından hazırlanan “Strategy Safari” adlı kitapta 10 (on) Strateji Okulu olarak ele alınmıştır. İlk olarak “Tasarım Okulu” ile başlayan stratejik bakış açısı yaklaşımı diğer okulların bulunduğu dönemin ihtiyaçlarına yönelik ortaya koyduğu farklı bakış açılarıyla devam etmiştir. Devam eden

süreçte birbirleriyle etkileşim göstererek ardı ardına ortaya çıkan okullar şu şekildedir (Mintzberg vd., 2005: 3)

Tasarım Okulu, Planlama Okulu, Konumlandırma Okulu, Girişimcilik Okulu, Bilişsel Okul, Öğrenme Okulu, Güç Okulu, Kültür Okulu, Çevre Okulu ve Biçimleme Okulundan ibaret olan bahse konu (10) okul özellikle strateji belirleme süreci üzerinde durmuştur. İçinde bulunulan dönemin etkilerine tepki şeklinde ortaya çıkmışlardır. Dönemin gerektirdiği hız ve dinamiği sağlamaya yönelik stratejik varsayımlar ortaya koymuşlardır.

Mintzberg ve diğerlerine (2005) göre strateji tanımlanırken beş açıdan değerlendirilmelidir.5P olarak anılan tanımlar planlamayı farklı açılardan yorumlamaktadır.5P şu şekilde sıralanmaktadır (University of Cambridge, Institute f. Manufacturing Erişim Tarihi Aralık 2011).

1. Plan olarak strateji: Bir olay veya durumla başa çıkmak adına bilinçli olarak tasarlanmış bir dizi faaliyettir.

2. Model olarak strateji: tasarlansın ya da tasarlanmasın davranışlarla ilişkilidir. Planlar tasarlamayla alakalı desenler fark etmeyle alakalıdır.

3. Pozisyon olarak strateji: işletmenin çevre ile arasında olan ilişkisine arabuluculuk eden bir araçtır.

4. Bakış açısı olarak strateji: sadece bir dizi seçilmiş karardan ibaret olan bir şey değil, ayrıca dünyaya karşı kökleşmiş bir bakış açısıdır.

5. Bir taktik olarak strateji: bir muhalif veya rakibe karşı bir dizi manevra tasarlayarak onu devre dışı bırakmaktır.

Strateji sözcüğünün ilk olarak ne zaman kullanılmaya başlandığı bilinmemekle birlikte, sözcük yüzyıllardır kullanılmakta ve yoğunlukla askeri literatüre ait bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Askeri strateji, bir savaşta orduların girişecekleri harekât ve faaliyetlerin tasarlanması ve yönetilmesi sanatıdır. Askeri stratejide amaç; mevcut kaynakları en etkili ve

ekonomik biçimde kullanarak, zafere ulaşmaktır. Düşman güçlerin durumunu, harp araçlarının miktar ve kalitesini araştırmak, savaş alanının durumu, fırsat ve tehlikeler hakkında bilgi edinmek, kendi birliklerinin durumu, güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek askeri stratejinin temelini oluşturur. Askeri alanda stratejiler düşmanın olası faaliyetleri göz önüne alınarak belirlenir. Eğer karşıda bir düşman faaliyeti bulunmuyorsa, o takdirde stratejilere gerek kalmaz; planlar yapılır ve uygulanır (Ülgen ve Mirza, 2004: 33).

Yönetimin 20.yüzyılın başlarından itibaren bilim olarak gelişmeye başladığı düşünülürse, yönetim bilimi çerçevesinde strateji kavramının kullanılmaya başlanmasının da, bu zamanlamaya paralel olduğu söylenebilir (Becerikli, Yıldırım, 2000: 98).

Hem iktisatçı hem de matematikçi olan iki bilim adamı Oskar Morgenstern ve John von Neumann ‘Theory of Games and Economic Behaviour’ (1944) adlı eserlerinde stratejiyi “kişisel faydasını maksimum kılmaya çalışan iki oyuncunun rasyonel davranışları” şeklinde tanımlamışlardır. Burada strateji, ekonomi acısından ele alınmakta ve kişisel faydasını maksimum yapmak isteyen oyuncuların rakiplerin davranışlarını olasılık hesaplarına dayandırarak matematiksel acıdan değerlendirip aldıkları kararlara vurgu yapılmaktadır (KOSGEB, 2004:3).

Strateji ile ilgili bu ve buna benzer çalışmalar yapılmış olsa da; kavrama işletme yönetimi açısından çeşitli yaklaşımlar getirilmesi 1960’lardan itibaren olmuştur. Bu yaklaşımların odak noktası rekabet ve rakiplere üstünlük sağlamada izlenecek yollardır (Akat vd., 1994:422) .

Bu yıllarda kavramın en eski ve en klasik tanımlarından birini yapan Chandler stratejiyi; “bir örgütün uzun vadeli hedeflerini tayin etmesi, bunlara ulaşmak için gerekli eylem setini benimsemesi ve gerekli kaynak tahsisinin yapılması” olarak tanımlamıştır (Chandler, 1962:16) .

İşletmecilik alanında strateji, bir işletmenin esas amaçlarını, politika ve faaliyetler çerçevesi içinde bütünleştiren ve işletmeyi tek vücut halinde

amaçlarına yürümesini sağlayan bir model veya plandır (Akyüz, 2001:110). (Erbaşı, 2009: 250).

Yönetsel anlamda strateji, matematik ve istatistik yöntemlerle programlanabilen ve en uygun seçimleri sağlayan bir araç olarak tanımlanabilir. Ayrıca, ilerlemeyi ve örgütün devamlı olarak çevreye uyumunu ya da çevre ile karşılıklı uyum içinde olmasını sağlayarak meydana gelen değişiklikleri kontrol altına alan yönetsel bir araçtır (Asunakutlu ve Coşkun, 2000: 20).

Kamu sektörü acısından strateji, örgütün kapasitesine ve dış çevresi hakkındaki tahminlerine dayanan, örgüt için hedefleri ve öncelikleri belirlemeye ve bu hedefleri başarmak için çalışma planlarının tasarlanmasını ve bunların uygulanmasını içerir (Özgür, 2004 : 208).

1.3. STRATEJİ VE STRATEJİNİN İLİŞKİLİ OLDUĞU KAVRAMLAR

Strateji kavram olarak yabancı gelse de, esasen hayatımızda var olan hususlardan biridir. Stratejinin ne kadar büyük bir önem taşıdığı Stratejinin ilişkili olduğu kavramlara değinince netleşecektir.

1.3.1. Strateji Ve Politika

Strateji ve politika birbirlerine benzer nitelikte gözükse de birbirinden farklıdırlar. Politika yol gösterme ve belirlenmiş amaçlara ulaşmak için izlenen yol veya genel plandır. Bu bakımdan uygulamalarla ilgili ilkeler dizisini ve kurallar toplamını meydana getirir(Güçlü, 2003:68).

Politikaların, etkinliklere ve davranışlara yön vermek amacıyla oluşturulmakta ve çalışanların amaç ve yönlerini tayin etmelerini kolaylaştırmakta olduğu ifade edilmiştir (Yalçın ve Ay,2007: 239).

Politika, uygulamalarla ilgili ilkeler dizisi ve kurallar toplamını içermektedir. Politika yeterli derecede belirlenmiş ve gerekli bilgilerle donatılmış belirlilik ortamına ilişkin tercihleri tanımlayan kılavuz niteliğindedir (Pamuk vd., 1997:23).

Strateji ise ileride meydana gelebilecek bütün durumların önceden tahmin edilemediği kısmi belirsizlik koşullarında alınan karar türüdür (Çomaklı vd., 2007:18).

“Strateji ve politika” kavramlarını, çeşitli kaynaklardan irdelediğimizde, karşımıza şu gibi farklılıklar çıkmaktadır:

Tilles’e göre, “strateji bir işletmenin amaçlarının ve politik yönelmelerinin toplamını oluşturur. Politika ise saptanmış amaçlara ulaşma yolları olarak belirlenir”, şu halde strateji politikayı da içeren daha genel bir kavram olmaktadır(Eren, 2005:21-22).

“Politikalar, işletmenin uymayı arzu ettiği prensipleri belirtirken, strateji, amaçları ve arzu edilen bu prensipleri yerine getirmede kullanılacak araçları sunar” (Dinçer, 1998:22)

Politika stratejiye göre, daha yeterli tanımlanmış ve gerekli bilgilerle donatılmış olan, belirlilik ortamlarında alınan kararlardır. Stratejide ise belirsizlik ortamları ve değişkenlik esastır (Ülgen ve Mirza, 2004).

Stratejiler amaçları gerçekleştirmeye yönelik çalışır ve eldeki bütün güçleri etkili bir şekilde amaçlara yöneltme faaliyetlerini kapsar. Politikalar daha uzun sürelidir ve amaçlarla her zaman doğrudan doğruya ilgili değildir. Her politika ise amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmayabilir.(Dinçer, 1998:22).

1.3.2. Strateji Ve Planlama

Planlama, bilinen bir gelecek üzerine tasarlanır ve statik ortamlarda alınması beklenen sonuçlar ile ilgilidir. Strateji yaratma ise dinamik bir olgudur. Belirsizlikler ve değişikliklerin olduğu ortamlarda organizasyonun planlanan hedeflerine ulaşması için kendisini konumlandırması amacına yöneliktir. Değişikliklerin ne zaman ve nasıl ortaya çıkacağı bilinmediğinden stratejiler belirli bir zaman çizelgesine göre oluşturulamazlar.

Belirli bir süreç içinde tanımlanamadığı ve kesin bir sonucu olmadığı için strateji yaratmak bir sanattır. Organizasyonlar uygulanacak stratejileri belirledikten sonra planlama yapabilir (Bütüner, 2005:511) .

Stratejik planlama, bir organizasyonun değişen pazar fırsatları ile organizasyonun faaliyetleri arasındaki stratejik uyumu sağlamak ve bu uyumun devamlı olarak geliştirilmesi ve desteklenmesi sürecidir (Kotler ve Murphy, 1981) .

Stratejik planlar işletmelere gelişimlerini gerçekleştirme konusunda rehberlik edecek haritalar sunarlar. Çünkü stratejik planlar hazırlanırken doğ-rusal bir süreç izlenir(Kılınç, 2007:218).

1.3.3. Strateji Ve Taktik

Ülkelerin nihai hedef, amaç ve ülküleri yolunda tarihi arka planı da olan, uzun zaman süreçleri içerisinde şekillenen ve değişmesi kolay kolay mümkün olmayan teori ve eylem programlarının adına kısaca “strateji” diyoruz. Stratejilerin kolay değişmemesi yanında, stratejiler gereği oluşturulan ortaklıklar ve stratejik ortaklar da değişmez. Stratejik müttefikler bile değişebilir ama stratejik ortaklar yerinde durur. Taktik ise başka bir hadisedir. Kalıcı temel stratejinin belirli evrelerinde, o stratejinin öngördüğü hedeflere ulaşma bağlamında – zaman zaman çelişkili görünse bile – herkesi şaşırtan

taktikler de uygulanabilir. Taktiklerde başarılı olunur veya olunamaz ama nihai hedefe yönelik temel strateji halen oradadır, başarısızlık halinde o yolda başka taktikler denenir (Kıbrıs Postası, Tekman, 2011, Erişim Tarihi Aralık 2011) .

Strateji genel amaçken, taktik bu amaca ulaşmadaki araçtır. Ünlü stratejisyen Prusyalı General Carl Von Clausewitz (1780-1831) taktik ile strateji arasındaki ilişkinin ne olduğunu anlatırken; “Taktik askeri birlikleri muharebeler için, strateji ise muharebeleri nihai savaş için kullanma sanatıdır” demekte olduğundan bahisle, hangi askeri birliğin, hangi küçük muharebede ve ne ölçekte kullanılacağının tespiti bu muharebelerle varılacak sonuç olan nihai savaş ile ilgili bir hedef belirlemesi ile yapılabileceği, bunun iki yönlü bir ilişki olduğu, stratejik yönelişi belirlenmemiş bir ordunun birbirinden bağımsız küçük muharebelerde tek tek başarılar kazanmasının nihai kaderini belirleyici bir durum olmadığı, aynı şekilde, stratejik yönelişi teorik olarak ortaya konmuş olmakla birlikte, bu yönelişin küçük muharebeler şeklindeki taktik altyapısı kurulamamış bir ordunun da başarılı olmasını sağlayamayacağı ifade edilmektedir (Davutoğlu, 2001:31).

Stratejilerin uygulanması aşamasındaki parçaları taktikler olarak tanımlarsak, taktikler plan takibindeki iş görülen tarafı tarif etmekte, faaliyet, hareket kısmını ifade etmektedir. Taktiklerin, stratejilerin uygulanması süresinde karşılaşılan rekabete ve değişen şartlara uygun olarak yapılan dinamik ve daha kısa dönemleri kapsayan, genellikle nihai sonuca odaklı olmayan, ama olası rakip davranışlarını dikkate alan faaliyet ve kararlar olduğu ifade edilmektedir (Mirze ve Ülgen, 2005 :35).

1.3.4. Strateji Ve Program

Programın, planların ayrıntılarını açıklar ve kısa süre ile ilgili olduğu, bir dilek olarak tam belirlilik hallerini ve çok kısmi riskleri içerir, faaliyetlerin sürelerini, uygulanacakları yeri, kimler tarafından nasıl yapılacağını ayrıntıları

ile tanımlar mahiyette bir metin olup, somutluk derecelerinin çok yüksek esnekliklerinin ise çok düşük olduğu ifade edilmektedir (Pamuk vd., 1997:23).

Stratejinin, örgütlerde oluşacak tüm olay ve hareketlerin uzun süre için-de öngörülmesini ve bunların örgütün amaçları yönünden değerlendirilmesi ve seçilmesini gerektirir mahiyette olup, programların bir defa kullanılan planlardan oluşmaları ile politika ve stratejilerden ayrı olduğunu söylemek mümkündür(Güçlü, 2003:69).

1.4. STRATEJİK YÖNETİM VE FAYDALARI

Stratejik yönetim, özel sektör, kamu sektörü ve kâr amacı gütmeyen sektörlerde faaliyet gösteren tüm organizasyonlarda geleceğe yönelik amaç ve hedeflerin belirlenmesine ve yapılması gerekli işlemlerin tespit edilmesine imkân sağlayan bir yönetim tekniğidir(Aktan, 2003:3).

Stratejik yönetim kavramını daha iyi anlamak için farklı yaklaşımları irdelediğimizde karşımıza değişik stratejik yönetim tanımları çıkmaktadır . Bunları örneklendirmemiz gerekirse;

-Stratejik yönetim, kısa ve uzun dönemli iç ve dış çevre faktörleri gözetilerek örgütün amaç ve hedeflerinin belirlenmesi ve örgütün amaçlarına ulaşması için geliştirilmesi gereken etkin stratejilere ilişkin kararların tümüdür (Glueck ve Jauch, 1988) den aktaran (Genç, 2007:2).

-Fitzroy ve Hulbert (2005) stratejik yönetimi, “amaçlar, misyon ve işletmenin ufku için tartışmak, liderliği sağlamak ve pazardaki değişime liderlik etmek, stratejileri destekleyecek biçimde organizasyon mimarileri oluşturmak ve geliştirmek, teknolojik ihtiyaçları anlayabilmek ve iş performansı üzerindeki sorumluluğu kabullenmek” olarak detaylı bir şekilde tanımlamışlardır. (Şentürk,F.K, 2010: 9)

-Stratejik yönetim geleceğin bir planının yapılması değil, değişimi göz önüne alarak gelecekte yapılması gerekenleri belirlemek, bir başka ifade ile geleceği biçimlendirmekle ilgilidir (Küçük, 2005:123).

-Stratejik yönetim her şeyden önce tepe yönetiminin bir fonksiyonudur. (Kaçar ve Omarov, Erişim: Nisan 2012)

1.5. PLANLAMA KAVRAMININ TANIMI VE NİTELİĞİ

Planlama, belli bir amacı gerçekleştirmek için harekete geçmeden önce yapılan hazırlıklardır. Plan yapmak başlı başına bir gaye olmayıp, belirli bir hedefi gerçekleştirmek, arzu edilen bir neticeyi en rasyonel ve tesirli bir şekilde elde etmek için kullanılan bir vasıtadır (TODAİE ,1961: 8).

En genel anlamı ile planlama, önceden belirlenmiş hedeflerin gerçekleştirilmesine dönük olarak kaynakların harekete geçirilmesi, etkin olarak kullanımı ve sonuç almaya yönelik bilgi temelli bir çabadır (Waterson, 1965: 8; Gözlükaya,2007: 12).

Kamu Yönetimi Sözlüğünde (Bozkurt vd., 1998: 206; Gözlükaya,2007: 12) ise planlama “önceden saptanmış hedef ya da hedeflere, yine önceden saptanmış sürede ulaşmak için izlenecek yön ve yöntemleri belirleme eylemi” olarak tanımlanmaktadır .

Planlama, tüm yönetsel işlevlerin bağımlı olduğu ilk yönetsel işlevdir . Planlama işlevini yerine getiren yöneticiler örgütün amaçlarını ve hedeflerini belirlemiş olurlar, öteki yönetsel süreçlerle de bu amaçlara ve hedeflere ulaşmanın en iyi yollarını bulma olanağına sahip olurlar. Planlama sayesinde kuruluşun yalnızca amaçları ve hedefleri değil, aynı zamanda, kaynakları ve bu kaynakların sınırlılıkları da saptanmış olur.

Planlama ne yapılacağının bilinmesi demektir ve her yöneticinin başta gelen görevidir. En üst düzey yöneticiden küçük bir birimin başındaki

yöneticiye kadar her düzeydeki yönetici bir ölçüde planlama yapmak durumundadır (Ergun, 2004: 65)

Planlama kavramı iki temel fikre dayanır: bunlardan birincisi, gayenin ve istenilen neticenin sarih olması, ikincisi de bu gayeyi gerçekleştirecek faaliyetlerin önceden tespitidir. Bu faaliyetler de: a) planı gerçekleştirecek kalifiye insan gücünün temini ve görecekleri işlerin tespiti; b) tabii ve mali kaynakların ve dış imkânların tespiti; son olarak da bütün bu kaynakların (işgücü, tabii ve mali) tespit edilen ihtiyaçlarıyla karşılaştırılarak birbirine uydurulması. Ayrıca, Sezen, planlamanın açıklık, esneklik ve tutarlılık gibi ilkelere uygun olarak yapılmasının önemini vurgulamaktadır (Sezen, Seriye 1999:10-14).

Çalışmada ki planlama ile ilgili ana konu stratejik planlamadır. Makro düzeyde hazırlanan kalkınma planları, sektörel planlar ve bölgesel planlar çalışmanın esas konusu değildir. Üst düzeydeki bu planlar ancak kuruluş düzeyindeki planlama ile olan ilişkileri açısından incelenmiştir.

1.6. PLANLAMANIN TEMEL İLKELERİ

Chong ve Park' a göre planlamanın 9 temel ilkesi olduğu belirtilebilir.(Haluk Soyuer, 2011, http://www.tedariksistemi.com Erişim: Aralık 2011).

Bu ilkelerden kısaca bahsetmemiz gerekirse;

1.Amaçlara katkı ilkesi: Tüm planlar ait oldukları örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlanırlar.

2.Planlamanın Önceliği İlkesi: Örgütleme, eleman alımı gibi yönetimsel uygulamalar örgüt amaçlarının tamamlanmasını desteklerken, planlama diğer tüm yönetimsel fonksiyonların uygulanmasına destek sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

3.Planların etkinliği ilkesi: Planların etkinliği, geliştirilmesi ve uygulanması esnasında oluşan maliyetle örgüt amaçlarına ne kadar katkı sağladığı karşılaştırılarak ölçülür.

4.Dayanak noktası ilkesi (Principle of Planning Premises): Örgüt içinde ne kadar fazla birey planlamayı anlar ve hemfikir olursa kurumsal planlama o kadar koordine edilebilmiş olur.

5.Strateji ve Politika Çerçevesi İlkesi: Strateji ve politikalar ne kadar dikkatli geliştirilir ve açıkça anlaşılırsa, planların çerçevesi o kadar belirgin ve etkin olur.

6.Sınır Faktörü İlkesi: Alternatifler arasından en iyi seçimin yapılması, belirlenen amacı kısıtlayan faktörlerin belirlenebilir ve çözüme kavuşturulabilir olmasına bağlıdır.

7.Bağlılık İlkesi: Geleceğe yönelik planların işlerliği bugün alınan kararlara bağlı kalınmasına dayanır.

8.Esneklik İlkesi: Planlar ne kadar esnek yapılırsa beklenmeyen olaylarda verilecek kayıplar o kadar az olur.

9.Yön Değişimi İlkesi: Planların geleceğe yönelik yapılması periyodik olarak gözden geçirilmelerini zorunlu kılar. Meydana gelen olaylarda ve beklentilerde ortaya çıkan değişimler istenilen amaca uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

1.7. PLANLAMANIN ÖNEMİ VE YARARLARI

Örgütsel hedeflere ulaşmak için eldeki kaynakların ve insan gücünün ne şekilde ve hangi oranda kullanılacağını ortaya koyarak bir anlamda koordinasyonu sağlar. Çevresel ve gelecekle ilgili belirsizliklerin insanlar üzerinde olumsuz etki yaptığı, stres ve motivasyon kaybına neden olduğu bilinmektedir. Planlama geleceğin önceden tahmin edilmesi, başka bir deyişle, belirli bir hareketi yürütme sırasında değil önceden kararlaştırmaktır; dolayısıyla, reaktif değil reaktif bir eylem sistemidir. Çevrede oluşan ve oluşması beklenen değişiklikleri hesap eden ve bunlara önceden çözüm

bulmaya çalışan planlama ile çalışanlar için belirsizlik ve amaçsızlık durumu azalır veya tamamen ortadan kalkar. Planlama bu yönü ile çalışanlar üzerinde olumlu bir motivasyon aracıdır (Özdemir, 1999:22-23).

1.8. PLANLAMA TÜRLERİ

Planlar; amaçlarına, çevreledikleri alanlara, örgütlenme biçimlerine, sürelerine, finansal ve fiziksel kaynaklarına, planı hazırlayan merkezin sayılarına, yapılmak istenenin nitelikleri ve işlevlerine göre türlere ayrılabilir. Aşağıdaki tablodaki çeşitli plan türlerinin şematik gösterimi yer almaktadır.

Tablo 1: Değişik Ölçütlere Göre Planlama Türleri

KRİTERLER	TÜRLER
Amaç	-Spesifik planlama -Tek ya da çok hedefli planlama
Çevrelediği Alan	-Örgütsel planlama -Kentsel planlama -Bölgesel planlama -Ulusal planlama -Uluslar ustu planlama
Örgütleme Biçimi	-Adem-i merkeziyetçi planlama -Merkezi planlama
Zaman	-Uzun vadeli (perspektif planlar 15-25) -Orta vadeli (4-5-7 yıl) -Yıllık planlar ya da programlar -Rolling Planlama
Finansal ve Fiziksel Kaynaklar	-Finansal planlama -Fiziksel planlama
Planı Hazırlayan Merkezin Sayısı	-Tek merkezli planlama -Çok merkezli Planlama
Planla Yapılmak İstenenin Niteliği	-Büyüme tipi planlar -Kalkınma tipi planlar
İşlevleri Açısından	-İnsan gücü planlaması -Stratejik planlama

Kaynak: Seriye Sezen (1999) Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye'de Planlama, TODAİE Yayını, Ankara, s. 14-35; Alkan Soyak (2006) Ulusaldan Uluslarüstüne İktisadi Planlama ve Türkiye Deneyimi, Der Yayınları, İstanbul, s. 18.'den Türkay Gözlükaya, Yerel Yönetimler Ve Stratejik Planlama

1.8.1. Amaçlarına Göre Planlama Türleri

Planlama, kendi içinde türlere ayrılmıştır. Bu ayrımların, planlama yapa-cağımız alanlarda nasıl bir yol izlememiz gerektiği ile ilgili bize yardımcı olacağı muhakkaktır.

1.8.1.1. Spesifik Planlama

Yalnızca tek ve belirli bir hedef ve amaca yönelen, çoğunlukla kısa dönemli planlara spesifik plan adı verilir (Coşkun, 1986 :121).

1.8.1.2. Çok Hedefli Planlama

Birden çok ve değişik hedeflere ulaşmak amacıyla yapılan planlara çok hedefli plan adı verilmektedir. Örneğin, Türkiye'deki kalkınma planları çok hedefli planlar olarak kabul edilmektedir. Öncelikli hedef belirli bir büyüme hızının sağlanmasıdır.

Bunun yanı sıra çeşitli planlarda öncelik sıralaması değişmekle birlikte; sanayileşme, fiyat istikrarı, istihdamın artırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve dış dengesizliklerin giderilmesi gibi iktisadi hedeflere de rastlanır (Soyak, 2006 :63).

1.8.2. Çevreledikleri Alana Göre Planlama Türleri

1.8.2.1. Örgütsel Planlama

Planlama, hem kamu yönetimi hem de işletme yönetimi alfabesinin ilk harfi olarak görülen Luther H. Gulick ile Lyndall Urwick'in "Papers on Science of Administration" adlı yapıtlarında ortaya koydukları POSDCORB'un [Planning (planlama), Organizing (örgütleme), Staffing (personel), Directing (yönlendirme), Coordinating (koordinasyon), Reporting (denetleme), Budgeting (bütçeleme)] birinci ve ana ilkesini oluşturmaktadır (Emre, 2003 :5).

Örgütsel planlama kendi içinde ikiye ayrılır . Örgütün kendine yönelik uygulayacağı iç planlama ve çevresine yönelik uygulayacağı dış planlama. Örgüt içi planlama, örgütsel amaçların planlaması, örgütsel etkinliklerin

planlaması, personel eğitimi planlaması, üretim planlaması, bütçe planlaması gibi, her örgütün gereksinimlerine göre değişik içerikte hazırlanabilir . Örgüt dışı planlama ise planlamanın nesnesini, örgütün hem etkileyen hem de etkilenen olarak ilişkide bulunduğu dış çevresini oluşturmaktadır (Sezen, Seriye 1999:14-15) .

1.8.2.2. Kentsel Planlama

Kentsel planlama, toplumsal ve mekânsal gelişimleri yönlendirmek, kaynakların dengeli ve uzun erimli kullanımını sürdürülebilir kılmak adına gerçekleştirilen çok geniş kapsamlı bir süreci tanımlamaktadır. Salt fiziki mekânın tasarımından çok öte bu sürecin nasıl gerçekleşeceğini, ekonomik, hukuksal ve yönetsel dinamikleri sorgulayan, tanımlayan ve yönlendiren bir çalışma alanı olan kent planlama kısaca geleceğe yönelik olarak oluşturulan bir kararlar ve sistemler bütünüdür (Turgut, 2007:452-454).

1.8.2.3. Bölgesel Planlama

Bölgesel planlama, doğal kaynak, nitelikli insan gücü, teknoloji, sosyal, fiziksel, ekonomik altyapı gibi çeşitli kaynakların dengeli dağılmaması ve toplumların tarihsel, fiziksel, yapısal ve örgütsel özelliklerindeki farklılıklar sonucunda ortaya çıkan problemli alanların ekonomik, toplumsal ve fiziksel bütünleşmesinde kullanılan bir araçtır. Bölgesel planlama, ulusal öncelikler ve politikalar içerisinde yerel önceliklerin açıkça ortaya konması ve detaylandırılması anlamına gelmektedir (Kaya, 2007:76) .

Bölgesel planlama, soyut ve genel düzeyde olan ulusal plan ve politikalar ile somut ve yerel düzeyde yer alması gereken yerel planlama eylemleri arasında bir bağ işlevi görür. Kurulacak böyle bir bağ, yerel bilgilerin ulusal planlara aktarılmasını kolaylaştıracağı gibi, ulusal kalkınma

hedeflerinin yerel planlara yansıtılmasına da olanak sağlayacaktır (Arslan, 2005:280) .

1.8.2.4. Ulusal Planlama

Ulusal planlama çevrelediği alanı temel alarak yapılan planlama sınıflandırmasının önemli ayaklarından birini oluşturur. Ulusal planlama, öngörülen bir süre içerisinde ulaşılmak üzere ulusal ve uluslararası düzlemde ekonomik, siyasi ya da toplumsal hedefleri belirleme ve ulusal kaynakları bu hedefler doğrultusunda harekete geçirme eylemidir. Ulusal planlamanın içeriğini eğitim, sağlık, insan gücü, sosyal güvenlik kentleşme, spor, kültür gibi toplumsal; çevre, doğal kaynaklar, ulaşım, enerji teknoloji gibi fiziksel ya da teknik üretim, tüketim, gelir dağılımı gibi ekonomik konular oluşturabilir . Ulusal planlama bu alanların her biri için ayrı ayrı yapılabileceği gibi, yalnızca bir sektörü içerecek biçimde de hazırlanabilir ya da kapsamı çok daha genişletilerek ekonomik, sosyal ve kültürel sektörlerin tamamını içine alabilir (Özbilen, 2004:48-49).

1.8.2.5. Uluslarüstü Planlama

Her örgüt gibi uluslarüstü örgüt de belli bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulmakta ve amaçlarına ulaşmak için planlamayı bir amaç olarak kullanmaktadır. Uluslarüstü örgütün, yönetsel bir kuruluş olarak, bürokratik mekanizmasının daha verimli çalışmasına yönelik planları dışında, uzun dönemli örgütsel hedefleri ve bu hedeflere nasıl ulaşılacağını belirleyen planları, hedeflerin gerçekleşmesi, üye ülkelerin ulusal sınırları içinde yapacakları ekonomik, mali, yönetsel ya da hukuksal düzenlemeler gerektirdiğinden uluslarüstü bir nitelik taşımaktadır (Sezen, Seriye 1999:22-23).

1.8.3. Örgütlenme Biçimine Göre Planlama Türleri

1.8.3.1. Merkezi Planlama

Merkezi planlama;belli bir merkezin güdümünde hazırlanan, üretim araçları, mülkiyetinin kamunun elinde bulunduğu bir sosyo-ekonomik yapıda uygulanan, ulusal ekonomiyi bütünüyle kapsayan, toplumun yalnızca maddi yönden refahını değil, aynı zamanda mülkiyet, değişim ve bölüşüm ilişkileri açısından da bütün ekonomik birimleriyle iyileşmesini amaçlayan buyurucu özelliğe sahip, yasa gücünde sürekli ve bilinçli bir müdahale aracı olarak kullanılan bir planlamadır. Merkezi planlama, devletin ekonomik faaliyetleri düzenlemede ve yönlendirmede başvurduğu bir mekanizmadır. Başka bir anlatımla, sosyalist ekonominin temel yürütücü gücüdür. Planlama yoluna başvuran ilk ülkenin SSCB olması nedeniyle uzunca bir süre merkezi planlama ile sosyalist düzen eşanlamlı olarak kullanılmıştır (Tokatlıoğlu, 2005 :5-9).

1.8.3.2. Adem-i Merkeziyetçi Planlama

Plan hazırlanmasında ve uygulanmasında, demokratik yöntemlere uyularak, örneğin; ilgili kuruluşların ve halkın görüşleri değerlendirilerek hazırlanan ve uygulanan planlar demokratik (adem-i merkeziyetçi) planlardır. Bu tür planlama yöntemi demokratik ülkelerde uygulanır. Plan hazırlanırken halk ile özel ve kamu kuruluşlarının görüş, öneri ve düşünceleri alınır . Hazırlık aşamasında sağlanan bu işbirliği uygulama aşamasında da devam ettirilir. Planlar uygulanırken kamu kurumlarının ve özel kuruluşların plan amaçlarını benimsemelerine önem verilir. Özel girişimlerin planın amaçlarına yönelmesi için inandırıcı, teşvik edici ve özendirici yöntemlere başvurulur. Zorlama yerine gönüllü katkı ve katılım esastır (Tortop vd, 2005:50).

1.8.4. Sürelerine Göre Planlama Türleri

1.8.4.1. Uzun Süreli Planlama

Literatürde hâkim anlayışa göre beş yıldan fazla süreler için yapılan planlara uzun vadeli planlar denir. Uzun vadeli planlar temel değişiklerin yapılabileceği planlama türüdür. Baş döndürücü değişimler nedeniyle bu tür planların yapımında ve uygulanmasında güçlük yaşanmaktadır.

1.8.4.2. Orta Süreli Planlama

Kapsam olarak bir ile beş yıl arasında uygulanan planlara orta süreli planlar denir. Orta süreli planlar genellikle politika değişiklikleri esnasında yaşanacak geçiş dönemlerinde yararlı olmaktadır; ayrıca, uzun dönemli planların uygulanmasını sağlamak, eksik noktalarını tamamlamak için de kullanılır.

1.8.4.3. Kısa Süreli Planlama

Bir yıl ve daha az bir dönemi kapsayan planlara kısa süreli planlar denir. Uzun ve orta süreleri planların uygulanması için yapılırlar. Başarıya ulaşma oranları uzun ve orta süreli planlara göre daha yüksektir.

1.8.4.4. Rolling Planlama

Bu planlama türü planlamada esnekliğin bir sonucudur. R. Frisch' e göre, planlama dinamik bir süreçtir. Periyodik olarak ve mümkünse her yıl tüm plan yeni bilgi ve verilerle, analizleri yansıtacak şekilde gözden geçirilmelidir. Yıllık planlar beş yıllık planların gözden geçirilmesi için iyi bir araçken, beş yıllık planlar da perspektif planların revizyonunda kullanılabilir.

Bu planların daha esnek bir yapı ve daha açık bir perspektif getirdiği iddia edilmektedir. Bu tür planlamayı en iyi Japonya uygulamaktadır. TBMM' nin 28.06. 2006 tarihli 121.birleşiminde onaylanarak 01.07.2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 9.Kalkınma Planı(2007–2013) Rolling planlama anlayışıyla uygulanacaktır (Soyak,2006:66).

1.8.5. Finansal Ve Fiziksel Kaynaklarına Göre Planlama Türleri

1.8.5.1. Finansal Planlama

Finansal planlama, parasal kaynakların dağılımı olarak tanımlanabilir. Finansman iktisadi planın anahtarıdır. Etkin bir finansman yoksa herhangi bir planın fiziki amaçlarını başarabilmek oldukça güçtür. Milli gelir, tasarruf ve yatırım oranları için büyüme hedeflerinin oluşturulması, finansal planlamada temel sorunlardır.

1.8.5.2. Fiziksel Planlama

İstihdam ve üretimin artırılması için, üretim faktörleri ve ürünlerin gereken dağılımını sağlama anlamındaki kalkınmayı ölçmede kullanılır. Fiziksel denge, yatırım ve üretim arasında sağlanmalıdır. Dolayısıyla, fiziksel planlama; işgücü, materyal ve ekipmanları girdi olarak kullanırken, hedefleri de tarımsal ve sınaî üretim gibi fiziki amaç olmaktadır. Eski SSCB planlama deneyimi iyi bir fiziksel planlama örneği kabul edilmektedir (Soyak, 2006:66-67).

1.8.6. Planı Hazırlayan Merkezin Sayısına Göre Planlama Türleri

1.8.6.1. Tek Merkezli Planlama

Bir ülkede planı hazırlamakla yetkili, tek bir merkez söz konusu ise tek merkezli planlama uygulanmaktadır.

1.8.6.2. Çok Merkezli Planlama

Çeşitli işletmeler, devlet kuruluşları, belediyeler ve federe hükümetler birbirinden bağımsız bir şekilde kendi planlarını hazırlayabiliyorsa çok merkezli planlama anlayışından söz edilebilir (Soyak, 2006:66-67).

1.8.7. Planla Yapılmak İstenenin Niteliğine Göre Planlama Türleri

1.8.7.1. Kalkınma Tipi Planlama

İktisadi yapıda yapısal bir değişim sağlamak ve sosyo-ekonomik yapının piyasanın işleyişinden farklı bir nitelik kazanması için yapılan planlara “kalkınma tipi planlar” adı verilir . Bu nitelikteki plan uygulamalarına geçmişin bazı sosyalist ülkelerinde ve karma ekonomik model içindeki bazı gelişmekte olan ülkelerde rastlanmıştır.

1.8.7.2. Büyüme Tipi Planlama

Yalnızca iktisadi büyüklüklerin istikrar içinde artmasını hedefleyen planlar ise 'büyüme tipi” ya da “istikrarcı planlar” olarak isimlendirilir. Bu tür planlar daha çok gelişmiş ülke örneklerinde karşımıza çıkmaktadır (Soyak, 2006:66-67).

1.8.8. İşlevlerine Göre Planlama Türleri

1.8.8.1. İnsan Gücü Planlaması

Bir örgütün, mevcut insan kaynaklarını en etkili ve verimli bir biçimde kullanmayı ve örgütün ihtiyaç duyduğu veya duyacağı niceliksel ve niteliksel insan gücünü belirleyerek personel politikasını buna göre ayarlamasına insan gücü planlaması denir.

İnsan gücü planlaması ile yetişmiş işgücü belirlenir ve ihtiyaç duyulan insan gücü türüne göre eğitim planlaması yapılır. Özellikle eğitim planlaması, bir ülkenin kalkınmasında önemli görevler üstlenir. İnsan gücü planlaması; kalkınma planlarında belirtilen ekonomik, sosyal, mali ve kültürel amaçlara varmak için beşeri kaynakların planlanması anlamına gelmektedir. İnsan gücü planlaması ile ihtiyaç duyulan insan gücü ortaya konur ve buna göre eğitim planlaması yapılır (Erdem, 2006:38).

1.8.8.2. Stratejik Planlama

Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren stratejik plan", 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile birlikte 5393 sayılı Belediye ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunları ile 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu gibi özel kanunlar gereği hazırlanır. Nüfusu 50.000'den fazla olan belediyelerin stratejik plan hazırlaması zorunludur (Planlar ve Planlama Çeşitleri, baktabul.net, erişim tarihi, Aralık 2011).

Stratejik planlama; kurum ve kuruluşların mevcut durum, misyon ve kuruluş ilkelerinden hareketle geleceğe yönelik bir vizyon oluşturup bu vizyona uygun hedefler saptamaları ve çeşitli göstergeler saptayarak, başarıyı izleme ve değerlendirmelerini ifade eden katılımcı, hesap verme sorumluluğuna temel teşkil eden ve esnek bir planlama anlayışıdır (Dursun, 2004: 49-50).

İKİNCİ BÖLÜM

STRATEJİK PLANLAMA

2.1. STRATEJİK PLANLAMA KAVRAMININ TANIMI VE NİTELİĞİ

Stratejik planlama; örgütün ne olduğu, ne yaptığı ve neyi neden yaptığına şekil veren ve yol gösteren temel kararları ve eylemleri üretmek için disipline edilmiş bir çabadır (Bryson, 1995 :4).

Stratejik planlama kavramını daha iyi anlamak için, yapılan farklı tanımlamalara bakmakta fayda vardır.

Tablo 2: Stratejik Planlama Tanımları (Şentürk, F.K. 2010: 60)

Yazar veya Yazarlar	Tanımlar
Dinçer (2007)	Stratejik planlama; geleceğin tahmin edilerek dış çevrenin teşhisi ve işletmenin üstün ve zayıf yönlerinin göz önüne alınarak uygun stratejilerin seçilmesini sağlayan sistematik bir süreçtir.
Poister ve Streib(2005)	Stratejik planlama; büyük resim hakkında bilgi toplamaya yarayan, toplanan bilgileri uzun vadeli bir yön çizmek için kullanan ve bu yönleri belirli amaçlar, hedefler ve faaliyetler olarak tanımlayan sistematik bir süreçtir.
Mirze ve Ülgen (2004)	Stratejik planlama, arzulanan amaçlara varmak için dış çevrenin her unsurunu stratejik bir yaklaşımla inceleyerek geleceğe yönelik sistematik tahminlerde bulunmaya çalışan bir planlamadır.
Johnson ve Scholes(1993)	Stratejik planlama; normal planlamanın çok daha ayrıntılı ve sistematik bir biçimde ele alınıp daha uzun vadede ortaya konulmasıdır.
Bryson (1988)	Stratejik planlama; işletme için gerekli temel kararların alınmasını sağlayan, çevreyi değiştirme-ye çalışan faaliyetleri kapsayan, bir işletmenin hareketlerinin yönünü belirleyen yasal sınırlar içinde işleyen bir disiplindir.
Pearce, Freeman ve Robinson (1987)	Stratejik planlama; misyonun, temel amaçların, stratejilerin, kaynak dağılımını ve kazancı yönlen-diren politikaların belirlendiği, örgütsel amaçları gerçekleştirmeye yönelik faaliyetlerin belirlendiği bir süreçtir.

Kaynak: Şentürk, F.K. (2010). Otel İşletmelerinde Stratejik Yönetim Araçları Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Antalya, http://www.altso.org.tr/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=735 erişim: Nisan 2012

Stratejik planlama, bir defa yapılan bir işlem değildir. Ortaya çıkan fırsatlara göre tekrarlanan bir süreçtir. Bu nedenle sadece stratejik planlama yapmak yeterli değildir. Plan yapmanın yanında yöneticilerin stratejik düşünme ve vizyon geliştirme niteliklerinin de güçlendirilmesi gerekmektedir (Can, T.1996:13);(Gürer, H. 2006: 92) Erişim: Nisan 2012

Stratejik planlama istenilen amaçların gerçekleşmesi için dış çevrenin her ögesini stratejik bir yaklaşımla inceleyerek geleceğe yönelik sistematik öngörülerde bulunmaya çalışan bir planlamadır.

Bir kuruluşun mevcut durumu ile gelecekte ortaya çıkması muhtemel gidişatı inceleme, hedeflere ulaşmak için strateji geliştirmek ve sonuçlarını ölçümleme sürecini ihtiva eden iş disiplinine stratejik planlama denmektedir (Can, T. 1996:13) (Karadağ, Ahmet, 2007: 12).

Stratejik planlamada konuların tanımı ve çözümü öncelikle dikkati çekmektedir. Genel planlarda mevcut eğilimlerin gelecekte de devam edeceği varsayılırken, stratejik planlarda öncelikle iç ve dış çevre analizi yapılıp, bunların değerlendirmesi sonucu çıkan şartlar dikkate alınır. Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarsak stratejik planın örgütün vizyonuna ulaşmaya çalıştığını görebiliriz.

Bu doğrultuda stratejik planlama için kapsamlı bir tanım vermemiz gerekirse stratejik plan; (Bircan, 2003:14-15)

-bir yönetim planlaması modelidir,

-yaygın olarak kullanılan bir karar verme aracıdır,

-giderek artan hızlı değişim ve gelişmelere uyum sağlamak için, her türlü yatırım yapma ve geleceği tanımlamadır,

-Ulusal kaynakların yönetim ve denetiminin gerçekleştirilmesi, üretim ve insan gücünün geliştirilmesi konusunda teknolojik yetersizliğin önlenmesi amacına yönelik bir makro planlama aracıdır,

-Kurum veya şirket açısından bir mikro planlama modelidir,

-İşletme, kurum veya kuruluşun beş, on veya daha fazla yılda nerede olmak istediğinin açıklıkla belirlenmesi sürecidir. Zira rekabete dayalı ve hızlı değişim ve gelişmelerin yaşandığı bir ortamda, stratejik planlama öncelikle yenilikleri, ilerlemeyi ve şirketin çevresi ile uyumunu sağlayarak meydana gelen değişiklikleri denetim altında tutmayı hedeflemektir. Ülkenin dış rekabet altında yaşadığı hızlı değişim ortamında ise, kamu kuruluşlarının ülkenin stratejik hedefleri (ve planları) doğrultusunda iş bölümü içindeki yer ve hedeflerini dikkate alan kurum stratejileri ve eşgüdümlü stratejik yönetim anlayışıyla çalışmaları gerektirir.

DPT'nin kamu kuruluşları için hazırladığı, 'Stratejik Planlama Kılavuzu'nda stratejik planlama ve niteliği hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.[3] Buna göre, stratejik planlama:

Sonuçların planlanmasıdır: Girdilere değil, kamu hizmetleri ile elde edilecek sonuçlara odaklıdır.

Değişimin planlanmasıdır: Değişimin istenilen yönde olabilmesini sağlamaya gayret eder ve değişimi destekler. Dinamiktir ve geleceği yönlendirir. Düzenli olarak gözden geçirilmesi ve değişen şartlara göre uyarlanması gerekir.

Gerçekçidir: Arzu edilen ve ulaşılabilir bir geleceği resmeder.

Kaliteli yönetimin aracıdır: Disiplinli ve sistemli bir şekilde, bir kuruluşun kendisini nasıl tanımladığını, neler yaptığını ve yaptığı şeyleri niçin yaptığını değerlendirmesi, şekillendirmesi ve bunlara rehberlik eden temel kararları ve eylemleri üretmesidir.

[3] 08.06.2011 gün ve 27958 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 641 sayılı KHK ile teşkilat ve görevleri düzenlenen "**Kalkınma Bakanlığı"** temel olarak Devlet Planlama Teşkilatı üzerine kurulmuş olduğundan "**DPT** "ye yapılan atıflar bu tarih itibarıyla Kalkınma Bakanlığı'na yapılmış sayılmalıdır.

Hesap verme sorumluluğuna temel oluşturur: Sonuçların nasıl ve ne ölçüde gerçekleştirildiğinin izlenmesine, değerlendirilmesine ve denetlenmesine temel oluşturur.

Katılımcı bir yaklaşımdır: Stratejik planlama sürecinin kuruluşun en üst düzey yetkilisi tarafından tam olarak desteklenmesi şarttır. Bununla beraber, ilgili tarafların, diğer yetkililerin, idarecilerin ve her düzeydeki personelin katkısı, ortak çabası ve desteği olmaksızın, stratejik planlama başarıya ulaşamaz (DPT, 2006a:7).

2.2. STRATEJİK PLANLAMANIN TARİHÇESİ

Stratejik planlama uygulamaları özel sektör kuruluşlarında 1950'li yıllarda gündeme gelmiş olup, II. Dünya Savaşı sonrasında büyüyen ekonomiler ve nispeten öngörülebilir hale gelen iş ortamı, firmaların planlı çalışma ve gelecek öngörülerinde bulunma isteğini arttırmıştır. 1960 ve 1970'li yıllarda stratejik planlamanın kullanımı giderek artmış, stratejik planlama örgüt yönetiminin neredeyse vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. 1980'li yıllara gelindiğinde ise özel sektörde biçimsel stratejik planlama sistemlerinin yararlılığı tartışılmaya başlamıştır. Stratejik planlamaya getirilen eleştirilerin de sonucunda; toplam kalite yönetimi, dengeli kartlar yöntemi gibi yeni geliştirilen modeller stratejik planlama modelinin alternatifi olarak ortaya çıkmıştır. Üzerindeki tartışmalara ve alternatif modellerin varlığına rağmen stratejik planlama en yaygın yönetim modeli olmayı sürdürmeyi başarmıştır. 1980'ler ve sonrasında kamu ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda da yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. (Erkan, Volkan; 2008:7)

Stratejik Planlamanın karşısındaki görüşlere tez konumuzun kapsamlı olması nedeniyle yer verilememiştir.

Stratejik planlamanın ilk teorik temellerini Drucker'ın 1954 tarihli Yönetim Pratikleri (The Practice of Management) adlı kitabında yer alan Amaçlarla Yönetim (Management By Objectives) yaklaşımının oluşturduğu söylenebilir. Drucker'a göre, yöneticilerin bütün zamanlarını günlük faaliyetleri sürdürmek için harcamaları, kuruluşun ana amacını gerçekleştirmek üzerine yeterince yoğunlaşılmamasına neden olmaktadır. Ayrıca, amaçların gerçekleştirilmesine yönelebilmek için hedeflerin sadece üst yöneticiler tarafından değil bütün yöneticilerin katılımıyla belirlenmesi ve bu amaç ve hedeflere ne derecede ulaşıldığı izlenerek kuruluşun ana amacından uzaklaşmamasının sağlanması gerekir. (Erkan,2008:8)

Stratejik planlama ile ilgili ilk eserlerden biri 1962 yılında yayınlanan Alfred Chandler'ın "Structure and Strategy" adlı kitabıdır. Yazar kitabında bir organizasyonun strateji kurgusu ile örgütlenme yapısı arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Bir diğer önemli eser 1965 yılında yayımlanan I. Ansoff'un "Corporate Strategy" isimli kitabıdır (Demir, T , 2001:8).

Stratejik planlamanın kökleri, II.Dünya Savaşı'ndan sonra işletmelerde uygulanmaya başlanan uzun vadeli planlama çalışmalarına kadar uzanır. Uzun vadeli planlar o dönemde analitik bir düşünce tarzından ziyade, karşılaşılan güncel olayların geleceğe dönük olarak tahmin edilmesinden ibaretti. Bir anlamda istatistik tekniklerle olayların geleceğe uzandırılmış bir görüntüsü durumundaydı. Bu durumun doğal sonucu olarak, gelecekte nelerle karşılaşılacağı uzun vadeli planlamanın ana amacıydı. Böylece örgütün uzak ve yakın çevresinde neler olabileceği, nasıl bir gelecekle karşılaşılabileceği konuları açıklığa kavuşturulmak isteniyordu.

1960'larda Ansoff örgütlerde uzun vadeli planlamaya analitik yaklaşımı getirdi. Artık olaylar rasyonel ve analitik olarak incelenmeye ve bu analitik düşünce sistemi sonucunda gelecek şekillendirilmeye başlandı. Öncelikle, amaçların belirlenmesi ve bu amaçlara uygun stratejiler geliştirilmesi ön plana çıkmaya başladı. Yeni analizlerde rakiplerin faaliyetleri, düşünce tarzları, olası karşı tutumları veya tepkileri de dikkate alınarak daha dinamik

bir analiz sistemi benimsendi. Rasyonel düşünce sistemi ile örgütün çevresi daha ziyade pazarlara, müşterilere ve rakiplere odaklı olarak tahmin edilmeye başlandı (Ülgen ve Mirze, 2004:36).

Stratejik planlama kendine özgü bir yapı, personel ve teknik geliştirmiş, firmalar, uzman ekipler kurarak bunu tepe yönetime strateji oluşturma ve bunları örgüt içerisinde kontrol edebilmelerine yardımcı olacak bir birim olarak kullanmaya başlamışlardır (Öztop, 2007:33).

1980'lere gelindiğinde stratejik planlama örgütün dört duvarı dışında neler olup bittiğini araştırmaya başlamıştır. Uzmanlar stratejik planlamayı örgütle çevresi arasındaki ilişkileri algılayabilecek şekilde yeniden düzenlemeye başlamıştır (Gürer, 2006:94) .

Stratejik planlama, ticari ilişkilerde rekabet avantajını hesaplama ve kazanmayla ilgilenmeye başladı. Buna karşın kamu ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda stratejik planlama çalışmaları çevreyi değerlendirip, böylece hedef kitlenin ihtiyaçlarını tespit ve bunları tatmin etme yolları üzerine yoğunlaştı.(Can, T., 1996 :15-16)

2.3. TÜRKİYE'DE"STRATEJİK PLANLAMA"ÇALIŞMALARI

Türkiye, Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasından sonra, genç bir Cumhuriyet olarak, dünya siyasetinde var olmak için kendisine en uygun ekonomik politikayı seçmek ve devlet görevlerini Cumhuriyete uygun bir hale getirmek zorundaydı. Cumhuriyetin ilk yıllarında, İktisat Kongresi gibi belli başlı çalışmalar yapılarak bir yol izlenmeye ve özel sektör desteklenmeye çalışılmıştır. Ancak henüz genç bir devlet olmanın verdiği tecrübesizlik ve mali kaynak imkânsızlıkları nedeniyle, kalkınma çalışmalarında devlet önemli görevler yüklenmiştir. Özellikle kalkınma planlarının hazırlanarak planlı gelişmenin benimsenmesi, Türkiye' nin planlı kalkınmayı uygulayan ilk ülkeler arasında yer almasını sağlamıştır. 1961 Anayasasının 41. Maddesinde

“İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı demokratik yollarla gerçekleştirmek; bu maksatla milli tasarrufu arttırmak, yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek ve kalkınma planı yapmak Devletin ödevidir” denilerek, planlama temel hak ve ödevler kısmında Devlete bir ödev şeklinde yüklenerek belirtilmiş; 129.madde de “İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma plana bağlanır. Kalkınma bu plana göre gerçekleştirilir. Devlet Planlama Teşkilatının kuruluş ve görevleri planın hazırlanmasında yürürlüğe konulmasında uygulanmasında ve değiştirilmesinde gözetilecek esaslar ve planın bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesini sağlayacak tedbirler özel kanunla düzenlenir” denilerek planlama görevini üstlenen Devlet Planlama Teşkilatına Cumhuriyetin temel organları kısmının yürütme bölümünde düzenlenerek anayasal statü kazandırılmıştır. 1970’li yıllarda planlama uzmanlarının sayısı artmaya başlamıştır.

1982 Anayasasının 166.maddesinde ise “Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı özellikle sanayinin ve Tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir” denilerek planlama devletin görevleri arasına mali ve ekonomik hükümler kısmına konulmuştur.

Bu, özellikle 1980 sonrası yaşanan dönüşümden planlamanın da etkilendiğinin bir göstergesidir.

Örgütlerin giderek daha karmaşık bir hale gelmesi, çevrenin sürekli değişmesi, belirsizlik ve kararsızlığın artması, ekonomik nedenler, artan rekabet, teknolojik yetersizlikler, değişen sosyo-politik ve hukuki koşullar, piyasa şartları gibi nedenlerle örgütlerin ayakta kalabilmeleri ve başarılı olmaları gittikçe zorlaşmaktadır. Bu nedenle kamu ve özel kesimde tüm örgütler vizyon sahibi, değişiklikleri zamanında görebilen ve hızla cevap verebilen yöneticilere ve bunu uygulayacak stratejilere gereksinim duymaktadır. Stratejik planlamanın önem kazanmasındaki temel faktörler; değişimin evrensel bir nitelik kazanması, teknolojik alanda yaşanan hızlı

değişimler, rekabetin artması ve demokratikleşme olarak sıralanmaktadır (Öztop, 2007:33)

Türkiye'de stratejik planlamanın gündeme gelmesi PEIR (Kamu Harcamaları ve Kurumsal Gözden Geçirme) raporu ile olmuş, 2001 yılında imzalanan PFPSAL (Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredisi) anlaşması ile somut bir politika taahhüdü niteliği kazanmıştır.

Söz konusu taahhüt kapsamında, kamu kuruluşlarında politika oluşturma kapasitesinin artırılması ile politikaların orta vadeli ve somut hedeflere dayalı olarak belirlenebilmesi amacıyla, politikaların maliyetlendirilmesi boyutunu da içerecek ve bu çerçevede kamu kuruluşlarına yardımcı olacak bir stratejik planlama kılavuzunun o zaman ki adı Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı olan Kalkınma Bakanlığı sorumluluğunda hazırlanması kararlaştırılmıştır.Kılavuz 2003 yılında hazırlanarak kamu kuruluşlarının kullanımına sunulmuştur.

Bununla birlikte Temmuz 2003 tarihli ve 2003/14 sayılı 2004 Yılı Programı ve Mali Yılı Bütçesi Makro Çerçeve Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile kamu kesiminde yapılan reform çalışmaları kapsamında, kamu kuruluşlarının ilk aşamada VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ve yıllık programlarda yer alan politikalar ve makrohedefler çerçevesinde kendi stratejik planlarını hazırlamaları ve gelecek dönemlerde kuruluş bütçelerinin idare stratejik planlarında öngörülen kuruluş misyonu, vizyonu ve hedefleri doğrultusunda oluşturmaları hedeflenmiş ve bu amaçla, orta vadede tüm kamu kuruluşlarına yaygınlaştırılmak üzere, sekiz kamu kuruluşunda (o zamanki adlarıyla: Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi, Denizli İl Özel İdaresi, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Kayseri Büyükşehir Belediyesi) stratejik planlama ile ilgili pilot uygulama başlatılmıştır. Çalışmaların etkin bir şekilde yürütülebilmesi için Kalkınma Bakanlığı (eski DPT) bünyesinde Stratejik Planlama Çalışma Grubu isimli bir proje grubu oluşturulmuştur. Temmuz 2004 tarihli ve 2004/37

sayılı 2005 Yılı Programı ve Mali Yılı Bütçesi Makro Çerçeve Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile pilot çalışmaların devam etmesi kararlaştırılmış ve söz konusu çalışmalar 2006 yılı başında tamamlanmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu 10/12/2003 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Kanuna Ekli (I), (II) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan tüm kamu kuruluşları için stratejik planlamayı zorunlu hale getirmiştir. 5018 sayılı Kanun ile kamu mali yönetimi reformu çerçevesinde mali yönetim süreçleri yeniden tanımlanmıştır. Kanunun getirdiği önemli bir yenilik kamu kuruluşları için stratejik planlamayı bütçeleme sürecinin temel bir bileşeni olarak ele almasıdır. Kanun stratejik planlama yükümlülüğü getirmekle birlikte, hangi kamu idarelerinin stratejik plan hazırlayacağının ve stratejik planlama sürecine ilişkin takvimin ve usul ve esasların, belirlenmesi görevini Devlet Planlama Teşkilatına yani şimdiki Kalkınma Bakanlığına vermiştir.

5018 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ve yaygınlaştırma çalışmalarının daha sistematik bir halde yürütülmesi amacıyla Stratejik Planlama Çalışma Grubunun kurumsallaşması kararı verilmiş ve bu çerçevede Ocak 2005 tarihinde DPT yani şimdiki Kalkınma Bakanlığı bünyesinde Stratejik Planlama Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

Temmuz 2005 tarihinde stratejik planlamanın pilot uygulama yapılan kuruluşlar dışındaki kamu kuruluşlarına yaygınlaştırılmasına yönelik geçiş programının oluşturulmasına da esas olmak üzere, kamu idarelerinde yönetim süreçleri, yönetim kalitesi ve kurumsal kapasite ile yöneticilerin, stratejik yönetim yaklaşımı ve yönetsel etkinliğe ilişkin düşünce ve algılamalarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle Stratejik Yönetim Araştırması gerçekleştirilmiş ve araştırma sonucunda kamu kuruluşlarının dört yıllık bir geçiş takvimi çerçevesinde stratejik plan yapmakla yükümlü olacakları tarihler belirlenmiştir.

5018 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden Mayıs 2006 tarihinde geçiş takvimini de içeren “Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile Stratejik Planlama Kılavuzu, pilot uygulamalardan elde edilen deneyimle birlikte güncellenmiş ve Haziran 2006 tarihinde “Kamu Kuruluşları İçin Stratejik Planlama Kılavuzu” adıyla yayımlanmıştır.

Kasım 2010 tarihinde ise DPT yani şimdiki Kalkınma Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen yeniden yapılanma çalışmalarına paralel olarak Stratejik Planlama Dairesi Başkanlığı Kurumsal ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığına dönüşmüştür.

Gelinen noktada, geçiş programında yer alan kamu idareleri beşi hariç stratejik planlarını tamamlamıştır. Ayrıca son iki yıl içerisinde yeni kurulan kamu idarelerinde stratejik plan çalışmaları devam etmektedir.

Kalkınma Bakanlığının Rolü 5018 sayılı Kanunla birlikte Bakanlığa stratejik planlamanın merkezi uyumlaştırma birimi rolü verilmiştir. Kalkınma Bakanlığında bu rol ‘Kurumsal ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı’ eliyle yürütülmektedir. Bu çerçevede, kamu idarelerinde stratejik planlama pratiğinin etkinleştirilmesi amacıyla,

İkincil mevzuat ve kılavuz hazırlanması,

Kamu idarelerince hazırlanacak olan planların incelenmesi ve görüş oluşturulması,

Kuruluşlarımızı bilgilendirme ve kurumsal kapasite oluşturulması,

Araştırma, anket ve yayın benzeri faaliyetler yapılması/yaptırılması işleri Kalkınma Bakanlığınca yürütülmektedir.

Ülke düzeyinde politika ve strateji yönetimi ile kuruluş düzeyinde politika ve strateji yönetiminin uyumu önem arz etmektedir. Bu bağlamda Kalkınma Bakanlığının stratejik planları;

Kalkınma planı, orta vadeli program ve faaliyet alanı ile ilgili diğer ulusal, bölgesel ve sektörel plan ve programlara uygunluk,

Yönetmelikte, Kılavuzda ve stratejik planlamaya ilişkin diğer rehberlerde belirtilen usul ve esaslara uygunluk,

Stratejik planda yer alan misyon, vizyon, amaç ve hedeflerin birbirleri ile bağlantıları ve kavramsal tutarlılık,

Diğer idarelerin stratejik planları ile uyum ve tutarlılık hususları açısından incelemekte olduğu,

Kalkınma Bakanlığı taslak stratejik planlara yönelik hazırladığı değerlendirme raporlarıyla kamu idarelerine geri bildirimde bulunmakta olduğu, böylece stratejik plan hazırlama sürecini desteklemekte ve aynı zamanda ulusal ve kurumsal düzeyde politika ve strateji yönetiminin uyumunu gözetmekte olduğu anlaşılmıştır.[4]

2.4. STRATEJİK PLANLAMANIN ÖZELLİKLERİ

Stratejik planlamayı diğer planlama türlerinden ayıran özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz (Başar, 1998:56-58).

-Zaman Süresi ve Ufku: Stratejik planlama uzun vadeli bir planlama olarak diğer planlama türlerinden ayrılmaktadır. Ancak her uzun vadeli plan stratejik değildir. Stratejik planlama, geleceğe yönelik olup işletmenin gelecekte nasıl bir konumda olacağı ile ilgilidir. Uzun vadeli planlama ise faaliyetlere yöneliktir. Uzun vadeli planlama önceden planlanmış, geleceğe ilişkin kapsamlı finansal tablolarla ilgilenirken, stratejik planlama gelecekle ilgili çeşitli tasarılara dayanan stratejilerin açık şekilde belirlenmelerine dayanır.

[4] http://www.sp.gov.tr/tr/html/16/Hakkimizda/ (erişim: 2012)

-Verilerin Yapısı: İşlemsel planlamanın yapısında homojen (aynı cinsten) veriler mevcuttur. Stratejik planlamada kullanılan veriler tüm işletmeyi ilgilendirmesi sebebiyle kullanılan veriler nitelik olarak heterojen (ayrı cinsten) özellik göstermektedir. Bu noktada verilerdeki farklılık stratejik planlamanın güvenilirliğini artırmaktadır.

-Verilerin Sayısı: Stratejik planlama işletmenin hem iç hem de dış çevresindeki faktörleri inceleyen bir süreç olması nedeniyle kullanılan verilerin sayısı diğer planlama türlerine kıyasla oldukça fazladır.

-Organizasyon Seviyesi: Stratejik planlar işletmenin geleceğini ilgilendiren ve ortaya konulan diğer planları da etkileyen bir süreç halinde işlemesi nedeniyle tepe yönetimi ve stratejistler tarafından oluşturulur ve daha yüksek bir sorumluluğu gerektirir ve organizasyonun üst yönetim kademelerinde hazırlanır.

Kısaca özetlemek gerekirse; stratejik plan sonuçların planlanmasıdır bu yüzden girdilere değil çıktılara odaklanır. Yönetim disiplininden beklenen tüm fonksiyonları içerdiği için bir yönetim aracıdır.

2.5. STRATEJİK PLANLAMA SÜRECİ

Stratejik planlama belirli süreçlerin birbirini takip ettiği planlı ve sistemli bir yapıya sahiptir. Burada farklı stratejik planlama süreçleri vermek yerine ortak özellikleri birleştiren bir sıralama yapmak mümkündür. Bunlar: (Narinoğlu, Ahmet, 2006:66)

-Durum analizi
-İç ve dış çevre analizi
-Vizyon oluşturma
-Amaçların tespiti
-Hedeflerin tespiti
-Seçeneklerin tespiti

-Stratejileri oluşturma
-Stratejileri uygulama
-Ölçme, değerlendirme
-İzleme, kontrol

2.6. STRATEJİK PLANLAMANIN FAYDALARI

Stratejik planlama kurumlara belirsiz, değişken ve kriz ortamında ne yapmaları ile eğilimlerini ne yönde belirlemeleri gerektiği konusunda yardımcı olan önemli bir sistemdir. Stratejik planlama organizasyonun büyümesi, sürekliliğinin sağlanması ve güçlü olması amacına yöneliktir. Stratejik planlama sayesinde organizasyonlar kıt kaynaklarını daha etkili ve verimli kullanabilir, halkın hizmetlerinden tatminini artırabilir (Özgür, 2004:234). (Gözlükaya,2007:31)

Stratejik planlamanın örgütlere birçok yarar sağlayacağı oldukça açıktır. Bu yararlardan bazıları şu şekildedir (Gürer, 2006 S:95):

Stratejik planlamanın örgüte sağlayacağı yararlardan ilki stratejik düşünce ve stratejik eylem yeteneğini geliştirmesidir. Bu fayda; sırasıyla, örgütün dış ve iç çevresi ve çeşitli aktörlerin ilgileri hakkında daha sistemli bilgi toplamaya, örgütsel öğrenmenin artmasına, örgütün gelecekteki yönünün aydınlanmasına ve örgütsel önceliklerin oluşturulmasına rehberlik eder.

-Stratejik planlama karar vermede iyileştirmeler sağlar. Stratejik planlama dikkatini bir örgütün karşılaştığı hayati konular ve güçlükler üzerine yoğunlaştırır ve anahtar karar vericilerin bu konuda neler yapmaları gerektiğini hesaplamalarına yardımcı olur.

-Stratejik planlamanın üçüncü yararı olan geliştirilmiş örgütsel duyarlılık ve iyileştirilmiş performans ilk iki yarardan doğmaktadır. Stratejik planlamaya yer veren örgütler başlıca örgütsel konuları aydınlatmaya ve

tanımlamaya cesaretlenirler. İç ve dış taleplerle baskılara akıllıca karşılık verirler ve hızla değişen durumları etkili biçimde idare etmeye yönelirler.

-Son olarak stratejik planlama doğrudan örgüt çalışanlarına yarar sağlamakta, politika yapıcılar ve anahtar karar vericilerin rollerini daha iyi icra etmelerine, sorumluluklarını yerine getirmelerine ve takım çalışması ile uzmanlığın örgüt üyeleri arasında güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

-Tüm bunlardan yola çıkarsak şöyle özetleyebiliriz ki stratejik planlama, örgüt içinde iletişimin daha sağlıklı hale gelmesine ve ortak amaçların belirlenmesine katkıda bulunmaktadır.

2.7. STRATEJİK PLANLAMA MODELLERİ

(Gözlükaya, T., 2007);

Stratejik plan, stratejik planlama sürecinin bir ürünüdür. Kurum stratejik planı kurum ya da örgütün görevinin tanımıdır. Görev çerçevesi içinde örgütün geleceğinin gerçekleştirilmesinde gerekli olan politika ve taktikler ile birlikte, onun en yararlı olduğu gelecek senaryolarının ortaya konmasıdır. Stratejik planlama bir ürün olmaktan çok bir süreç olarak daha önemlidir. Gelecek düşüncesine dayalı olarak faaliyete geçmeyi ve ana amaçları gözden kaçırmaksızın, yönetimin bir parçası olarak isteyen sürekli ve sistemli bir karar mekanizmasını zorunlu kılar (Bircan, 2002:17).

Bir süreç olarak stratejik planlama, kuruluşun uzun dönemde yaşamını devam ettirebilmek, ona sürdürülebilir rekabet üstünlüğü ve dolayısıyla ortalama kâr üzerinde getiri sağlayabilmek amacıyla, eldeki üretim kaynaklarının (doğal kaynaklar, insan kaynakları, sermaye, altyapı, hammadde ve diğerleri) etkili ve verimli olarak kullanılması, biçiminde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda stratejik yönetim süreci, bilgi toplama, analiz etme, karar verme, uygulama ve uygulama sonuçlarını kapsayan bir süreçtir (Ülgen ve Mirze, 2004:24).

Modeller, mevcut durumu ve gelecekte olması bekleneni ortaya koymak için kurulur. Birbirine bağımlı ve bağımsız parametrelere dayalı model oluşturulur . Model, ele alınan bir konunun;

- neyin üstüne inşa edildiği,
- etkilenmesine sebep olan değişkenlerin tanımlanması,
- etkilenmesini sağlayan değişkenlerin öncelikleri ve büyüklükleri,

- değişkenleri arasındaki etkileşimler ve bunların buutunu nasıl etkilediği, gibi hususlarının analiz edilmesi ve konunun görünen ile gerçekte olan durumu arasındaki farklarını ortaya koyabilmek amacı ile kurulur.

Modeller herhangi bir konu hakkında geliştirilebilir. Model oluşturulurken, sürekli olarak geleceği düşünmek, yapılan bütün çalışmaların aslında geleceği belirlemek olduğunu unutmamak ve mevcut durumdan ziyade gelecek üzerinde yoğunlaşmak gerekmektedir (Bütüner, 2005:512).

Çalışmanın bu kısmında Olsen ve Edaie (1982), Barry (1986), Nutt ve Backoff (1992), Bryson (1995) ve DPT (2006) tarafından geliştirilen modeller ve süreç basamaklarına yer verilmiştir.

2.7.1. Olsen Ve Edaie Modeli

Stratejik planlama alanında geliştirilen ilk modellerden olan bu model Olsen ve Edaie (1982) tarafından geliştirildiği için bu iki kişinin ismiyle anılmaktadır. Olsen ve Eadie'nin (1982) stratejik planlama modeli aşağıdaki basamaklardan oluşmaktadır:

-Misyon ve amaçların ifadesi,

-Çevre analizi,

-Kurum içi durum ve kaynak analizi,

-Stratejilerin formüle edilmesi, seçilmesi ve değerlendirilmesi,

-Stratejik planın uygulanması ve kontrol edilmesi..

Kamu sektörü için geliştirilen bu modelle özel sektördeki stratejik planlama modeli arasında oldukça önemli benzerlikler bulunmaktadır. Erken dönemde geliştirilmiş özel sektör modelleriyle karşılaştırıldığında iş stratejik planlama modeli ile daha çok ortak nokta görülmektedir (Hughes, 2003:137-138).

2.7.2. Barry Modeli

Brian B. Barry 'Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar İçin Stratejik Planlama Çalışma Kitabı'nda stratejik planlama modelini geliştirmiştir. Barry'in stratejik planlama modeli şunları içermektedir (Foundation for Community Association Research, 2001: 5):

-Paydaşların, simsarların ve liderlerin görevlendirilmesi,

-Kurumun geçmişinin ve bugünkü durumunun gözden geçirilmesi,

-Kurumun misyonunun oluşturulması,

-Kurumun önündeki olanak ve tehditlerin belirlenmesi,

-Kurumsal güç ve zayıflıkların belirlenmesi,

-Kurumun olanakları, tehditler, gücü ve zayıflıklarının herhangi biri tarafından ortaya çıkan en kritik konuların belirlenmesi,

-Zayıflıkların giderilmesi, tehditlerin bertaraf edilmesi ve fırsatların yakalanabilmesi için hedeflerin ortaya konması,

-Liderlerin güçlendirilmesi için beyin fırtınası, değerlendirme ve stratejilerin seçilmesi,

-Planın eleştiriye tabi tutulması ve gözden geçirilmesi

2.7.3. Nutt Ve Backoff Modeli

Nutt ve Backoff tarafından geliştirilen model sık atıf almakta, kamu örgütleri için oldukça kullanışlı ve yararlı olan model altı aşamadan oluşmaktadır (Nutt ve Backoff, 1992):

-Kurumun çevresi, genel yapısı ve normatif ideallerindeki eğilimler bağlamında, kurumun tarihsel konumunun tanımlanması,

-Kurumun mevcut güçleri ve zayıflıkları ve gelecekle ilgili fırsatlar ve tehditler acısından mevcut durumunun değerlendirilmesi,

-Mevcut stratejik sorunlar gündeminin oluşturulması,

-Öncelikli sorunların üstesinden gelmek için stratejik seçeneklerin tasarlanması,

-Stratejik seçeneklerin etkilenecek halk kesimi ve gerekli kaynaklar bağlamında değerlendirilmesi,

-Kaynakların harekete geçirilerek ve personelin yönlendirilerek öncelikli stratejilerin uygulanması

Nutt ve Backoof'un önerdiği modelde ilk aşama oldukça önemlidir . Stratejik planlama ekibinden "özel öneme sahip kurumun tarihinin boyutlarını yeniden inşa etmeleri" istenir. Bu durumda "eğilimler, olaylar ve yönelimler" gözden geçirilir ve geçmişte nasıl değiştiği, gelecekte de nasıl değişebileceği not edilir. Kurumlar bir kültüre ve tarihe sahiptirler; stratejinin formüle edilmesinde göz önüne alınması gereken faktörlerdir.

İkinci, üçüncü ve dördüncü aşamalar bir stratejik planlama modelinde bulunan aşamalara benzerdir . Bu modelde çevre taramasına daha çok yer verilmektedir; ama bu bir model farklılığından çok vurgu farklılığıdır . Stratejik konular ve seçenekler stratejik planlama modeline benzerdir ama asıl farklılık paydaşların stratejik planlama sürecine ve uygulanmasına katılmasıdır (Hughes, 2003:143) .

Bryson'un özel sektör esinli, kâr amacı gütmeyen örgütler ve kamu kurumları için öngördüğü stratejik planlama yaklaşımına göre stratejik planlama şu aşamalar sonucu ortaya çıkmaktadır (Hughes, 1995:23):

-Stratejik planlama konusunda ön uzlaşma,

-Örgütsel veya kurumsal yükümlülüklerin belirlenmesi,

-Örgütsel görev (misyon) ve değerlerin değerlendirilmesi,

-Kurum dışı çevre analizi,

-Kurum içi çevre analizi,

-Stratejik sorunların belirlenmesi,

-Strateji oluşturma,

-Vizyon belirleme

Bryson tarafından geliştirilen stratejik planlama modeli kamu sektörüne uygulanması açısından daha çok seçenek önermektedir. Bryson'a göre, "en iyi durumda stratejik planlama geniş ölçekli bilgi toplama, alternatiflerin belirlenmesi ve verili kararların gelecek uygulamalarına vurguyu gerektirir" . Stratejik planlama, iletişimi ve katılımcıyı artırır, farklı değerleri ve çıkarları uzlaştırır. Ayrıca başarılı uygulamayı ve düzenle karar almayı geliştirir. Stratejik planlama, siyasal sürece, birtakım sınırlılıklarıyla birlikte, tamamlayıcı olarak kabul edilmelidir. Bu sınırlılıklar özel sektöre göre daha fazla olabilir – planların ne içerdiğine ve nasıl yapıldığına göre değişebilen bir faktör – fakat sürecin değerini azaltmaz (Hughes, 1998).

Bryson'un stratejik planlama modelinin temel yararı esnek yapıya sahip olmasıdır. Kamu kurum ve kuruluşları örgütsel yetkinlik acısından hangi aşamada olurlarsa olsunlar, planlama sürecine dahil olmalarına izin vermektedir. Stratejik planlama sureci büyük ve küçük kurumlar için kolayca uygulanabilir. Kurumun her düzeyde uygulayacağı planın geliştirilmesine katkı sağlar. Azami paydaş katılımını öngörür ve paydaşların ihtiyaç ve isteklerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesine önem verir.

2.8. DPT MODELİ

DPT tarafından hazırlanan ‘Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu’nda yer alan ve aşağıdaki şekilde gösterilen stratejik planlama sureci modeli Türkiye’de yerel yönetimler tarafından yapılan stratejik planlama çalışmalarında kullanılan temel model olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 3: Stratejik Yönetim Süreci

• Plan ve Programlar • Paydaş Analizi • GZFT Analizi	DURUM ANALİZİ	Neredeyiz?
•Kuruluşun varoluş gerekçesi •Temel İlkeler	MİSYON VE İLKELER	Nereye ulaşmak istiyoruz?
• Arzu edilen gelecek	VİZYON	
•Orta vadede ulaşılacak a-maçlar •Spesifik, somut ve ölçülebilir hedefler	AMAÇLAR VE HEDEFLER	
• Amaç ve hedeflere ulaşma yöntemleri	STRATEJİLER	Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz?
• Detaylı iş planları • Maliyetlendirme • Performans programı • Bütçeleme	FAALİYETLER VE PROJELER	
• Raporlama • Karşılaştırma	İZLEME	Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?
•Geri besleme •Ölçme yöntemlerinin belirlenmesi •Performans göstergeleri •Uygulamaya yönelik ilerleme ,sonuçların değerlendirilmesi	PERFORMANS ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	

Kaynak: DPT (2006a). Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu 2. sürüm, Ankara. Sf:5

2.9. STRATEJİK PLANLAMA İLE İLGİLİ HUKUKİ MEVZUAT

Türkiye'de stratejik planlamanın kamu yönetimi açısından gündeme gelmesi Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinin yansımasının bir sonucudur. 12 Temmuz 2001 tarihinde Dünya Bankası ile imzalanan 1.Program Amaçlı Mali ve Kamu Sektörü Uyum Kredi Anlaşması (PFPSAL-1) ile Türkiye, gelecek dönemde mali sektör ile kamu sektörü alanında uygulayacağı politikalara ilişkin taahhütlere girmiştir(Gözlükaya, Türkay, 2007:94).

Uzun Vadeli Strateji Ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının (2001-2005) Kamu Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılması adlı 9. Bölümünde kamu hizmetlerinde etkinliğin artırılmasında ana yapı şu şekilde ortaya konmuştur (DPT, 2000:191)

"Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında verimlilik, etkinlik ve tutumluluğun dolayısıyla da performansın artırılması, kamu kurum ve kuruluş-larında görev ve teşkilat yapıları arasında uyum sağlanması, gerekli sayı ve nitelikte personel istihdamı, personelin bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında eğitiminin sağlanması, çalışanlarının performansını etkin bir şekilde ölçen sisteme kavuşturulması, yetki devri ve esneklikle beraber hesap verme sorumluluğunun ve yönetsel saydamlığın güçlendirilmesi, kamu yöneticileri-nin ve çalışanlarının politika ve strateji oluşturma kapasitesinin geliştirilmesi ve kamu hizmetlerinin sunumunda kalite anlayışının ve bu amaca yönelik yönetsel yöntemlerin yerleştirilmesi temel ilkeler olacaktır."

2003 yılının sonlarında yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Ve Kontrol Kanunu önceki kısımda ele alınan kamu mali yönetimi reformu doğrultusunda çıkartılmış bir kanundur. Kanun ile mali yönetim süreçleri yeniden tanımlanmakta ve yerini aldığı 1050 sayılı Kanuna göre önemli farklar içermektedir.

(Erkan, Volkan, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/2756/sp.pdf, erişim: Ocak 2012)

5018 sayılı Kanunun getirdiği önemli bir yenilik, kamu kuruluşları için stratejik planlamayı, bütçeleme sürecinin temel bir bileşeni olarak ele almasıdır. Kanunda stratejik plan;

Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren plan olarak tanımlanmaktadır. Kanunun 9. Maddesinde ise; Kamu idareleri; kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlarlar. İfadesine yer verilmektedir. Aynı maddede, kamu kuruluşlarının bütçelerinin stratejik planları doğrultusunda oluşturulması gerektiği belirtilmektedir.5018 sayılı Kanun aynı zamanda stratejik planlama yükümlülüğüne tabi kuruluşları da belirlemektedir. Düzenleyici ve denetleyici kurumlar hariç, kanun kapsamındaki bütün kamu kuruluşları stratejik plan hazırlamakla yükümlü olacaklardır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 18, 34, 38, 41,56, 61 ve geçici 4.maddelerinde stratejik planlama ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Adı gecen Kanunun 18.maddesi gereği “stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek” belediye meclisinin görev ve yetkileri arasında sayılmaktadır. Stratejik planlama sisteminde belediye encümenin yeri ise aynı kanunun 34.maddesinde “stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek” biçiminde ifade edilmiştir. Aynı Kanunun belediye başkanının görev ve yetkilerini belirleyen 38. Maddesinde, belediye başkanına “belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans

ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak" görevleri verilmiştir (Gözlükaya, Türkay, 2007:79).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Stratejik Plan ve Performans Programı" başlıklı 41. maddesi şu hükme yer vermektedir:

"Belediye Başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma planı ve programı ile varsa bölge planına uygun olarak stratejik plan ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar. Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer. Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plan yapılması zorunlu değildir. Stratejik plan ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir."

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7.maddesi ile Büyükşehir Belediyesinin görev ve sorumlulukları arasında "ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak" da yer almıştır.

Mevcut mevzuatta öngörülen bütçelerin stratejik plan doğrultusunda oluşturulması ilkesi bütçe sistemine doğrudan bağlıdır. Öngörülen bütçe sisteminde yer alan mekanizmalar stratejik plan ile bütçe arasındaki ilişkinin kurulmasının alt yapısını hazırlamaktadır. Türkiye'de KMYKK ile uygulamasına geçilmesi hedeflenen performans esaslı bütçeleme sistemine yönelik yasal süreç henüz tamamlanamamıştır. Taslak rehber ve pilot proje uygulamaları çerçevesinde performans esaslı bütçe çalışmaları devam etmektedir. Mevcut uygulamada bütçe kapsamındaki kamu kurumları bütçelerini analitik bütçe sistemi adı verilen ve bütçe sisteminden çok bir

kodlama sistemi olan uygulama ile hazırlamaktadırlar. Uluslararası standartlara yakın düzeyde hazırlanan analitik bütçe kodlaması kamu harcamalarının, gelirlerinin ve finansmanının sınıflandırılmasına dayanmaktadır. Bu anlamda, mevcut bütçe sisteminin daha fazla bilgi üretecek bir biçimde kurumsal, fonksiyonel, ekonomik ve finansal açılardan ayrıma tabi tutulmasını ve raporlanmasını sağlamaktadır. Türkiye uygulamasında parlamentoda bütçelerin onaylanması genel kamu hizmeti, eğitim, sağlık gibi birinci düzey fonksiyonlar bazında olmaktadır.(Erkan, Volkan,2008;http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/2756/sp.pdf, erişim tarihi 02.01.2012)

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 10,26,30,31 ve 39.maddelerinde stratejik planlama ile ilgili hükümler vardır. Kanunun 10. Maddesinde, il genel meclisinin görev ve yetkileri arasında "stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak" da sayılmaktadır.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 26.maddesinde İl Encümenine "stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek" görev ve yetkisi verilmektedir.

29.maddesi gereği İl Özel İdaresinin başı olan Vali'ye,30. madde ile "İl Özel İdaresini stratejik plana uygun olarak yönetmek, İl Özel İdaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, İl Özel İdaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak" gibi stratejik planlamanın temel görevleri verilmiştir.

31. madde ile yine Vali'ye "mahalli idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plan ve programları ile varsa bölge planına uygun olarak stratejik plan ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans planı hazırlayıp il genel meclisine sunma" görevi de verilmiştir.

İl Özel İdaresi Kanunun yine 31.maddesinde “Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer. Stratejik plan ve performans planı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir ” ifadeleri bulunmaktadır.

Stratejik planlamaya ilişkin mevzuata koşut olarak Kamu Kuruluşları için Stratejik Planlama Kılavuzunun ikinci sürümü 2006 yılında yayınlanmıştır Kılavuzun ikinci sürümünün birinciden temel farkı stratejik planın kapsayıcılığı konusundadır. Stratejik planlar kuruluşun operasyonel ya da stratejik bütün kaynaklarının planlanmasını amaçlayabileceği gibi sadece stratejik kaynaklara da yönelebilirler.

2.10. KAMUDA STRATEJİK PLANLAMA VE ÖNEMİ

Kamu örgütleri öncelikle kamu yararını gözetmek zorundadırlar. Bunun yanı sıra hizmet sunulan toplumun büyüklüğü ve çeşitliliği nedeniyle kaynaklarını daha verimli kullanmak ve durum analizi yaparak gelecekte nasıl bir rol üstlenmesi gerektiğini belirlemek zorundadırlar. Bu durumda, uzun ve orta vadeli hedefleri gözden kaçırmaksızın, etkin ve uygulanabilir stratejilerin geliştirilmesine ilişkin faaliyetler ve karar verme süreçleri olan stratejik planlama, gelişme, değişme, iyileşme ve yenilikleri izleme açısından kaçınılmaz olmaktadır (Bircan, 2002:45-46) .

Kamu örgütleri genellikle vizyon ve misyon belirlemeden uzak, somut hedefleri olmayan, vatandaş odaklı yönetim anlayışını benimsememiş, yoğun kurallara sahip, finansal açıdan yetersiz, kalifiye elemana ihtiyacı olan, örgütsel yapısında eksiklikler bulunan örgütlerdir. Bununla beraber, çalışanların kamu sektöründe çalışıyor olmanın verdiği rahatlıkla genellikle hizmet üretmekten uzak olmaları, kurallara uymaya çalışmanın kendilerini daha iyi bir memur yapacaklarına inanmaları, motivasyon eksikliği

yaşamaları, performans değerlendirmesinin yapılmaması, ücret rejiminin başarıyı teşvik edecek şekilde düzenlenmemiş olması, vatandaşın yönetime uzak olması, vatandaşla yönetim arasında iletişimsizlik bulunması, kamu sektöründe aksaklığa neden olan diğer sebeplerdir.(Erdem, A., 2006:103)

Stratejik planlanma kamu yönetimine şu katkıları sağlayacaktır; (Can,T 1996:161-162)

-Stratejik planlama, yönetimin en etkin aracı olmasından dolayı idarelerin yapı ve işleyişine değişiklik getirecektir.

-Stratejik planlama ile mevcut planlama birimleri düzenlenerek fonksiyonel hale gelecektir.

-Stratejik planlama, plan hazırlık, yapım, uygulama, kontrol ve değerlendirmeyi kapsayan plan sürecinde örgütün tüm birimleri arasında koordinasyonu sağlayacaktır.

-Stratejik planlama, planlamanın paydaşlarını plan sürecine katarak, uygulanabilir plan yapımını beraberinde getirecektir. Plancı, uygulayıcı, yararlanıcı arasında işbirliğini yaratacaktır.

- Stratejik planlama, örgütün iç işleyişini, dış faktörlerini, dikkate alarak çevre veri tabanı oluşturarak yönetim bilgi sistemiyle süreklilik kazanacaktır. Stratejik planlama, oluşturacağı veri-bilgi sistemiyle, planlamaya süreklilik katacaktır.

-Stratejik planlama, kamuya vizyon geliştirme, geleceğe bakış alışkanlığı getirecektir. Değişimin temelinde vizyon geliştirme yatmaktadır.

Bütün bunların yanı sıra belediyelerin halka daha iyi iletişim kurabilecekleri hizmetler üretmeleri ve kaynak sıkıntısı çekmelerinden ötürü stratejik planlama uygulamalarına başvurmalarına çok sık rastlanır olmuştur. Yerel yönetimde stratejik planlama yaklaşımın geliştirilmesi belli bir hizmet dönemi içerisinde hizmet önceliklerini, gereksinimlerini belirlemesi, bu

gereksinimlerin hangi kaynaklarla gerçekleşeceğinin tahmin edilmesi ve bu kaynakların en etkin kullanılmasının saptanması, gündelik hizmetlerin en az maliyetlerle en etkin sunulması açısından önem taşır. Stratejik planlama, yerel yönetimlerin görev anlayışı ve hedefleri ile kaynakları arasında ilişki kurulmasını sağlamaktadır (Emrealp, Yıldırım, 1993:44)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIRSAL KALKINMA

3.1. KIRSAL YERLEŞİM KAVRAMI

Yerleşme birimlerini, başta nüfus olmak üzere, ekonomik faaliyetler, sosyal ilişkiler ve doğa ile ilişkiler gibi bir takım göstergeler kullanarak kendine özgü nitelikler taşıyan “kırsal” ve “kentsel” alanlar olarak iki farklı şekilde ifade etmek mümkündür. Türkiye’nin bugüne kadarki sosyal ve ekonomik kalkınma sürecinde, modernleşme çabaları, sanayileşme ve sosyo-ekonomik dönüşümün bir sonucu olarak, kentsel ve kırsal alanlar arası gelişmişlik farklılıkları önemini korumaktadır. Bu süreçte, kırsal alanlar; kentlerin göstermiş olduğu gelişme ivmesini yakalayamamıştır. Türkiye ekonomisinin sanayi ve hizmet sektörleri lehine yapısal dönüşümü, bölgeler arası ve kırsal alanlardan kentlere gerçekleşen göç bunun temel nedenleri arasında bulunmaktadır (DPT, 2006c:6).

“**Kırsal alan**” ifadesi net bir tanıma sahip olmasa da çok genel bir anlatımla kentlerin dışında kalan alanlar olarak kabul görmüştür. Fakat böyle genel bir tanımlama yeterli olmayıp sınırları daha belirgin, çok daha açıklayıcı bir ifadeye gereksinim vardır. Kırsal alanların sahip oldukları birtakım özellikler, bir tanım niteliğinde olmasa da kavramın içerdiği anlamı ifade edebilmek için önem arz etmektedir. Buna göre kırsal alanlar nüfus yoğunluğunun düşük olduğu, ekonomik faaliyetlerin daha çok doğal kaynakların kullanımı yoluyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin çok daha yavaş ilerlediği, yüz yüze ilişkilerin, geleneklerin, yardımlaşma ve dayanışmanın önemini koruduğu, sosyal kontrolün yoğun olarak hissedildiği ve yaşamı şekillendirdiği, kanaati oluştuğu anlaşılmaktadır. Teknolojik gelişmelerin yaşama ve üretime yansımasının daha uzun zaman aldığı, eğitim, sağlık, haberleşme, sosyal güvenlik gibi sosyal ve kültürel olanakların

yeterince gelişmemiş olduğu mekânlar olarak ifade edilmektedir. Kırsal alanlar, ayrıca, Türkiye gibi ülkelerde kentli nüfus ile güçlü sosyal bağları olan ve bu kesim için gıda katkısı, ek gelir ve dinlenme hizmeti sunan mekânları da ifade etmektedir (2.Tarım ŞKKPK Raporu, Erişim: Aralık 2011) .

Bu alanlar, aynı zamanda tüm toplum için oldukça değerli olan doğal zenginliklere de kaynaklık etmektedir. Birbirine çok yakın anlamlar ifade eden ancak bir idari birim olan 'köy' ile 'kırsal alan'ın birbirinden ayrılması gerekmektedir. Bu anlamda bir yerleşim birimi olan köy, 442 sayılı Köy Kanununda nüfus ölçütü kullanılarak "Nüfusu 2000'den az olan yerleşim yerleri" olarak tanımlanmıştır. Kanun aynı zamanda köy nüfusu için bir taban sayısı da belirtmiştir. Buna göre nüfusu 150'den fazla olan yerleşim yerleri köy sayılmış, nüfusu 150' nin altında olan yerleşim yerleri köy bağlısı olarak ifade edilmiştir.

TDK sözlüğüne göre kırsal alan, üretim etkinlikleri tarıma dayalı olan, kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alandır (Türkçe Sözlük,1998:1302).

TDK 'nın kırsal alanı "ekonomik belirleyici" kıstası temelinde tanımlamasına rağmen 2000 tarihli genel nüfus sayımı kır-kent ayrımını yönetsel statüye göre yapmıştır. Bu durumda "köy nüfusu" köy ve bucak nüfuslarına, "şehir nüfusu" ise il ve ilçe merkezleri belediye sınırları dahilindeki nüfusa karşılık gelmektedir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ise kır-kent ayrımını yapmakta nüfus kıstasını kullanmıştır. Buna göre, nüfusu 20.000 ve üzeri yerleşmeler kent kabul edilmektedir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu (ÖİK) raporuna göre, kırsal alan; yaşam ve ekonomik faaliyetlerin önemli ölçüde doğal kaynakların kullanım ve değerlendirilmesine bağlı olduğu; ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişme süreçlerinin yavaş ilerlediği, geleneksel değerlerin hayatın şekillendirilmesinde etkili olduğu, yüz yüze ilişkilerin önemini koruduğu, teknolojik gelişmenin yaşama ve üretime yansımasının daha uzun bir zaman aldığı Sosyo-ekonomik nitelikleriyle 'kentsel alanlar dışında kalan mekânlar'

(DPT 2006c, UKKS,2007:35, erişim: Kasım 2011) olarak ifade edilmektedir (Kayıkçı, 2009:33).

Diğer yandan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2005 yılı programında "Türkiye'de bugün 36.572'si köy ve 42.098'i bağlı birim olmak üzere kırsal alanlarda toplam 78.625 yerleşim birimi bulunmaktadır"(DPT, Yıllık Program, 2005:242) şeklinde bir saptama yapılarak "kırsal alan" köy ve bağlıları olarak kabul edilmiştir. Bu bakış açısıyla toplam nüfusun % 35.1 'i köylerde yaşamaktadır. (Kayıkçı, 2009:33)

3.1.1. Kırsal Yerleşimin Özellikleri

Kırsal yerleşme birimleri daha önce de belirtildiği gibi en genel anlatımla kentsel alanların dışında kalan, tarımsal üretim biçiminin geçerli olduğu, teknik gelişmelerin daha geç gerçekleştiği, yüz yüze ilişkilerin süregeldiği mekânlardır. Kentsel yerleşim birimleri ise kırsal yerleşim birimlerinden çok daha farklı özellikler gösterirler. Öncelikle kentlerde, kent nüfusu çok daha kalabalık ve nüfus yoğunluğu kırsal alana göre çok daha fazladır. Bireyler arası ilişkiler gayri şahsi, toplumsal kontrol oldukça zayıftır. Kent aynı zamanda birçok farklı etnik ve sosyal grupları, farklı inanç ve kültürdeki insanları da barındıran heterojen bir sosyal gruptur. Kentte formel iş organizasyonları kurulmuştur. Ayrıca toplumsal hareketlilik hâkimdir. (Görmez,1997:10)

Küreselleşme ve artan karşılıklı bağımlılık sürecinde, kırsal yerleşmeler tüm seviyelerde ve her alanda yenilenen gelişme inisiyatifleri için büyük fırsat olarak görülmekle birlikte, birçok kırsal yerleşme alanında, istihdam başta olmak üzere ekonomik olanaklardan ve su, kanalizasyon, sağlık, eğitim, iletişim, ulaşım ve enerji olmak üzere altyapı ve hizmetlere ulaşım sorunları yaşanmaktadır.(Habitat II,1996; erişim: Aralık 2011).

Kır ve kentin birbirine olan bağlılığı “kalkınma” boyutunda da etkisini göstermektedir. Kentsel yaşam çevrelerini iyileştirmeye yönelik yapılan çalışmalara ek olarak, kırsal yerleşmelerin de cazibesini artırmak, entegre yerleşmeler ağı oluşturmak ve kırdan-kente göçü en aza indirmek için yeterli altyapı, kamu hizmetleri ve iş olanaklarını genişletmek için çalışmalar yapılmalı, küçük ve orta büyüklükteki kasabalara özel ilgi gösterilmesi gerekmektedir. (Habitat II,1996).

Kırsal alanlardaki yerleşimlerin özelliklerine bakıldığında oldukça dağınık bir yapıda olduğu görülmektedir. Bu dağınıklığın nedenleri arasında toprak darlığı, etnik ayrılıklar ve toplumsal gerginlikler sayılabilir.(Çetiner, 1990:5).

Kırsal alanların yeterince gelişememesi ve hizmetlerin söz konusu bölgelere yeterince ulaştırılamamasının nedeni yerleşimlerin dağınık olmasıdır. Devlet kaynaklarının küçük yerleşme birimlerine hizmet götürmekte yetersiz kalması sonucu bu soruna yönelik merkez köyler, köy kentler gibi bazı dönemlerde bu dağınıklığı giderme amaçlı projeler uygulanmıştır. Merkezi idarenin hizmet sunumunda yetersiz kalması, yerel idarelerinde etkin hizmet sunumu için yeterli kaynağa sahip olamaması, kırsal alandaki gelişmenin oldukça yavaş olmasına, yörede yaşayanların dünyadaki gelişmelerden, yeniliklerden geç haberdar olmalarına sonuçta da bölgelerin geri kalmasına neden olmuştur. Kırsal alanlar hâlâ tarımsal faaliyetlerin ağırlıklı olarak hüküm sürdüğü, eğitim, sağlık ve sosyal imkânlarının kısıtlı kaldığı, bireylerin birbirleri üzerinde sosyal kontrollerinin fazla olduğu ve genel olarak bireysel çıkarların toplumun çıkarlarından önde geldiği mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1.2. Türkiye’de Kırsal Yerleşimin Gelişim Süreci

Tarım, taşıdığı ekonomik ve toplumsal rol ile gelişme potansiyeli bakımından Kırsal kalkınmanın başlangıç noktasıdır (Arem, 2007 :3).

Bir tarım ülkesi olan Türkiye'de tarım 1970'li yılların ilk yarısına kadar GSMH'deki payı ve ekonominin büyümesine katkısı, ihracat gelirinin 3/4'üne yakın bir bölümünü sağlaması açısından önemini korumuştur. (Kazgan,2003:363).

Ancak zamanla tarımın GSMH içindeki payı azalma eğilimi göstermiştir.2001–2005 döneminde tarım sektörü büyümesi yıllık ortalama %1,1 olurken sanayi ve hizmetler sektörler sırasıyla %5,1 ve %4,3 oranında büyümüştür. Bu gelişmeler sonucunda, tarım sektörünün toplam katma değer içindeki payı azalmaya devam etmiş ve 2001 yılındaki %14,1 seviyesinden 2005 yılında %10,3 düzeyine gerilemiştir.(DPT, 2006e:14).

Tarımsal ürünlerin genel ihracat içindeki payında da düşüşler kaydedilmektedir.1965 yılında yaklaşık %76 olan bu pay, 1970 yılında %79'a yükselmiş ve bu yıldan sonra düşüş eğilimine geçmiştir.1980 yılında %56, 1990 yılında %18 ve 2000 yılında ise %7,3 düzeylerinde gerçekleşmiştir. Son yıllarda artış gösteren tekstil ve deri gibi tarımsal sanayi ürünleri ve hammaddeler dâhil edilirse, tarım sektörünün ülke ekonomisine sağladığı ihracat payı % 50–60 dolaylarındadır.(TC.GTHB, e-kütüphane, 2007, erişim: Nisan 2012).

Genel ihracat dengesi yönünden, son yıllarda tarım sektörünün, net ihracatçı konumundan ithalatçı konumuna geçtiği gözlenmektedir. Süreç içerisinde; tüketim alışkanlıklarının değişmesi ile eğitim ve gelir artışında gözlenen farklılıklar, tarım ürünleri ithalatında artışlara neden olmuştur. Toplam ithalatta 1980 yılında %0,6 olan tarım ürünleri ithalatı, 2000 yılında gıda ve içecek dâhil % 8'e yükselmiştir (TC.GTHB, e-kütüphane, 2007).

Tarımdaki ihracat hem mutlak hem de oransal olarak azalmaktadır. Ancak tarımsal ithalatta belirgin bir artış gözlenmektedir. Bu durumun devamı halinde dışa bağımlılığın artacağı düşünülmektedir (Tarımsal Yapıda Dönüşüm Çalışma Grubu Raporu.2007:181).

Tarımsal mülkiyet, toprak dağılımı ve işletme büyüklükleri tarımsal yapının en önemli belirleyicileridir. Tarımda mülkiyet dağılımında eğer dengesizlikler varsa ve işletmeler yeterli büyüklükte işletme toprağına sahip değillerse, bu durum tarım topraklarında verimli bir tarımsal üretim yapılmasını engellediği gibi, toplum katmanları arasında da farklılığa ve kalkınmanın gecikmesine neden olacaktır. (II. TŞ.KKP.KR,2004:15).

Yapılan araştırmalar söz konusu dengesizliğin Türkiye'de mevcut olduğunu göstermektedir. 2001 yılında gerçekleştirilen "Genel Tarım Sayımı Araştırma" sonuçlarına göre 50 dekardan küçük tarım işletmelerinin Türkiye genelindeki payı %64,8 iken, bunların işlediği arazi miktarı %21,3, buna karşılık, 500 dekardan daha büyük araziye sahip olan tarım işletmelerinin oranı % 0,7 iken, bunların işlediği arazi miktarı %11,4'dür. (DİE,2007:39).

Türkiye'nin, dünyada sosyal ve ekonomik kalkınmasını belirli bir plan ve program içinde yürütme gereğini duyan ve planlı bir kalkınmayı daha ilk yıllarında uygulamaya koyan nadir ülkelerden biri olduğu, Cumhuriyet'in, kuruluşundan beri kırsal alanları kalkındırmak, ulusal kalkınma çalışmalarına entegre etmek ve kır-kent dengesizliğini gidermek amacıyla yerel, bölgesel ve milli ölçeklerde önemli çalışmalar yapılmakta olduğu, Bu çalışmaların, ülkenin geçirdiği ekonomik süreçler ve planlama açısından iki dönem olarak incelenebileceği, bunların, planlı dönem "öncesi" çalışmalar ile "sonrası" çalışmalar olduğu, Cumhuriyet'in ilk yıllarında tarımsal üretimdeki sıkıntıları gidermek ve gıda güvencesini sağlamak ve özellikle küçük üreticilere istihdam ve iş alanları oluşturacak yaklaşımlar hep ön planda yer almış olduğu, bu yıllarda nüfusun büyük bölümünün kırsal da yaşaması ve tarımla uğraşması, insan kaynaklarının zayıf olmasının kırsal kalkınma politikalarında kamucu yaklaşımları ön plana çıkarmış olduğu, bundan hareketle, çalışmaların özellikle temel insani gereksinimlerin karşılanmasında yoğunlaşmış olduğu, bu süreçte önemli gelişmeler kaydedilmiş ve model sayılabilecek girişimlerde de bulunulmuş olduğu görülmektedir (Gülçubuk,2005).

Türkiye’de, nüfusu 10.000'in altında olan yerleşmelere kırsal yerleşme denmektedir. Kır yerleşmeleri, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin birlikte yapıldığı ya da ön plana çıktığı yerleşmelerdir. Kırsal yerleşmelerin bir kısmında yerleşik hayat tarzı (köy gibi),bir kısmında konar - göçerlik veya yaylacılık gibi yarı yerleşik tarz görülür. Ülkemizde 1980 nüfus sayımına göre, 35 bin civarında köy yerleşmesi vardır.

Kırsal kesimde yerleşmeler, toplu ve dağınık olmak üzere ikiye ayrılır.

Toplu Yerleşme: Evlerin birbirine yakın olduğu yerleşme biçimidir. Suyun az olduğu yerlerde ve arazinin düz olduğu ovalık alanlarda insanlar toplu olarak yerleşmişlerdir.

Türkiye'de İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde su kaynakları az olduğu için toplu yerleşmeler fazladır.

Dağınık Yerleşme: Suyun (yağışların) bol olduğu yerlerde, arızalı ve eğimli bölgelerde, evlerin birbirinden uzak olduğu bahçeler içerisinde insanlar dağınık olarak yerleşmişlerdir.

Türkiye'de Karadeniz Bölgesi, dağınık yerleşmenin en yaygın olarak görüldüğü yerdir. Dağınık yerleşmede su fazlalığı ve yer şekillerinin engebeliliği etkilidir.

Kırsal yerleşme çeşitleri

Köy altı yerleşmeleri: Çiftlik, mezra, kom, divan, oba, yayla gibi yerleşmelere denir. Bunlar köylerden küçüktür . Daha çok, hayvancılık amaçlı veya yazları serinlemek amacıyla kurulmuştur . Doğu Anadolu, G. Doğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde yaygındır.

Köyler ve bucaklarda kırsal meskenlerin yapımında kullanılan malzemeler doğal çevre ile yakından ilişkilidir. Çevrede taş malzemeler yaygınsa konutlarda taş kullanılır. Ormanlık yörelerde meskenlerde daha çok

ahşap kullanılır. Taş ve ahşap malzemenin bulunmadığı yarı kurak bölgelerde, meskenlerde kerpiç malzeme kullanılır.

-**Taş meskenler:** Köylerde çok rastlanan mesken tiplerinden biri olup, daha çok Akdeniz, Ege ve Doğu Anadolu bölgelerinde rastlanır.

-**Ahşap meskenler:** Ahşap köy meskenlerinin en yoğun olduğu yerler ormanlık yörelerdir. Daha çok, Karadeniz, Akdeniz, Ege ve Güney Marmara' da yaygındır.

-**Kerpiç meskenler**: Ülkede İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaygın olarak görülür.

Dünya genelinde de, kırsal kesimde kullanılan malzemeler, doğal çevre ve iklim ile çok yakından ilişkilidir. Kuzey Afrika, Orta Asya gibi bölgelerde yarı kurak iklimden dolayı kerpiç ekvatoral ve muson iklimlerinde ahşap evler yaygındır.(http://www.cografya.gen.tr/eğitim/beseri/yerlesme.htm erişim: Nisan 2012)

3.1.2.1. Türkiye'de Kırsal Alanların Demografik Özellikleri

Türkiye'de kırsal nüfus çoğunlukla "köy nüfusu" olarak değerlendirilmektedir. Buna göre il ve ilçe merkezleri haricindeki tüm yerleşimlerde yaşayanlar köy (kırsal) nüfusu oluşturmaktadır (DPT, 2006b:11).

Kırsal nüfus, geleneksel anlamı ile kırsal kesimde yerleşmiş (mevsimsel ve gerektiğinde kentsel alanlarda da çalışabilen),kendilerine özgü sosyal, ekonomik, kültürel özellikleri ve eğilimleri olan, gündelik gereksinimlerini birbirine bağlı bir ilişkiler sistemi ile gidermeye çalışan ve

büyük ölçüde kendi kendine yetmeye çalışan insan topluluğudur (DİE, GNS, 2000:9).[5]

2000 yılı genel nüfus sayımı kesin sonuçlarına göre Türkiye'nin toplam nüfusu 67.803.927 olarak tespit edilmiştir (DİE, 2000 GNS, 2001:107).

Toplam nüfusun %65'i il ve ilçe merkezlerinde yaşarken kalan %35'lik bölümü köy ve köy bağımlısı olarak ifade edilen kırsal alanlarda yaşamaktadır (DİE, 2000 GNS, 2001:45-46).

2005 yılında yenilenen nüfus verilerine göre, Türkiye'de 2007 yılında 0/0012,1 olan yıllık nüfus artış hızının 2008 yılında 0/0011,8'e gerileyeceği, 2007 yılında 73,9 milyon olan yıl ortası toplam nüfusun 2008 yılında 74,8 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (DPT, 2008:192).

Türkiye'deki köylü nüfusu 1950'li yıllara kadar önemli bir değişiklik göstermemekle birlikte 1950'lerden sonra ekonomik yapıdaki değişmelere bağlı olarak gerçekleşen göç hareketi ile azalma eğilimi göstermiştir. 1950 yılında % 75 olarak ifade edilen köy nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı 1980'de %56 olarak ifade edilmiştir(DİE, 2000 GNS, 2001) .

Fakat özellikle 1980–1990 arasında mutlak azalma eğilimi gösteren köy nüfusu 1990–2000 dönemindeki verilere bakıldığında bir artış göstermektedir (Bkz. Tablo:3).

Bu dönemde kentli nüfusun çeşitli nedenlerle kırsal alanlarda yaşama eğilimi göstermesi, büyük şehirlere yakın kırsal alanların, kentlerin bu yönde gelişmesi nedeniyle göç almaya başlaması, kırsal alanlarda tarım dışı faaliyetlerin -özellikle kıyı kesimlerde turizmin- gelişmesi ve kentsel alanlarda yaşayanların bu bölgelere olan eğilimi, söz konusu artışın nedenleri arasında sayılabilir (DPT 2006c, UKKS,2007:6).

[5] 18.11.2005 gün ve 25997 sayılı RG de yayımlanan 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanunu ile Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) yerine , "Türkiye İstatistik Kurumu" (TÜİK) kurulmuştur .

Tablo 4: Genel Nüfus Sayımlarına Göre Şehir ve Köy Nüfusu (milyon)

Sayım Yılı	Toplam	Şehir nüfusu	Şehir %	Köy nüfusu	Köy %
1927	13.6	3.3	24.22	10.3	75,78
1935	16.2	3.8	23,53	12.3	76,47
1940	17.8	4.4	24.39	13.4	75,61
1945	18.8	4.7	24.94	14.1	75,06
1950	20.9	5.2	25,04	15.7	74,96
1955	24.0	6.9	28,79	17.1	71,21
1960	27.7	8.8	31,92	18.9	68,08
1965	31.4	10.8	34,42	20.6	65,58
1970	35.6	13.7	38,45	21.9	61,55
1975	40.3	16.8	41.81	23.5	58,19
1980	44.7	19.6	43,91	25.0	56,09
1985	50.7	26.8	53.03	23.8	46,97
1990	56.5	33.3	59.01	23.1	40,99
2000	67.8	44.0	64,90	23.8	35,10

Kaynak: DİE, 2000 Genel Nüfus Sayımı, DİE Matbaası, Ankara, Mart 2003, s.46.

2003 yılında gerçekleştirilen Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun % 29' u 15 yaşından küçüktür (Koç ve Hancıoğlu, 2003:19) .

Bu oran kırsal alanlarda daha yüksektir. Toplam nüfus içinde yaşlı nüfusun (65 ve üzeri yaşlardaki nüfus) oranı % 7 düzeyinde olup, bu oran, kırsal alanlarda % 9'a ulaşmaktadır.

Yaşlı nüfusa ilişkin bu oranlar Türkiye'nin demografik tarihindeki en yüksek yaşlı nüfus oranlarıdır. Yaşlı nüfustaki bu artış temelde doğurganlığın hızla azalması ve tüm yaş gruplarındaki yaşam beklentisinin artması ile açıklanabilmektedir.

Kentsel ve kırsal nüfus arasındaki önemli bir farklılık da kentsel nüfus içinde ekonomik olarak aktif nüfus olarak nitelendirilebilecek 15–64 yaş arası nüfus oranının kırsal nüfusa göre daha yüksek olmasıdır. Buna göre yine 2003 yılında gerçekleştirilen "Türkiye Nüfus Ve Sağlık Araştırması"

sonuçlarına göre Türkiye'de kentlerdeki nüfusun % 56'sı, kırsal alanlardaki nüfusun ise %50'si aktif nüfusu oluşturmaktadır. (Ayanoğlu, 2008: 34-35)

3.1.2.2. Türkiye'de Kırsal Yerleşimin Sosyo-Kültürel Özellikleri

Türkiye'de 6 ve daha yukarı yaşta okuma ve yazma bilen nüfus oranı % 87 olup bu oran erkekler için % 94 ve kadınlar için % 81 dir. Kırsal alanlarda okuma yazma oranı % 82 olup bu oran erkekler için % 91 ve kadınlar için % 73 olarak ifade edilmektedir (TÜİK, Erişim: Aralık 2011).

Kırsal alanda genel eğitim, ilköğretim kademesinde yoğunlaşmakta olup orta öğretimin % 93'ü şehirlerde gerçekleştirilmektedir (DPT, 2006c:9).

Kırsal alanda eğitim açısından ortaya çıkan en önemli sorunların başında eğitimin kalitesi, personelin niteliği ve donanım yetersizliği gelmektedir. Eğitim hizmetlerinin çoğunlukla ilköğretimden öteye geçememesi, anayasal açıdan fırsat eşitsizliğini ortaya çıkarırken kente göçün önemli nedenlerinden birini de oluşturmaktadır. Eğitimdeki söz konusu kısıtlar, kırsal alanda özellikle genç nüfusun dikey sosyal hareketliliğini de etkileyen ve sınırlayan bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (TKB, 2.TŞKKPK, 2007:11).

Kırsal alanda eğitim alanında yaşanılan sorunlar sağlık alanında da geçerliliğini korumaktadır. Donanım yetersizliği ve nitelikli personel konusunda yaşanan sıkıntılar, sağlık hizmetleri açısından temel sorunları oluşturmaktadır. Sağlık hizmetleri sunumunun bölgesel kent-kır düzeyindeki dengesizliği de devam etmektedir.

Kırsal alanların bir diğer sorunu yerleşim yerlerinin plansız ve dağınık olmasıdır. Köy yerleşim planları, iskân planları, yasal düzenlemeler de dahil olmak üzere birçok çalışma yapılmasına rağmen istenilen sonuç elde edilememiş köy yerleşim birimlerinin ancak %1'i planlı yerleşime

kavuşabilmiştir. Kırsal yerleşmelerin fiziki yapıları ile ilgili olan bu sorun aynı zamanda fiziki ve sosyal altyapı hizmetlerinin aksamasına neden olmaktadır.

Kırsal alt yapı hizmetleri arasında gerek köylerde yaşayanların sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, gerekse tarımsal ürünlerin zamanında pazara ulaştırılması ve pazarlanması bakımından köy yolları büyük önem taşımaktadır.

Ülkede köy ve bağlısı dâhil olmak üzere toplam 76.002 yerleşim biriminde 285.632 km.'lik köy yolu bulunmaktadır (KHGM,2007).

Türkiye'de 2007 yılı itibariyle toplam köy yolu ağının; %32'si asfalt, %46'i stabilize kaplamalı, %18'i tesviyeli, %3'sı mutasavver ve %1'i beton yoldur (KHGM, 2007).

Altyapı ile ilgili bir diğer önemli sorun ise, kırsal alanda kanalizasyon eksikliğidir. Bu konuda resmî ve güncel veriler bulunmamakla birlikte, ülkemizdeki köylerin yaklaşık sadece % 6'sında kanalizasyon altyapısının bulunduğu tahmin edilmektedir (TKB, Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyonu, 2007:11**) .**

İçme suyu temini açısından ise 2007 yılı itibariyle Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, hizmet alanına giren nüfusun % 87'sine, yerleşim birimlerinin ise % 81'ine yeterli ve sağlıklı içme suyu götürmüş durumdadır (KHGM, 2007).

3.1.3. AB'de Kırsal Yerleşimin Gelişim Süreci

Türkiye'de olduğu gibi AB'de de kesin bir kırsal alan tanımı bulmak mümkün değildir. Her üye devlet Sosyo-ekonomik ölçütlere dayanan; gerek kırsal alanların arazi parçası olarak ele alınıp tarımsal deseni, arazi kullanımı, kentlere yakınlığı gibi kıstasların göz önüne alındığı, gerekse bu alanların Sosyo-kültürel özelliklerine bağlı olarak sosyal temsil, alışkanlıklar, ekonomik

faaliyetlerde çeşitlilik ve nüfus azalması, göç olgusu gibi ölçütler çerçevesinde değerlendirildiği tanımlar yapmıştır.

1988 yılında yayınlanan “Kırsal Toplumun Geleceği” adlı Komisyon belgesinde, kırsal alanlar ulusal ekonomilerle bütünleşme derecesine göre sınıflandırılmışlardır (Hill, 2003:3).

Büyüyen bir nüfus ve tarım dışı sektörlere dayanan bir istihdamla birlikte toprağın kullanılmasında tarımın sahip olduğu kilit rolü koruması, çevresel, sosyal ve kültürel miras yönünden tehditlerle karşı karşıya kalmak ve büyük şehirlere yakınlık gibi birtakım özellikleriyle entegre kırsal alanlar, nispeten kentsel alanlardan uzak, tarım ve tarım dışı sektörlerin değişen oranlarda karışımı bir ekonomik yapı, geniş ölçekli çiftliklerle orta derece kırsal alanlar, çok düşük nüfus yoğunlukları, çok düşük gelir seviyesi, yaşlı nüfus, tarımsal istihdama dayanan ekonomi, düşük yeterlilikte temel hizmet sunumu, çevreden izole olmaya sebep olacak topoğrafik özelliklerle de tam kırsal alanlar tanımlamasında yer alan ifadelerdir(ZMOB,2007:2).

Bunun yanında OECD de kırsal alanlar için AB tarafından da kabul edilen başka bir tanım geliştirmiştir. OECD’ye göre kırsal alanlar, nüfus yoğunluğunun km2 başına 150 kişinin altında olduğu mekânlardır. Bu tanıma göre OECD kırsal alanları 3 gruba ayırmıştır;

1. Nüfusun %50’sinden fazlasının yaşadığı “baskın kırsal bölgeler”,
2. Nüfusun %15–50 arasının yaşadığı “belirgin kırsal bölgeler”,
3. Nüfusun %15’inden azının yaşadığı “baskın kentsel" bölgelerdir.

Avrupa’daki bakış açısına göre, kırsal alanlar içerisinde çeşitli sektörleri barındıran, bölgesel düzeyde ya da uluslararası seviyede hizmetlerin sağlanması gibi konulara odaklaşan, kentlerle ya da birbirleriyle yakın ilişkiler içerisine giren, rekabet eden, yaratan, gelişen ve yoğun nüfuslu şehirlerin birer alternatifi olarak tanımlanan yaşama alanları haline gelmiştir. OECD sınıflamasına göre, AB (AB–15) sınırları içindeki toprakların %80’i

kırsal alanlardır ve Birlik nüfusunun %17,5'i bu alanlarda yaşamaktadır. (ZMOB,2007:2).

Avrupa kırsal alanları kendi aralarında da farklılık göstermektedir . Örneğin, İngiltere'de kırsal topluluklarda yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranı %8,7 iken bu oran Fransa'da %23,7'ye, Avusturya'da %34,6'ya ve İsveç'te %66,8'e kadar çıkmaktadır (ZMOB,2007:2) (OECD tanımına göre).

Ayrıca bazı üye ülkelerde (İngiltere, Almanya, Fransa ve Danimarka) işsizlik oranları kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha düşükken diğer üye ülkelerde işsizlik kırsal alanlarda kentsel alanlardakinden daha yüksektir. Genel olarak kırsal alanlarda ekonomik faaliyetler tarım, hayvancılık, ormancılık gibi doğal kaynaklara bağlı üretime dayanmaktadır. Birlik ülkeleri arasında da kırsal ekonominin ağırlığı tarım ve ormancılık sektörleri arasında değişmektedir. Tarımsal yapılar, özellikle kuzey ülkeleri ile güney ülkeleri arasında farklılıklar arz etmektedir. Yunanistan, İtalya ve Portekiz gibi Akdeniz ülkelerinde ortalama büyüklüğü 4–8 ha arası olan küçük ve orta ölçekli tarımsal işletmeler hakim iken; Almanya, Fransa, İngiltere gibi kuzey ülkelerinde ortalama büyüklüğü 17 ha'dan 67 ha'ya değişen orta ve büyük ölçekte tarımsal işletmeler yaygındır. (ZMOB,2007:2).

AB'de kırsal alanlar için geçerli olan en önemli sorunlardan biri eğitimli genç nüfusun diğer bölgelere göç etmesi sonucu nüfusun azalması ve buna bağlı olarak nüfusta yaşlanma ve kalifiye insan kıtlığı ile karşılaşılmasıdır. Bunun dışında diğer bölgelere nazaran daha düşük gelir seviyesi ve yüksek oranda işsizlik diğer sorunlar olarak kendini göstermektedir.

Kırsal alanlardaki yetersiz altyapı ve hizmet sunumundaki zayıflık, tarım dışı istihdam ve eğitim imkânlarının sınırlı olması birçok kırsal alanın mevcudiyetini tehlikeye sokmaktadır.

Bazı kırsal alanların Avrupa'nın en dinamik alanları olduğu görülmekte, bunlar ülke ortalamasından yüksek büyüme gerçekleştirmekte ve istihdam yaratmakta başarılı olmaktadırlar. İncelendiğinde bu gibi bölgelerde

paylaşılan bir bölge kimliğinin ve sosyal uyumun varlığı, belirlenen hedefe odaklanma, girişimci bir ortam, iyi eğitim düzeyi, komşu kırsal alanlarla işbirliği, çekici bir kültürel ve doğal çevre görülmektedir. Avrupa'nın diğer kırsal alanları ile kurdukları işbirliği ile bilgiye ulaşma imkânı arama gibi özellikler dikkat çekmektedir (ZMOB,2007:3).

AB'nin yaklaşık %90'ı kırsal alan olup, nüfusun %56'sı kırsal alanda yaşamaktadır. Kırsal alanların yaklaşık %77'sinde tarım ve ormancılık yapılmaktadır. Bu durum, Birlik içinde kırsal kalkınmanın özel bir öneme sahip olması sonucunu doğurmuştur. Ayrıca kırsal kalkınma faaliyetlerinin kırsal topluluklarla bölgesel ve uyum politikaları kapsamında yapılacak büyük yatırımlar arasında bağlantı kurulmasını sağlayan küçük ölçekli bir yerel altyapının geliştirilebilmesine olanak sağlaması da kırsal kalkınma politikalarının aslında çok boyutlu ve yürütülmekte olan enerji, ulaşım, çevre gibi politikalarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bugün kırsal kalkınma politikasının kapsamı geleneksel "tarım" etkinliklerinden çok daha geniş algılanmakta; çevre koruma ve geliştirme önlemleri, kırsal toplulukları destekleme ve bir bütün olarak kırsal kalkınma tasarılarını da içermektedir (DPT, 2006b, Gülçubuk, vd. ty. Çevrimiçi, Erişim: Nisan 2012).

Avrupa Birliği (AB) kırsal kalkınma politikaları zaman içinde değişime uğramıştır. AB'de ortak tarım politikası zamanla mal ve hizmet üretiminin yanı sıra tarımın Birlik üzerindeki çok yönlü etkisini ve kırsal alanların karşı karşıya kaldığı sorunları dikkate alan bir politikaya dönüşmüştür.

Avrupa ülkelerinde kırsal kalkınmaya artan yönelimin ortaya çıkardığı değişimler sadece tarımı değil kırsal alanlardaki yerel ekonomileri de etkileyecektir. Bu yüzden tarım sektörünün geleceği kırsal alanlardaki dengeli bir gelişme ile doğrudan ilgilidir. Bunun yanında tarım sektörünü yeniden yapılandırma ihtiyacı, bölgesel gelişme politikası ile birlikte ekonomik ve sosyal bütünleşmenin artırılması ve 'Ortak Tarım' Politikasına (OTP) çevre-sel hassasiyetleri dâhil etme fikri AB kırsal kalkınma politikasını şekillendirmektedir (TKB, II. TŞKKPKR, 2007:33-34).

3.2. TÜRKİYE'DE KIRSAL ALAN YÖNETİMİ

Köy Kanunu ile Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinin kırsal alanı belirleme açısından nüfus sınırının kesiştiği söylenebilir. Bu açıdan bakılırsa bugün "Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi" ile kırsal alanı tanımlamada benimsenen 20.000 nüfus kıstası, 1924 yılında yürürlüğe giren Köy Kanunu'nun "kırsal" tanımlamasına da paraleldir. Bilindiği gibi Köy Kanunu, 1. maddesi ile köy, kasaba ve şehir ayrımını nüfus kıstası açısından yapmış, nüfusu 2.000'den az olan yerleri "köy", nüfusu 2.000 ile 20.000 arasında olanları "kasaba", 20.000'den çok nüfusu olanları da şehir olarak tanımlamıştır. Bu tanım ile nüfus kıstası açısından ki bu yönetsel statü açısından da kırsal alanı ortaya koyar, köyler ve kasabalar birlikte kırsal alanları oluşturmaktadır. Böylelikle, Köy Kanunu'nda, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde olduğu gibi kent ile kırsal alanı ayıran ölçüt, bir yerin nüfusunun 20.000 kişiyi aşması olarak kabul edilmiştir denilebilir. (Kayıkçı, 2009: 33)

Diğer yandan, tarım, ilçeler dışındaki kırsal alanlarda ve 20.000 nüfus ölçütüne göre kırsal alan olarak değerlendirilecek olan ilçelerde, hâlâ ağırlıklı ekonomik faaliyet olarak önemini korumaktadır. Türkiye'de kırsal alanın nüfus, kentsellik derecesi ve bu dereceyi belirleyen egemen iktisadi sektör olan tarımın ağırlığı üzerinden tanımlanmasının Türkiye'nin gerçekleri açısından uygun olduğu söylenebilir.

Nitekim 1930'lu yıllardan beri Türkiye'de kırsal alan yönetimi ve kırsal kalkınma politikası açısından, diğer pek çok ülkede olduğu gibi, 1960'lı yıllara kadar sektörel bir politika izlenmiş olması ve bir ekonomik faaliyet olarak tarımın kırsal alanlardaki önemi, Türkiye'de kırsal alan yönetiminin ve kırsal kalkınma politikasının tarım politikalarında yaşanan değişimden yola çıkılarak açıklanabilmesine olanak sağlamaktadır.

Tanımlamada diğer kriter olarak ön plana çıkarılan "kentsel olmama" özelliğini kırsal alanlarda, ağırlıklı ekonomik faaliyet biçimi olarak tarımın belirleyiciliği ortaya koymaktadır. Bu açıdan kırsal alan (köylük yer) "üretim

etkinlikleri tarıma dayalı olan kırsal nüfusun yaşadığı ve çalıştığı alan" (Keleş, 1998:85) olarak tanımlanabilir. Bugün Türkiye'de tarım, hâlâ önemli bir istihdam kaynağıdır (Kayıkçı, 2009: 33)

3.2.1. Merkezi İdare ve Taşra Kuruluşları

3.2.1.1 Bakanlıklar

Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman Ve Su İşleri Bakanlığı, Çevre Ve Şehircilik Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ), Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı gibi kuruluşların yanısıra aşağıda kırsal kalkınma ile ilgili çalışmaları bulunan kuruluşlar sıralanmaktadır.

3.2.1.1.1. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)

1960 Anayasası ile birlikte Türkiye ekonomik, sosyal ve kültürel alanların tümünü kapsayan bir planlama dönemine girmiştir. Bu nedenle ulusal kalkınma plan ve programları oluşturacak bir teşkilata gereksinim duyulmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak, yani hükümetçe belirlenen amaçlar doğrultusunda kalkınma planları ile yıllık programları hazırlamak üzere 1962 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur. Bu ana hedef doğrultusunda DPT; ülkenin doğal, beşeri ve iktisadi her türlü kaynak ve imkânlarını tespit ederek, takip edilecek iktisadi, sosyal ve kültürel politika ve hedeflerin belirlenmesinde hükümete müşavirlik yapmakla görevlendirilmiştir . (24/6/1994 tarih ve No:540 sayılı **Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname**, md.2. http://mevzuat.dpt.gov.tr/khk/540/index.asp#gorev , Erişim: Kasım 2007.)

08.06.2011 gün ve 27958 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 641 sayılı KHK ile teşkilat ve görevleri düzenlenen **Kalkınma Bakanlığı**nın temel olarak DPT üzerine kurulduğu, DPT'nin kuruluş ve görevlerine ilişkin 24.06.1994 gün ve 21970 Mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 540 sayılı KHK'nin karşılaştırılmasından anlaşılmaktadır.

641 sayılı KHK'de belirtilen görevlerin neredeyse tamamı 540 sayılı KHK'den alınmış olduğu, görevler konusunda büyük benzerlikler olmasına rağmen belirli noktalarda da önemli ayrılıkların göze çarptığı, öncelikle 540 sayılı KHK'de temel amaç kaynakların verimli kullanılması ve kalkınmanın hızlandırılması amacıyla ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel planlama hizmetlerinin bir bütünlük içerisinde etkin, düzenli ve süratli olarak görülebilmesini sağlamakken; 641 sayılı KHK'de planlamaya ilişkin bir amaç görülmemekte olduğu, bu durumun temel nedeni DPT'nin doğrudan planlama görevi ile donatılan bir kurum olmasına rağmen; Kalkınma Bakanlığı'nın temel odağında ulusal düzeyde planlama anlayışının yatmaması olduğu, iki yasal düzenleme arasındaki görevler açısından bir diğer farkın da hazırlanacak olan planların niteliğine ilişkin olup, DPT, hükümetçe belirlenen amaçlar doğrultusunda kalkınma planları ile yıllık programları hazırlarken; Kalkınma Bakanlığı, hükümetçe belirlenen amaçlar doğrultusunda makroekonomik, sektörel (sosyal ve iktisadi) ve bölgesel gelişme alanlarında, ulusal ve yerel düzeyde analiz ve çalışmalar yaparak kalkınma planı, orta vadeli program, yıllık programlar, stratejiler ve eylem planları hazırlamaktadır. Bir başka deyişle Kalkınma Bakanlığı, kalkınma planı ve yıllık program dışında değişik planlama çalışmalarına da katılmakta ve bu çalışmalarda bölgesel düzey önemli bir yer teşkil etmektedir (Övgün, 2011:273-274).

Kalkınma Bakanlığı' nın görevsel açıdan DPT'den bir diğer farkı da stratejik yönetim düşüncesinin kamu yönetimine kazandırılmasında önder bir rol üstlenmesidir. Her ne kadar DPT, 2000'li yıllarda yapılan yasal düzenlemeler temelinde stratejik planlama çalışmalarında lider kurum olarak ön plana çıkmakta ve diğer kurum ve kuruluşların hazırlamış oldukları

stratejik planlar arasında uyumlaştırma görevi üstlenmiş olsa da Kalkınma Bakanlığı stratejik planlama ile sınırlanmayarak daha geniş bir bakış açısı sunan ve klasik yönetim anlayışına alternatif olarak sunulan stratejik yönetim düşüncesinin merkezi düzeyde uyumlaştırma ve yönlendirme birimi olarak konumlandırılmaktadır. Kalkınma Bakanlığı ve DPT arasındaki görevsel benzerlikler ve farklılaşmalar yeni bakanlığın teşkilat yapısında da karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle Başbakanlığa bağlı olan bir Müsteşarlık yapısı ortadan kaldırılmakta ve planlama örgütü Bakanlık çatısı altına alınmaktadır. Bir başka deyişle özel bir konuda oluşturulan ihtisas birimi yapısına son verilmektedir.

Planlama konusunda uzman birim olarak çalışan DPT, Yüksek Planlama Kurulu, Para-Kredi Ve Koordinasyon Kurulu ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'ndan meydana gelmekteydi. Oysa Kalkınma Bakanlığı bünyesinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bulunmamakta ve tamamen siyasilerden oluşan "Yüksek Planlama Kurulu" ile bürokrat sayısının azaltıldığı "Para-Kredi Ve Koordinasyon Kurulu" planlamanın bütünleyici parçaları olarak değil, bakanlığın içindeki kurullar şeklinde yerlerini almaktadırlar. Kurullar çatısı altında Kalkınma Bakanlığı bünyesinde dikkati çeken bir diğer birim de "Kalkınma Araştırmaları Merkezi'dir. Merkezin temel görevi ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma konuları ile ilgili her türlü araştırmayı yapmak ve yaptırmak ve kalkınma konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde teknik destek sağlamaktır. Müsteşarlık yapısının ortadan kalkmasının yanı sıra hizmet birimleri açısından da farklılaşmalar görülmekte ve Bakanlık yapısı içinde bazı hizmet birimleri kaldırılırken bazı hizmet birimleri de yapıya eklenmektedir. Öncelikle "Yıllık Programlar ve Konjonktür Değerlendirme, Ekonomik Modeller Ve Stratejik Araştırmalar, İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon, Sosyal Sektörler Ve Koordinasyon, Bölgesel Gelişme Ve Yapısal Uyum, Dış Ekonomik İlişkiler Ve Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlükleri" varlıklarını korumaktadırlar. Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün kaldırıldığı Bakanlık örgütlenmesinde Yatırım Programlama, İzleme ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Strateji Geliştirme

Dairesi Başkanlığı, Kurullar Sekretaryası Daire Başkanlığı, Basın Ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ve Özel Kalem Müdürlüğü olarak Bakanlık yapısına uygun bir şekilde altı hizmet biriminin daha varlığı görülmektedir. (Övgün, 2011:274)

Görevlerin ve örgütlenmenin önemli değişiklikler geçirdiği Bakanlık yapılanmasında kalkınma planlarının hazırlanmasında da değişiklikler görülmektedir. Daha önceden DPT bünyesinde bir uzmanlık birimi olarak ihdas edilmiş olan Müsteşarlık plan hazırlama konusunda yetkili kılınmıştır. Böyle bir plan hazırlama anlayışı ise planların ve programların günlük siyasi kaygılardan ve çatışmalardan uzak bir ortamda bilimsel gerçeklerle ele alınması gerektiğine dayanmaktadır. Bu yapı sayesinde planlama tüm Devlet yönetiminde uygulanacak bir ilke haline getirilmek istenmiştir. Kalkınma Bakanlığı yapısı içinde ise böyle bir yapılanmanın bulunmamasından dolayı kalkınma planı ve yıllık programların hazırlanması genel olarak Bakanlığın görevleri arasında sayılmaktadır. Bir başka deyişle yeni yapı çerçevesinde DPT, Bakanlık yapısı içinde eritilmekte ve kalkınma planlarının ve yıllık programların hazırlanması bir uzmanlık çalışma alanı olarak değerlendirilmemektedir (Övgün, 2011:275).

2007-2013 döneminde katılım öncesi AB mali yardımları, daha önceki dönemlerden farklı olarak Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Preaccession Assistance-IPA) olarak tek bir çatı altında toplanmaktadır. IPA'nın temel amacı, aday ülkeleri üyelik sonrası yapısal ve uyum fonlarının programlanması, yönetimi ve uygulamasına hazırlamaktır. Bir başka deyişle amaç, aday ülkenin kurumsal ve hukuksal yapısının AB çerçevesinde şekillendirilmesidir ki bu amacın en önemli bileşenlerinden birini kamu yönetimi reformu oluşturmaktadır (Gösterici ve Ormanoğlu, 2007: 103) .

IPA’nın daha önce uygulanmakta olan yardımlardan en önemli farkı, mali yardımların hazırlanacak programlar çerçevesinde belirlenen öncelik ve faaliyet alanlarına ilişkin olarak faydalanıcı ülkeler tarafından kullanılacak olmasıdır.

IPA tüzüğüne göre aday ülkelere yapılacak mali yardımlar temel olarak beş başlık altında toplanmaktadır. Bu başlıklar sırasıyla geçiş yardımı ve kurumsal yapılanma, sınır ötesi işbirliği, bölgesel kalkınma, insan kaynaklarının gelişimi ve kırsal kalkınmadır(1085/2006 Sayılı ve 17 Temmuz

2006 tarihli Konsey Tüzüğü).Bu beş başlığın temel özelliği ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasıdır. IPA kapsamında yer alan yardımlardan faydalanabilmek için tüzük gereğince etkin işleyecek merkezi olmayan bir uygulama sisteminin kurulmasına gerek vardır (Çeliktaş, 2009: 74-75; Övgün,2011).

Bu fonun sadece aday ülkelerin yararlanabileceği bölgesel kalkınma bileşeni ile insan kaynaklarını geliştirme bileşeninin sektörel düzeyde, stratejik koordinasyonunun sağlanması görevi ise DPT'ye verilmekte ve bu süreçte DPT özellikle bölgesel kalkınma alanında ön plana çıkmaktadır. Programa ilişkin 1085/2006 sayılı Konsey Tüzüğü 31 Temmuz 2006 tarihinde Topluluk Resmi Gazetesinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede IPA'nın temel amacı, Topluluk müktesebatına uyum sağlamak amacıyla; aday ve potansiyel aday ülkelerin AB politikalarına ve standartlarına aşamalı olarak uyumunu sağlamak ve bu ülkeleri üyelik sonrasında faydalanılacak yapısal fonlara ve uyum fonuna hazırlamaktır (Övgün, 2011:268).

3.2.1.1.2. TKB Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü

1984 yılında kurulan KHGM'nin temel görevleri köy ve bağlı yerleşim birimlerinin yolları ile su, elektrik ve kanalizasyon tesislerine ilişkin hizmetleri yürütmek; toprak ve su kaynaklarının verimli kullanılması amacıyla çalışmalar yapmak ve çeşitli nedenlerle yerlerini kaybeden nüfusun iskânını sağlamaktır.

Kırsal kalkınmanın geçmişine bakıldığında, KHGM ve öncesinde oluşturulan kamu kurumlarının temel işlevinin kırsal alana sosyal ve tarımsal altyapı hizmetlerini götürmek olduğu görülebilir. Bu amaçla ilk olarak 1929 yılında Şose Ve Köprüler Reisliği (Bayındırlık Bakanlığı) kurulmuş, köy yolu

yapımı ise 442 sayılı kanunla köy tüzel kişiliklerine bırakılmıştır. 1950 yılında Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü (TİGM), 1960 yılında Topraksu Genel Müdürlüğü (TOPRAKSU), 1965 yılında ise Yol, Su ve Elektrik Genel Müdürlüğü (YSE) kurulmuştur. Aynı tarihlerde destekleme ve koordinatörlük görevi yapmak üzere Köyişleri Bakanlığı kurulmuş ve bu üç genel müdürlük bu Bakanlığa bağlanmıştır.

KHGM, 18.6.1984 tarih ve 18435 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 235 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile YSE, TOPRAKSU, TİGM ve Orman Genel Müdürlüğünün Orman Yolları ünitesi birleştirilerek kurulmuştur. Bu kurumun görevleri ana başlıklar halinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

1-Devlet ve il yolları ağı dışında kalan köyler ve bunlara bağlı yerleşim birimlerinin yol ağını inşa etmek, 2-Kamulaştırmalar ve özel kanunların uygulanması nedeniyle yerlerini kaybeden nüfusun ve göçmenlerin iskânını sağlamak, 3- Toprak ve su kaynaklarının verimli kullanılmasına yönelik çalışmalar yapmak, 4-Köy ve bağlı yerleşim birimlerinin su, elektrik ve kanalizasyon tesislerine ilişkin hizmetleri yürütmek, 5-Askeri garnizonlara sağlıklı ve yeterli içme suyu ve kullanma suyu sağlamak,

İken, bahse konu Genel Müdürlük, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun geçici 1 ve 2. Maddeleri uyarınca, Maliye Bakanlığınca tahsis edilen taşınmazlar hariç olmak üzere tüm taşınır, taşınmaz ve personelinin İstanbul ve Kocaeli illerinde Büyükşehir Belediyelerine diğer illerde ise İl Özel İdarelerine devredildiği anlaşılmaktadır (25.01.2005 gün ve 25710 sayılı Resmi Gazete).

3.2.1.1.3. Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

18/5/2007 gün ve 26526 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 22 maddeden oluşan 5648 sayılı Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı

Destekleme Kurumu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca, ulusal kalkınma plan, program ve stratejilerinde öngörülen ilke ve hedefler çerçevesinde, Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakları da kapsayacak şekilde, kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetleri gerçekleştirmek, bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, özel bütçeli, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde özel hukuk hükümlerine tâbi ve Tarım Ve Köyişleri Bakanlığının ilgili kuruluşu olmak üzere Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu kurulmuş olduğu anlaşılmıştır.

Bahse konu kanunun 4. Maddesinde belirtildiği üzere, “(1) Kurumun görev ve yetkileri şunlardır: a) (Değişik:26/11/2008-5818/2md.) Faydalanıcıların desteklerden azamî ölçüde yararlanabilmeleri amacıyla tanıtım, bilgilendirme, eğitim ve yönlendirme faaliyetlerini yürütmek, b) Proje ve faaliyet başvurularını almak, bunların ön incelemeleri ile yerinde kontrollerini yapmak, proje ve faaliyetleri başvuru şartları, değerlendirme ve seçim kriterlerine göre değerlendirmek, c) Desteklenecek proje ve faaliyetleri belirlemek, uygulama sözleşmelerini hazırlamak ve başvurusu uygun görülen faydalanıcılarla sözleşme imzalamak, uygun bulunmayan başvurularla ilgili işlemleri yapmak, ç) Proje ve faaliyetlere yönelik tahakkuk, ödeme ve muhasebe işlemleri ile bunlarla ilgili her türlü kontrolü gerçekleştirmek, d) Proje ve faaliyetlerin uygulamasını izlemek, yararlanıcıların sözleşme şartlarını ve yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini takip etmek, bu amaçlarla gerekli kontrolleri yapmak, e) İlerleme ve gelişmeleri raporlamak, Avrupa Birliği mevzuatını da dikkate alarak ihtiyaç duyulan bilgi, belge ve raporları hazırlamak, yetkili kurum ve makamlara sunmak, f) Program ve desteklerin etkinleştirilmesi yönündeki görüş ve değişiklik önerilerini ilgili makamlara bildirmek, g) Kurumun görevleri ve faaliyetleriyle ilgili güvenli bir veri tabanı ve bilgi işlem sistemi kurmak, ğ) Kurumun faaliyetleri ile ilgili idarî düzenlemeleri yapmak.

(2) Kurum, görevleri ile ilgili konularda; kamu veya özel hukuk tüzel kişileri, gerçek kişiler, sivil toplum kuruluşları, Avrupa Komisyonu ve uluslararası kuruluşlarla gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevli ve yetkilidir.

(3) Kurum, ödemenin gerçekleştirilmesi ve muhasebe ile ilgili görevleri hariç olmak kaydıyla, görevlerinden bazılarını Bakanlık taşra birimleri vasıtasıyla yerine getirebilir. Ancak, görevlerin bu suretle yerine getirilmesi Kurumun sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Kurum, görevlerin yerine getirilmesi aşamalarında diğer kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişileri, gerçek kişiler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapabilir" (5648 sayılı TKKDK Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, md.4, 2007).

Kurumun web sitesinde (http://tkdk.gov.tr/Amac.aspx , erişim, Ekim 2012); varlık sebeplerinin AB ve uluslararası kuruluşlardan sağlanan kaynakların ülkemizde kırsal kalkınma programlarının uygulanmasına yönelik faaliyetlerde kullanılmasını sağlamak olduğu, söz konusu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla, 5648 sayılı "Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanunun yürürlüğe girmiş olduğu, ayrıca bu kanun ile tarım sektörümüzün gelişmişlik düzeyinin ve tarımsal nüfusumuzun refah seviyesinin yükseltilmesi ve Türkiye'nin Avrupa Birliğine uyumunun sağlanmasının hedeflenmekte olduğu,

Kurumun 25 Şubat 2008 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Fonları ile desteklenecek Tarım ve Kırsal Kalkınma Programını (IPARD) uygulayacağı, söz konusu Programla; tarım sektöründe ve kırsal alanda faaliyet gösteren üreticilerimizin, özel sektörün ve potansiyel yatırımcıların Tarım Ve Kırsal Kalkınma alanında desteklenmesi amacı ile 2007–2013 döneminde uygulamaya konulacak ve AB hibe fonları kırsal kesimde yaşayan halkımıza, çiftçilere, üretici birliklerine ve tarım sektöründe faaliyet gösteren firmalara projeler karşılığında ve sözleşmelerine uygun olarak kullandırılacağı, tarım sektörünün genelinde olduğu gibi, kırsal alanda yaşayan vatandaşlarımızın,

gelir düzeyinin yükselmesi, gelir dağılımının iyileşmesi, doğal kaynakların korunarak kullanılması ve zenginliklerin tüm insanlarımıza yansıtılmasının en temel hedefleri olduğu, bu kapsamda uyguladıkları program ve projelerin hedeflerinin;

-Yerel potansiyel ve kaynaklara dayalı olarak kırsal ekonominin rekabet gücünün yükseltilmesi.

-Gelir ve istihdam imkânlarının artırılması ve çeşitlendirilmesi, insan kaynaklarının ve örgütlenme düzeyinin geliştirilmesi.

-Fiziki ve sosyal altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması, etkinleştirilmesi ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi.

-Kırsal çevrenin, doğal ve kültürel varlıkların korunarak geliştirilmesi suretiyle kırsal toplumun refahının artırılması olduğu,

Bu uyum çalışmalarının amacının, ülkemizin insan kaynakları potansiyelinin nicel ve nitel özelliklerini de dikkate alarak halkımızın ihtiyaçlarının giderilmesi, mevcut doğal ve finans kaynakları ile yapay olarak elde edilebilecek tüm imkânların en akılcı bir şekilde kullanılması olduğu, kırsal alanların geliştirilmesine yönelik çalışmalarında daima göz önünde bulundurdukları ilkelerinin;

-Kırsal ve tarımsal kalkınmanın bir bütün olarak ele alınması,

-AB'nin tarım ve kırsal kalkınma politikalarına uyumunun sağlanması gerekmekte olduğu

-Ulusal kalkınma planları ile uyumlu kırsal kalkınma projelerinin hayata geçirilmesi,

-Kırsal kalkınmaya yönelik tüm projelerin yürütülmesinde ilgili kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanması

-Yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve yararlanıcıların karar alma ve uygulama süreçlerine katılımının sağlanması

-Kırsal alanlara yönelik etkili bir finansman sisteminin oluşturulması .

-Doğal kaynaklarımızın sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasının gerekmekte olduğu

Şeklinde özetlendiği,

Avrupa Birliğinde kırsal kalkınma politikalarının hedeflerinin ise;
-Tarım ve orman sektörünün güçlendirilmesi
-Kırsal alanların rekabet gücünün artırılması
-Çevrenin, kırsal mirasın ve doğal kaynakların korunması,

Şeklinde özetlenebileceğinin belirtildiği görülmüştür(TKKDK web sitesi. Erişim 2012).

IPARD olarak adlandırılan ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından 2007-2013 döneminde uygulanacak Tarım ve Kırsal Kalkınma Programının temel amacının;

AB "Ortak Tarım Politikası" ile ilgili müktesebatın uygulanmasına ve aday ülkelerde tarım sektörü ve kırsal alanların sürdürülebilir biçimde adaptasyonu için bazı önceliklere ulaşmaya ve sorunların çözümüne katkıda bulunmak olduğu anlaşılmaktadır.

3.2.1.2. Kredi Desteği Sağlayan Kuruluşlar

İller Bankası ile Ziraat Bankası, Kırsal alana kredi sağlayan kurumlar olarak, değişim yaşayan iki kurumdur. Ziraat Bankasının ilgili olduğu bakanlık Başbakanlık olup, bu banka 1985 yılında tarım sektörüne kredi veren dokuz banka arasındayken, 2000 yılında sadece Ziraat Bankası, Seker Bank ve Milli Aydın Bankası olmak üzere üç banka bu işlevi yerine getirir hale gelmiştir. 2001 yılından itibaren ise bu üç Bankanın da tarımsal kredi işlevi, 1999 tarihli IMF niyet mektubu ile çiftçilere verilen kredi sübvansiyonunun aşamalarla ortadan kaldırılması yönündeki açıklamanın bir gereği olarak, son bulmuştur. 2000 yılında çıkarılan 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi Ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanun doğrultusunda, kamu bankalarının yeniden yapılandırılması kapsamında, Ziraat Bankası 2001 yılından başlayarak bir

değişim içine girmiş ve bankanın organizasyon yapısı da değişmiştir. Ekonomik kriz ve bankanın yeniden organize edilmesi sürecinde Ziraat Bankası'nın yıllarca tarıma kredi sağlayan önemli bir kuruluş olarak verdiği finansman hizmetlerine sınırlamalar getirilmiş ve tarımsal kredi faizleri cari faiz haddinden yüksek seyretmiştir.

3.2.2. Merkez Yönetiminin Taşra Örgütlenmesi

Kırsal alana hizmet götüren merkez yönetiminin taşra birimleri, il genel yönetimleri ve ilçe genel yönetimleridir.

3.2.2.1. İl Genel Yönetimi

Merkezi idare bölümlerinden en kapsamlısı olan ilin kurulması ve kaldırılması yasal düzenleme gerektirir.

Vali, il sınırları içinde yasaları uygular, il genel yönetimi içinde yer alan kuruluşlar arasında işbirliğini ve eşgüdümü sağlar. İl İdaresi Kanunu'na göre valilerin, özel idare, belediye ve köy idareleri ile bunlara bağlı müesseseleri denetleme yetkisi vardır. İldeki genel idare kuruluşlarının başında bulunan Bayındırlık Ve İskân Müdürü, Tarım Ve Köyişleri Müdürü gibi il müdürleri Vali'nin emri altındadır (Gözübüyük, 1998: 189-191).

Dolayısıyla merkezi yönetim tarafından kırsal alanlara götürülecek hizmetler, taşrada valinin gözetimi altında söz konusu il müdürlükleri aracılığı ile yapılmaktadır.

Kırsal alanlara yönelik hizmetler, merkez yönetiminin taşra kuruluşlarınca yürütülmektedir. Bu hizmetlerin planlanması, uygulanma kararlarının alınması, bu hizmetlere gerekli kaynağın ayrılması ve yetkili birimlerce kullandırılması çok geniş ölçüde merkez yönetimi tarafından yapılmaktadır. Bu yöntemle yürütülen hizmetlerden bazıları; köy yollarının

yapımı ve bakımı, köylere içme suyu getirilmesi, köy içi yerleşme planının yapılması, köy ilkokullarının yapımı, donatımı, onarımı, tarımsal gelişme için gerekli çalışmaların yapılması, halk eğitimi, koruyucu tedavi edici sağlık hizmetleri vb. hizmetlerdir (Yalçındağ, 1993:60).

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na (Yalçındağ,1993:60) göre valiler kırsal alanlara hizmet götürmenin yanı sıra, özel idare, belediye ve köy idarelerini denetlemekle de görevli kılınmıştır (m.9). Ayrıca il, toplum kalkınması çalışmaları sırasında il toplum kalkınması koordinasyon kurulu aracılığıyla merkez-yerel koordinasyonunu sağlamakla görevli kılınmış, bu sayede toplum kalkınması metodunun uygulanması konusunda da kırsal alana karşı görev üstlenmiştir. Diğer yandan, merkez köyleri belirleme aşamasında valiler ve kaymakamlıklardan görüş alınmış olması, onları bu konuda da sorumlu hale sokmuştur. İl genel yönetiminin kırsal alana yönelik olarak sorumluluk alanına giren bir başka konu da, İller Bankası'nın yıllık safi gelirinden köylerin payına düşen paradan hangi köylerin yararlanacağı hususunda İmar ve İskân Bakanlığının karar alırken, valiliklerin görüşüne başvurmasıdır.

İlin kırsal alana yönelik görevleri bulunmakla birlikte, ilçenin, kırsal alanların temel hizmet birimi olarak tespit edilmiş olması ve ilin kırsal alanlara hizmet sunma açısından mesafe olarak uzak kalması gerekçeleriyle 1960'lı yıllarda ilçenin kırsal alan yönetimi açısından ön planda tutulduğu (Kayıkçı, 2009:143) , I. ‘Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın 1963 yılı programı ile ilçenin toplum kalkınması programlama ve uygulama birimi olarak saptanmış olmasından da anlaşılmaktadır (Yalçındağ,1977:22).

3.2.2.2. İlçe Genel Yönetimi

İl'e bir yönetim birimi olarak kırsal alana yönelik görevler verilmiş olmakla birlikte, sonraları il, daha çok eşgüdüm ve destek işlevi olan bir birim olarak kabul edilmiştir. İl İdaresi Kanunu ile düzenlenen ilçe yönetimi, kırsal kesime en yakın alt birim örgütlenmesi olarak özel bir öneme sahiptir. İlçeler, belde belediyeleri ve köy kırsal yerleşimlerini içinde barındırması nedeniyle kırsal alana hizmet sunmada en yakın birimlerden biri olmaktadır. Bu nedenle tapu ve nüfus kayıtlarının tutulması, vergi ve asker toplanması, can ve mal güvenliğinin sağlanması, yargı işleri, tarım, veteriner, sağlık, ilköğretimin gözetim ve denetimi gibi hizmetler için ilçede birimler kurulmuştur (Yalçındağ,1993:51).

İlçe, bu fonksiyonların yanı sıra 1963 yılı programı ile toplum kalkınması pilot bölgesi olarak belirlenmiş ve pilot projeler uygulanan köylere yönelik hizmet ve koordinasyon görevi üstlenmiştir. Toplum kalkınması pilot bölge olarak ilçenin saptanmasının nedeni, il ve köyün bu faaliyetleri gerçekleştirmeye uygun olmamasıdır. Toplum kalkınması açısından il, kapsadığı alan ve köy sayısı itibariyle halkla işbirliği sağlama konusunda halka nispeten uzak kalmaktadır. Bu nedenle toplum kalkınması çalışmalarını yürütmeye uygun değildir. Köy ise toplum kalkınması açısından mali ve araç gereç, personel gibi teknik bakımdan yeterli donanıma sahip olmadığı için toplum kalkınması birimi olma niteliğine sahip değildir. İlçeler ise bir takım düzenlenmesi gereken yönler olmakla birlikte toplum kalkınması uygulama birimi olmaya uygundur. Çünkü ilçeler ve ilçenin yöneticisi olan kaymakamlar, halkın sorunları karşısında ilk başvurdukları yer olarak görülmektedir. Kaymakamlar, valilere oranla köy işleriyle daha yakından ve yoğun olarak ilgilenme imkânına sahiptir. İlçe, köye hizmet götüren kuruluşlara sahip bir yönetim kademesi olduğu için teknik bakımdan da halka yakındır. Bu nedenlerle ilçe, toplum kalkınması uygulama birimi olmaya en uygun yönetsel kademedir. Bununla birlikte, ilçe toplum kalkınması çalışmalarını yürütmek

amacıyla oluşturulmadığından personel, araç gereç gibi teknik imkânlar ve mâlî açıdan desteklenmelidir(Geray,1966:241).

Ayrıca, merkez köyleri tespit etme aşamasında valiliklerle birlikte kaymakamlıkların da görüşüne başvurulduğu için bunun kırsal alana yönelik diğer hizmetlerine ek bir hizmet olarak değerlendirilmesi de mümkündür.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre İlçede merkezi idarenin temsilcisi olan kaymakamlar hizmetlerin sunumundan olduğu kadar, özel idare, belediye ve köy idarelerini denetlemekten de sorumludur (m.31). Ayrıca m.35'e göre, ilçe çevresindeki belediyelerin başkanlarıyla köy muhtarları üst makamlarla yazışmalarını kaymakamlık aracılığıyla yapar (Kayıkçı,2009:44).

3.2.3. Kırsal Alana Hizmet Götüren Yerel Yönetimler

Bu başlık altında il özel idareleri, kırsal belediyeler ve köy yönetimleri ile bu yerel yönetimlerce oluşturulmuş mahalli idare birliklerinden bahsedilebilir.

3.2.3.1. İl Özel İdareleri

İl özel idareleri, seçimle gelen bir karar organına sahip, özerk bir mahalli idare birimi olarak kurulmuş olmasına rağmen teşkilat ve görevler açısından merkezi idare organlarıyla iç içe geçtiğinden, seksen yılı aşan geçmişe rağmen halkın benimsediği ve yakından tanıdığı bir yerel yönetim niteliği kazanamamıştır. Yine il özel idarelerinin görev alanına giren birçok kamu hizmetinin zamanla merkezi yönetime veya merkezi yönetimin yapısı içinde oluşturulan kamu otoritelerine aktarılması il özel idarelerini etkinliğini azaltmıştır. Bu olumsuzluklar nedeniyle KAYA “Yerel Yönetimler Araştırma Grubu” raporunda, il özel idarelerine ait görevlerin merkezi yönetime

aktarılmasının Anayasa'ya aykırı olduğu saptaması yapılmıştır (Coşkun ve Uzun, 2005).

Bunun yanında KAYA genel raporunda, "il düzeyinde merkezi yönetimin taşra kuruluşları olarak görev yapan Milli Eğitim, Sağlık, Bayındırlık ve İskân, Tarım Köy İşleri Ve Orman, Köy Hizmetleri, Sanayi ve Ticaret, Kültür, Turizm, Sosyal Hizmetler, Spor Ve Beden Terbiyesi müdürlüklerinin ve (bölgesel kuruluşlar dahil) öteki kuruluşların; yerinden yönetilmesi hizmet etkililiğini artırabilecek nitelik taşıyan görevleri ile bununla ilgili örgüt, personel, araç-gereç ve akçal kaynakları, il yerel yönetimine aktarılmalıdır" seklinde temel bir öneri yer almaktadır (Kaya,1991).

İl özel idarelerine 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile kırsal alana da dönük olan bir takım görevler verildiği görülmektedir. 3360 sayılı 'İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanunu Muvakkatinin Adının Ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun'un 78.maddesine göre, İl Özel İdaresine ilişkin yerel hizmetler arasında; "örnek ve deneme çiftlikleri, tarlaları ve fidanlıkları ile çiftçilik okulları ve damızlık hayvan ve tarım aletleri depoları kurulması, tarım ürünleri ve ehil hayvan sergi ve yarışmaları açma ve at yarışları düzenlenmesiyle para ödülü verilmesi, ürünün cinsini düzeltmek ve ilin iklimine uygun yeni ürün yetiştirmek için bedelsiz fidan ve tohum dağıtılması, tarım merkezi olan yerlerde herkesin yararlanabileceği ürün kaldırma, ürün yığma ve eleme makineleri ve sair, tarım aletlerinin çiftçilere kiralanması, tarım müzeleri, tarım yardımlaşma ortaklıkları (kooperatifler) kurulması, özetle tarımın gelişmesini sağlayacak her türlü hususun uygulanması ve yapılması, orman yetiştirmeye uygun yerlerde orman yetiştirilmesi ve yabani ağaçların aşılanarak ve verimli hale dönüştürülmesi" bulunmaktadır.

Bu kanun ile il özel idarelerine verilen bayındırlık, eğitim, tarım, ormancılık, sağlık ve sosyal yardım ve ulaştırma konularındaki görevlerden il içinde hastane vb. sağlık kuruluşları kurmak, il ve köy yollarının yapım, onarımını sağlamak, il içinde orman yetiştirmek gibi doğrudan kırsal alanı da

ilgilendiren görevlerinden çoğu merkezi idare kuruluşları tarafından yapılmaktadır. İl özel idaresinin kendine ait bir örgütlenmesi söz konusu olmadığından bu görevleri, merkezi yönetimin taşradaki birimi olan il genel yönetiminin örgüt, personel ve araç gereci ile yapmak durumundadır. 'İl Özel İdaresi' Kanunu'nun 87. maddesine göre Vali, il özel idaresinin görevlerini, özel idare müdürlüğü ve merkezi idarenin ildeki teşkilatlan vasıtasıyla yürütür. Bu nedenle de il özel idarelerinin bu görevlerin yapımı açısından birer "emanetçi" gibi çalıştığı ve kanunla kendisine verilen görevleri kendi başına yerine getiremediği, yerine getirdiklerini de merkezi yönetimin aracısı gibi yapabildiği yönünde bir takım eleştiriler yapılmaktadır. Bu işleyiş biçiminde bakanlıkların bütçelerinde okul yapımı, köy yolu yapımı gibi hizmetler için ayrılan ödenekler il özel idarelerinin bütçelerine aktarılmakta ve bu idareler tarafından uygulanması için önerilen projeler merkezi yönetimin onayından geçtikten sonra gerçekleştirilebilmektedir. (Kayıkçı, 2009:146)

3.2.3.2. Kırsal Belediyeler

1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre nüfusu 2.000'i geçen köy yerleşmeleri, gereken işlemleri tamamladıktan sonra belediye statüsü kazanabilmektedir. Köyler ise salma, imece tarzı yükümlülüklerinden kurtularak belediye hizmetlerine daha kolay ulaşabileceklerini düşünerek, merkez yönetiminden sağlanan vergilerden ve merkezi yönetim yardımla-rından pay alabilmek amacıyla belediye statüsüne ulaşmak istemektedirler. Bununla birlikte, bir köyün belediye statüsünü elde etmesi, onun kentsel bir nitelik kazanmasını sağlamamaktadır.

Kırsal belediyeler, belediye kanunu ile kendilerine verilen imar, yapı denetimi, çevre koruma gibi hizmetleri yerine getirememekte; gelirleri ve personelleri görevlerini yerine getirme açısından yetersiz kalmakta; çalışmalar planlı bir şekilde yürütülmemektedir.(Geray, 2000:74)

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 4.Maddesi ile 2005 yılında nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabileceği yönünde yapılan düzenlemeye söz konusu olmuş, köylerin bir kent yönetim birimi olan belediye haline gelebilmesi için sahip olması gereken en az nüfus yasal olarak 5.000'e çıkarılmıştır. Yeni Belediye Kanunu ile 5.000 nüfustan fazla nüfusa sahip yerler kent kabul edilmekle birlikte Köy Kanunu, 1. maddesi ile köy, kasaba ve şehir ayrımını nüfus kıstası açısından yapmış, nüfusu 2.000'den az olan yerleri "köy", nüfusu 2.000 ile 20.000 arasında olanları "kasaba", 20.000'den çok nüfusu olanları da şehir olarak tanımlamıştır. Bu tanım ile nüfus kıstası açısından ki bu yönetsel statü açısından da kırsal alanı ortaya koyar, köyler ve kasabalar birlikte kırsal alanları oluşturmaktadır. Böylelikle, Köy Kanunu'nda, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde olduğu gibi kent ile kırsal alanı ayıran ölçüt, bir yerin nüfusunun 20.000 kişiyi aşması olarak kabul edilmiştir denilebilir. (Kayıkçı, 2009:36)

3.2.3.3. Köy Yönetimi

Kırsal yerleşmeler olarak nitelenen köy ve bağlılarının yönetsel birimi köydür ve köy yönetimlerinin 442 sayılı Köy Kanunu ile kendilerine verilen hem devlet işleri hem de yerel nitelikli işleri bulunmaktadır. Hukuki düzenlemeler tarandığı zaman görülmektedir ki altmışa yakın kanun ile köy yönetimleri konusunda düzenleme yapılmıştır. Sadece 442 sayılı Köy Kanunu ile verilen ve muhtarın görmesi gereken on altı adet devlet işinin yanı sıra, köye ait otuz yedi adet mecburi iş, otuz iki adet de köylünün isteğine bağlı olarak yerine getirilecek görev bulunmaktadır. 442 sayılı Köy Kanunu'nun 12. maddesi ile belirlenen mecburi işlerden bazıları köy sınırı içindeki su birikintilerini kurutmak; köye kapalı yoldan içilecek su getirmek; her köyün bir başından diğer başına kadar iki yol yapmak; ihtiyar meclisinin çalışması için bir köy odası yapmak; bir mektep yapmaktır. Yapılması köylünün isteğine bağlı işlere (madde 14) ise köyde ahırları odalardan ayrı bir yerde yapmak; çamaşırlık, hamam, çarşı yeri yapmak; köye ortaklaşa ziraat,

pulluk, orak, harman makineleri almak; köy korusu yetiştirmek örnek olarak sayılabilir. Köy Kanunu'nun yetersiz olduğu yönünde görüşler zaman zaman gündeme getirilmekle birlikte küçük değişiklikler dışında günümüze kadar ana metin değişmeden gelmiştir. Bu kanunun yetersiz kaldığı düşünülen kısımlarından biri köy yönetimlerine bu kadar çok görev verilmiş olmakla birlikte köy gelirlerinin bu görevleri yerine getiremeyecek durumda olmasıdır.

Zaten bu nedenle, bu görevlerin çoğu, gerek personel gerekse kaynak yetersizliği nedeniyle merkezi yönetimin taşra birimleri tarafından yerine getirilmektedir(Yalçındağ,1993:29,Kayıkçı,2009:149).

3.2.3.4. Mahalli İdare Birlikleri

5355 sayılı MİBK (Mahalli İdare Birlikleri Kanunu)'nda, Mahalli İdare Birliği; "Birden fazla mahalli idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişini ifade eder" seklinde tanımlanmaktadır (md.3/b) . Birlikler, yerel yönetimlerin hizmet uygulamalarında ortaya çıkan pratik bir teşkilatlanma ve çözüm üretme mekanizmasıdır. Özellikle de bütçe imkânları yetersiz olan yerel yönetim birimlerinin bir araya gelmesi ile is ve hizmet üretme mekanizmasının harekete geçirilmesi bu uygulamanın ortaya çıkış noktasıdır (Can ve Yıldız, 2004:116).

Kısacası, yerel yönetim birimleri arasındaki işbirliği ve güç ortaklığının kurumlaşmış hali yerel yönetim birlikleri seklinde adlandırılmaktadır (Özhan ve Yeter, 1995:9).

Mahalli idare birliklerinin ortaya çıkışında toplum kalkınması düşüncesinin önemli etkisi olmuştur. Türkiye'de toplum kalkınması kavramının ilk kez ele alınıp tartışıldığı dönem 1960'lı yıllardır. Türkiye'nin tarım ülkesi olma nitelikleri ağır bastığı bu dönemde 1960 nüfus sayımı sonuçlarına göre toplam nüfusun % 68.08'ini köy nüfusu oluşturmaktadır.

Mahalli İdare birlikleri, il, belediye ve köylerin kanunlarla kendilerine verilmiş bazı ortak ve mahalli gereksinmeleri karşılamak üzere oluşturdukları birer kamu tüzel kişiliğidir (Gönül, 1977). İl, belediye ya da köy yönetimlerince yürütülmesi gereken bazı hizmetlerin, daha güçlü bir ekip aracılığıyla, parasal kaynak yetersizliği engelini aşarak ve hizmet için gerekli personeli daha kolay çalıştırarak görülmesini sağlayan yerel yönetim birlikleri, yol, içme suyu, sulama, elektrik, telefon vb. çeşitli konularda kurulmaktadır. Planlı dönem öncesi 34 adet köy birliği varken bu sayı planlı dönem sonrasında 487'ye ulaşmıştır. Köy birlikleri çeşitli sorunlarla işleyen birliklerdir. Bu sorunlardan birisi, Köy Kanunu'nun bu birliklere köylerin katılımını serbest bırakmasıdır oysa bazen hizmetin türü, coğrafî koşullar gibi etkenlerle köylerin bu birliklere katılımı önem kazanmaktadır. Köye hizmet götürme birliklerinin gelirlerinin ilgili belediye ve köylerin bütçelerinden ayıracakları paylardan oluşması da bir sorun oluşturmuştur. Bir yandan ilgili belediye ve köylerin yeterli mali kaynağa sahip olup olmadığı önemli iken diğer yandan bu belediye ve köylerin bu katkıyı sapma konusundaki gönüllülükleri de çalışmaların başarıya ulaşması açısından önem kazanmaktadır. Diğer bir sorun, hizmetin sağlanması için gerekli olan teknik personelin ücretinin karşılanması (Geray, 1974:168-173) konusunda yaşanan güçlüktür.

Görüldüğü gibi, kamu örgütlenmesi içerisinde merkezi yönetim, taşra yönetimi ve yerel yönetim kademeleri tarafından kırsal alana yönelik pek çok hizmet yerine getirilmektedir. Buradan yola çıkılarak, bu kurumların sayı olarak çokluğu nedeniyle görevlerin tam anlamıyla yerine getirilebilmesi açısından kırsal alana hizmet sunan kurumların görev dağılımlarının, sorumluluk, yetki ve mali kaynakları incelenerek yeniden düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

3.2.4. Kalkınma Ajansları

Küreselleşme kapsamında değişen bölgesel üretim sistemleri ve politikalar, bölgeyi ekonominin ve ekonomik kalkınmanın odak noktası olarak kabul eden yaklaşımlara ivme kazandırmıştır. Bölgesel kalkınma ajansları da bölgesel ölçekte ekonomiyi canlandırmak, örgütlemek ve geliştirmek amacıyla oluşturulan kuruluşlardır. Avrupa Bölgesel Kalkınma Ajansları Birliği" "European Association Of Development Agencies" (EURADA) tarafından yapılan tanımlamaya göre bölgesel kalkınma ajanslarının görevi, sektörel ve genel kalkınma problemlerini belirlemek, bunların çözümüne yönelik olanakları ve çözümleri tespit ederek bu çözümleri geliştiren projeleri desteklemektir (Kayasü vd, 2003:7).

Bu anlamda, bölgesel kalkınma ajanslarının temel işlevi bölgeye yabancı yatırım çekmek olsa da, bunun yanında ve belki de bundan daha yoğun biçimde, kuruldukları bölgede var olan içsel potansiyeli ortaya çıkarmak ve geliştirmektir. Bu suretle bölgenin ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasını sağlamaktır. Hughes'a göre bölgesel kalkınma ajanslarının hedefleri geniş kapsamlı olmalı ve bölgesel rekabetin geliştirilmesi, yerel KOBİ'lerin rekabet gücünün artırılması, yabancı yatırımlar için cazip bir bölge yaratılması gibi unsurları içermelidir (Hughes, 1998:618).

3.2.4.1. Türkiye'de Kalkınma Ajansları

Ulusal düzeyde DPT koordinasyonunda, kendine özgü teknik ve finansman (bütçe) mekanizmasına sahip, kâr amacı gütmeyen, çabuk karar alıp uygulayabilen, merkezi ve yerel idarelerin dışında, kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getiren, tüzel kişiliği haiz, 5449 sayılı Kanunla düzenlenmemiş işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi, İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (düzey 2 bölgeleri) esas alınarak Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan teknik kapasitesi yüksek, uygulamacı olmayan fakat destekleyici, koordinatör ve katalizör olarak faaliyet gösteren kalkınma

birimleridir. (http://www.fka.org.tr/ContentDownload/sss_genel.pdf , erişim: Nisan 2012)

5449 sayılı Kanunun birinci maddesinde ifade edildiği üzere; kalkınma ajansları, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma plânı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla kurulmaktadır (5449 sayılı Kanun, 2006:madde 1).

Bölgesel temelli yeni kalkınma hamlesinde, esas aktörler kalkınma ajansları olmakta ve kalkınmanın aşağıdan yukarıya doğru gerçekleşmesi ön-görülmektedir. Kalkınma Bakanlığı ise bu süreçte merkezi bir bakanlık örgütünden ziyade bölgesel kalkınma bakanlığı görünümü sunmaktadır.

Kalkınma Bakanlığı bünyesine dahil edilen DPT'nin bölgesel kalkınma alanındaki koordinasyon görevinin Kalkınma Bakanlığına geçmesi de, Bakanlığın bu şekilde bir konum kazanacak olmasını kuvvetlendirmektedir.

Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz'ın Kalkınma Bakanlığı'nın en büyük işlevlerinden birinin kalkınma ajansları için bir şemsiye olacağını belirtmesi de

(http://www.anahaber.com) bu noktada oldukça anlamlıdır. Ancak bu noktada ortaya önemli bir sorun çıkmaktadır. Bu sorun da 2011 yılında yapılmış olan bir başka yasal düzenlemede kalkınma ajanslarının koordinasyonu ile ilgili olarak başka bir kurumun işaret edilmiş olmasıdır.641 Sayılı Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki KHK'nin 2 . Maddesinde Bakanlığın kalkınma ajanslarının koordinasyonunu sağlamak ve bunlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmekle görevli olduğu belirtilmektedir. (Övgün, 2011: 277)

4 Temmuz 2011 tarihli Resmi Gazete 'de yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde

Kararname'de ise kalkınma ajanlarının faaliyetlerini koordine edecek kurum "Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı" olarak belirlenmiştir. Bu KHK ile 21.6.2006 tarihli ve 5523 sayılı Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı Kurulması Hakkında Kanun'un 6.maddesinin ikinci fıkrası değiştiril-miştir. Yapılan değişiklik çerçevesinde Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı bünyesinde Kalkınma Ajanslarıyla İşbirliği Daire Başkanlığı kurulmuştur . Başkanlığın temel görevi şunlardır (RG: 04.07.2011, 27984 Mükerrer):

-Ulusal düzeyde yatırım destek ve tanıtım stratejisini, kalkınma ajansları ile işbirliği halinde belirlemek ve uygulamak.

-Kalkınma ajanslarınca uluslararası düzeyde yürütülen yatırım destek ve tanıtım faaliyetlerini koordine etmek.

-Yatırımlara ilişkin izin ve onay işlemlerinin tamamlanmasında destek sağlamak üzere kalkınma ajansları nezdinde bu işlemleri takip etmek.

-Türkiye'de yatırımların artırılmasına katkı sağlayacak her türlü bilgi ve veriyi ilgili kurum ve kuruluşlardan toplamak ve bu konularda kalkınma ajanslarıyla işbirliği yapmak.

644 sayılı KHK ile Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı'na bu şekilde görevler verilmesi kalkınma ajanslarının koordinasyonundan bu kuruluşun sorumlu olacağı sonucunun çıkmasına neden olmakta ve bu sonuç da Kalkınma Bakanlığının kalkınma ajansları için ne tür bir şemsiye görevi üstleneceği yönünde yeni bir soru ortaya çıkarmaktadır. (Övgün, 2011: 277)

3.3. KIRSAL KALKINMA KAVRAMI

Kalkınma Ajansları 5449 sayılı kanunda özerk idari kuruluş olarak tanımlansa da hizmet alanı, fonksiyonu ve sonuçları itibariyle yerel alana hizmet vermektedir. Kurucuları ve yönetimi mahalli organlardan oluşmaktadır. Bu yönüyle mahalli idare birimi olarak değerlendirilmektedir. Katılıma dayalı, sürdürülebilir kalkınma aracı olan kalkınma ajansları eliyle bölge planlaması

yerel idarelere bırakılmaktadır.5449 sayılı “Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun” ile yönetim sistemine yeni planlama ve yönetim anlayışı getirilmiştir. Kalkınma Ajanslarının temel amacı; kamu, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak, yerel potansiyeli harekete geçirmeyi sağlamak ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır. Kalkınma ajansları ülke genelinde 12 üst, 26 alt düzey olarak kurulmuştur.

Kalkınma ajanslarının valiliklerin, yerel idarelerin ve kuruluşların planlama birimleri ile çatışacağı, iller arası iş birliği yerine rekabet zemini oluşturacağı kaygısı gözlenmektedir. Sıralanan ülke gerçeklerine göre, kalkınma ajanslarının yetki ve yapıları yeniden gözden geçirilmelidir. Planlama birimlerine eklenen yeni birimler yerine, üst düzey koordinasyon ve iş birliği sağlayacak yapıya kavuşturulmalıdır. Mevcut planlama birimleriyle ilişkileri ve konumu açıkça tanımlanmalıdır. **Kalkınma kavramı** toplumun sosyal, siyasal ve ekonomik yapısının değişmesiyle birlikte halkın yaşamının maddi ve manevi bağlamda iyileşmesi sonucunda toplumsal refah düzeyindeki artış olarak tanımlanmaktadır (Ekonomi Ansiklopedisi, 1983:722).

Bu tanımın kırsal alanı ilgilendiren boyutu da **kırsal kalkınma** kavramını ifade etmektedir. İlk olarak BM tarafından yapılan bir tanımla birlikte toplum kalkınması ile özdeşleştirilmiş bir kavramdır (Eraktan ve Yıldırak, 1989).

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, II. Tarım Şurasında ele alınan “Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyon Raporu’nda kırsal kalkınma tanımına, küçük toplulukların içinde bulundukları ekonomik, sosyal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanması süreci olarak yer verilmiştir (Eraktan ve Yıldırak, 1989 :6).

Kırsal alan, kent diye tanımladığımız yerleşme alanlarının dışında kalan, tarım ve hayvancılıkla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren bucak, köy, mezra ve kom gibi adlarla anılan ve çeşitli ölçütlere göre kent sayılma aşamasına gelemeyen kasabaları da kapsamı içine alan insan yerleşimleri olarak tanımlanmaktadır (Geray 1999).

Kısacası kırsal alanlar, kentsel alanların dışında kendine özgü doğal coğrafi kaynaklara sahip, nüfusun Kırsal yerleşmelerde toplandığı, yerleşme dokusunun seyrek nüfus yoğunluğunun düşük olduğu alanlar olarak ifade edilmektedir (DPT, 2006b).

Kalkınma, tüm ülkeler için ortak amaç olup, farklı biçimlerde tanımlanabilmektedir. Kalkınma; “bir ülkenin ekonomik, toplumsal, siyasal yapılarının değişerek insan yaşamının maddi ve manevi alanda ilerlemesi ve giderek toplumun refahının artmasıdır” (Ekonomi Ansiklopedisi, Paymaş Yayınları, İstanbul, 1983:722), (Ayanoğlu, 2008:7).

Bu anlamda kalkınma genel sayılarla ifade edilen bir ekonomik büyümenin yanında başka bir takım ekonomik ve sosyal değişimleri de ifade etmektedir. Ulusal gelirin dengeli dağılımı, ülke kaynaklarının toplumsal yapının koşullarına uygun biçimde kullanılmasını sağlayacak gerçek bir sanayi toplumuna geçiş, toplumun her kesiminde gerçekleşen üretim faaliyetlerinin ve üretim ilişkilerinin köklü bir değişimle verimliliğini yükseltilmesi, altyapı ve sosyal yatırımların ülkenin özellikle geri kalmış yörelerine doğru yönlendirilmesi, sağlıklı beslenme koşullarının oluşturulması, eğitim sisteminin ülkenin uzun dönemli insan gücü gereksinimine göre çağdaş teknolojik bilgiyi de kapsayan bir düzeye getirilmesi, ülkenin maddi varlığı artarken halkın yaşamının manevi yönden zenginleşip kültürün yaygınlaşması, vs... gibi değişimler de kalkınma kavramına dahil olmaktadır (Ekonomi Ansiklopedisi, 1983:722), (Ayanoğlu, 2008:7).

Kırsal Kalkınma, ilk kez Birleşmiş Milletler (BM) Örgütünce tanımı yapılan “toplum kalkınması” tanımı ile özdeşleştirilmiştir. Söz konusu tanımda, toplumun niteliği, kırsal olup olmadığı belirtilmeksizin konuya genel bir açıdan yaklaşılmıştır. Bu tanıma göre **Kırsal kalkınma**; “küçük toplulukların içinde bulundukları ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devletin bu konudaki çabalarıyla birleştirilmesi, bu toplulukların ulusun tümüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına tam biçimde katkıda bulunmalarının sağlanması sürecidir” (II.Tarım Şurası 8.Komisyon Raporu,2004:3).

2003 yılında gerçekleştirilen “II.Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Raporu’nda BM Örgütü, Dünya Bankası, OECD ve DPT gibi örgüt ve kuruluşların yaptığı tanımlamalar da dikkate alınarak bir kırsal kalkınma tanımı verilmiştir. Buna göre kırsal kalkınma; kırsal alanda yaşayan ve geçimini tarım sektöründen sağlayan birey ve toplulukların, insanca yaşam koşullarına kavuşturulması için onlarda önce bu yönde bir gereksinme duygusu yaratmak, sonra da bu duygu yönünde çaba harcamaları için onlara maddi ve manevi açıdan tüm yardımların yapılması ile demokratik yoldan bu toplulukların kalkınmalarını sağlama savaşıdır (II.Tarım Şurası 8.Komisyon Raporu,2004:3).

Aynı raporda sivil toplum kuruluşlarının (STK) da dünyadaki gelişmeler doğrultusunda yaptıkları kırsal kalkınma kavramı ifade edilmiştir. Ancak burada Türkiye özelinde bir tanım verilmiştir. Buna göre kırsal alanlar sağlık, adalet, güvenlik ve eğitim gibi temel hizmetlere ve bilgi kaynaklarına kolayca ulaşılabilen, adil piyasa koşullarının işlediği, cinsiyet ayrımlarının yapılmadığı, demokratik, kültürel dönüşümlere açık, saydam yönetim yapılarına sahip, çocuk işçiliğinin ve tüm dezavantajlı grupların ortadan kalktığı, sorun çözme yeteneği gelişmiş örgütlü bir yaşam olarak ifade edilmiştir (II.Tarım Şurası 8.Komisyon Raporu,2004:3).

Görüldüğü gibi, burada daha çok ulaşılmak istenen bir yapı tanımlanmıştır.

En yalın biçimiyle kırsal kalkınma; kırsal alan veya yerleşme olarak tanımlanan yörelerde yaşayan insanların refah düzeylerinin yükseltilmesi amacıyla, söz konusu yörelerin sosyal kültürel, ekonomik tüm koşullarının, çevre koruma ve sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde iyileştirilmesine yönelik olarak yapılan, proje ve uygulamalar bütünü olarak tanımlanabilir. (Bakırcı, 2007:33, Doğan, 2010: 26)

Kırsal kalkınma kapsamının oldukça geniş olduğu görülmektedir .

Kırsal kalkınma kavramı kırsal yörelerde yaşayan insanların yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla kırsal yörelerin bütüncül kalkınmasını ifade etmektedir. Bu anlamda, bahse konu kavram kapsayıcı ve çok boyutlu bir kavramdır. Tarım sektörü ile bu sektörle ilişkili ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesinin yanısıra , kırsal sanayii, Sosyo-ekonomik altyapı, kamu hizmetleri ve olanakları ile kırsal yörelerdeki insan kaynaklarının geliştirilmesini içermektedir. Bir olgu olarak kırsal kalkınma çeşitli fiziki, teknolojik, ekonomik, Sosyo-kültürel ve kurumsal faktörlerin karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bir strateji olarak, kırsal alanlardaki yoksul gruplar gibi spesifik insan topluluklarının ekonomik ve sosyal refah düzeyinin iyileştirilmesine yönelik planlamaları kapsamakta, bir bilimsel disiplin olarak disiplinler arası bir çalışma sahasını temsil etmekte ve başta ekonomi olmak üzere sosyal bilimlerin, yönetim bilimlerinin ve mühendislik bilimlerinin bir kesişme noktasını teşkil etmektedir (Singh, 1999: 20, Bakırcı, 2007: 34, Doğan, 2010:26-27).

Chambers kırsal kalkınmayı kırsal yörelerde belli grupların yaşam seviyesini yükseltmeye odaklanan bir strateji olarak kabul etmektedir. (Chambers, 1983: 147)

Singh, kırsal kalkınmayı, kırsal yörelerde yaşayan insanların daha ziyade yoksulların yaşam kalitesinde sürdürülebilir iyileşmeye yol açan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu tür bir süreç, kırsal yörelerde ekonomik büyümeye ilave olarak, popüler tutumlarda hatta gelenek ve inançlarda

değişimi içermektedir. Ona göre, kırsal kalkınma süreci maddi ve manevi olarak yeterli tatminin elde edilemediği bir hayat biçiminden maddi ve manevi tatminin daha yüksek olduğu bir hayat biçimine geçişi ifade etmektedir (Singh, 1999:21, Doğan, 2010:26-27).

Gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanda yaşayan nüfusun büyük çoğunluğunun tarımla uğraşması, çoğu zaman kırsal kalkınmanın tarımsal kalkınma olarak algılanmasına yol açmaktadır. Ancak kırsal yörelerde yaşayan insanların tek geçim kaynağının tarım olmadığı dikkate alındığında kırsal kalkınmanın tarımsal kalkınmadan daha geniş bir içeriğe sahip olduğu söylemek mümkündür. (Doğan, 2010:27)

Bu doğrultuda, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kırsal kalkınmayı "Kırsal yerleşimlerde yaşayanların, insanca yaşam koşullarına erişim olanaklarının artması, kalkınma temelinde değişim taleplerinin desteklenmesi, bireylerin kendi öz güçlerini keşfetmesi ve ona dayanması, gelir dağılımında adaletin sağlanması, gelirlerinin artması, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşım oranının yükselmesi, doğal kaynakların korunarak kullanılması ve zenginliklerin Kırsaldaki bireyin hayatına yansıması süreci" olarak tanımlamaktadır (DPT, 2006b: 12).

Kırsal kalkınma geleneksel olarak tarımla ilişkilendirilmektedir. Ancak gelişmiş ülkelerde tarımın önemi giderek azalmaktadır ve tarımın kırsal kalkınmadaki rolünde farklılaşmalar yaşanmaktadır. Bu nedenle kırsal kalkınma kavramının tarımsal kalkınmadan çok daha geniş bir anlam içerdiği kabul edilmektedir. Özellikle entegre kırsal kalkınma anlayışının gelişmesiyle birlikte tarımın kırsal alanlardaki önemine ilişkin bakış açısında bir değişim yaşanmaktadır. Şimdilerde kırsal alanlardaki diğer sektörlerin tarım sektörüne etkilerinin tarım sektörünün kırsal alanlardaki diğer sektörlerin üzerindeki etkisinden daha kuvvetli olduğu kabul edilmektedir (Kostow and Lingard, 2001: 3).

Kırsal kalkınma, tarım temelli gelir ve geçinme kaynaklarına alternatif oluşturmaktadır. Geçmişte ve geleneksel toplumlarda tarım kırsal alanlarda ve geçinmenin sıklıkla tek kaynağı durumunda iken çoğu gelişmiş ülkede bu özelliğini uzun süredir kaybetmiştir. Artık tarımın kırsal alanlarda ana sürükleyici güç olduğu bir durumdan, tarım dışı faktörlerin artan biçimde kırsal kalkınmanın biçimini ve doğasını belirlediği bir duruma geçilmektedir . Elbette ki kırsal kalkınma tarıma gereken önemi vermeksizin incelenemez, ancak tarımsal politika analizlerinin de kırsal kalkınmanın tarıma etkisini dikkate almaları gerekmektedir (Kostow and Lingard,2001:4).

İlk kez Birleşmiş Milletler Teşkilatı (BM) tarafından tanımı yapılan "toplum kalkınması" tanımı, kırsal kalkınma olarak da kabul görmektedir. Toplum kalkınması tanımında, toplumun niteliğinin kırsal olup olmadığına bakılmaksızın konuya genel bir açıdan yaklaşıldığı görülmektedir. Toplum kalkınması, küçük yerleşme merkezlerinin içinde bulundukları ekonomik, sosyal ve kültürel koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların devlet tarafından desteklenmesi olarak tanımlanmaktadır (Dinler, 2000: 64) .

Böylece küçük yerleşme merkezlerindeki halk, ulusun bütünüyle kaynaşırken ulusal kalkınma çabalarına da katkıda bulunmuş olmaktadır. Kırsal kalkınmanın belirleyenleri olarak, yüksek ekonomik büyüme, etkin toprak reformu, gelişmiş bir kırsal altyapı, etkin kurumlar, kırsal alanlara yönelik finansal hizmetler, dinamik bir tarım sektörü, tarım dışı kırsal ekonomik faaliyetler ve kırsal alanlara yönelik destekler söylenebilir . (Doğan, 2010:28)

Yüksek ekonomik büyümeye ulaşmadan kırsal kalkınmada başarılı olmuş hiç bir ülke bulunmamaktadır (Fernando,2008:22).

Toprak reformu özellikle azgelişmiş ülkelerin tarımda kalkınabilmesinin zorunlu koşullarından biri olarak görülmektedir. Çünkü bu ülkelerin çoğunda, kırsal gelir ve zenginliğin çok adaletsiz biçimde dağılmasının en

önemli belirleyeni olarak toprak mülkiyetinin dağılımının adaletsiz olması görünmektedir (Todaro and Smith, 2003: 452) .

Kırsal Altyapısı daha iyi olan bölgelerde yaşayan insanlar ekonomik büyümenin nimetlerinden daha fazla yararlanmaktadır (Fernando, 2008:28)

Tarıma yönelik yatırımların artmasında ve tarımın büyümesinde merkezi öneme sahip olmalarına rağmen, kırsal alanlarda, yol şebekesi, elektrik ve telekomünikasyon ağları ve diğer altyapı hizmetleri sınırlıdır. Altyapıya yatırım, çiftçilerin girdi ve ürün piyasalarına kolay erişimi, kırsal alanlarda tarım dışı ekonomik faaliyetlerin canlanması kırsal alanlarda tüketici talebinin artması ve kırsal yörelerin ulusal ve uluslararası ekonomiyle entegrasyonunu kolaylaştırmak için zorunludur….

Özellikle en az gelişmiş ülkelerde kırsal altyapı yetersizliği şiddetli bir sorundur. Örneğin, 1990 yılında OECD ülkelerinde mevcut yolların sadece % 73' ü asfalt döşeli iken, en az gelişmiş ülkelerde sadece % 16' sı asfalt döşeli idi. Daha da kötüsü, 1990 lı yıllar boyunca en az gelişmiş ülkelerde asfalt yol oranı %13'e gerilerken, OECD ülkelerinde % 88'e yükselmişti (Pinstrup-Andersen and Shimokova, 2006 : 9,23, Doğan, 2010: 31-32)

Etkin kurumlar, kırsal kalkınma çabalarının başarıya ulaşıp ulaşmaması konusuyla yakından bağlantılıdır. Eğer kurumlar iyi işlemiyorsa, iyi tasarlanmış strateji ve politikaların arzulanan hedeflere ulaşması güçtür. Ancak bu durum , kırsal kalkınma çabalarının başarısından sadece kurumların sorumlu olduğu anlamına gelmemektedir (Fernando, 2008:37)

Kırsal alanlardaki insanların refah düzeyinin artırılması için, onların hizmetlere, bilgiye ve pazarlara erişiminin sağlanması gerekmektedir. Bu hizmetler tarımsal üretimle ilgili bilgiler ve kredi olanakları gibi ekonomik hizmetleri içerdiği gibi, sağlık ve eğitim hizmetleri gibi sosyal hizmetleri de içermektedir. Hem kamusal, hem de özel hizmet kuruluşlarının yetersizliği nedeniyle kırsal alanlardaki insanların çoğu bu tür hizmetlerden yeterince yararlanamamaktadır. Bu durum kırsal yöre insanının kendi kaynaklarını

etkin biçimde kullanma, doğal kaynaklarını sürdürülebilir biçimde yönetebilme ve karşılaşılan değişik zorluklarla başarılı biçimde mücadele edebilme kabiliyetlerinin zayıflamasına neden olmaktadır (Rauch et al., 2001:15, Doğan, 2010: 33)

Üretimin geniş bir alana yayılmış olması, nüfus yoğunluğunun daha düşük olması, altyapı yetersizliği ve üretim faaliyetlerinin mevsimsel karakteri nedeniyle kırsal alanlarda finansal sözleşmeler daha yüksek işlem maliyetleri ve riskler içermektedir.

Kırsal finansal hizmetlerin**,** geliştirilmesi, kırsal alanlarda oluşturulacak canlı finansal piyasalar, kredi hizmetleri dışında diğer finansal hizmetlere de yoksul ve düşük gelirli insanların ulaşmasını kolaylaştırarak kırsal kalkınmaya katkıda bulunacaktır. Bu hizmetler, mevduat, para transferi ve sigorta hizmetleridir. ..yoksul ve düşük gelirli hane halkına yönelik sigorta hizmetleri olarak tanımlanan mikro-sigorta, yoksul hane halkının karşılaştıkları birçok riskle başa çıkma kapasitelerini arttırmaktadır. (Fernando, 2008: 47)

Dinamik bir Tarım sektörü, tarımın toplam üretim ve istihdamdaki nispi payında önemli düzeyde azalma yaşanmasına rağmen, yine de kırsal kalkınmada tarımın rolü oldukça önemlidir. Tarımsal büyüme, kırsal kalkınmaya dört farklı kanaldan katkı yapmaktadır (Fernando, 2008: 48) .

-Gıda, döviz ve sanayi sektörünün büyüyebilmesi için gerekli emek ve finans kaynağını oluşturmaktadır.

-Tarım sanayinin, kırsal imalatın ve tarım dışı kırsal ekonomik faaliyetlerin büyümesine katkıda bulunmaktadır.

-Milyonlarca küçük çiftçi ve niteliksiz emek için istihdam imkânı yaratmakta ve onların ailelerinin Sosyo ekonomik refah düzeylerinin iyileşmesine katkı sağlamaktadır.

-İmalat sektöründe ücretlerin düşük kalmasına yol açarak, imalat sektörünün büyümesine destek olmaktadır. Elbette ki bütün bu işlevlerin başarıyla yerine getirilebilmesi için tarım sektöründe önemli düzeyde verimlilik artışının yaşanması gerekmektedir.

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kırsal alanlardaki ekonomik faaliyetlerde ana ağırlığı tarımsal faaliyetler oluşturmaktadır. Bu yüzden hemen her kırsal kalkınma stratejisindeki en önemli unsuru tarımsal kalkınmanın sağlanması teşkil etmektedir(Ariquez and Stamoulis, 2007:20).

Tarımdışı Kırsal Ekonomik Faaliyetler, imalat, tarımsal işleme ve kırsal turizm gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Genelde küçük ve emek yoğun işletmelerin hakim olduğu bu tür faaliyetler, kırsal kalkınmada önemli roller üstlenmektedir (Fernando, 2008:55)

Mali Desteklerin, etkileri üzerine yoğun tartışmalar yapılsa da girdi desteklerinin küçük çiftçilerin yeni teknolojileri benimsemesine yardımcı olduğu ve birçok ülkede küçük çiftçilerin gelirlerinin artısına katkı sağladığı kabul edilmektedir. Hindistan'da 1960'dan 1990'a kadar sulamaya ve gübrelemeye yönelik desteklere yapılan harcamaların 2 ila 4 katı getiriye yol açtığı hesaplanmıştır. Ancak, 1990'lı yıllarla birlikte desteklerin çoğu ekonomik olmaktan uzaklaşmaya başlamıştır (Fernando, 2008:61)

Tarıma yönelik girdi desteklerinin öncelikli rolü yeni teknolojilerin benimsenmesini özendirmesi ve böylece tarımsal verimliliği arttırmasıdır. Girdi destekleri ülkelerin ücra kırsal alanlarında tarımsal kalkınmayı destekleme politikasının bir parçası olarak da uygulamaya konulmaktadır. Destekleri tamamlayıcı kredi ve yayın politikalarıyla tarımsal girdilerin teknik ve ekonomik olarak etkin kullanılması özendirilmektedir. Girdi destekleri çiftçilerin ihracat tarifeleri ve düşük iç fiyatlar yoluyla vergilendirilmiş olduğu yerlerde çiftçi gelirlerini yükseltmenin bir aracı olarak da işlev görmektedir (Dorward, 2008: 1)

3.3.1. “Sürdürülebilir” Kırsal Kalkınma Ne Demektir?

Son yıllarda geniş bir kapsamda kullanım alanı bulan sürdürülebilir kalkınma kavramı, geleneksel kalkınma yaklaşımının içine düştüğü açmazlar sonucu bu kalkınma anlayışına alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımın ortaya çıkışı, birisi tarihsel diğeri bilimsel olmak üzere iki tür gelişmeyle örtüşmektedir. Tarihsel anlamda dünyadaki küreselleşme rüzgârlarının da etkisiyle doğal kaynak kullanımı, sermaye ve mal dönüşümünün önündeki engeller birer birer ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir gelişme bütün insanlığı etkiler duruma gelmiştir. Bunun yansıması olarak ta dünya üzerinde biri gelişmiş ülkeler, diğeri geri kalmış ülkeler kaynaklı olmak üzere iki temel sorun bütün insanlığı tehdit eder duruma gelmiştir. Günümüzde gelişmiş sanayi ülkelerinin uygulamalarından kaynaklanan büyük sorun doğanın ve çevrenin tahribatıdır. Geri kalmış ülkelerden kaynaklanan sorun ise aşırı nüfus artışı ve yoksulluktur. Her iki sorun da eşit değerde insan yaşamını tehdit etmektedir. Küreselleşen bir dünyada doğal kaynakların korunması ve barışın sağlanması ancak kalkınmanın yaygınlaştırılması ile mümkündür (Karakaş ve Koksal, 2003) .

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının temel vurgusu ekonomik büyüme değil, sosyal bir varlık olarak insan ve çevre üzerinedir. Bu yaklaşımda kalkınma salt bir ekonomik büyüme olarak tanımlanmamaktadır. Tek başına ekonomik büyüme çoğunluğun yaşam standardının yükselmesine yol açmaz. Salt ekonomik büyüme için doğal kaynakların dengesiz kullanımı, kısa vadeli amaçlar için kaynakların yok edilmesi demek olabilir. Dolayısıyla sürdürülebilir kalkınmanın temel hedefi yoksulluğu ve yoksulluğa yol açan nedenleri ortadan kaldırmaktır (Gülçubuk, 2007)

Sürdürülebilir kalkınma biri makro, diğeri mikro olmak üzere iki düzeyde ele alınmaktadır. Sürdürülebilirlik makro düzeyde insan soyunun yeryüzündeki yaşam koşullarının sürdürülebilirliğini ifade etmektedir. Bu düzeyde sürdürülebilir kalkınma, gelecek kuşakların yaşam kaynaklarını

tüketmeden ve tahrip etmeden insan refahının sürekli bir artışı olarak tanımlanırken, mikro düzeyde ise uygulanan kalkınma projelerinin getirdiği olumlu gelişmelerin projeler tamamlandıktan sonra da devam etmesidir. Gerçekte bu iki düzey birbirinden kopuk olmayıp, birbirini tamamlayıcı niteliktedir. Çünkü-mikro düzeydeki projelerin başarısı, ancak makro düzeydeki politikaların desteğiyle mümkün olabilmektedir (Lorenzen, 2006).

3.3.2. "Sürdürülebilir" Kırsal Kalkınmanın Önemi

Kalkınma sorunu gelişmekte olan ülkelerin olduğu kadar, gelişmiş ülkelerin de sosyal ve ekonomik politikalarının belirlenmesinde temel konuları oluşturmaya devam etmektedir. Dünya kaynaklarının sınırlı olması, insan ihtiyaçlarının ise sınırsız olması, insanlığı yenilenebilir kaynakların kullanımını sınırlandırmaya yenilenemeyen kaynakların ise yok olmasına karşı önlemler almaya mecbur bırakmıştır. Gelişmiş ülkeler kırsal kesime uyguladıkları politikaları da son yıllarda sürdürülebilir kalkınma kapsamında düzenleme yoluna gitmektedirler. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nde gübre ve kimyasal ilaç kullanımını kontrol altına alabilmek için mali yardım politikası yerine çiftçi eğitim programlarına daha fazla ağırlık verilmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde teknik danışmanlık hizmetlerinin kırsal kalkınmayla birlikte yoğun olarak uygulanması, ormanlaştırma çalışmalarının hızlandırılması sür-dürülebilir kalkınma kavramını ön plana çıkarmıştır (Gürlük, 2001).

Birçok OECD ülkesi kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliğinin sağlanması için kırsal kurumları desteklemeye devam etmektedir. Bu ülkeler hem iç, hem de uluslararası piyasalarda sürekli değişen koşullara uyum sağlayabilmek için kırsal kurumların esnekliğinin arttırılması gerekliliğinin bilincindedirler; OECD ülkelerinde çiftçi kooperatifleri özellikle çitçilerin büyük piyasalarla bağlantı kurmasını sağlayarak kırsal kalkınmada önemli bir rol üstlenmektedirler. Bu ülkelerde çitçilerin % 80' den daha fazlası farklı tipte kooperatiflere üyedir. Danimarka'da üretilen sütün

yaklaşık % 90'ı kooperatifler aracılığı ile pazarlanırken, Hollanda'da çiçeklerin % 95'i, meyvelerin % 78'i ve sebzelerin % 70'i kooperatifler aracılığı ile pazarlanmaktadır (Fernando, 2008:40).

3.3.3. "Sürdürülebilir" Kırsal Kalkınmanın Özellikleri

Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın temel amacı, bir yandan kalkınmayı sağlarken bir yandan da kırsal alanlarla doğrudan bağlantılı olan çevreyi ve doğal kaynakları korumaktır. Kırsal kesimde ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla sürdürülebilir iş ve yaşam koşullarını sağlamak için;

- Kırsal ekonominin gelişiminin istikrarlı bir yapıya kavuşturulması, tarımsal ve tarım dışı faaliyetlerde bulunan işletmelerin ekonomik sürekliliğinin gözetilmesi,

- Tarımsal yapıdaki dönüşüm sürecinde ortaya çıkabilecek işsizlik sorununun olası olumsuz sosyal ve ekonomik etkilerinin gelir çeşitlendirilmesi yoluyla en aza indirilmesi,

- Sosyal ve kültürel hayatın zenginleştirilmesi,

- Ekonomik faaliyetlerin; çevre, doğal kaynaklar, tarihi ve kültürel varlıklar üzerindeki etkilerinin izlenmesi ve olumsuz etkilerinin önlenmesine yönelik kurumlar arası işbirliği,

- Kamu yatırımlarında ve kamu hizmetleri sunumunda süreklilik, gerekli görülmektedir (Anonim 2006).

3.3.4. Türkiye'de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Süreci

3.3.4.1. Cumhuriyetin Kuruluş Yılları (1923-1935)

Bu alanda yürütülen politikalar cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllardan itibaren vazgeçilmez bir devlet politikası olarak benimsenmiştir. Cumhuriyetin

kuruluşundan hemen sonra toplanan “İzmir İktisat Kongresi” kırsal alan sorunlarını da gündemine almıştır. Özellikle kongrede alınan aşar vergisinin kaldırılması, kırsal refahın artırılması ve tarımda kapasiteleşme gibi hususların hızlandırılması kararları bu yaklaşımın temel göstergeleridir (Geray, 1974)

3.3.4.2. Toprak Reformu Politikası Dönemi (1935-1948)

Toprak reformu, "insan-toprak ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi ve özellikle tarım toprakları üzerindeki mülkiyet hakkının dağılımına, tasarruf ve işletme şekline yeni bir yön verilmesi, tarımsal işletmelerin verimli bir şekilde işletilmesi, üretimin artırılması, kırsal alanda yaşayan insanların demokratik hak ve özgürlüklerine kavuşturulmasıdır. Toprak reformu, az gelişmiş veya kalkınmakta olan ülkelerde kırsal kesimin (çiftçi halkın) hayatını etkileyen sosyal bir değişim süreci olduğu kadar, ekonomisi tarıma dayalı ülkelerin tarımsal işletme ve siyasi iktidar ilişkilerini de etkileyen ekonomik ve siyasal bir değişim aracıdır".

Toprakla onu işleyenler arasındaki hukuki ilişkileri yeniden düzenleyen bir reform hareketi, ülkenin toplumsal ve siyasal yapısında da zorunlu olarak değişmeler yaratır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde toprak mülkiyetinin ayrı bir önemi vardır. Bu gibi ekonomilerde sanayi sektörü henüz yeteri kadar gelişmemiş olduğu için, büyük toprak sahipleri en müreffeh ve iktisadi gücü en yüksek sınıfı meydana getirirler. Toprak, sahibine iktisadi güçle birlikte toplumsal itibar ve siyasal nüfuz da kazandırır…

Türkiye’de 1930’larda başlayıp 1945’te doruk noktasına ulaşan toprak reformu atılımıyla ilgili ilk ve en önemli saptama, konunun iktisadi değil, daha çok siyasi, sosyal ve ideolojik saiklerle ilgili olduğudur. Aslına bakılırsa sadece Türkiye’de değil, reformun gündeme geldiği birçok yerde de durum aşağı yukarı aynıdır. Bir de unutmamak gerekir ki, siyasal ve ideolojik düzeylerin iktisadi düzeyin önünde tutulması iki savaş arası dönemde birçok

siyasal rejimin karakteristiğiydi. Yine de Türkiye'de iktisadi boyuta öncelik veren açıklamalar yapılagelmiştir. Toprak reformu tartışmaları bağlamında köylülerin toprak sahibi yapılmasının onların daha şevkle çalışacakları, dolayısıyla üretkenliğin artacağı, bunun da sanayi mallarına olan talebi arttırarak genel olarak ekonominin büyümesine yol açacağı gibi düşünceler ileri sürmek mümkündür ve öyle de olmuştur. Gerçi bu beklentilere karşın toprak reformuna sahne olmuş birçok ülkede emek hareketlerinin kısıtlanması ve köylülerin ilk elde kendi geçimlik ihtiyaçlarını pazarlara mal göndermenin önüne koyduğu da görülmüştür. Bütün bunlara benzer açıklamalara rağmen, dikkatle bakıldığında, bu tür argümanların Türkiye'de de konunun özüne ikincil kaldıkları görülür. Bunun bir nedeni bizzat dönemin elitlerinin konuyla ilgili iktisadi hedeflerin daha az önemli olduğunu düşünmeleridir. Bir diğer neden ise bu elitlerin toprak reformunun büyük bir iktisadi gelişme getireceğine olan kuşkulu yaklaşımlarıdır. Dolayısıyla hem niyet hem de getirisi açısından iktisadi saikler toprak reformu düşüncesinde merkezi ve kritik bir önemi haiz değildir…

Toprak reformu düşüncesinin altında yatan en önemli nedenlerin başında 1930'lardan itibaren Türkiye'de topraksız ve az topraklı köylü sayısının artması ve bu gelişmenin getireceği düşünülen siyasi ve toplumsal sorunlar gelir…

1938 yılında Toprak Mahsulleri Ofisinin, sulama çalışmalarını teşvik etmek için Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün kurulması da kırsal kalkınma için atılmış önemli adımlardandır.1938'de Birinci Köy ve Ziraat Kongresinde kırsal alanların sosyal ve ekonomik sorunları masaya yatırılmıştır. Devam eden 1940'lı yıllarda Zirai Donatım Kurumunun açılması, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun yasalaşması, 1950'li yıllarda tarımsal destekleme politikalarının yaygınlaştırılması, 1970'lerin başından itibaren traktör kullanımının yaygınlaştırılması için özendirici politikaların benimsenmesi ve tarımda destekleme politikalarının yaygınlaştırılması gibi

çok sayıda çalışma bu dönemin dikkat çeken çalışmalarındandır (Kayıkçı, 2006).

3.3.4.3. Tarım Reformu Politikası Dönemi (1948-1963)

Türkiye açısından 1948-1963 yılları arası, kırsal alanın ekonomik açıdan sektörel bir yaklaşımla yönetildiği yıllardır. Bu yılların "Tarım reformu dönemi" olarak adlandırılmasının nedeni, bu dönemde tarım reformu yaklaşımının, hükümetlerin kırsal alana yönelik politikalarını karakterize etmesidir. Tarım reformu, toprak reformundan farklı olarak mülkiyet yapısında değişiklik yapmaksızın tarımda üretim artışını amaçlayan bir yaklaşımdır. Böyle bir yaklaşımın sergilenmesi, toprak reformunun siyasi desteğini yitirmekte olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

3.3.4.4. Planlı Kalkınma Dönemi (1963-2000)

Kırsal kalkınma konusu, kalkınma planlarında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) dışında doğrudan yer almamıştır. Kalkınma planlarında kırsal kalkınma, toplum kalkınması, köy ve köylü sorunu, kalkınmada öncelikli yöreler, bölgesel gelişme ve köy kalkınması gibi başlıklar altında incelenmiştir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, kırsal alanlar için sağlanacak hizmetlerde etkinlik ve verimliliği sağlamak amacıyla kırsal yerleşme yapısında yeni bir düzenleme yapılmasını gerekli görmüştür. Bu kapsamda, kırsal alanların kalkındırılması için "Toplum Kalkınması Yöntemi" kabul edilmiş; bunun yanında kredilendirme, pazarlama kolaylıkları, kooperatifleşme ve toprak reformu da planın öngörüleri arasında olmuştur (DPT, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1963-1967:61).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da ilk planda olduğu gibi, halkın eğitilmesi ve örgütlenmesi için “Toplum Kalkınması” yöntemi benimsenmiştir. Planda, kırsal kesimde yaşayanların kalkınması ve artan gelirden pay almaları için tarımda çalışan nüfusun tarım dışı sektörlere aktarılması hedeflenmiş; Toprak ve Tarım Reformu Ön Tedbirler Kanunu bu plan döneminde kabul edilmiştir. İlk kez bu plan döneminde köykent ve tarım kent gibi kırsal yerleşme önerileri geliştirilmiştir. Ayrıca, “Toplum Kalkınması Enstitüsü” kurulması ve toprağın toplulaştırılması planlanmış olsa da bunlar daha sonraki süreçlerde gerçekleştirilememiştir (DPT, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1968-1972:62) .

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, merkez köy yaklaşımına ilk olarak yer veren kalkınma planıdır. Merkez köylere, kırsal yerleşme düzenini değiştirecek ve köylünün yaşam düzeyini yükseltecek bir araç olarak bakılmıştır. Ayrıca, planda Toprak ve Tarım Reformunun yapılması amaçlanmış ancak bu İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da olduğu gibi gerçekleştirilememiştir (DPT, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1974-1978 :62).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, tarımsal gelişmeyle köylünün kalkınması özdeş sayılarak; sanayi toplumuna köylünün katkısıyla geçilebileceği varsayımından yola çıkılmıştır. Etkili bir toprak reformu, kooperatifleşme ve köykentler aracılığı ile yeni bir yerleşim düzeninin oluşturulması kırsal kalkınmanın araçları olarak belirlenmiştir. Kent ile köy arasında yeni bir ölçek olarak planlanan köykentler, kalkınma planının sosyo-ekonomik kararlarının, mekâna uygulama aracı olarak önerilmiştir. Planla, “Kalkınmada Öncelikli Yöreler” kavramı getirilerek, geri kalmış yörelerin gelişiminin bölge gelişme anlayışıyla ele alınması ve geniş kapsamlı projeler hazırlanması amaçlanmıştır. Aşağı Fırat ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi için çok amaçlı gelişme projesi hazırlanması bu plan kapsamında yer almıştır (DPT, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1979-1983 :62).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, kırsal kalkınma açısından önceki kalkınma planlarıyla karşılaştırıldığında daha geniş kapsamlıdır. Ancak, geri

kalmış bölgelerin gelişimi için geliştirilen politikalarda ve köykent yaklaşımında öngörülen başarı sağlanamamıştır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, köylünün refah seviyesini yükseltmek için Kırsal kesime sosyal ve ekonomik hizmetlerin götürülmesi hedeflenmiş; bunun için bu defa merkez köylerin araç olarak kullanılması planlanmıştır. Kırsal bölgelerde, entegre kırsal kalkınma projeleri uygulanması ve başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerin kalkındırılması hedeflenmiştir, böylece bu bölgeler ile diğer bölgeler arasında gelişmişlik farkının asgariye indirilmesi; ayrıca, miras hukukunda yeni düzenlemeler yapılarak tarım topraklarının mülkiyetinden kaynaklanan sorunların çözümlenmesi, tarımsal işletmelerin miras vb. yollarla küçülmesinin önlenmesi hedeflenmiştir(DPT, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1985-1989, :62).Ancak, bölgeler arası farklılıkların giderilmesi öngörüldüğü oranda gerçekleştirilememiş ve miras hukukunda istenilen yeni düzenlemeler yapılamamıştır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında, kamu kaynaklarının tahsisinde kalkınmada öncelikli yöreler yararına bir uygulama yapılması; bu yörelere imalat sanayi, madencilik ve bunlara dayalı sanayilerin kurulmasında devletçe öncülük yapılması; kalkınmada öncelikli yöreler için bölge ve alt bölge bazında planlar hazırlanması; kırsal alan planlama yaklaşımı çerçevesinde hizmetlerin ve tarıma dayalı sanayi yatırımlarının merkez köy ve kasabalara yönlendirilmesi; kırsal alanda, tarım dışı ekonomik faaliyet kollarının desteklenmesi; toprağın rasyonel kullanımı için gerekli düzenlemelerin tarımsal araştırma kurumları ile birlikte yapılması; kırsal alanda, tarım dışı ekonomik faaliyet kollarında da çalışılması; kırsal alanda yaşayan ailelerin eğitim ve kültür düzeylerinin yükseltilmesi için eğitim program ve projelerinin artırılması; kırsal alana götürülen sağlık hizmetleri ve ünitelerinin yaygınlaştırılması; köye hizmet götüren kamu kuruluşları arasında koordinasyonun geliştirilerek birbirleriyle uyumlu hizmet vermelerini sağlayacak entegre

projelerin uygulanması hedeflenmiştir (DPT, Altıncı Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1990-1994, :62).

'Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, 1996 yılı itibariyle tarım sektörünün Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içindeki payının %17.5'ten, %15'lere düştüğü ve tarımın ekonomideki öneminin azaldığı belirtilmektedir. Planda, bunun nedeni olarak arazi kullanım planlarının bulunmayışı, tarım alanlarının tarım dışı kullanımlarının artışı, arazi mülkiyetinde dengesiz dağılımın olması ve küçük işletmelerin sayısının artması gösterilmiştir. Plan döneminde, kırsal altyapının oluşturulması, Su ve Toprak Yasası çıkarılması; arazi toplulaştırma hizmetlerinin Toprak Yasası içinde yer alması, tarım arazilerinin tarım dışı amaçlarla kullanımının önlenmesi, bölgeler arası dengesizliklerin azaltılması için bölgesel gelişme projeleri hazırlanması; kırsal alan yerleşim düzenin planlanmasında, merkez köyün araç olarak kullanılması; arazi toplulaştırma ve tarım reformu çalışmalarına devam edilmesi planlanmıştır (DPT, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 1996-2000:63).Ancak Toprak ve Su Yasası çıkarılamamış, arazi toplulaştırma çalışmalarından beklenen verim alınamamış, tarım reformu gerçekleştirilememiştir. 'Yedinci Plan'da kırsal kalkınma içi önerilen pek çok çalışmaya başlanılmamış, başlanılanlar da sonuçlandırılmamıştır.

Son olarak, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında kırsal alan politikaları, "Bölgesel Gelişme Hedef ve Politikaları" başlığı altında "Kırsal Kalkınma" adıyla yer almıştır. Planda kırsal kalkınmanın sağlanması için sivil toplum örgütlerinin kalkınma sürecine katılımlarını artırıcı düzenlemeler yapılması; 'Kalkınmada Öncelikli' Yörelerin geliştirilmesine devam edilmesi; kırsal altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması için merkezi kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin eşgüdüm içinde çalışmaları; sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde yerel potansiyellerin harekete geçirilerek gelir ve istihdamın artırılması için tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi; sulama projelerinin, arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile birlikte yürütülmesinin sağlanması; kırsal alanda yaşayan nüfusun gelirini

artırmak için girişimcilerin desteklenmesi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla bölge planlaması yapılan alanlarda, bu planlarla uyumlu fiziksel planlama çalışmaları yapılması hedeflenmiştir (DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, 2001-2005:63).

3.3.5. AB'de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Politikaları

AB kırsal kalkınma politikalarının temelinde tarımın çok işlevliliği, kırsal ekonomilerin çeşitlendirilmesi ve kırsal mirasın korunması ile şeffaflık temelinde esnek kırsal kalkınma yardımlarının olması yer almaktadır. Bu ilkeler ile AB, tarım ve orman sektörünün güçlenmesi, kırsal alanların rekabet gücünün artması ve çevre ile kırsal mirasın korunmasını sağlamak istenmektedir. Ayrıca, dünya ticaretinin gittikçe daha küresel bir yapıya dönüşmesi, tüketici odaklı kalite gereksinimlerinin artması ve AB'nin genişlemesi gibi nedenlerden dolayı AB'nin tümüne yönelik bir kırsal kalkınma politikasını zorunlu kılmıştır. Adem-i merkeziyetçi bir anlayışa sahip olan AB kırsal kalkınma politikaları kapsamındaki kırsal kalkınma önlemleri şu şekilde özetlenebilir: Tarım işletmelerine yatırımlar, insan kaynaklarıyla ilgili önlemler (genç çiftçiler, erken emeklilik ve eğitim), az gelişmiş ve çevresel kısıtı olan alanlar, orman alanları, tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması, tarımsal çevre önlemleridir (Yıldız, 2006:20-28).

AB aday ülkelere çeşitli programlar aracılığı ile yardımda bulunmaktadır. AB, Merkezî ve Doğu Avrupa ülkelerine katılım öncesi mali yardım sağlarken; Polonya ve Macaristan Ekonomilerinin Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Destek Programı (PHARE), Tarım ve Kırsal Kalkınma İçin Özel Katılım Programı (SAPARD) ve Katılım Öncesi Yapısal Politika Aracı (ISPA) olmak üzere üç temel araç kullanmaktadır (Oktay ve Çukur, 2004).

3.3.5.1. PHARE ve ISPA

AB, bölge ülkeleri ile ilişkilerin gelişmesi ve işbirliğinin artırılması amacıyla genel bütçesinden bölgesel fonlar tahsis etmektedir. Özellikle, planlı ekonomiden serbest piyasa ekonomisine geçen ülkelerin Batı Avrupa ve Dünya ekonomisi ile birleşmesini amaçlayan bu fonların önde geleni (**P**oland and **H**ungary: **A**ssistance for **R**estructuring their **E**conomies-) PHARE'dir. "Polonya ve Macaristan: Ekonomilerini Yapılandırmak için Yardım" programı olup 18 Aralık 1989 itibarıyla AB Konseyi kararı (EEC–3906/89) ile yürürlüğe giren fon Polonya ve Macaristan ekonomisindeki kurumsal değişime yardımcı olması amacıyla kurulmuştur. PHARE programı 1990–1996 yılları arasında diğer bölge ülkelerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir (Anonim, 2006) .

AB, katılım öncesi stratejisi uyarınca, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin çevre ve ulaşım altyapısını geliştirmeye yönelik projeleri desteklemek amacıyla ISPA (Instrument for Structural Policies for pre-Accession - Katılım Öncesi Yapısal Politika Aracı) programını oluşturmuştur. AB Konseyi'nin 1267/99 no'lu tüzüğü çerçevesinde kurulan ISPA programı için 2000–2006 yılları arasında her yıl bir milyar Euro bütçe tahsis edilmiştir. ISPA programından yararlanan 10 aday ülke: Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya'dır. ISPA programı adı geçen ülkelerdeki çevre ve ulaştırma altyapısının AB standartlarına getirilmesini amaçlayan ve maliyeti beş milyon Euro'nun üzerindeki projelere verilmektedir (Oktay ve Çukur, 2004).

3.3.5.2. AB'nin İlk Kırsal Kalkınma Politikası CAP(OTP)

Avrupa Birliği, kırsal kalkınma politikalarını ilk kez Roma Anlaşması'nda bahis konusu ettiği 1962 yılında oluşturulmuş olan Ortak Tarım Politikası (OTP) ile yürürlüğe koymuştur(Karluk, 1995).

Avrupa'nın tarımsal ihtiyacının karşılanması, üreticilerin belirli bir gelir seviyesinin altına düşmemesi ve ürünlerin pazar fiyatlarının çok yüksek seviyelere çıkmaması amaçlarıyla oluşturulmuş olan bir politikadır. Common Agricultural Policy (CAP) yani Ortak Tarım Politikası (OTP), topluluk tercihi, tek pazar ve mali dayanışma ilkeleri üzerinde yükselen ve bu üç ilkeyi de mali açıdan "Avrupa Tarımsal Garanti ve Yön verme Fonu" ile destekleyen bir ortak politikadır. OTP'nin en önemli ilkelerinden birini oluşturmakta olan topluluk tercihi ilkesine göre, birlik, ithalata karşı korunacak, birlik içinde üretilmiş olan ürünlere öncelik tanınacak ve birliğin tarımsal ihracatının artabilmesi amacıyla gerekli destek sağlanacaktır. Bu bağlamda birlik tarımı dış rekabete karşı bir koruma duvarının arkasına alınmakta ve iç piyasaya doğrudan destek verilmektedir. Bir diğer ilke olan tek pazar ilkesiyle de tarımsal ürünlerin birlik içinde herhangi bir kısıtlama getirilmeden serbestçe dolaşması amaçlanmaktadır (T.C. DPT, ÖUKP,2003).

3.3.5.3. AB'nin genişletilmiş Kırsal Kalkınma Politikası CARPE

1990'lı yıllarda AB mevcut tarım politikasında değişiklikler yapmaya karar vermiştir. OTP'nin reforma tabi tutulmasına yönelik ilk somut girişim, 1985 yılında Komisyon'un yeşil kitap (Green Paper) adlı raporunun Konsey'e sunulmasıdır.1985 reformunun ana unsurları piyasa temelli bir fiyat politikası izleyebilmek, ürün fazlalıklarının önüne geçebilmek, tarımda gelir sorunlarını çözümleyebilmek ve kırsal kalkınmayı sağlayabilmektir (Karluk, 1995, :124).

Bu hususta yapılan en önemli düzenleme, 1992 yılında yapılmış olan Mac Sharry reformlarıdır. Bu reformla birlikte AB'nin geleneksel tarım politikası olan OTP (CAP-Common Agricultural Policy), yerini kırsal kalkınmayı da içeren daha geniş bir tarım politikasına (CARPE-Common Agricultural and Rural Policy for Europe) bırakmıştır. Bu reform hareketi toplulukta üretim fazlalığı bulunan ve temel ürün niteliğinde olan sektörlere yönelmekte ve müdahale fiyatlarının düşürülmesi ve doğrudan gelir

desteğine geçiş şeklinde iki aşamalı işlemektedir. Böylelikle aşırı üretimin geri çekilmesi, stok artışlarının önlenmesi, tarım harcamalarının azaltılması ve birlik tarımının rekabet gücünün arttırılması sağlanacaktır.

3.3.5.4. AB'nin Kırsal Kalkınma Politikasında 2003 Reformu TÖP

Avrupa Birliği'nin bir başka reformu da 1997 yılında yapılmış olan ve Gündem 2000 olarak anılan rapordur. Bu reformun amacı, birlik üreticilerinin iç ve dış alanda rekabet gücünü, ürün kalitesini ve tarım toplumunun yaşam kalitesini ve gelir düzeyini arttırabilmek dışında OTP'nin yükünü azaltabilmek amacıyla destek alımlarının azaltılmasıdır (Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, 2000 S:10; Tan ve Dellal, 2003, :2).

OTP'yi tam anlamıyla liberalize etmeyi amaçlayan son adımsa 2003 yılı reformudur. Bu reformla birlikte DGD'nin yerine ve doğrudan ödeme sistemini üretimden bağımsız bir duruma getiren tek ödeme planı (TÖP) getirilmektedir. Bu bağlamda 2003 reformuna damgasını vuran karar, doğrudan gelir desteğinin üretim dışı olarak genişletilmesidir. TÖP'ün temel özelliği, desteğin tamamen üretimden ayrılarak piyasa odaklı bir anlayışla verilmesidir.2003 düzenlemesinin bir diğer önemli noktası da Kırsal kalkınmaya evvelki düzenlemelerden daha fazla önem verilmesidir. Hem destek şeklinin değiştirilmesi hem de kırsal kalkınmaya daha fazla atıfta bulunulması temel olarak hem tarımın piyasalaşmasını sağlama hem de kırsal kalkınma çabası adında birlik üreticilerine destek olabilmek amaçlarından kaynaklanmaktadır (Dellal, 2004,:2).

Bu durumu AB'nin dünya tarım ürünleri ihracatına verilen desteğin % 90' ına sahip olmasında da görmek mümkündür (Forum tr, Avrupa Tarım Politikaları, Erişim: Aralık 2011).

3.3.6. AB Fonları Ve Kırsal Kalkınma

Kırsal alanların dünyaca kabul edilmiş ortak bir tanımı olmamakla birlikte, kısaca kent dışı yerler olarak algılanmaktadır. Genel özellikleri başta altyapı, yol, su, elektrik, telefon olmak üzere, eğitim ve sağlık imkânları daha kısıtlı, istihdamın ağırlıklı olarak tarıma dayalı, ekonomik çeşitliliğin sağlanamadığı veya nüfus yoğunluğunun kentlere göre daha az olduğu yerlerdir. Yaşam şartlarının yeterince kolaylaştırılamamış olması, kentlerin çekiciliğini artırmakta ve göçlerin temel nedenini oluşturmaktadır.

Kırsal kalkınma, 'Kırsal yaşamı kolaylaştırmak amacıyla yapılacak her türlü faaliyet' olarak tanımlanmasına rağmen, Türkiye'de genellikle alt yapı hizmetlerinin kırsala götürülmesi ve tarım işletmelerinin geliştirilmesi olarak anlaşılmıştır. Alt yapı hizmetlerinin hiç olmazsa asgari düzeyde sağlanabilmesi ve yetersiz kamu kaynaklarından maksimum düzeyde yararlanılması amacıyla 1950-60'lı yıllarda Köy Enstitüleri, 1970'li yıllarda Köy Kentler ve Tarım Kentleri, 1980'li yıllarda ise Merkez Köyler çözüm aracı olarak görülmüştür.

Bu politikalara paralel olarak kamu kurumlarında da kurumsal anlamda değişimler yaşanmıştır. Kırsal alt yapının iyileştirilmesinde 1950-85 yılları arasında YSE ve TOPRAK-SU Genel Müdürlükleri, 1985 sonrası ise başta Köy Hizmetleri olmak üzere Tarım Reformu, Toprak-İskan ve Or-Köy Genel Müdürlükleri farklı roller üstlenmişlerdir.2005 sonrası ise kırsal alt yapının halen bitirilememiş olması yeni politika arayışlarını beraberinde getirmiş ve Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılarak KÖYDES ve BELDES projeleri uygulamaya konulmuştur .

Tarımsal altyapının iyileştirilmesine (sulama, arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme) yönelik DSİ, TOPRAK-SU, Köy Hizmetleri ve Tarım Reformu Genel Müdürlüklerinin önemli hizmetleri olmuştur. Ancak bu tempoyla arazi toplulaştırma çalışmalarının bitirilebilmesi için daha otuz beş yıl gerektiği, sulama anlayışının değişmesine rağmen GAP'ta sulama

yatırımlarının kamu kaynaklarıyla bitirilebilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir.

Tarım işletmelerinin geliştirilmesi amacıyla 1986-95 döneminde KKDF ve 2005 yılından itibaren de ARIP kaynaklı "Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı", Tarım Bakanlığı'nca başarıyla uygulanan kırsal kalkınma faaliyetleri arasında sayılabilir. Ancak Dünya Bankası kaynaklı "Çorum–Çankırı", "Erzurum", "Ordu–Giresun", "Bingöl–Muş" ve "Sivas–Erzincan" kırsal kalkınma projeleri tabandan tavana yaklaşımıyla hazırlanmadığından beklenen faydayı sağlayamamıştır.

Bütün bu faaliyetler için büyük ölçekli finansman kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır. AB aday ülkelerde kırsal kalkınmayı desteklemek için 2000-2006 arasında SAPARD (Tarım Ve Kırsal Kalkınma İçin Özel Katılım Programı) uygulamışken, 2007-2013 döneminde IPARD (Katılım Öncesi Aracı-Kırsal Kalkınma Bileşeni Programı) uygulamaktadır. AB'ye uyum sürecinde 2007-2013 döneminde ilgili bakanlıkça kullanılacak olan Katılım Öncesi Mali Araç (IPARD) şüphesiz bir fırsattır. AB'ye sonradan üye olan ülkelerin SAPARD deneyimlerini konu alan bu çalışmanın uygulayıcılara ışık tutacağı kuşkusuzdur.

3.3.6.1. Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı (SAPARD)

AB, SAPARD (**S**pecial **A**ccession **P**rogramme For **A**griculture and **R**ural **D**evelopment) programı çerçevesinde 2000-2006 yıllarında Kırsal kalkınma, tarım sektörünün gelişmesi ve OTP'ye uyum sağlanmasına yönelik projelerini gerçekleştirmek amacıyla on aday ülkeye (Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Slovakya, Slovenya, Estonya, Litvanya, Letonya, Romanya, Bulgaristan) fon aktarmıştır. SAPARD'ın uygulanması ile aday ülkelerin tarımsal alanlarına yapılan katkılar şunlardır (Can, Metin 2007:40-41).

-Gıda işleme endüstrisinde yaşanan gelişmeler hava kirliğinde azalmaya neden olmuş, özellikle süt teknolojisi ve sütün pastörizasyonunda kullanılan alet ve ekipmanlar yenilenmiş,

-Kırsal yolların inşasında ve erozyonla mücadele çalışmalarında artış yaşanmış,

-Et, süt, balık işleme teknolojilerinde iyileşme meydana gelmiş,

-Sığır ve domuz besleme koşullarında iyileşme yaşanmış,

-Meyve ve sebze depolama kapasitelerinde artış olmuş,

-Ekonomik faaliyetler çeşitlenmiş, yöresel el sanatlarına önem verilmiş, kırsal turizm ve katı atıklar ve suyun geri dönüşümü, yenilenebilir enerji kaynakları konularında önemli gelişmeler sağlanmış,

- Çiftlikler ve çiftçilerin ikamet ettiği evler yeniden inşa edilmiş, kasabalara restoranlar ve parklar inşa edilerek sosyal alanda gelişmeler sağlanmış,

- Kırsal alandaki yol, su ve kanalizasyon hizmetleri revize edilmiş, düzenlemeler yapılmış,

- Üretici ve üretici grupları arasındaki işbirliği ve koordinasyonda artış gözlenmiş,

- Üretici grupları desteklenmiş ve küçük üretici grupları bu fonlardan yararlanma imkânı bulmuş,

- Tarımsal işletme ve işleme tesisleri modernize edilmiş,

- Çevre dostu tarım teknikleri konusunda üreticiler bilgilendirilmiş ve bu teknikler uygulanmaya başlamıştır.

3.3.6.2. Kırsal Kalkınma için Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPARD)

IPARD, 2007-2013 dönemini kapsayan AB Kırsal Kalkınma Politikası çerçevesinde, OTP ile ilgili müktesebatın uygulanmasına ve aday ülkelerde tarım sektörünün ve kırsal alanların sürdürülebilir biçimde AB normlarına adaptasyonunun önündeki sorunların çözümüne katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmek istenen bir programdır. Desteklenecek faaliyetlerde öncelik;

pazar verimliliği, kalite ve sağlık standartlarının iyileştirilmesi ve kırsal alanlarda yeni istihdam oluşturulması olacaktır (Dıraor, B.M., 2008 :222-223). Türkiye de aday ülke olarak, bu programdan yararlanabilecektir.

3.3.7. Türkiye'de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Politikaları

Türkiye'de tarımsal destekleme politikaları ile; ülke gereksinimlerine uygun optimum üretim yapısının sağlanması, üreticinin korunarak uygun gelir olanağına kavuşturulması ve böylece tarımın ülke ekonomisine olan katkısının arttırılmasını amaçlayan politikalardır (Bayraç, Yenilmez 2006,:8).

Türkiye'de kırsal kalkınma politikaları planlı dönemde oluşturulan beş yıllık kalkınma planları ile gündeme gelmiş olup, özellikle Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında "kırsal kalkınma" başlığı altında sürdürülebilir kalkınma ilkesi vurgulanarak gelir ve istihdamın artırılması temel amaç olarak ortaya konmuştur. Bu amaç doğrultusunda uygulanacak politikalar (DPT, 2000:83-84)

- Kırsal alanda istihdamın artırılması, insan gücü kaynağının geliştirilmesi, kırsal nüfusun gelirini artırıcı ekonomik faaliyetlerin desteklenmesi, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, etkili örgütlenme ve her düzeyde katılımcılık önem taşımaktadır. Sivil toplum örgütlerinin kalkınma sürecine katılımlarını artırıcı düzenlemeler yapılması,
- Kırsal altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılmasında merkezi kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin eşgüdüm içerisinde çalışmaları sağlanması,
- Tarıma dayalı sanayi geliştirilerek paketleme, muhafaza etme ve pazarlama yöntemleri konusunda gerekli teknik destek verilmesi,
- Sulama projelerinin arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri ile birlikte yürütülmesine önem verilmesi,

- Kırsal alanda yaşayan nüfusun gelirini artırmak ve işsizliği azaltmak için yöresel potansiyeli bulunan; turizm, el sanatları, hayvancılık, dokumacılık gibi alanlarda girişimciler desteklenmesi,

- Kırsal alanda yaşayan ve kamulaştırma nedeniyle baraj gölü altında kalan yerleşim birimlerindeki nüfusun yeni iskân alanlarında ekonomik ve sosyal yaşantılarının iyileştirilmesine özen gösterilmesi, şeklindedir.

1962 yılında Avrupa Birliği tarafından oluşturulan "Ortak Tarım Politikası" ilerleyen yıllarda yetersiz bulunarak revizeye tabii tutulmuş ve benimsenen yeni politika anlayışı, 1998 yılında Türkiye açısında da yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur(Yavuz, 2005).Bu durumda, Türkiye'nin Kırsal kalkınma politikasını belirleyen en önemli aktörün Avrupa Birliği olduğunu vurgulamak yerinde bir tespit olacaktır. Zira 1980'li yılların öncesindeki polemikler Türk tarımının büyük ölçüde güç kaybettiği, kendine yeten bir yapıdan hızla uzaklaştığı gibi hususlar üzerinedir. Türkiye'nin kırsal kalkınma politikasının değişiminde ve dönüşümünde IMF, DB, DTÖ, OECD gibi uluslararası örgütlerin de etkisinin olduğunu söylemek gerekir.

Türkiye'nin kırsal kalkınma politikasının genişletilmesinde en etkin rol oynayan AB'ye dönecek olursak; sürecin hızlanmasını sağlayan unsurlar, 1999 yılında üyelik görüşmelerinin başlaması ve AB'nin belirlenen müzakere başlıklarından biri olan tarım sektörü alanında Türkiye'den temel düzenlemelere gitmesini talep etmesidir. Söz konusu müzakere başlığı Türkiye'nin tarım yapısına daha rekabetçi bir nitelik kazandırabilmesi amacıyla-la klasik tarım örgütlenmesine son verilmesi gerektiği üzerine eğilmektedir.

2006-2010 yıllarında Türkiye'nin tarım politikasının stratejik amaçları DPT tarafından Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde: (DPT, 2006c:41)

Temel amaç olarak; "Temelde yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilmesini, doğal ve kültürel varlıkların korunmasını esas alarak; Kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak yöresinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması" nın belirlendiği,

Stratejik Amaç 1: Ekonominin Geliştirilmesi ve İş İmkânlarının Artırılması

Öncelik 1.1: Tarım ve gıda sektörlerinin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması

- Üreticilerin örgütlenme ve bilgi düzeyinin yükseltilmesi
- Su ve toprak kaynaklarının etkin kullanımı
- Tarım ve gıda sanayii işletmelerinin rekabet gücünün artırılması
- Gıda kalitesi, tüketicinin korunması ve gıda sağlığına yönelik kontrol yapılarının güçlendirilmesi

Öncelik 1.2: Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi

Stratejik Amaç 2: İnsan kaynaklarının, örgütlenme düzeyinin ve yerel Kalkınma kapasitesinin geliştirilmesi

Öncelik 2.1: Eğitim ve sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi

Öncelik 2.2: Yoksullukla mücadele ve dezavantajlı grupların istihdam edilebilirliğinin artırılması

Öncelik 2.3:Yerel kalkınma kapasitesinin güçlendirilmesi

Stratejik Amaç 3: Kırsal alan fiziki altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaşam kalitesinin artırılması

Öncelik 3.1: Kırsal altyapının geliştirilmesi

Öncelik 3.2: Kırsal yerleşimlerin geliştirilmesi ve korunması

Stratejik Amaç 4: Kırsal çevrenin korunması ve geliştirilmesi sürdürülebilir kullanımının sağlanması mekânsal duyarlılık sürdürülebilirlik sosyal içerme politika ve düzenlemelerde tutarlılık etkin izleme kaynak kullanımında etkinlik işbirliği ve katılımcılık

Öncelik 4.1: Çevreci tarım uygulamalarının geliştirilmesi

Öncelik 4.2: Orman ekosistemlerinin korunması ve orman kaynaklarının

Öncelik 4.3: Korunan alanların yönetimi ve geliştirilmesi.

Olarak tespit edilmiştir.

3.3.8. Türkiye Ve AB Arasındaki Tarımsal Farklılaşmalar

Türkiye ve AB arasındaki tarım alanında görülen farklılaşmaların temel kaynağı yapısaldır. Türkiye'de tarım alanında çalışmakta olan işgücü sayısı ve tarımsal işletmelerin büyüklüğü özellikle önemli farklılıklar sunmaktadır. Türkiye'de 2001 rakamlarına göre yaklaşık 3.1 milyon tarım işletmesi varken; bu sayı AB'de 7.300 civarındadır. Diğer bir fark da tarımsal nüfus konusundadır.2002 yılında Türkiye'de istihdamın % 34.9'unu tarım kesimi oluştururken; aynı oran AB'de %5.3'tür. Tarımın Türkiye için bu kadar hayati bir öneme sahip olması doğal olarak ekonominin önemli bir kesiminin tarım tarafından oluşturulmasına neden olmaktadır. 2001 yılı verilerine göre Türkiye'de GSMH içinde tarımın % 13.1 ve ihracatta da % 11 ve buna karşılık AB'de Tarımın GSMH içinde % 2, ihracatta da % 7'lik bir paya sahip olması önemli bir farklılaşmayı ortaya koymaktadır. Türkiye ve AB arasında görülen farklılaşmaların bir diğer kalemi de tarıma ayrılan destek konusundadır.2000 yılında toplam 90 milyar avroluk topluluk bütçesinin 45 milyar avro kadarı ve 2004 yılında da 100 milyar avroluk bütçenin 44 milyar avroluk kısmı tarım için harcanmıştır. (http://diabk.Tarım.gov.tr/OTP_Finansman.htm , 2009).

AB'nin bütçe içerisinde tarıma bu kadar geniş bir yer ayırması ileriki yıllarda da devam etmiş ve 2008 yılında 120 milyar avro olarak belirlenen bütçeden Tarıma 45 milyar avroluk (% 38) bir pay ayrılmıştır. 2007-2013 yılları için ise 1 milyar 65 bin dolar olarak kabul edilen AB bütçesinin yaklaşık olarak %43.1'inin Tarıma ayrılması oldukça önemli bir oranı oluşturmaktadır. Bu verilerde göstermektedir ki tarım, AB'nin en fazla kaynak aktardığı ve birincil olarak desteklediği bir sektördür. Tarıma bu kadar geniş bir pay ayrılması, tarım kesimindeki istihdam göz önünde bulundurulduğunda daha da anlamlı olmaktadır. AB'de tarım kesimi toplam istihdamın % 2'sinden azdır (T.C. Maliye B, AB OTP ve DRTG 18 n. R, 2006).

AB'de bütçeden Tarıma yüksek seviyelerde pay ayrılmasına karşılık, Türkiye'de tarım sektörünün bütçe içerisindeki payı, AB seviyesinin oldukça altında bir seviyede kalmaktadır. Türkiye'de bütçe içerisinde tarımın payı

1998 yılında 6.5 milyar dolar, 2001 yılında 6.3 milyar dolar, 2004 yılında 2.5 milyar dolar ve 2008 yılında 5.4 milyar dolar olarak belirlenmiştir. Yıllar içerisinde azalan bir oran izleyen bu rakamlar 2009 yılı bütçesinde de devam etmiş ve bütçenin sadece % 2.5'lik bir kısmı tarıma ayrılmıştır (Tan ve Dellal, 2003 :9-10).

Yukarıdaki verilerde göstermektedir ki AB, bugün bile tarımsal istikrarı sağlayabilmek amacıyla bütçenin % 40'ından fazlasını tarıma ayırmaktadır. Ancak GSMH'sinin ortalama 14 trilyon dolar olduğu düşünüldüğünde OTP harcamaları, GSMH'nin sadece % 2'si gibi oldukça düşük bir seviyede kalmaktadır (http://ec.europa.eu/budget/index_en.htm , 2009). Türkiye'de tarıma ayrılan kaynak da GSMH'nin % 1 - % 2 seviyelerinde olmasına rağmen aradaki GSMH farkından dolayı AB ve Türkiye arasında tarıma ayrılan kaynak bakımından yaklaşık yedi katlık bir fark çıkmaktadır. Bu nedenle de AB'nin 2004'de yayınladığı Türkiye'nin Üyeliği Perspektifinden Kaynaklanan Hususlar raporu OTP'nin Türkiye'de aynen uygulanması halinde 11.3 milyar Euro'luk bir kaynağa gereksinim duyulduğu ifade edilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

STRATEJİK PLAN VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KK

4.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KIRSAL KALKINMADA SP'NIN ÖNEMİ

Stratejik planlar; kalkınma planı, orta vadeli program ve faaliyet alanı ile ilgili ulusal, bölgesel ve sektörel plan ve programlara uygun olarak hazırlanır. Merkezi ve yerel idarelerin stratejik planlarının da birbirleriyle uyumlu ve tutarlı olması yanında, varsa bölgesel planlarla da uyumlu olması gerekir. Performans planı ise, idarenin program dönemine ilişkin performans hedef ve göstergelerini, performans hedeflerine ulaşmak için yürütülecek faaliyetler ile bunların kaynak ihtiyacını, idareye ilişkin mali ve mali olmayan diğer bilgileri içerecek şekilde mali hizmetler biriminin koordinasyonunda harcama yetkililerinin katılımıyla üst yönetici tarafından idare düzeyinde hazırlanır.

İl Özel İdaresi stratejik plânı ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.

İl özel idaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 30.Maddesinde Valinin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

"Sürdürülebilir Kalkınma", yaşam kaynaklarını tahrip etmeden insan refahının sürekli bir artışı, uygulanan kalkınma projelerinin getirdiği olumlu gelişmelerin projeler tamamlandıktan sonra da devam etmesidir.

Stratejik planların hazırlanması zorunluluğu ülke mevzuatına ilk defa 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile girmiştir. Daha sonra 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi, 5302 sayılı İl Özel İdaresi, 5393 sayılı Belediye kanunlarında yer alarak yerel yönetimler için de stratejik plan hazırlanması zorunlu hale getirilmiştir. Nüfusu 50 binin altında bulunan belediyeler stratejik plan hazırlanmasından muaf tutulmuşlardır. Ancak stratejik planlar nüfusu 50 binin üzerinde olan kırsal yerleşim alanları için oluşturan "Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Programları" için bir altlık oluşturmuş ve kırsal kalkınmanın sürdürülebilir olmasına hususi faydalar sağlamıştır. Ayrıca stratejik planın hazırlanması ile ilgili olarak bir adet uygulama yönetmeliği çıkarılmış ve detaylı bilgilerin yer aldığı kılavuz hazırlanmıştır.

"Kırsal Kalkınma Süreci" ancak "Stratejik Planlama" başarılı bir şekilde hazırlanmış ve uygulamada da öngörülen faaliyetler ile örtüşme sağlanmış olursa, devamlılık arz edecektir. Böylesi bir istikrar da "Stratejik Planlama"nın iyi hazırlanıp uygulanması ile yakından ilgili hale gelmektedir.

"Stratejik Planlama" "Kırsal Kalkınma "ya öncelikle malî disiplinin sağlanmasına yardımcı olarak, kaynakların stratejik önceliklere göre dağıtılmasını sağlayarak, bu kaynakların etkin kullanılıp kullanılmadığını izlemeyi mümkün kılarak, hesap verme sorumluluğunun geliştirilmesine yardımcı olarak, bir takım etkililerde bulunmaktadır.

Stratejik planlama; bir yandan kamu mali yönetimine etkinlik kazandırırken, diğer yandan kurumsal kültür ve kimliğin gelişimine ve güçlendirilmesine de destek olmaktadır. Bu da kırsal kalkınma süreçlerinde hedeflenen durumlar arasında yer almaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişme, küreselleşme, vatandaşların kamudan beklentilerindeki değişim, demokrasi ve katılımcılığın

artan önemi gibi olgular kamu kurumlarının anlayış, amaç, yapı, işleyiş, kullandıkları araçlar ve yöntemlerde önemli değişimleri gerekli kılmaktadır.[6]

Merkezi ve yerel yönetimler stratejik plan çerçevesinde kurumun etkili olduğu bölgenin güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditlerini belirlerken kuruluş içyapısının (kuruluşun görev ve yetkilerinin, performansının, sorunlarının, potansiyellerinin, kurumsal kültürünün, insan kaynaklarının, teknolojik düzeyinin) analizi, çevre analizi, kuruluşun gelecekte karşılaşabileceği ve etkilenebileceği gelişmelerin analizi ve ilgili tarafların (kuruluşun hedef kitlesi ve kuruluş faaliyetlerinden olumlu/olumsuz yönde etkilenenlerin) analizini gerçekleştirerek 'Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma 'da bölgenin tüm özelliklerini ortaya koymaya altlık hazırlamaktadır. Bu şekilde belirlenen özellikler çerçevesinde bölgedeki bütün paydaşlara yol gösterecek bir rehber oluşturulabileceği söylenebilir.

Avrupa Birliği'ne katılım müzakere sürecinde, Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan "Ortak Tarım" politikasına uyum aşamasında yerel ölçekte hazırlanan stratejik plan ile etkin ve uygulanabilir bir formatta yeniden yapılanma ile sektörü dağınıklıktan kurtararak; ilin, ulusal ve bölgesel kalkınmasına katkı sağlayarak hem üretici hem de tüketiciyi temsil edecek hale getirilmesi beklenmektedir.

Ülke vizyonuna ulaşılmasında, strateji ve politika üretimine odaklanmış kurumlar; stratejik planın, ilgili tüm kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve kırsal kalkınmayı sağlayacak olan üreticiler tarafından bilime ve modern teknolojilere dayalı olarak uygulanması ve hayata geçirilmesi ile beraber hedeflenen;

Bireysel alanda her kırsal kalkınmayı sağlayacak olan üreticinin daha çok gelir elde etmesi,

-Toplum sağlığı,

[6] http://www.sp.gov.tr/tr/kurum/s/22/Kalkinma+Bakanligi erişim: 2012

-İhtiyaçların yeterli nicelik ve nitelikte karşılanabilmesi,

-Biyolojik çeşitliliğin korunabilmesi ve toplumsal yarara dönüştürülebilmesi,

-Üreticilere daha iyi bir yaşam sağlanması,

-Bölgenin yıllık tarımsal üretiminin nominal ve reel değerinin bugünkünden daha fazla olması,

-Hangi ürünlerde yarının ne olacağına ilişkin kararlar için toplumsal mutabakat sağlanması,

-Üretim havzalarının ve hangi bölgelerde ne üretileceğine ilişkin ürün deseni haritalarının ortaya çıkması,

-Günlük veya kişiye bağlı doğrular yerine toplumsal mutabakatla ve dünya pazarları analiz edilerek oluşturulan kararların daha doğru olduğu gerçeğinin benimsenmesi,

-Ekonomik, ekolojik ve sosyal açıdan sürdürülebilir, verimliliği yüksek, uluslararası alanda rekabet edebilen gelişmiş bir bölge olmasının sağlanmasıdır.

-Stratejik etkinin; birey, kurum ve toplum düzeyindeki stratejik düşünce, plan ve yönetişim aracıyla bireysel, kurumsal ve toplumsal bir etki sağladığını göz önüne alarak “Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ”da stratejik planın etkisinin belirtilen bu hedefler doğrultusunda oldukça önemli olması gerektiği sonucuna varılabilir.

4.2. SP HAZIRLARKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Gerek genel kalkınma, gerekse kırsal kalkınmanın sürdürülebilirliği, başta toprak olmak üzere doğal üretim kaynak ve olanaklarının korunarak verimli kalkınmasına bağlıdır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınmada öncelikle toprak kaynakları korunmalıdır.

Bu çerçevede; toprağı kullanan üretici kitlenin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve toprağı koruyacak yöntemler doğrultusunda yönlendirilmesi sağlanmalıdır.

Merkezi kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler bu konuyu öncelikli gündem olarak kabul etmelidirler.

- Ülkesel ölçekte; kalkınma planları, yıllık programlar, bölgesel programlar, hükümet programları, ekonomik programlar ve varsa özel düzenlemeler başta olmak üzere politika oluşturulması sürecinde tanımlanan belgeler esas alınarak kamu ve tüm özel kesimin girişim ve yatırımları için yönlendirici ve bağlayıcı nitelik taşıyan "Ulusal Arazi Kullanma Planı'ndaki öncelikli amaçlar uygulanmalıdır.

- Arazilerin amaç dışı kullanımı kesinlikle önlenmeli, bu konuda arazi sahipleri bilinçlendirilmeli, üretim dışı yatırım ve hizmet girişimlerinin verimli arazi dışındaki alanlarda konumlandırılması teşvik edilmelidir.

Uygulamada illerde, mutlak tarım arazilerinin tarım dışı amaçlarla kullanılmasının önlenemediği, ancak tespit edilmesi halinde özel idare encümenince para cezası ve yıkım kararı verildiğine dair örneklere rastlanılmıştır [7]. (ÇİÖİ TR, 2011: 37-38)

'Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde de belirtildiği gibi:

Tarım arazilerine, akarsulara ve bitki örtülerine yönelik; kentsel, endüstriyel, altyapı, turizm ve benzeri aktivitelerle ilgili kirletici ve bozucu

[7] Çorum İli Merkez Sarmaşa köyü köy yerleşik alan ve Belediye mücavir alan sınırı dışında bulunan mutlak tarım arazileri üzerinde 5578 Sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 2. Maddesi (a) fıkrasına dayanılarak, müşterek mülkiyete sahip arazi üzerinde yapılan mevzuata aykırı olarak yapıldığı tespit edilen yapılara 3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 32. Ve 42 maddeleri gereğince ..para cezası ve yıkım kararı verildiği ve parsel sahiplerine tebliğ edildiği,
5302 sayılı il özel idaresi kanununun 6/a Maddesi hükmü gereğince il sınırları içinde toprağın korunması, adı geçen kanunun 6/b ve 3194 sayılı imar kanununun 2,5,27. Maddeleri gereğince de belediye ve mücavir alan sınırları dışında imar yetki ve sorumluluğu il özel idarelerine verilmiş olduğu.

etkinlikleri önlemek için, kurallar, ilkeler ve bunları yetkiyle ve etkinlikle uygulayacak katılımlı süreçler ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Kuruluşun yetkileri dahilinde kırsal alan çevresel değerlerinin korunması amacıyla uluslararası olanaklar da kullanılmalıdır.

Toprak kullanan tarım ve tarım dışı her aktivite için, yöresel ölçekte toprak koruma ve kullanma stratejileri hayata geçirilmeli, bu projelerin öngörüleri mutlaka yerine getirilmelidir.

Terk edilerek kullanılmayan ve bu nedenle erozyon riski artmış bulunan topraklar sahiplendirilerek korunmalıdır.

Toprak ve benzeri kaynakların korunmasının bir toplumsal ve etkili tavır haline gelmesi için; yerel ölçekte demokratik yapılı toprak koruma ve arazi iyileştirme kuralları oluşturulmalı, yerel toprak kullanma planları, tahsisler ve benzeri korunmaya yönelik önlemler bu kurulların kararlarıyla oluşmalıdır.

Toprak ve su kaynaklarının korunması, ıslahı ve verimli kullanılması sorumluluğu temel nitelikli ulusal bir kamu görevi sayılmalı, esasen yetersiz olan tarım topraklarının yanlış veya amaç dışı kullanımını önlemek için bu görev merkezi bir devlet görevi olarak net biçimde ortaya konulmalı, yerel ve siyasal etkilere açık yerel yönetim birimlerine bırakılmamalıdır.

Ülkesel koruma amacına ulaşılmasında; toplumun, hassas eko sistemli bölgelere yönelmesini sınırlamak amacıyla tarım dışı iş olanakları özendirilmelidir.

Sulama kapasitesi gereğince kullanılmalı ve sulama yatırımlarını hızlandırıcı stratejiler geliştirilmelidir.

Kırsal kalkınmanın temel kalkış noktasını oluşturan tarımın gelişmesinin ön koşulu, sektöre teknolojiyi yeterince aktarmaktır. Bu nedenle,

teknolojiyi tarıma aktarıcı kamu sorumlulukları yanında, tarımla ilişkili sanayi ve ticaret kesiminde teknoloji aktarımı özendirilmelidir.

Bu doğrultuda gübre ilaç, tohumluk, damızlık ve benzeri tarım girdilerinin kullanımı teknoloji aktarımı niteliğinde anlaşılmalı, bu konuda özel sektör dinamiği teşvik edilmeli, tarıma girdi sağlayan ve tarımdan hammadde girdisi alan sanayilerin, tarımsal eğitim ve yayım yapmaları sağlanmalıdır.

Tarımsal eğitim-yayımda, demokratik üretici örgütleri de etkin rol almalıdır.

Tarımsal üretim, gelişen iç ve dış koşullara göre, ekonomik ve toplumsal öncelikleri belirlenmiş yeni bir üretim desenine yöneltilmeli; her şeyin üretimi değil, ekonomi ve toplumun önemli ihtiyaçları gözetilerek üretim yapılmalıdır.

Bitkisel ve hayvansal üretim dengesi kurulmalı, üretimde öncelik hayvancılığa verilmelidir.

Hayvancılıkta; köy popülasyonu hayvancılığı yerine, teknoloji ve girdi kullanan, entansif ekonomik hayvancılık işletmesi modeli tercih edilmelidir.

Hayvancılığın üretim doğrultusu süt işletmelerine dayalı sığırcılık olmakla birlikte, özellikle et üretimi için koyunculuğun rolü geliştirilmelidir.

Hayvancılığın temel sorunlarından birisini oluşturan ırk ıslahı, gerektiğinde üstün nitelikli damızlık ithalini de kapsayan ve yerli koşullarımızla gelişen, yerli popülasyonun melezlenmesini öngören bir stratejiye oturtulmalıdır.

Et ve süt üreten kırsal kitle ile bunları işleyen ve pazarlayan sanayi ve kuruluşlar arasında, hukuk temeline oturtulmuş bir sözleşmeli üretim sistemi geliştirilmelidir.

Hayvancılığın ikinci temel sorunu olan kaliteli yem bitkisi açığının giderilmesi için, ulusal ölçekte bir yem bitkileri üretimini geliştirme stratejisi oluşturulmalıdır.

Hayvan hastalık ve zararlarıyla mücadele etkinleştirilmelidir.

Deniz ve iç su ürünleri üretimi teşvik edilmelidir.

Topraksız tarım diye nitelenen arıcılık, ipek böcekçiliği gibi ek gelir sağlayıcı tarım türleri desteklenmelidir.

Bitkisel üretimde birinci önceliği, toplumun beslenme güvencesini sağlayacak ve bu nedenle stratejik nitelik taşıyacak üretimler almalıdır. Bu anlamda; buğday, şeker pancarı, yağ bitkileri ve yem bitkileri, stratejik üretimler olarak sürdürülmelidir. İkinci önceliği, dış pazarlarda yarışma yeteneğimiz olan ürünler oluşturulmalıdır.

Karşılaştırılmalı üretimler de denilen bu alanda, örtü altı üretimimiz, erken ve geç turfanda üretimleri, Ege ve Marmara'nın geleneksel ihraç ürünleri olan üzüm, incir gibi üretimler ve turunçgiller üretimi sürmeli, geliştirilmelidir.

Organik ya da ekolojik tarım diye nitelenen ve dış pazar şansı olan tıbbi ve aromatik bitki üretimleri geliştirilmelidir.

Üretici örgütleri; tarım girdisi sağlama ve kullanımında optimizasyon ve uygun fiyat sağlaması, üretimde verimliliğin sağlanması, toprak ve su gibi doğal kaynakların verimli kullanılması, sağlanan üretim ve artı değerden üreticinin emeğinin hakkını alması ve ürün sonrası piyasalarda üreticinin etkili olması gibi amaçlar doğrultusunda kesinlikle desteklenerek, yaygınlaştırılmalıdır.

Tarıma yönelik destek ve kamu hizmetlerinin amaçlarına ulaşması, korsa kesime ayrılmış kaynakların verimli kullanılması ve başka amaç ve alanlara gitmemesi, tarım ile ekonomik kalkınma arasında olumlu etkileşimin

sağlanması, tarım ekonomisinin diğer sektörlerle eklemleşip bütünleşmesi, tarımsal üretim ve üretim sonrası pazar işleme süreçlerinden tarıma finans kaynağı yaratılması gibi amaçların sağlanmasında; tarımın ekonomiye entegrasyonunu sağlayacak ülke ölçeğinde bir kayıt sistemi mutlaka gerçekleştirilmelidir.

Orman köyleri için, yeni kalkınma planları yapılmalıdır.

Kırsal kalkınmada ikinci temel doğrultuyu, sanayinin kırsal alanda konumlanarak geliştirilmesi oluşturmalıdır.

Kırsal sanayinin öncelikleri; kamu, küçük ve orta ölçekli işletmeler, özel sektör, üretici örgütleri kırsal sivil toplum inisiyatifleri ve benzeri oluşumları işbirliği ile saptanmalıdır.

Hangi sanayilerin nerelerde kurulacağı, alan araştırma analizlerine göre belirlenmelidir.

Sanayi ve hizmet yatırımları için köyler gruplandırılmalı, gelişmeye uygun olanlar seçilmelidir.

Kırsal sanayi ve hizmet girişiminde bulunmak isteyenlere devlet destek olmalı, kaynak sağlamalıdır.

Sanayi ve hizmet girişim ve yatırımları için, üretici örgütler ve özel sektör işbirliği teşvik edilmelidir.

Ürünün yerinde değerlendirilmesini, kırsal toplumun istihdamını ve gelirinin artırılmasını sağlayacak kırsal sanayi altyapısı için, kamu olanakları kullanılmalı ve destek sağlanmalıdır.

Kırsal üretici örgütlerinin sanayi yatırımlarına ortak olmaları özendirilmeli, sözleşmeli üretimle sistem güçlendirilmelidir.

Kırsal alanda üretilmeyen girdileri kullanan sanayilerin gelişmesi de teşvik görmelidir.

Tüm bu yatırım ve girişimler için uygun cazibe merkezleri belirlenmeli ve teşvik edilmelidir.

Doğal ve ekolojik değer ve zenginliklerin tanıtılması ve bu olanakların çevreye zarar vermeden ekonomik kılınması için dağ, yayla ve kırsal yaşam ortamı turizmi geliştirilmelidir.

Tütün, çay, fındık gibi ekonomiye yük olan ürünlerin sorunları, üretim kısıtlamaları yoluyla giderilmelidir.

Gerçekleştirilen tarımsal üretim, uygun koşullarda pazarlanmalı, kırsal alanda pazarlama alt yapıları geliştirilmelidir.

Ürün koruyucu depolama, soğutma, dondurma ve benzeri fiziki ve teknolojik alt yapı yatırımları, kırsal alanda desteklenmelidir.

Üretilen tarım malının katma değerini yükseltecek, koruma, saklama, ilk işleme tesisleri, kırsal alanda kurulmalı ve desteklenmelidir.

Tarımsal ürününün niteliğini değiştiren tarım ürünü işleyen sanayiciler, kırsal için özendirilmelidir.

İlk işleme ve sanayi tesisleri kurmada üretici örgütlerine öncelik verilmeli, özel destek ve teşvikler uygulanmalıdır. (DPT, 2006c, UKKS)

4.3. HAZIRLANAN STRATEJİK PLANLARIN UYGULAMA SÜRECİ

Stratejik Planın başarısı; bölge bünyesinde, merkezi ve yerel düzeyde sıkı bir işbirliği ve koordinasyonun tesis edilerek, belirtilen sorumlu kişi ve kuruluşların kırsal alana yönelik uygulamalarında, plan dokümanını temel referans doküman olarak almalarına ve planda yer alan faaliyetlere öncelik vermelerine bağlıdır. Bu amaçla kurulacak koordinasyon ilişkilerinin, tesis edilecek izleme ve değerlendirme yapısı üzerinden kurumsallaştırılması ve uygulamanın başarısında temel belirleyici faktörlerden biri olacaktır.

Oluşturulacak koordinasyon, izleme ve değerlendirme yapısı; bir yandan planda yer alan faaliyetlerin uygulamada dikkate alınmasını ve ilgili kuruluşlarla birlikte gerekli yönlendirmelerin zamanında yapılmasını temin edecek, diğer taraftan da kamuoyunun, elde edilecek ilerlemeler hakkında bilgilendirilmesi suretiyle şeffaflığın artırılmasını sağlayacaktır.

(TKB, Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013)

Stratejik planlama, farklı görevlere ve donanımlara sahip birçok kişiyi bir araya getiren, kuruluş genelinde sahiplenmeyi gerektiren, zaman alıcı bir süreçtir. Stratejik planlama uygulama sürecinden önce hazırlık çalışmaları aşamasında; planlama çalışmalarının sahiplenilmesinin sağlanması, organizasyonun oluşturulması, ihtiyaçların tespit edilmesi, iş planının oluşturulması ve hazırlık programının yapılması aşamalarının gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Stratejik planlama uygulama süreci, aşağıdaki dört ana başlıktan oluşmaktadır (DPT, 2006a, SP Kılavuzu).

4.3.1. Neredeyiz?

Varsayımların belirlenmesi, büyük ölçüde kuruluş içi analiz ve çevre analizine dayanmaktadır.

Kuruluş içi analiz ve çevre analizinde; Sosyo-kültürel faktörler, teknolojik faktörler, siyasi ortam, hukuki şartlar, makroekonomik faktörler ve uluslararası sistemden kaynaklanan faktörler incelendikten sonra, rakipler, müşteriler, kamu kuruluşları, üreticiler ve sendikalar gibi ilgili tarafların eğilimleri birer varsayım olarak stratejik plana yansımalıdır. Varsayımlar stratejik planlamanın tüm aşamalarında her birim için ortak bir baz teşkil edecektir. Dolayısıyla, tüm bölümlerde aynı varsayımların kullanımı sağlanmalıdır.

Kuruluş İçi Durum Analizi: Kuruluşun geçmişi, mevzuatı ve bu mevzuat gereği görevleri, kuruluşun genel bürokrasi içindeki yeri ve yönetim yapısı, kuruluş içi iletişim ve karar alma süreci, kuruluş personelinin sayısı ve nitelikleri, kuruluşun yararlandığı değişik finansman kaynakları, kuruluş çalışanlarının motivasyon düzeyi ve kuruluşun durumuna dair değerlendirmeleri ve beklentileri, kuruluşun teknolojik alt yapısı ve teknolojiyi kullanma düzeyi, Kuruluşun araç ve bina envanteri ve diğer varlıkları, kuruluş faaliyetlerini izleme ve değerlendirme sistemi, kuruluşun gerçekleştirdiği ve yürütmekte olduğu önemli faaliyetler ve projeler incelenmelidir.

Çevresel Durum Analizi: Kuruluşun faaliyet alanında dünyadaki durum ve gelişme eğilimleri, kuruluşun faaliyet alanında ülkemizdeki durum ve gelişme eğilimleri, Dünyada ve ülkemizdeki temel eğilimler ve sorunlar arasında kuruluşu yakından ilgilendiren kritik konular. Bu konuların kuruluşu nasıl ve ne yönde etkileyeceği, kuruluşun faaliyetleri ile alanıyla ilgili kalkınma planı, sektörel ve bölgesel plan ve programlarda yer alan amaç, ilke ve politikalar ve bunlar arasındaki uyum, kuruluşun faaliyetlerini yürütürken karşılaştığı temel riskler ve belirsizlikler incelenmelidir.

Hedef Kitle ve İlgili Taraflar Analizi: Faaliyetlerini sürdürmesi için kuruluşa girdi sağlayan kuruluş dışı birimler, kuruluş faaliyetlerinin yürütülmesi sürecinde işbirliği yapılması gereken temel kurum ve kuruluşlar, öncelik sırasına göre kuruluşun ilgili olduğu ve hizmet sunduğu kesimler ve bu kesimlerin kuruluş ile ilgili temel beklentileri, hedef kitle ve diğer ilgililerden gelen görüş ve şikâyetleri değerlendirme sistemi, hedef kitle ve diğer ilgililerin kuruluş çalışmaları ile ilgili tatmin düzeylerinin nasıl ölçüldüğü/ölçülebileceği incelenmelidir.

4.3.2. Nereye Ulaşmak İstiyoruz?

Misyon kuruluşun üst yönetimi tarafından planlama ekibi ile birlikte geliştirilir. Kuruluşun sunduğu tüm hizmet ve faaliyetleri kapsayan bir şemsiye

kavramdır. Daha alt seviyedeki birimlerin misyon bildirimleri ise, birim yöneticileri ve diğer ilgili personel tarafından kuruluşun misyon bildirimine uyumlu bir şekilde geliştirilir.

Kuruluşun var olma sebebi nedir, kuruluş kimlere hizmet sunuyor, kuruluş hangi alanda çalışıyor, kuruluş hangi ihtiyaçları karşılıyor, kuruluşun yerine getirmek zorunda olduğu yasal görevler nelerdir ve kuruluşun amacı ilk kurulduğundan bu yana değişti mi gibi sorulara cevap olması gerekmektedir.

- Kısa, açık ve çarpıcı şekilde ifade edilir.
- Hizmetin yerine getirilme sürecini değil, hizmetin amacını tanımlar.
- Yasal düzenlemelerle kuruluşa verilmiş olan görev ve yetkiler çerçevesinde belirlenir.
- Kuruluşun hizmet verdiği kişi ve kuruluşlar belirtilir.
- Kuruluşun sunduğu hizmet ve/veya ürünler tanımlanır.

Vizyon, kuruluşun geleceğini sembolize eder. Kuruluşun uzun vadede neleri yapmak istediğinin güçlü bir anlatımıdır. Değişimin kritik faktörüdür. Vizyon bir kuruluşun farklı birimleri arasında birleştirici bir unsurdur. Vizyon bildirimi kuruluşun kendisi için istediği geleceğin iddialı ve aynı zamanda ulaşılabilir bir ifadesidir.

Kuruluşun ideal geleceği nedir, kuruluş vatandaşlar, diğer kuruluşlar ve siyasi otorite tarafından nasıl algılanmak istiyor, kuruluşun bir vizyon ifadesi var mı, varsa, yenilenmesi gerekiyor mu gibi sorulara cevap olması gerekmektedir.

Güçlü bir vizyon:

-İdealisttir; yürekten gelmesi, hissedilmesi gerekir.

-Özgündür; kuruluşa aidiyeti belirgindir.

-Ayırt edicidir; kuruluşun vizyonunu diğerlerinden ayırt edici özelliğe sahiptir.

-Çekicidir; kuruluş içinden olan ve olmayan kişilerin ilgisini çeker.

İyi ifade edilmiş bir vizyon:

-Kısa ve akılda kalıcıdır.

-İlham verici ve iddialıdır.

-Gelecekteki başarıları ve ideal olanı tanımlayıcıdır.

-Tüm kuruluş çalışanları, hizmet sunulan kitle ve diğer kişiler için çekicidir.

İlkeler, kuruluşun vizyonu ve misyonunun gerisinde yatan değer ve inançların temelidir. Bu ilkeler kuruluşun kararlarına, seçimlerine ve stratejilerinin belirlenmesine rehberlik eder. Kuruluşun çalışma felsefesi nedir, kuruluşun çalışmalarına temel teşkil eden değerler, standartlar ve idealler nelerdir ve kuruluşun personeli tarafından benimsenen değerler ve inançlar nelerdir gibi sorulara cevap olması gerekmektedir.

İyi ifade edilmiş bir ilkeler bildirimi aşağıdaki gibi olmalıdır:

- Temel değerleri ve inançları açık ve kesin bir dille ortaya koymalıdır.
- Çalışanların işlerini en iyi şekilde yapacakları şartlara ilişkin temel düşünceyi belirtmelidir.
- Kuruluşun vizyonunu gerçekleştirmesini sağlayacak sistem ve süreçleri desteklemelidir.

İlkeler bildirimi üç temel alana ilişkindir:

-**Kişiler:** Kuruluş çalışanları ve kuruluş dışındaki kişiler

-**Süreçler:** Kuruluşun yönetim, karar alma ve hizmet üretimi süreci

-**Performans:** Kuruluşun ürettiği hizmet ve/veya ürünlerin kalitesine yönelik beklentiler

Stratejik amaçlar Kuruluş misyonunu yerine getirmek için neler yapmalıdır, kuruluş kısa ve orta vadede neleri başarmayı amaçlamaktadır, kuruluşun şu andaki faaliyetleri dış çevre ile uyumlu mudur, değilse ne

değişmelidir ve kuruluş diğer kamu kuruluşları ile ortak amaçlara sahip midir gibi sorulara cevap olması gerekmektedir.

- Misyon, vizyon ve ilkelerle uyumlu olmalıdır.
- Kuruluşun misyonunu yerine getirmesine katkıda bulunmalıdır.
- İddialı, ama gerçekçi ve ulaşılabilir olmalıdır.
- Kuruluşun şimdiki durumundan gelecekteki arzu edilen durumuna dönüşümünü sağlayabilecek nitelikte olmalıdır.
-Ulaşılmak istenen noktayı açık bir şekilde ifade etmeli, ancak buna nasıl ulaşılacağını ayrıntılı olarak açıklamamalıdır.
-Stratejik planlama sürecinin daha sonraki aşamaları için bir çerçeve sunmalıdır. Hedeflerin gerçekleştirilmesinde yol gösterici olmalıdır.
-Kuruluşun öncelikleri ve durum analizi sonuçlarına göre şekillenmelidir.
-Orta vadeli bir zaman dilimini kapsamalıdır.
-Önemli dışsal değişiklikler olmadığı sürece değiştirilmemelidir.

Hedefler, stratejik amaçların gerçekleştirilebilmesi için ortaya konulan spesifik ve ölçülebilir alt amaçlardır. Stratejik amaçların aksine, hedefler sayısal olarak ifade edilirler ve daha kısa vadeyi kapsarlar. Bir stratejik amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak birden fazla hedef belirlenebilir.

Hedefler, kuruluşun misyon, vizyon, ilkeler ve stratejik amaçları ile tutarlı mı, hangi spesifik sonuçlara ulaşmaya çalışılıyor, sonucu etkileyen faktörler nelerdir, bir stratejik amaca ilişkin hedefler gerçekleştirildiğinde o stratejik amaca ulaşılabiliyor mu, hedefi belirli bir süre içinde gerçekleştirme zorunluluğu var mı, istenilen sonuçlara ne kadar zamanda ulaşılabilir, bu hedeflere ulaşmak için sağlanan gelişme nasıl ölçülür, kıyaslama noktaları nelerdir, ne kadar gelişme sağlanabilir gibi sorulara cevap olması gerekmektedir.

-Yeterince açık ve anlaşılabilir ayrıntıda olmalıdır.
-Ölçülebilir olmalıdır.

-İddialı olmalı, fakat imkânsız olmamalıdır.

-Sonuca odaklanmış olmalıdır.

-Zaman çerçevesi belli olmalıdır.

4.3.3. Gitmek İstediğimiz Yere Nasıl Ulaşabiliriz?

-Stratejik amaç ve hedefleri gerçekleştirecek faaliyetlerin (projelerin) belirlenmesi.

-Önceliklerin belirlenmesi.

-Bütçelendirme.

4.3.3.1. Faaliyetler ve Projeler

Hedefin yerine getirilmesi sürecinde faaliyetin rolü ve önemi nedir, hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak kullanılacak yol ve yöntemler tanımlanmış mıdır, hangi ölçülebilir kriterler (performans kriterlerine baz olan) üzerine kuruludur, hangi sürede biteceği (miktarı, maliyeti, kalitesi), hedefleri ve altında yer alan faaliyetleri yerine getirmekten sorumlu olan birimler kimlerdir ve sorumlulukları nelerdir gibi sorulara cevap olması gerekmektedir.

Eylem Planları, bir stratejik amaca ait her bir hedef için gerekli olan uygulama stratejisi oluşturulurken, proje ve faaliyetleri gerçekleştirecek birimler, gerekli yetki ve sorumluluklar, süre ve kaynak gereksinimi doğru belirlenmelidir. Uygulamada karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine yönelik tedbirlerin alınmasının hedeflere ulaşılmasında önemli bir faktör olduğu unutulmamalıdır.

4.3.3.2. Önceliklerin Belirlenmesi

Kaynak ve harcama yapısının mevcut durumu ve potansiyeli nedeniyle, faaliyet ve projelerin önceliklendirilmesi gereklidir. Önceliklendirme yapılırken; kuruluşun yetki alanı dahilinde, kalkınma planları, yıllık programlar, bölgesel programlar, hükümet programları, ekonomik programlar, varsa özel düzenlemeler başta olmak üzere politika oluşturulması sürecinde tanımlanan belgeler esas olarak alınır.

Önceliklendirmede ilkeler:
Sürdürülebilirlik, Etkinlik, Verimlilik, Etki Düzeyi ve Uygunluk

4.3.3.3. Bütçelendirme

Kuruluşlar mevcut bütçe uygulamasından hareketle stratejik planlarını oluşturmayacaklar; tam tersine hazırlayacakları stratejik planlarını esas alarak bütçe yapılarını yeniden şekillendireceklerdir.

Program bütçe sistemi açısından bakıldığında;

Stratejik Amaçlar = Programlara,

Hedefler = Alt Programlara,

Faaliyet ve Projeler = Alt Programlar altında yer alan Faaliyet/Projelere karşılık gelmektedir.

Her bir hedefin faaliyetlerle ifade edilmesi sonrasında faaliyetlerin bütçe ile ilişkisinin kurulması gerekmektedir. Temel amaç, bütçe hazırlanması sürecinde kaynak ve maliyet yapılarının ortaya konulması suretiyle her bir politikanın maliyetini ölçebilmenin yanında harcamaların önceliklendirilmesi sürecine de yardımcı olmaktır.

Kuruluş, elde ettiği ve gelecek dönemde elde etmeyi öngördüğü tüm gelirleri gösteren kaynak tablosunu hazırlayarak, kuruluş kaynak yapısıyla uyumlu olarak stratejik amaçları ve hedefleri altında faaliyet ve projelerinin bütçeleme amaçlı maliyet yapılarını belirlemelidir.

4.3.4. Başarımızı Nasıl İzler ve Değerlendiririz?

İzleme stratejik planda ortaya konulan hedeflere ilişkin gerçekleşmelerin, sistematik olarak takip edilmesi ve raporlanmasıdır.

Değerlendirme ise, uygulama sonuçlarının stratejik amaç ve hedefle-re kıyasla ölçülmesi ve söz konusu amaç ve hedeflerin tutarlılık ve uygunluğunun analizidir.

Temel Sorular:

-Ne Yaptık?

-Başardığımızı Nasıl Anlarız?
-Uygulama Ne Kadar Etkili Oluyor?
-Neler Değiştirilmelidir?
-Gözden Kaçanlar Nelerdir?

İzleme Raporunun Kapsamı:

-Stratejik amaçlar
-Hedefler
-Faaliyet ve projeler

(Söz konusu planların uygulanmasından sorumlu daire, bölüm, birim ve sorumluların konumu gibi bilgileri içermelidir.)

-Gerçekleşmeler konusunda açıklamalar ve yorumlar
-Mevcut durum hakkında bilgiler

Performans Ölçümü ve Değerlendirmesi:

-Yönetimin etkinliğini sağlar.

-Ölçülebilen hedefler daha kolay gerçekleştirilebilir.

-Hizmetlerin kalitesini artırır.

-Bütçenin geliştirilmesine ve gözden geçirilmesine yardımcı olur.

-Kamu kaynaklarının neden söz konusu faaliyetlere harcandığı sorusunun cevaplandırılmasına yardımcı olur.

-Hesap verme sorumluluğuna ve performans denetimine temel oluşturur.

Performans Göstergeleri:

-Performans göstergeleri, stratejik planın başarısının ve özellikle uygulama sonuçlarının ölçülmesini sağlayan araçlardır.

-Bir performans göstergesi, ölçülebilirliğin sağlanması bakımından; miktar, zaman, kalite veya maliyet cinsinden ifade edilir.

Performans Göstergelerinin Sınıflandırması:

Girdi: Bir ürün veya hizmetin üretilmesi için gereken beşeri, mali ve fiziksel kaynaklardır. Girdi göstergeleri, ölçmeye esas olan başlangıç durumunu yansıtırlar.

Çıktı: Üretilen ürün ve hizmetlerin miktarıdır. Çıktı göstergeleri, üretilen mal ve hizmetlerin niceliği konusunda bilgi vermesine rağmen, amaçlar ve hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığı veya üretilen mal veya hizmetin kalitesi ve etkinliği konusunda tek başına açıklayıcı değildir.

Sonuç: Elde edilen çıktıların, stratejik amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesinde nasıl ve ne ölçüde etkili olduklarını gösterirler. Sonuç göstergeleri stratejik amaç ve hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığını ortaya koymaları bakımından en önemli performans göstergeleridir.

Etkinlik: Birim çıktı başına girdi veya maliyettir. Etkinlik göstergeleri verimlilik ve maliyet etkinliğini ölçerler. Girdiler ile çıktılar veya sonuçların ilişkisini de gösterirler.

Kalite: Mal veya hizmetlerden yararlananların veya ilgililerin beklentilerinin karşılanmasında ulaşılan düzeydir (güvenilirlik, doğruluk, davranış biçimi, duyarlılık ve bütünlük gibi ölçüler).

Performans Göstergeleri Nitelikleri:

- Anlamlılık (Stratejik amaç ve hedeflerle ilgisi)
- Kapsamlılık (Stratejik amaç ve hedeflerin tüm yönleri)
- Geçerlilik (Göstergenin ölçmeye çalıştığı hedefi temsili)
- Sorumluluk (Bir birimle bağlantısı)
- Dengelilik (Birden fazla göstergenin uyumu)
- Nesnellik (Tanımının net ve açıklığı)
- Basitlik (Hesaplanma ve yorum kolaylığı)
- Güvenilirlik (Veri setinin tutarlılığı ve zamanla karşılaştırılabilirliği)
- Ulaşılabilirlik (Verinin kolay ve uygun maliyetle toplanabilmesi)
- Kullanışlılık (Karar alma ve öğrenmede etkililiği)
- Sahiplenme (İlgili tarafların anlamlı bulması)

4.4. TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR KK İLE İLGİLİ SP DURUMU

'Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi' belgesinde kırsal kalkınma; kırsal alanda, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını esas alarak, bir taraftan kırsal kesimin gelir düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla gelişmişlik farklarının azaltılması amacına yönelen, diğer taraftan çevresel ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini gözeten, yerelde farklılaşan sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri, ihtiyaçları, potansiyelleri ve dinamikleri dikkate alarak çok sektörlü yaklaşımla planlanan faaliyetler bütünü olarak kabul edilmektedir (DPT, 2006c: 3).

“Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi” belgesinde “Türkiye’nin uzun vadeli gelişme perspektifine paralel olarak, kırsal kalkınmada temel amaç;

Temelde yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilmesini, doğal ve kültürel varlıkların korunmasını esas alarak, kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu olarak yöresinde geliştirilmesi ve sürdürülebilir kılınmasıdır.

Kamu hizmet ve destekleri, temel amaca yönelik öncelikler çerçevesinde bütüncül, tutarlı, uygun ve öngörülebilir bir şekilde planlanarak kırsal toplumun yararına sunulacaktır” şeklinde yer aldığı görülmektedir (DPT, 2006c, UKKS: 10).

Aynı belgenin ilkeler kısmında; sürdürülebilirlik başlığı altında;

“Kırsal kesimde; ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla sürdürülebilir iş ve yaşam koşullarını sağlamak için;

-Kırsal ekonominin gelişiminin istikrarlı bir yapıya kavuşturulması, tarımsal ve tarım dışı faaliyetlerde bulunan işletmelerin ekonomik sürekliliğinin gözetilmesi,

-Tarımsal yapıdaki dönüşüm sürecinde ortaya çıkabilecek işsizlik sorununun olası sosyal ve ekonomik olumsuz etkilerinin gelir çeşitlendirilmesi yoluyla en aza indirilmesi,

-Sosyal ve kültürel hayatın zenginleştirilmesi,

-Ekonomik faaliyetlerin; çevre, doğal kaynaklar, tarihi ve kültürel varlıklar üzerindeki etkilerinin izlenmesi ve olumsuz etkilerinin önlenmesine yönelik kurumlar arası işbirliği

-Kamu yatırımlarında ve kamu hizmetleri sunumunda süreklilik gerekli görülmektedir.” Denildiği anlaşılmıştır (DPT, 2006c,UKKS: 11).

Sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın temeli olan insan kaynaklarının ve toplumsal yapının güçlendirilmesi amacıyla dezavantajlı grupların kamusal hizmetlere erişimlerinin iyileştirilmesi; üretici bireyler olarak ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılması; yoksulluk riskinin en aza indirilmesi; proje ve faaliyetlerde söz konusu kesimlere sorumluluk vererek toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanması göz önünde bulundurulacaktır (DPT, 2006c: 12).

Yerel bilgi, beceri ve diğer yerel kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayalı olarak kırsal ekonomilerin güçlenmesi ve tarım sektöründen ayrılan işgücüne iş ve istihdam olanakları sunabilmesi yönündeki öncelikler doğrultusunda;

- Tarım ve gıda sektörlerinin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması,

- Tarım dışı ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi suretiyle, kırsal alanda yaratılan iş imkânları, katma değer ve gelirin artırılması amaçlanmaktadır (DPT, 2006c: 13).

1979'daki 'Dünya Tarım Reformu Ve Kırsal Kalkınma Konferansı'ndan sonra artık entegre kırsal kalkınma yaklaşımlarına geçiş ve tarımsal üretim sistemlerinin geliştirilmesi söz konusu olmaya başlıyor …Doğru fiyat, devletin daha geri planda kalması, sivil toplum örgütlerinin öne çıkması, hızlı kalkınma analizleri, tarımsal üretim ama çiftlik boyutunda tarımsal üretim sistemlerinin araştırılması ve uygulamalara başlanması, gıda güvencesi bakış açısının yerleşmesi, açlık analizleri ve araştırma geliştirmenin bir sonuçtan ziyade süreç olarak önemi ve katkısı, kalkınmada kadının rolü ve yoksullukla mücadeleye önem verilen bu dönemde FAO'nun çalışmalarındaki odak nokta gıda güvencesinin sağlanması olmuştur…Daha sonra bu entegre yaklaşım 2000'lerde sürdürülebilir geçimi de öne çıkaran, kırsal alanda insanların geçim kaynakları, finansman, sosyal ve ekonomik her türlü geçim kaynaklarını ve bunları kullanabilme kapasitelerini ele alan ve bunların iyileştirilmesine yönelik yaklaşımları öne çıkaran bir dönem başlıyor. Yine iyi

yönetişim, katılımcılığın eleştirisi, ademi merkeziyetçiliğe doğru kayış, sosyal koruma destek sistemlerinin, sosyal iletişim ağlarının ele alındığı, FAO'nun çift kanallı, entegre kalkınma sistemi olarak tanımladığı bir süreç söz konusudur. Çift kanallı kalkınma sisteminin birinci kanalında, tarımsal verimliliğin artışı yoluyla tarımsal üretimin arttırılması ele alınıyor. Burada hem alt yapı yatırımları hem tarım sektörüne yapılan her türlü yatırımlarla birlikte gelir seviyesinin yükseltilmesi ve gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi en önemli bileşenler oluyor. İkinci kanalda ise paralel olarak sosyal ağların ele alındığı, yoksula ve en dezavantajlı gruplara ulaşmanın öne çıkarıldığını görüyoruz. Ayrıca tarımdaki ve kırsal alandaki nüfusun beslenme seviyesinin iyileştirilmesine, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanmasına ve geçim alanlarının iyileştirilmesine önem veriliyor (A.Saltık ve Kırsal Kalkınma Paneli, Çakmak, Melek, 2009:11-12; çevrimiçi, erişim: Nisan 2012).

Şimdi literatürde önemli kırsal kalkınma önderleri var; işte Chambers ve Sheppard'ı bunlar arasında saymak mümkün. Sheppard'ın ifadesinde olduğu gibi; insanlara "ihtiyaçlarını karşılayabilecek", "sorunlarını dile getirebilecek" ve "yeni alanlara yönelebilecek fırsatları" getirebiliyorsanız kırsal kalkınma ortamına hizmet ediyorsunuz demektir. Değerli arkadaşlar, kırsal kalkınma Türkiye için çok önemli. Tarım Bakanlığı'nın en son gerçekleştirdiği "Tarım Şurası" çalışmasında yeterli olmayan işletme oranının %80'lere vardığı ifade ediliyor. Öyleyse kırsal alanda tarımla uğraşan kesimin %80'i kalkınma müdahalesine açık durumda ve buna ihtiyaç duyuluyor, birlikte davranma, birlikte çalışma eylemine ihtiyaç duyan büyük bir kesim var. Oysa ki, politikalar ve bu politikalara temel olan görüşler kırsal kalkınmanın niteliğini ve kapsamını tayin ediyor (Sürkal, Kırsal Kalkınma Paneli; Dağ, Rıfat, 2009: 14).

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) döneminde, ekonomik ve sosyal yapının tutarlı bir şekilde gelişmesini yönlendirmek için hazırlanan sektörel planlardan biri olan "Kırsal Kalkınma Planı" (KKP) 2010-2013 dönemini kapsamaktadır. 'Dokuzuncu Kalkınma Planı' dönemi için, ülkemizin

kırsal kalkınma alanındaki politika ve strateji çerçevesini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan “Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi” (UKKS) temel alınmak suretiyle hazırlanan “Kırsal Kalkınma Planı” (KKP), ülkemizin kırsal kalkınma alanındaki öncelikli tedbirlerini/faaliyetlerini ortaya koymaktadır. Söz konusu faaliyetlerin hayata geçirilmesinde gözetilmesi gereken temel esas ve usulleri içeren “Kırsal Kalkınma Planı”, başta kamu kuruluşları olmak üzere, kırsal kalkınma alanındaki tüm paydaşlar için referans doküman işlevinde olacaktır. Kırsal alanda, ülkemizin güncel nitelikteki sorunlarını, ihtiyaçlarını ve potansiyellerini gösteren Plan; kırsal toplumun kendi yöresinde sürdürülebilir iş ve yaşam koşullarına ulaşmasını temin etmek üzere hazırlanan referans (çerçeve) bir dokümandır (KKP, 2010-2013: 19).

“Bu Plan; İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, DPT Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı ile Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Protokol hükümleri esas alınmak suretiyle ilgili kamu ve kamu dışı kuruluşların işbirliğinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde hazırlanmış olup, Yüksek Planlama Kurulu’nun 5/8/2010 tarih ve 2010/T-21 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.”

Dokuzuncu Kalkınma Planı’nda yer aldığı üzere, kırsal kalkınma, tarım sektörüne ilave olarak bölgesel gelişme kapsamında da ele alınmaya başlanmıştır. Bu tercih, kırsal kalkınmanın çok sektörlü, yatay ve mekânsal bir sektör olmasından kaynaklanmaktadır. Kırsal kabul edilen alanlarda kalkınmanın tüm bileşenlerini içeren, dolayısıyla sadece tarımsal üretime yönelik değil; tarım dışı sektörlerde de müdahaleler öngören kırsal kalkınma, özü itibarıyla bir işbirliği, koordinasyon, örgütlenme ve yetkinleştirme sürecidir. Dolayısıyla, KKP’nın temel gereklerinden biri sektörler arası eşgüdümün sağlanmasıdır. Bu süreç, kırsal nüfusun yaşam kalitesini artırmaya yönelik olarak sunulan yatırımlar ve hizmetlerin birlikte planlanması

ve uygulanmasını zorunlu kılmaktadır…….Kırsal Kalkınma Planı'nın önemli işlevlerinden biri de, Avrupa Birliği üyelik sürecinde tarım ve kırsal kalkınma faslından kaynaklanan yükümlülüklerimizin yerine getirilmesine sağlayacağı katkıdır. AB ile ekonomik ve sosyal uyumun artırılması amacıyla, kırsal kesimde atılması gereken adımların ivedilikle sonuçlandırılması ve uyum sürecinin yönetilmesi açısından plan önem arz etmektedir. AB "Ortak Tarım Politikası" hedefleriyle uyumlu olarak, kırsal kesimde tarım ve gıda işletmelerinin modernizasyonu ile tarım dışı ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi suretiyle, kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmanın temin edilmesi Plan'ın diğer bir katkısı olacaktır. (KKP, 2010-2013: 19)

5018 sayılı Kanun gereğince; kamu İdarelerinin kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde stratejik plan hazırlamaları, kamu hizmetlerinin istenilen düzeyde ve kalitede sunulabilmesi için bütçeleri ile program ve proje bazında kaynak tahsislerini; stratejik planlarına, yıllık amaç ve hedefleri ile performans göstergelerine dayandırmaları gerekmekte olduğundan bahisle, kırsal alan yönetiminde özellikle, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa göre, Valinin başı olduğu İl Özel İdaresinin Stratejik Planında yer alan kırsal kalkınma ile ilgili hedeflerinin ne ölçüde gerçekleştiğini saptamaya çalışmak, Türkiye'deki çalışma ve kurumsal yapılanmalardan örnekler vermek ve aksaklıkların giderilmesi için öneriler sunmak , il özel idarelerinde ilk stratejik plan dönemi olan 2006-2010 dönemindeki plana konulan kırsal kalkınma hedeflerinin sonuçlarına "**Gaziantep Örneği**" üzerinde yer verilmesi,

Stratejik Planlama yönteminin, stratejik planın bütçe hazırlanırken esas alınması, sonuçların ölçülebilirliğinin sağlanması, iki yıl harcamalarda öngörülere aşılmamak kaydıyla ulaşılması, 2 yıl sonunda güncellenmesi sağlanmak suretiyle 5 yıllık sürecin sonuçlandırılması halinde mutlaka basit ve yararlı bir uygulama olduğu, süreçte aksamalar olduğu takdirde bunun kırsal kalkınma üzerinde olumlu etki doğurmayacağı hipotezi çerçevesinde uygulamaların değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

GAZİANTEP ÖRNEĞİ

5.1. YERLEŞİMİN GELİŞİM SÜRECİ

Gaziantep'in bulunduğu yörenin tarih devirleri Kalkolitik, Paleolitik, Neolitik dönemler, Tunç Çağı, Hitit, Med, Asur, Pers, İskender, Selefkoslar, Roma ve Bizans, İslam-Arap ve İslam-Türk devirleri olarak sıralanabilir.

Gaziantep, merkezin 12 km. kuzeyinde yer alan ve Hitit'lerin önemli bir dini merkezi olan Dülük adı verilen bölgede kurulmuştur. (GİGDR, 2007b:1-2)

Eskiden Ayıntap olarak adlandırılan Gaziantep, sıfatını Milli Mücadelede halkın göstermiş olduğu üstün kahramanlıklar sebebiyle 8 Şubat 1921 tarihinde TBMM den almıştır.

5.2. YERLEŞİM ÖZELLİKLERİ

5.2.1. Coğrafi Durum

Gaziantep ilinin doğusunda Şanlıurfa, batısında Osmaniye ve Hatay, kuzeyinde Kahramanmaraş, güneyinde Suriye, kuzeydoğusunda Adıyaman ve güneybatısında Kilis illeri bulunmaktadır. İlin yüzölçümü 6.845 km² , denize olan uzaklığı 140 km. olup rakımı ise 855 m'dir.

İl'de genellikle, dalgalı ve engebeli araziler yaygındır. Güneyde Hatay ve Osmaniye sınırını oluşturan Amanos (Nur) Dağları yer almaktadır. Burada tepeler 1.527 m'ye kadar yükselmektedir. İlin diğer dağlık kısmı ise bir yandan Nur Dağları'na paralel, Islahiye İlçesi ile Kilis ili arasında, güneyde Suriye'den başlayıp kuzeyde Kahramanmaraş sınırına ulaşmakta, diğer yandan ise ilin kuzey sınırı Kahramanmaraş ve Adıyaman sınırı boyunca,

doğu da Fırat Nehri'ne kadar uzanmaktadır. İl topraklarını Akdeniz'den ayıran Amanos Dağları, batıda Adana'yla, Fırat Irmağı da doğuda ilin Şanlıurfa'yla arasında ki doğal sınırı çizer.

Islahiye ilçesinin doğusunda yükselen Sof Dağı 1.496 m'lik doruğuyla ilin en yüksek noktasıdır. İl alanının yaklaşık dörtte birini oluşturan ovalardan başlıcaları; Islahiye, Barak, Tilbaşar (Oğuzeli), Araban ve Yavuzeli'dir. İldeki en önemli akarsu Fırat Irmağı'dır. Gaziantep yarı karasal bir iklim yapısına sahip olduğundan yazları oldukça kurak geçmektedir. Haziran ayının son haftası ile Temmuz ve Ağustos ayları oldukça kurak geçer ve Eylül ayının son haftasına kadar devam eder.

Gaziantep ilinin çok büyük bir bölümü Güneydoğu Anadolu step alanı içinde kalmaktadır. İlin Kuzeybatı kesimi ise Akdeniz bitki örtüsü ile Güneydoğu Anadolu step örtüsü arasında bir geçit alanı durumundadır. Güneydoğu Anadolu step alanı, Karacadağ, Mardin eşiği ve Toros Dağları arasındaki Kuzey kesim Kilis'ten Cizre'ye kadar uzanır. Güneydoğu Anadolu step alanın batısındaki Gaziantep İl toprakları stepin asıl çekirdek alanı ile Akdeniz ikliminden etkilenen yağışlı kıyı şeridi arasına sıkışmıştır. Zeytin ve Antep fıstığı ağaçları ile örtülü 500-600 metre yükseltide uzanan kalker platolardır. Gaziantep platosu ile güneydeki sınır bölgeleri kırmızı-kahverengi çok kireçli ve killi topraklarla kaplıdır.(TUİK, 2010, erişim: Mart 2012)[8]

Uzun yıllar yağış ortalaması, en az yağışın 328,2 mm ile Karkamış'ta en fazla yağışın 840,0 mm ile İslâhiye'de olduğu Gaziantep'te 578,8 mm'dir. Aylık en yüksek yağış Aralık, en düşük yağış ise Temmuz ayında görülmektedir. Gaziantep'te yıllık ortalama yağış miktarı 671,2 mm. ortalama sıcaklık 13,5 C^0, ortalama nispi nem % 69,3 ve ortalama güneşli gün sayısı 186,3 gündür.

[8] TÜİK, Bölgesel Göstergeler 2010, TRC1 Gaziantep, Adıyaman, Kilis
http://www.tuik.gov.tr/jsp/satis/common/search2_tem.jsp?pageNum=4
erişim tarihi:28.03.2012

Türkiye'nin denizden ortalama yüksekliği 1130 metredir. Gaziantep ili, 850 metre yükseklik ile orta yükseklikte bir sahadır. 500–750 metre ve 750–1000 metre yükselti basamakları Gaziantep Platosunun %83,3'ünü kaplamaktadır. Gaziantep Yaylasının batısında yer alan İslâhiye ilçesinde ise güney-kuzey istikametinde uzanan çok kıvrımlı ve dik yamaçlı Amanos Dağları ile İslâhiye çöküntü hendeği yer almaktadır.

Gaziantep ilinde dağlık alanlar pek azdır . Gaziantep-Osmaniye-Adana sınırı boyunca uzanan Amanos (Nur) Dağları bir duvar gibi güney-kuzey istikametinde uzanarak, İskenderun Körfezi ile İslâhiye Ovasını birbirinden ayırır. Amanos Dağları üzerinde yükseltileri 2.000 metre ile 2.500 metre arasında değişen tepeler vardır. İlde Nur dağlarının yükseltisi gittikçe alçalan doğu yamaç ve etekleri yer alır.

Gaziantep ilinin güneyinde Suriye Devleti ile Kilis ili, doğusunda Şanlıurfa iline bağlı Birecik ve Halfeti ilçeleri, kuzeydoğusunda Adıyaman iline bağlı Besni ilçesi, kuzeyde Kahramanmaraş ile Pazarcık ilçesi, Batıda Osmaniye ili, güneybatıda Hatay ilinin Hassa ilçesi yer almaktadır. İlin doğuda kalan büyük parçası Güneydoğu Anadolu Bölgesi içerisinde, İslâhiye ve Nurdağı ilçeleri ile Şahinbey ilçesinin bir bölümü Akdeniz Bölgesinde yer almaktadır. (GİGDR, 2007b:1-2)

5.3. İDARİ YAPI

5.3.1. İdari ve Sosyo-Ekonomik Durum

1990 yılı 'Genel Nüfus Sayımı'nda 1.010.396 olan İl nüfusu, ‰ 24,05 nispetindeki artış hızı ile 2000 yılı "Genel Nüfus Sayımı" sonuçlarına göre 1.285.249'e yükselmiştir. Nüfus artışı daha çok şehir merkezinde yoğunlaş-maktadır. 1990 yılında 603.434 olan il merkezi şehir nüfusu 2000 yılında 853.513'e ulaşmıştır. Kentsel ve kırsal nüfus oranı: % 78,52 şehir, % 21,48 köydür. Gaziantep; büyükşehir sınırı olarak Türkiye'nin nüfus büyüklüğüne

göre 6'ncı, il ve ilçe merkezleri olarak 7'nci, illerin nüfus büyüklüğüne göre 11'inci ilidir. Gaziantep ili Türkiye nüfusunun % 1,9'una sahiptir.

2007 itibariyle Gaziantep İlinin 1 Büyükşehir belediyesi, 9 ilçe ve 18 belde belediyesi olmak üzere toplam 28 belediye, 494 köyü, 270 mahallesi, 212 mezrası ile toplam yerleşim sayısı 1.002'dir. Gaziantep ilinin Şahinbey, Şehitkâmil, Oğuzeli, Araban, İslâhiye, Karkamış, Nizip, Nurdağı ve Yavuzeli olmak üzere toplam 9 ilçesi bulunmaktadır. Şahinbey, Şehitkâmil ve Oğuzeli ilçeleri merkez ilçelerdir. İl'e bağlı bulunan 9 ilçeden merkez ilçe olan Şehitkâmil-Şahinbey-Oğuzeli ilçeleri 949.599 nüfus ile en fazla nüfusa, Karkamış ilçesi ise 17.774 nüfusu ile en az nüfusa sahip olan ilçelerdir. İl'in yıllık nüfus artış hızı en yüksek olan ilçesi ‰ 31,25 ile merkez ilçe iken, en az olan ilçesi ‰ -29,14 ile Araban'dır.

1990–2000 döneminde İl'in yıllık ortalama nüfus artış hızı ‰ 24,09 olarak gerçekleşmiştir. İl'in yıllık nüfus artış hızı, aynı dönemde ‰ 24,79 olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi yıllık nüfus artış hızının altında yer almasına rağmen, Türkiye yıllık nüfus artış hızının ‰ 18,28 üzerindedir. Nüfusunun 1.009.126'sı şehirlerde, 276.123'ü ise bucak ve köylerde yaşayan İl'in kentleşme oranı (şehirde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki payı) % 78,52'dur.İl'in kentleşme oranı,%64,9 olan Türkiye kentleşme oranının üzerinde yer almaktadır. (GİGDR, 2007b:1-2)

Gaziantep ilinin nüfusu, **2010** "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi" sonuçlarına göre 1.700.763 kişidir .

Nüfusun 1.501.566 kişisi şehirlerde yaşarken,199.197 kişisi belde ve köylerde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanların oranı % 88,köyde yaşayanların oranı % 12' dir. Yine aynı nüfus sayımı sonucuna göre, il merkezi nüfusu 1.341.054, ilin nüfus yoğunluğu ise km² başına 249 kişidir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Şahinbey, Şehitkamil, Nizip ve İslahiye'dir. Yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi, Şehitkamil, nüfus ve yüzölçümü

bakımından en küçük ilçe ise Karkamış ilçesidir (TÜİK, 2010, erişim: Mart 2012).

22/3/2008 gün ve 26824 Mükerrer sayılı RG de yayımlanarak yürürlüğe giren 5747 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" gereğince kapatılan 5 ilk kademe belediyesinin Şahinbey, Şehitkamil, Oğuzeli ilçe belediyelerine bağlanması üzerine; halihazırda Gaziantep'te 9 ilçe belediyesi 13 belde ve 1 büyükşehir Belediyesi olmak üzere toplam 23 belediye bulunmaktadır. Köy sayısı ise 438'dir.

Kuruluşundan bu yana dengeli bir şekilde gelişmesini sürdüren Gaziantep Üniversitesi, çevre ilçelere (Araban, İslahiye, Nurdağı, Nizip, Oğuzeli) yayılarak bir bölge üniversitesi haline gelmiştir. İlde 2008 yılında Gazikent Üniversitesi ve 2009 yılında Zirve Üniversitesi kurulmuştur.

Gaziantep ili şehirleşme oranı, yıllık nüfus artış hızı bakımından Türkiye ortalamalarının üstündedir.

Gaziantep nüfusu, ekonomik yapısı, turizm potansiyeli ve büyükşehir statüsü ile bir metropol şehirdir. Güneydoğu Anadolu'yu batıya, Akdeniz ve Ortadoğu'ya bağlayan kara ve demir yollarının merkez noktası olması, Gaziantep Havaalanı'nın uluslararası niteliğe çıkarılmış olunması ile mal, hizmet ve ziyaretçi akışı yoğunluğunun arttığı görülmektedir. Gaziantep topraklarının 1/4'ü tarıma elverişli topraklardan oluşmuş olup bu toprakların bir bölümü Fırat Nehri'nin sularıyla sulanmaktadır. Gaziantep'in sulama yapılan bu topraklarında antepfıstığı, üzüm, pamuk, zeytin ve kırmızı biber gibi ekonomik değeri yüksek sanayi bitkileri ile buğday, arpa ve mercimek gibi hububat ürünleri yetiştirilmektedir. İlde özellikle tekstil ve gıda sanayileri gelişmiştir(TUİK, 2010, erişim: Mart 2012).Coğrafi yönden GAP'ın giriş kapısı, sanayisi ve ticari hacmi ile de GAP kalkınmasında temel teşkil eden Gaziantep, büyük sanayi işyerleri sayısı Türkiye toplamının %4'ünü,küçük sanayi işyerleri sayısı ise %6'sını meydana getirmektedir. Bu yapısıyla faal

nüfusunun % 28,72' sinin imalat sanayi kollarında çalıştığı görülmektedir. Ekonomik yönden çevresindeki 18 ili etkisi altında tutmaktadır. (GİGDR, 2007b:1-2)

5.3.2. Köyler

2007 yılı itibarıyla Gaziantep İlinde merkez ilçe ve ilçelere bağlı 436 köy 206 bağlı bulunmaktadır. Orman köyü sayısı 178 dir. İl merkezine en uzak olan köy 110 km ile İslâhiye ilçesine bağlı Esenler Köyü'dür. Gaziantep ilinde nüfusu 150'nin altında 99 adet köy bulunmaktadır. Hane sayısı 10 'un altında olan yerleşim yerinin bulunmadığı ifade edilmiştir. Köylerde yaşayan nüfus (276.123) toplam Gaziantep nüfusunun % 21.48 ini oluşturmaktadır.

2007 yılı itibarıyla Mülkiye Müfettişlerince yapılan teftişte köylerde yerleşim planının yapılmadığı tespit edilmiş olup,

Köy yerleşim yerlerinde yerleşim planlarının 07/04/1924 gün ve 68 sayılı RG de yayımlanan 442 sayılı Köy Kanununun (20/5/1987-3367/1 md. ile gelen) ek madde 9-15 te izah edildiği şekilde bir an önce yapılması köylerde devam eden yapılaşmanın imara uygun hale getirilmesinin önerildiği görülmektedir (GİGDR,2007b:1-2).

5.4. İL ÖZEL İDARESİ STRATEJİK PLANLARI

5302 sayılı "İl Özel İdaresi Kanunu" uyarınca; Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.

Stratejik plan, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir (5302 sayılı İÖİ Kanunu Madde:31).

Gaziantep İl Özel İdaresince 2006-2010 ve 2010-2014 yılları arasında geçerli 2 adet stratejik plan yapılmıştır.

Tarafımdan talep edilmesi üzerine Gaziantep Özel İdaresi Strateji Planlama birimince hazırlanan ve gönderilen bilgilerin incelenmesinde;

Tablo 5: Stratejik Planlar Encümen ve Meclis Kararları

GAZİANTEP İL ÖZEL İDARESİ					
Konu	**Yılı**	**Encümene Yazı Tarih ve Sayısı**	**Encümen Kar. Tar.ve Sayısı**	**MecliseYazı T. ve Sayısı**	**Meclis Kararı T. ve Sayısı**
Stratejik Plan	2006	07.03.2006/746	07.03.2006/37	08.03.2006/750	11.04.2006/47
	2010	03.08.2009/3219	24.08.2009/124	28.08.2009/3408	07.10.2009/130
Performans Planı	2006				yapılmadı
	2007				yapılmadı
	2008	20.07.2007/1989	24.07.2007/119	27.07.2007/2046	03.09.2007/87
	2009			10.10.2008/2336	06.11.2008/142
	2010	04.09.2009/3477	29.09.2009/135	27.10.2009/3894	23.11.2009/151
	2011	01.09.2010/1550	28.09.2010/122	28.10.2010/2068	26.11.2010/151
	2012			06.10.2011/827	25.11.2011/114
Faaliyet Raporu	2005			07.03.2006/	07.03.2006/26
	2006			-	06.03.2007/28
	2007			03.03.2008/490	07.03.2008/32
	2008			27.02.2009/531	04.03.2009/28
	2009			23.02.2010/574	05.03.2010/23
	2010			28.02.2011-	07.03.2011/37
	2011			02.03.2012/913	09.03.2012/27

Kaynak:Talebim üzerine GİÖİ Mali Hizmetler Daire Başkanı tarafından email yoluyla gönderilen tablo ve bilgi.
https://docs.google.com/file/d/1wmCV41F2f_xViRqa-B98KHEcNhS0yiVk_boc1oMGBSm_J0lgkPROI0saN6jf/edit erişim: 30.03.2012

Gaziantep İl Özel İdaresi Mali Hizmetler Daire Başkanı tarafından gönderilen email de yukarıdaki tablonun altında,

-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 26 ve 31. Maddeleri ile 05.07.2008 tarih ve 26927 sayılı resmi gazetede yayımlanan ‘’Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları Hakkında Yönetmelik’’ hükümleri dikkate alındığında performans planının Encümene gelmesi gerektiğine ilişkin

bir hüküm bulunmamaktadır. Bu yüzden bazı yıllar performans programlarının İl Encümenine gelmeden direk İl Genel Meclisine sunulmuştur

--2006 ve 2007 yılları için performans planı hazırlanmadığı anlaşılmaktadır. Sanırım bu da henüz yönetmeliğin o yıllarda yayımlanmamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte yönetmelik olmadığı halde 2008 yılı için hazırlanmıştır.

--2005 ve 2006 yılları faaliyet raporlarını İl Genel Meclisi'ne yazdığımız yazıları henüz temin edemedik.

--2010 yılı faaliyet raporunun yazısı sehven sayı verilmeden İl Genel Meclisi kalemine intikal ettirilmiştir." Şeklinde bilgi verildiği anlaşılmıştır.

5.4.1. Gaziantep İl Özel İdaresi İlk Stratejik Plan Çalışmaları

Gaziantep İl Özel İdaresi ilk defa 2006-2010 yıllarını kapsayan stratejik planını hazırlamıştır.

Planın, belediye sınırları dışındaki yerlere ve kırsal alanlara 'İl Özel İdaresi'nin ve İl Özel İdaresi aracılığıyla yürütülmek üzere "Genel İdare" bütçelerinden aktarılan ödeneklerle hizmet amacıyla yapacağı çalışmalara genel çerçeve oluşturması amaçlanmaktadır. Çalışmaların yoğunlaşacağı alanlar, bu alanlarda takip edilecek hizmet-yönetim ilke ve hedefler planda belirlenmektedir. Belirlenen stratejik alanlarda yapılacak faaliyetler ve bu faaliyetlerin ölçülmesi ve değerlendirilmesi için gereken kriterler tespit edilerek İl Özel İdaresinin yol haritasının oluşturulmasına çalışılmıştır.

2005 Aralık ayında çalışmalarına başlanan Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Planı, 2006 Nisan ayında tamamlanmıştır. Plan, 5 yıllık bir dönem (2006–2010) hedeflenerek yapılmış ancak, 2 yıllık uygulama sonucunda oluşacak şartlara göre gerekli görülen kısımlarda revizyona gidilebileceği değerlendirilmiştir.

Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Planı 10 bölümden oluşmaktadır.

Bahse konu stratejik plan metninde; I-Giriş, II-Stratejik Planlama Çalışmasında Uygulanan Yöntem, III- Gaziantep il özel idaresi Stratejik Planı; III-1- Durum Analizi, III-2- Paydaş Analizi, III-3- GZFT (Güçlü – Zayıf – Fırsatlar – Tehditler) analizi, IV- Öneriler, V- 1-Gaziantep il Özel İdaresi Stratejik Konuları, V-2-GİÖİ Stratejik Konularına İlişkin Oluşturulan Çalışma Grupları, VI- Misyon, Vizyon, VII- Varsayımlar, VIII- Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler, IX- İzleme, X- Güncelleme bölümleri açılmıştır . Bazı bölümlerin alt başlıkları da vardır.

(**5**) Temel Stratejik Konuda (**21)** alt başlıkta belirlenen stratejik konu için belirlenen (**21)** stratejik amaca yönelik (**92)** hedef ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için belirlenen (**231)** faaliyet sıralanmaktadır (GİÖİSP, 2006).

Bu tezin takip eden maddelerinde ve eklerinde Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Plan çalışması kısmen aktarılmaktadır.

Giriş adı verilen birinci bölümde, stratejik planlama ve stratejik yönetim yaklaşımı tanıtılarak, stratejik planlamanın İl Özel İdarelerinde uygulanmasını zorunlu hale getiren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunun temel amaçlarından biri de, il özel idarelerinde stratejik yönetim anlayışını tesis etmek olduğundan bahisle, özel idareler, stratejik amaçlarını, hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için gerçekleştirecekleri hedeflerini faaliyetleri kapsayacak şekilde stratejik plan yapacaklardır. Yıllık çalışma programlarıyla bütçelerini ve performans ölçütlerini bu plana göre oluşturacaklardır. Böylece geleceğe dönük politikalar oluşturarak sorunlara uzun vadeli çözümler getirecek ve sonuç odaklı bir anlayışa sahip olacaklardır şeklinde genel hususlardan bahsedilmektedir.

Stratejik planlama çalışmasında uygulanan yöntem başlığı altındaki 2. Bölümde;

Yasal Çerçeve; Kamu Yönetimi Reformu kapsamında alınan kararlarda ve yasal düzenlemelerde 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kamu kuruluşlarının stratejik planlarını (SP) hazırlamaları ve kuruluş bütçelerini bu plan doğrultusunda hazırlamalarını öngörmektedir.

Stratejik Plan Modeli; GİÖİ'nin stratejik plan çalışmalarında, pilot il olarak seçilen Denizli İlinin stratejik planı ve DPT tarafından hazırlanan SP Kılavuzunda yer alan model ve yaklaşım esas alınmıştır. Bu model kamu kuruluşlarında stratejik planlama uygulamaları yapan diğer ülkeler ile genel nitelikleri itibariyle benzerlik göstermektedir.

GİÖİ'de uygulanan stratejik plan modelinin aşamaları sırasıyla aşağıdaki gibidir:

-Üst yönetim desteğinin sağlanması

-Kamu Yönetimi Reformu çerçevesinde yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasını dikkate alan bir yaklaşımla SP'nin hazırlanmasına karar verilmesi

-Stratejik planlama ekibinin (SPE) oluşturulması

-Yasal yetki ve yükümlülükler çalışması

-Durum Analizi çalışması

*Paydaş Analizi

*Güçlü, Zayıf Yanlar- Fırsatlar Tehditler (GZFT) çalışması

*Öneriler çalışması

-Stratejik Konular çalışması

-Misyon

-Vizyon

-Stratejik Amaçlar, Hedefler ve Faaliyetler çalışması

GİÖİ'de uygulanan yukarıdaki modelin her aşamasının uygulaması ve sonuçları ayrıntılı olarak üçüncü ve dördüncü bölümlerde yer almaktadır.

Stratejik Plan Modelinin Uygulaması; Gaziantep İl Özel İdaresi SP'nın oluşturulmasında, 5302 sayılı Yasa Taslağı ile Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkındaki Kanun Taslağındaki

düzenlemelere göre SP'nın hazırlanması yoluna gidilmiştir. Bu çerçevede, Yasa Taslaklarına göre görev alanına giren hususlarda faaliyet gösteren İl Müdürlüklerinin temsil edileceği bir ekip kurulması ilke olarak kabul edilmiştir. GİÖİ SP Ekibi'nin, İl Özel İdaresi Genel Sekreteri Abdulkadir DEMİR başkanlığında, aşağıdaki kurumların temsilcilerinden oluşması kararlaştırılmıştır

İl Özel İdaresi Genel Sekreteri
İl Planlama Müdürlüğü,
İl Özel İdare Müdürü,
Köye Yönelik Hizmetler Birimi,
İl Daimi Encümen Üyesi,
İl Genel Meclis Üyesi,
İl Tarım Müdürlüğü,
İl Sağlık Müdürlüğü,
İl Milli Eğitim Müdürlüğü,
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü,
İl Çevre ve Orman Müdürlüğü,
İl Bayındırlık İskan Müdürlüğü,
İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü,
Gaziantep Üniversitesi

SPE daha sonraki toplantılarda alınan kararlar ile Sayın Vali'nin oluruyla genişletilmiş; ayrıca SPE'de yer alan her İl Müdürlüğünün bir yetkilisinin yer aldığı Teknik Komisyon oluşturulmuştur.

26 Aralık 2005 tarihinde İl Genel Sekreteri Abdulkadir DEMİR başkanlığında yapılan toplantı ile SPE çalışmalarına başlamıştır (GİÖİ SP, 2006: 4).

5.5. GİÖİ (2006-2010) STRATEJİK PLANI ÖRNEĞİ

Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Planı başlığı altındaki 3. Bölümün, Durum analizi adı verilen birinci kısımda, İl Özel İdarelerinin Türkiye'deki Durumu başlığı altında mevzuat tarihçesi, kurumsal yapısı, görevleri, mali yapısı ve devam eden yatırımları içeren özel idare bilgilerine yer verildiği görülmektedir.

Yöntem kısmında her ne kadar pilot il olarak belirlenen Denizli ilinin Stratejik Planının örnek alındığına değinilmekte ise de üst yönetici desteği çerçevesinde ekip Denizli'de olduğunun aksine Vali yardımcısı başkanlığında değil, İl Özel İdare Genel Sekreteri başkanlığında oluşturulmuştur. Bunun İl Özel İdaresi Genel Sekreterinin bu göreve naklen atanmış olan bir Mülki İdare Amiri olması nedeniyle düşünüldüğü anlaşılmakla birlikte, üst yönetici Vali olduğundan, onu temsilen Vali Yardımcısı başkanlığında bir ekip oluşturulması üst yöneticinin konuya ilgisi açısından daha uygun olurdu. Aksi uygulamanın Valilik Makamının zaman içerisinde İl Özel İdaresi Stratejik Planına olan ilgisini yitirmesi sonucunu doğurabileceği de görülmektedir. Valilik Resmi Web Sitesinde İl Özel İdaresi Stratejik Planının yer almaması[9], sadece İl Özel İdaresi resmi web sitesine koyulması (Valilik Web Sitesi, erişim: Mart 2012)[10] Valilerin olayı sahiplenme eğilimlerinin yeterli olup olmadığı yönünde bir ipucu verebilir.

5.5.1. Durum Analizi

(Gaziantep İÖİ, SP 2006-2010:5).

İl Özel İdarelerinin Türkiye'deki Durumu: Genel nitelikleri itibariyle merkezi yönetime yardımcı olan ve merkezi yönetim ile belediye ve köy gibi yerel yönetimler arasında yer alan ve ilçedeki belediye sınırları dışında kalan

[9] http://www.gaziantep.gov.tr/ erişim: 29.03.2012
[10] http://www.gaziantepozelidare.gov.tr/tr/stratejik-plan.html erişim: 29.03.2012

bölgede görev yapan bir çeşit “il belediyesi” rolü oynayan bir yapılanmadır. Kamu yönetiminde her hizmetin nerede, nasıl ve ne şekilde yapılacağı, yatırımları gerçekleştirme programı, personel hareketlerinin seyri merkezi hükümet kararıyla yerine getirilmektedir. Oysa yerel yönetimde, başta kırsal kalkınma olmak üzere, belde halkının çeşitli hizmetlerinin yerel finansman kaynaklarına dayanarak, yerel halkın oluşturduğu il genel meclisi kararlarına dayanarak, yerel yöneticiler tarafından yerinde yaşama geçirilmesi söz konusudur.

İl Özel İdaresi, varlığı Anayasa ile kabul edilmiş tüzel kişiliğe haiz bir kamu kuruluşudur. İl Özel İdareleri, Anayasa’nın 127. maddesinde adı geçen üç tür yerel yönetimden biridir. İl özel idaresi ile ilgili hükümler 1913 Sayılı ‘İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanunu’nda bulunmaktadır. İllerin genel yönetimini düzenleyen 1–74. maddeler, 1929 yılında yürürlükten kaldırılmış ve yerini 1426 Sayılı Yasaya bırakmış, bu yasa da 5442 Sayılı İl İdaresi Yasası ile yürürlükten kaldırılmıştır. İllerin özel idarelerin yönetimine ilişkin 74. madde ve daha sonra gelen maddeler ise, bu güne değin türlü değişikliklere uğramakla birlikte hep yürürlükte kalmıştır. 1987 yılında çıkarılan 3360 Sayılı Yasa ile günün değişen koşullarına ayak uydurabilmek için çeşitli değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile İl Özel İdaresi’ne İl sınırları içerisinde ve Belediye sınırları dışında sadece kırsal alanda olmak üzere çok çeşitli görevler verilmiştir. Son yıllarda kamu yönetiminde reform yapılması kurum ve kuruluşların çok çeşitli çalışmaları mevcuttur. Bu kamu yönetiminde reform çalışmalarının ana amaçlarından bir tanesi de yerel yönetimleri etkin kılarak yerinde proje üreterek yerel kaynakları etkin kullanmak ve en kısa sürede çözüm üretmektir. Gaziantep İl Özel İdaresi’nin kanunlarla belirlenmiş görev ve sorumluluklarının sınırlarının belirlenmesi yapılacak stratejik planlamaların daha etkili sonuçlar vermesini sağlayacaktır. Oluşturulan stratejik planın kuruluş düzeyinde olması İlin genel durumunun analizinden sonra kuruluşun yetki ve sorumlulukları ile bağlantılı bir çalışma yapılmasını

gerektirmektedir. Stratejik planın Gaziantep İl Özel İdaresi'nin mevcut insan ve mali kaynakları ile gelecekte mümkün olan potansiyel açılımlarının öngörülmesi ile desteklenmelidir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 5.Maddesi ile İl Özel İdaresi'nin görev alanı İl sınırları olarak belirlenmiştir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6.Maddesi İl Özel İdaresi'nin il sınırları içerisinde ve Belediye sınırları dışındaki görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanmıştır.

Bu kanunla İl Özel İdaresi'nin hizmetlerinin yerine getirilmesinde ki öncelikler İl Özel İdaresi'nin mali durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir olarak belirtilmiştir. Hizmetlerin diğer mahalli idareler ve kamu kuruluşları ile bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon İlin Valisi tarafından sağlanacağı hükmü getirilmiştir. İl Özel İdaresi hizmetlerinin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması, hizmet sunumunda özürlü, yaşlı ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanması da hüküm altına alınmıştır.

Gaziantep İl Özel İdaresinin 5302 Sayılı Kanuna Göre Görev, Yetki Ve Sorumlulukları tablosunda;

Tarım, sanayi ve ticaret, il çevre düzeni planı hazırlanması, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve ortaöğretim kurumlarına arsa temini, binalarının yapımı, bakım ve onarımı ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetler, il sınırları içinde,

İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma hizmetleri ile ilgili Belediye sınırları dışında,

Görev ve sorumlulukları olduğu belirtilmiştir (GİÖİSP,2006:6).

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6.maddesi İllerde İl Çevre Düzeni Planı hazırlanmasını büyükşehirlerde Büyükşehir Belediyelerine, diğer İller de ise İl Belediyesi ile İl Özel İdaresi'ne görev olarak vermiştir. Bu çerçevede İlimizde Gaziantep İl Çevre Düzeni Planı hazırlanmasına ilişkin Valilik ve Büyükşehir Belediyesi arasında 07.10.2005 tarihinde protokol imzalanmıştır.

1/100.000 lik ilin çevre düzeni planı ile gelecek 20 yılın imar durumunu düzenleyecek olan söz konusu planın yapımı Büyükşehir Belediyesince ihale edilecektir.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 7.maddesi il özel idarelerinin yetkilerini ve imtiyazlarını belirlemiştir. Bu maddeye göre İl Özel İdaresine verilen yetkiler ve imtiyazlar aşağıdaki listede verilmiştir (GİÖİSP,2006:6-7).

Tablo 6: GİÖİ'nin 5302 SK'na Göre Yetki ve İmtiyazları

No:	**Yetki ve İmtiyaz Tanımı:**
1-	Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek
2-	Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek
3-	Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek
4-	Borç almak ve bağış kabul etmek
5-	Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı yirmi beş bin YTL'ye kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek
6-	Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak
7-	Belediye sınırları dışındaki gayri sıhhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek
8-	İl özel idaresi, hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir

Kaynak: (GİÖİ Stratejik Planı,2006:7)

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3.madde, (b) fıkrası il özel idaresinin organlarını; Vali, İl Genel Meclisi ve İl Encümeni olarak belirlemiştir. İl Özel İdaresi organlarından İl Genel Meclisi'nin görev ve yetkileri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 10.maddesi ile belirlenmiştir. Bu maddeye göre il genel meclisine verilen görev ve yetkiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: İl Genel Meclisi'nin 5302 SK'na Göre Görev ve Yetkileri

No:	Görev ve Yetki Tanımı:
1-	Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak
2-	Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak
3-	İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak
4-	Borçlanmaya karar vermek
5-	Bütçe içi işletmeler ile Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek
6-	Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın akar haline getirilmesine izin; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi yirmi beş yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek
7-	Şartlı bağışları kabul etmek
8-	Vergi, resim ve harç dışında kalan miktarı beşbin den yirmi beş bin Yeni Türk Lirasına kadar ihtilaf konusu olan özel idare alacaklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek
9-	İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının Yap İşlet veya Yap İşlet Devret modeli ile yapılmasına, İl Özel İdaresine ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek
10-	Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek
11-	İl özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek
12-	Norm kadro çerçevesinde il özel idaresinin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek
13-	Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına karar vermek
14-	Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek
15-	İl özel idaresine kanunlarla verilen görev ve hizmetler dışında kalan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek

Kaynak: (GİÖİ Stratejik Planı,2006:7)

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3.madde, (b) fıkrasında belirtilen İl Özel İdaresinin organlarından **İl Encümeni** görev ve yetkileri Kanunun 26.madde ile belirlenmiştir. Bu maddeye göre İl Encümenine verilen görev ve yetkiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8: Gaziantep İl Encümeni'nin 5302 SK'daki Görev ve Yetkileri

No:	Görev ve Yetki Tanımı:
	1-Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek 2-Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak 3- Öngörülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek 4- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak 5- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek 6- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin Yeni Türk Lirasına kadar olan ihtilafların sulhen halline karar vermek 7- Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek 8- Belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek 9- Vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek 10- Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak İl Encümeni Valinin başkanlığında İl Genel Meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere Valinin her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşmaktadır. İl Encümeni başkanlığını Vali yapmakta olup Vali olmadığı toplantılara ise genel sekreter başkanlık etmektedir. İl Encümeninin gündemi Vali tarafından hazırlanmaktadır. İl Encümeni üyeleri de gündem maddesi teklif edebilmektedir. İl Encümeni düzenli olarak haftada bir defa önceden belirlenen gün ve saate toplanmakta olup başkan acil durumlarla encümeni toplantıya çağırabilmektedir. İl Encümeni yasalarla verilen yetkilerin dışında gündem maddesi öneremez.

Kaynak: (GİÖİ Stratejik Planı,2006:8)

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3.madde, (b) fıkrasında belirtilen İl Özel İdaresinin organlarından Valinin görev ve yetkileri Kanunun 30.maddesi ile belirlenmiştir. Bu maddeye göre Valiye verilen görev ve yetkiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9: Gaziantep Valisi'nin 5302 SK'daki Görev ve Yetkileri

No:	Görev ve Yetki Tanımı:
1- İl Özel İdaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını sevk ve idare etmek, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak 2-İl Özel İdaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak 3- İl Özel İdaresini kamuda ve törenlerde temsil etmek, davacı veya davalı olarak da yargıda vekil tayin etmek, 4- İl Encümenine başkanlık etmek 5- İl Özel İdaresinin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek 6- İl Özel İdaresinin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek 7- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak 8- İl Genel Meclisi ve Encümen kararlarını uygulamak 9- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak 10- İl Özel İdaresi personelini atamak 11- İl Özel İdaresi, bağlı kuruluşlarını ve işletmelerini denetlemek 12- Şartsız bağışları kabul etmek 13- İl halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak 14- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak 15- Kanunlarla il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak	

Kaynak: (GİÖİ Stratejik Planı,2006:9)

Hususları belirtildikten sonra;

-İl Özel İdaresi Kurum İçi Analizi

-GİÖİ' nin Mevcut Yapısının Yönetsel Değerlendirmesi

-Organizasyon

-Hizmet içi Eğitim

-Kriz Yönetimi

-Gerçekleştirilen Yatırımlar ve Önemli Projeler, başlıkları altında açıklamalarda bulunulduğu,

5.5.2. Paydaş Analizi

(GİÖİ SP, 2006:15)

Gaziantep İl Özel İdaresinin stratejik planının başarılı bir şekilde oluşturulması için durum analizine baz teşkil etmek üzere ilgili tüm tarafların görüşlerinin plana dahil edilmesi amacıyla paydaş analizi çalışması gerçekleştirilmiştir. Paydaşlar, kuruluşun kaynakları veya çıktıları üzerinde hak iddia eden ya da kuruluşun çıktılarından etkilenen kişi, grup veya kurumlardır. Stratejik plan çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen paydaş analizi ile, iç ve dış ilgili tarafların belirlenmesi ve bunların önemlerinin tespiti, Gaziantep İl Özel İdaresinin faaliyetlerini nasıl etkiledikleri analiz edilmiştir.

SPE tarafından yapılan çalışmayla paydaş analizinin ilk aşaması olan iç ve dış paydaşların belirlenmesi çalışması gerçekleştirilmiş bu kapsamda, Gaziantep İl Özel İdaresi'nin toplam 114 paydaşı tespit edilmiştir.

Tablo 10: Paydaş Listesi

No	**Paydaşın Adı**	Türü
1	Vali	İç Paydaş
2	İl Genel Meclisi	İç Paydaş
3	Milli Eğitim İl Müdürlüğü	İç Paydaş
4	Sivil Toplum Örgütleri	Dış Paydaş
5	İl Tarım Müdürlüğü	İç Paydaş
6	Kamu Sağlık Hizmet Birimleri	İç Paydaş
7	Kültür Turizm İl Müdürlüğü	İç Paydaş
8	Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü	İç Paydaş
9	Sayıştay	Dış Paydaş
10	Kooperatifler	Dış Paydaş
11	Çevre ve Orman İl Müdürlüğü	İç Paydaş
12	Kaymakamlık	İç Paydaş
13	Çalışanlar	İç Paydaş
14	Çiftçiler	Dış Paydaş
15	Türkiye Cumhuriyeti Karayolları	Dış Paydaş
16	Hayırseverler	Dış Paydaş
17	Firmalar (Hazır Beton Firmaları)	Dış Paydaş
18	Gaziantep Üniversitesi	Dış Paydaş
19	Belediyeler (İl, İlçe,Belde)	Dış Paydaş
20	TMMOB	Dış Paydaş
21	Esnaf ve Sanatkarlar Odası	Dış Paydaş
22	STK (Ziraat Odası,Veteriner Hekimleri Odası)	Dış Paydaş
23	İşçi Sendikaları	Dış Paydaş
24	Siyasi Partiler	Dış Paydaş
25	Gaziantep Ticaret Odası	Dış Paydaş
26	Gaziantep Sanayi Odası	Dış Paydaş
27	GAİB (İhracatçılar Birliği)	Dış Paydaş
28	Sivil Toplum Örgütleri (Sağlık)	Dış Paydaş
29	Yapı Denetim Firmaları	Dış Paydaş
30	Müteşebbisler	Dış Paydaş
31	İl Özel İdaresinin Bağlı Ortaklıkları	İç Paydaş
32	Vakıflar (5018'e Göre)	Dış Paydaş
33	GAP Kalkınma İdaresi	Dış Paydaş
34	Devlet Planlama Teşkilatı	Dış Paydaş
35	Sosyal Güvenlik Kurumları	Dış Paydaş
36	İşsizler	Dış Paydaş
37	İlgili Merkezi Kamu Kurumları	Dış Paydaş
38	İçişleri Bakanlığı	Dış Paydaş
39	Defterdarlık	Dış Paydaş
40	Döner Sermaye Saymanlıkları	İç Paydaş
41	Temel Altyapı (TEDAŞ, Telekom, Demiryolları, Havayolları)	Dış Paydaş

42	Valilik	İç Paydaş
43	Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü	İç Paydaş
44	Yetiştiriciler	Dış Paydaş
45	Toprak Mahsulleri	Dış Paydaş
46	İl Kontrol Laboratuvarları Müdürlüğü	İç Paydaş
47	Güneydoğu Birlik	Dış Paydaş
48	Sürücü Kursları	Dış Paydaş
49	Medya (Yazılı ve Görsel Basın)	Dış Paydaş
50	Halk Kütüphaneleri	İç Paydaş
51	Turizm/ Seyahat Acentaları	Dış Paydaş
52	Turizm Danışma Büroları	Dış Paydaş
53	Konaklama Tesisleri	Dış Paydaş
54	Yerli ve Yabancı Turistler	Dış Paydaş
55	Özel Dershaneler	Dış Paydaş
56	Okul Öncesi Eğitim Kurumları	İç Paydaş
57	İş Yerleri	Dış Paydaş
58	Kızılay	Dış Paydaş
59	Yeşilay	Dış Paydaş
60	Kanunla Kurulan Dernekler	Dış Paydaş
61	Çevre Hizmetleri (Hava, Su, Görüntü Kirliliği)	Dış Paydaş
62	Gaziantep Orman ve Çevre Vakfı	Dış Paydaş
63	Çevre Vakfı	Dış Paydaş
64	Orman İşletme Şefliği	Dış Paydaş
65	Maliye Bakanlığı	Dış Paydaş
66	Hükümet	Dış Paydaş
67	Özel Okullar	Dış Paydaş
68	İl Koordinasyon Kurulu ve Komisyonlar	İç Paydaş
69	Organize Sanayi / Serbest Bölge	Dış Paydaş
70	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu Vakıf Müdürlüğü	Dış Paydaş
71	Engelliler	Dış Paydaş
72	Yetiştirme Yurdu	Dış Paydaş
73	Sokak Çocukları Barınma Merkezi	Dış Paydaş
74	Yaşlı Bakım Evi	Dış Paydaş
75	Çocuk Yuvası	Dış Paydaş
76	ÇATOM (Çok Amaçlı Toplum Merkezi)	Dış Paydaş
77	Besi Organize Bölgesi	Dış Paydaş
78	Mera Yönetim Birlikleri	Dış Paydaş
79	Kamu İhale Kurumu	Dış Paydaş
80	İl İdare Kurulu	İç Paydaş
81	İl Daimi Encümeni	İç Paydaş
82	İçmesuyu Birlikleri	Dış Paydaş
83	Sulama Suyu Birlikleri	Dış Paydaş
84	Kent Konseyi	Dış Paydaş
85	Köye Hizmet Götürme Birlikleri	İç Paydaş

86	Güvenlik Hizmetleri (Emniyet, Jandarma, Kara Kuvvetleri)	Dış Paydaş
87	Din Hizmetleri	Dış Paydaş
88	Gençlik Spor İl Müdürlüğü	İç Paydaş
89	Sivil Savunma İl Müdürlüğü	İç Paydaş
90	Müteahhitler	Dış Paydaş
91	Sosyal Hizmetler	Dış Paydaş
92	Halk Eğitim Merkezi	İç Paydaş
93	Müzeler	İç Paydaş
94	Muhtarlar	Dış Paydaş
95	Ticaret Borsası	Dış Paydaş
96	Devlet Su İşleri	Dış Paydaş
97	Tapu ve Kadastro Müdürlüğü	Dış Paydaş
98	İller Bankası	Dış Paydaş
99	TALASEMİ (Tanı ve Tedavi Merkezi ve Dernekleri)	İç Paydaş
100	AÇSAP	İç Paydaş
101	Verem Savaş Dispanseri	İç Paydaş
102	Devlet Hastaneleri	İç Paydaş
103	Sağlık Evi	İç Paydaş
104	Sağlık Ocağı	İç Paydaş
105	Özel Hastane / Dispanser (Sağlık Kurumları)	Dış Paydaş
106	Doğal Afetler	Dış Paydaş
107	Öğrenciler	Dış Paydaş
108	Suriye Konsolosluğu	Dış Paydaş
109	Rehabilitasyon Merkezleri	Dış Paydaş
110	Çukobirlik	Dış Paydaş
111	Devlet Malzeme Ofisi	İç Paydaş
112	ABİGEM	Dış Paydaş
113	Toprak Mahsülleri Ofisi	Dış Paydaş
114	Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu	Dış Paydaş

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Planı, sf: 16-18

114 adet olarak belirlenen paydaşlardan, Gaziantep İl Özel İdaresinin faaliyetlerini en fazla etkileyen kurum ve/veya kişilerin tespit edilmesi amacıyla bir önceliklendirme çalışması yapılmıştır. Bununla, diğerlerine göre daha fazla odaklanılması gereken paydaşların belirlenmesi hedeflenmiştir. Stratejik Planlama Ekibi üyelerinin verdiği oylarla aşağıdaki paydaşlar diğerlerine göre kurumun faaliyetlerini etkileme açısından daha önemli olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Öncelikli Paydaşlar Listesi

Sıra	Paydaş Adı
1	Vali
2	İl Genel Meclisi
3	Milli Eğitim İl Müdürlüğü
5	Sivil Toplum Örgütleri
6	İl Tarım Müdürlüğü
7	Kamu Sağlık Hizmet Birimleri
8	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
9	Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü
10	Sayıştay
11	Kooperatifler (Tarım)
12	Çevre ve Orman İl Müdürlüğü
13	Kaymakamlıklar
14	Çalışanlar
15	Çiftçiler
16	Türkiye Cumhuriyeti Karayolları
17	Hayırseverler
18	Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
19	Devlet Su İşleri

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Planı, sf: 18

Böylece ilk başta 114 olarak belirlenen paydaşların sayısı önceliklendirme sonucunda 19' a indirilmiştir.

Paydaş/Hizmet Matrisi:

Yukarıda da belirtildiği üzere, 5302 sayılı kanun ile birlikte Gaziantep İl Özel İdaresi birçok alanda geniş yetki ve sorumluluklara sahip olmaktadır. Bu kapsamda, Kurumun verdiği hizmetlerde önemli artışlar ve çeşitlenmeler ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle Stratejik Planlama Ekibi tarafından Gaziantep İl Özel İdaresinin verdiği hizmetlerin hangi paydaşlara yönelik olduğunu belirlemek üzere, Paydaş/Hizmet Matrisi çalışması yapılmıştır. Bu amaçla, 5302 sayılı Kanun ve GİÖİ'ye diğer kanun ve düzenlemelerle verilen görevlerin hangi paydaşlara (SPE tarafından tespit edilen öncelikli paydaşlara) yönelik olduğu tek bir tabloda (paydaş/hizmet matrisi) gösterilmiştir. Ayrıca, aynı tabloda, SPE üyeleri tarafından her bir öncelikli paydaşın kurumu etkileme gücü oylama yoluyla belirlenmiştir. Oluşturulan bu

matris, durum analizi ve stratejik konuların belirlenmesi çalışmalarında kullanılmıştır (GİÖİSP,2006:19).

5.5.3. GZFT (Güçlü – Zayıf – Fırsatlar – Tehditler) Analizi

(GİÖİ SP, 2006:28);

GÜÇLÜ YANLAR

-İl yönetiminin (Vali) desteği

-Karar alma ve icra yetkisi

-Bütçesini kendisinin yapması ve kendi meclisinin onaylaması

-Sivil toplum örgütlerinin katılımlarının değerlendirilmesi

-Gelir kaynaklarının iyi olması

-Tarımsal ürünlerin etkin olarak değerlendirilmesi(zeytin, fıstık, bağ)

-Hayırsever yurttaşların katkılarının değerlendirilmesi

-Tamamlanma aşamasına gelmiş büyük sulama projelerinin olması

-Toprak, yaprak, su, gıda analiz laboratuvar varlığı

-Haydi kızlar okula kampanyasının başarısı

-Engellilere yönelik eğitim kurumlarının varlığı (görme, işitme, zihinsel, spastik)

-Hayvan hareketlerinin takibi

-Ağaçlandırma çalışmalarında orman köylüleri ile işbirliği

-Kanalizasyon çalışmaları- arıtma tesisi yapımı

-Kırsal altyapı çalışmalarının büyük oranda tamamlanmış olması

-Köy yolları ulaşım master planının olması

-Arkeolojik kazılara, turistik yerlere maddi ve proje desteği

-Teknik (inşaat) alt yapı malzemeleri yeterli olması

-Köy yollarının %76 sının asfalt oluşu

-İlin ihtiyacı biliniyor

-Hedef kitle ile yakın irtibat

-Marka şehir Gaziantep imajına katkısı

-Gelişmiş ve büyümeye açık bir organize sanayi bölgesine katkısı

ZAYIF YANLAR

-Dağınık ve imarsız yerleşim

-Yavaş işleyen bürokrasi

-Çalışanların motivasyon sorunu

-Ücret dengesizliği, aynı işi yapan kişilerin farklı maaş alması

-Kurumlar arası koordinasyon eksikliği

-Meslek içi eğitim yetersizliği ve bu çalışmalar için tesis eksikliği

-Okul öncesi ve ilköğretimdeki derslik eksikliği

-Halk eğitim merkezleri için tesis yetersizliği

-Eğitim ve sağlıkta kalitenin düşüklüğü

-Kanalizasyon, evsel ve çevresel atıklar

-Ağaçlandırmaya müsait hazine ve orman alanlarının yetersizliğinden dolayı ağaçlandırmanın yapılamaması

-1/100.000'lik çevre düzeni planının olmaması

-Çevre ile ilgili gerekli envanterlerin olmaması(gürültü haritası, su kirlilik yaratıcı tesis)

-Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının korunamaması

-Tarım arazilerinin parçalı olması ve amaç dışı kullanımından doğan eksiklikler

-Sertifikalı tohum kullanışının yaygın olmayışı

-Bitkisel üretimde bilinçsiz girdi kullanımı

-Sulanan tarım arazilerinin az olması

-Çalışanların özlük haklarının yetersizliği

-Nitelikli personel yetersizliği

-Plansız politik yatırımlar

-Yatırım tercihlerinin yerinde kullanılamaması

-İlçeler arası ve merkez arası hizmet düzeyi farkı

-Turizm çeşitlerinin yeterince tanıtılamaması

-Köy yollarının standartlara uygun olmayışı

-Makine parkımızdaki araçların çoğunun ekonomik ömrünü tamamlamış olması, buna bağlı olarak işletme giderlerinin artması

-Sağlık ocaklarının tıbbi donanım yetersizliği

-İlimizde zaruri ihtiyaç bulunduğu halde spesifik sağlık ünitelerinin (yanık, fizik, tedavi, rehabilitasyon, diyaliz) yetersiz olması veya olmaması

-İl Özel İdaresi ile ilçe yönetimleri ve belediyeler arasında organizasyon eksikliği

-Kamu personeline yönelik sosyal tesis eksikliği

-Sosyal hizmetlerde yatılı kuruluşlarda 24 saat hizmet verilmesi

-Şehrin ihtiyaçlarını karşılayacak bir kültür merkezinin olmayışı

FIRSATLAR

-Özel İdareler Kanununun çıkması

-İl Özel İdaresinin yeniden yapılanma sürecine girmiş olması

-Zeugma, Yesemek, Dülük, Rum Kale vb. tarihi ve turistik değerlerin varlığı

-GAP'ın giriş kapısı olması

-Sınır ticaretinin varlığı

-Organik tarımın teşvik edilmesi

-Üreticilerin örgütlenmesi

-Tarım Sigortası Kanununun çıkmış olması

-GAP Projesi ve Bölgesel Kalkınma Projelerinin varlığı

-Tarıma dayalı sanayinin gelişmiş olması

-İl sınırındaki mayınlı arazilerin temizlenecek olması ve organik tarıma kazandırılacak olması

-Tarımda uzaktan algılama projesinin başlamış olması

-Hayvancılığın gelişmesi açısından mera tespit ve tahdit işlemlerinde sona yaklaşılması

-Kadastro ve tapulama işlerinin tamamlanmış olması ve mülkiyet problemlerinin azlığı

-Tüketici bilincinin gelişiyor olması

-İç ve dış pazarlara Tarım ve gıda ürünleri satabilme olanakları

-Sulama projelerinin tamamlanması ile üretim artışının sağlanacak olması

-Araştırma enstitüleri ve üniversitenin varlığı

-Yapı denetiminde pilot il oluşumuz

-El sanatları ve halıcılık kültürünün güçlü varlığı

-Halkın teknolojiye ve yeniliklere duyarlı olması

-Hayırseverlerin çokluğu

-Gelişmeye uygun coğrafyasının olması (İklim, toprak, turizm)

-Sağlık hizmetinin tek çatı altında toplanmasıyla ilgili düzenlemeler

-Doğalgaz projesinin başlamış olması

-Sanayi yatırımlarının varlığı

-İnşaat malzemelerinin temininde ilin uygun konumda olması (taş, çimento)

-Güçlü bir yerel basının varlığı

-Barajlarımızın ve göletlerimizin varlığı

-Güçlü bir sivil toplum örgütlerinin varlığı

-Dokumacılıkta mikro ölçekli işletmelerin varlığı

-Özel Eğitim ve sağlık kurumları

-Arazi toplulaştırma çalışmalarında başarı sağlanması

-Özel sektör sağlık yatırımlarının daha da artma ihtimali

-Biyolojik mücadelenin başlamış olması

-Hayvancılıkta yem bitkisi temini

-İhracat yapma tecrübesi/ birikimi

-Organize Sanayi Bölgesi varlığı

-Girişimci ve yenilikçi insan gücü-Girişimcilik (İstihdam imkânları ve kaynakların değerlendirilmesi)

-Sanayinin gelişmiş olması

-Ulaşım kolaylığı

-Katılımcılık- Yerel meclislerin güçlenecek olması

-Yeni yasanın çıkacak olması (Mahalli idareler)

-Avrupa Birliği'ne giriş süreci

-Uluslararası havaalanı bulunması

-Gaziantep-Halep demiryolu bulunması

-Amanos dağlarının dağ turizi ve yaylacılık için potansiyel oluşturması

-KÜSGET (Küçük Sanayii Geliştirme Teşkilatı.)'in varlığı.

-Yaygın imalat sanayinin varlığı

-Gaziantep halkının girişimci bir ruha sahip olması

-Zengin yemek kültürü

-Hazır beton kullanımının zorunlu olması

-Araştırma enstitüleri ve üniversitenin varlığı

-Uluslararası transit taşımacılık güzergahı üzerinde olması.

-Ulaşım- iletişim kolaylığı

-Adana ve İskenderun Limanı ile otoyol bağlantısının mevcut olması.

-Serbest bölgenin varlığı

-Özel sektörün ihracata yönelmiş olması

TEHDİTLER

-Çin'in tekstil ve ayakkabı potansiyeli

-Merkez ilçenin aşırı hızlı büyümesi ve ilin kırsal kesiminden gençlerin merkeze göçü

-İklim değişikliği ve kuraklıklar

-Doğal afetler (Don, dolu, sel, yangın, erozyon)

-Mevzuat-ictihat farkı

-Zirai ilaç ve gübre kullanımında çiftçinin bilinçsiz olması

-Tarımsal üretimde girdi maliyetlerinin yüksek olması

-İslahiye ve Nurdağı ilçelerinin Doğu Anadolu fay hattı üzerinde olması ve deprem riski yüksek illere yakınlığı

-Çarpık şehirleşme

-Orman yangını olasılığının yüksek olması

-Tarıma elverişli alanda şehirleşme ve sanayileşme

-Ürün rotasyonunun olmayışı, Tarımsal üretimin planlanmaması

-Mera alanı kısıtlı olan orman köylerinde özellikle meşe ormanlarında hayvan otlatılması

-Kaçak ve kalitesiz yakıt kullanımı dolayısıyla hava kirliliği

-Tarihi evlerin yeterince korunamaması ve yıkılmaya yüz tutmuş olmaları

-Yaylalarımızın imar planının olmaması nedeniyle çarpık yapılaşması

-Zeugma, Yesemek, Tilmen, Rumkale gibi turistik yerlerde konaklama ve yeme-içme imkânlarının bulunmaması

-Basın ve yayın organlarında kurumların olumsuzluklarının abartılı lânse edilmesi

-Gelişmeye karşı kurum içi direnişler

-Eğitim, kültür ve turizm alanlarında yeterli güvenliğin sağlanamaması

-Sanayileşme ve değişen toplum yaşantısıyla ortaya çıkacak değişiklikler

-Eve dönüş projesinin beklenen başarıyı yakalayamaması

-Koruyucu aile ve evlat edinme hizmetlerinin beklenen ilgiyi görmemesi

-Varolan kuruluşların kapasitesinin ihtiyacı karşılayamaması

-Siyasal etkiler, baskılar, yönlendirmeler

-İlerleyen teknolojiye kurumların ayak uyduramaması

-Kültür merkezinin en kısa sürede tamamlanmaması

-İlimizin sınırda oluşu ve komşu ülkelerin istikrarsızlığı, savaş ve terör alanı olması

-Fizibilitesiz yatırımlar

-Tarımsal sulama projelerinin yavaş ilerlemesi

-Aşırı bürokrasi- Güçlü ve merkeziyetçi anlayış (Halk ve bürokraside)

-İl- içi gelir dağılımı eşitsizliği

-İhale süresinin uzun olması nedeniyle mal ve hizmet alımının gecikmesi

-İlin aşırı göç alması

-Göçün oluşturduğu sorunlu adacıklar

-Politik müdahaleler

-Yasaları uygulamada güvenlik sorunu

-Eğitime yönelik toplumsal önyargı

-Çevre bilincinin yetersiz oluşu

-Köye yapılan yatırımlarımıza köylüden katkı payı alınmamasından dolayı -köylünün tesislere yeterince sahip çıkmaması

-İçme ve kullanma suyu kaynaklarının yetersizliği

-Doktor, diş hekimi, ebe, hemşire kadrolarında sayısal yetersizlik

5.5.4. Öneriler (GİÖİSP, 2006)

Tablo 12: SPE Tarafından Önceliklendirilen Öneriler

No	Öneri
1	GİÖİ Personeline performansa dayalı, rekabeti sağlayan ücret sisteminin getirilmesi.
2	Köylünün (Kırsal kesimin) sosyal yaşam düzeyini arttırıcı tedbirlerin alınması
3	Eğitim, sağlık, spor ve sosyal altyapı çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
4	Tehdit boyutlarında olan su kirliliğinin çözümlenmesi
5	Öncelikli yatırımlar belirlenerek ve bütçe ile ilişkilendirilerek yatırım programı yapılmalıdır.
6	Organik tarıma yer verilmeli.
7	Gaziantep ilinin Çevre Düzeni Planının yapılması.
8	Sözleşmeli personel çalıştırılmalıdır.
9	Yatırım öncesi ilgili kuruluşun teknik elemanları ile birlikte bilimsel bir fizibilite çalışması yapılmalı.
10	Kaynak tasarrufu sağlamak için tarım arazi ve ürün envanteri çıkartılarak yöreye uygun yeni ürünlerin yetiştirilmesini sağlamak.
11	Projesi olmayan işlere ödenek verilmemesi, maliyeti çıkmış, projesi hazırlanmış işlere ödenek ayrılması
12	Sağlık ve eğitimde kalite arttırılmalı.
13	Örenyeri gelirleri merkeze gönderilmemelidir.
14	Yeni yapılanma çerçevesinde birimlerini oluşturma hazırlığına girmeli, ilk etapta ilin coğrafi bilgi sistemini (CBS) oluşturabilecek donanımda bilgi işlem dairesiyle APK birimini oluşturmalı, Şimdiden ekonomist, mühendis, istatistikçi, şehir plancısı ve sosyolog gibi uzman personelin kurumlarına naklen alınabilmesi ya da sözleşmeli olarak istihdamı için araştırma içerisine girmelidir.
15	Kaçak yapılaşmaya göz yumulmamalıdır.
16	Yeni yasa ile belirlenen görevleri çerçevesinde en kısa zamanda kilit personel hizmet içi eğitime alınmalıdır. (DPT,GAZİ, TODAİE gibi kurumlardan destek ve hizmet alınabilir.)
17	İÖİ Genel Sekreterliği bünyesinde bulunan kurumlarla koordinasyonu sağlamalı, devamlı diyaloglarda bulunarak kurumların ihtiyaç ve sorunlarını doğru tespit etmesi.
18	Zeugma , Turizm Master Planı ve Pazarlama Stratejisi.
19	İlçe yerel meclisleri kurulmalıdır.
20	İÖİ'ye Genel İdareden daha fazla ödenek ayrılmalıdır.
21	Gaziantep'e has hayırseverlerin yapacağı yatırımlar eğitim,sağlık alanlarına kaydırılmasını saglamak.
22	Yerel Yönetimlerle mutlaka işbirliğine gidilmesi .
23	Kurumun öncelik kriterlerini ve hizmetlerini yeni yasaya göre gözden geçirip, analiz ederek misyonu, vizyonu, amaç ve hedeflerini faaliyetlerini doğru saptamalıdır.
24	Yerel istatistiki verileri toplayan yerel bilgi bankası kurulmalıdır. Tüm birimler ağ ile birbirine bağlantılı hale gelmelidir.
25	Eğitim amaçlı başlatılan Eğitime %100 Destek Kampanyası gibi faaliyetlerin İÖİ Müdürlüğünü de içine alacak şekilde genişleterek İÖİ Bütçesine halk katkısı sağlayarak bütçenin güçlendirilmesi.

26	Kamu sağlık hizmetlerinde etkinlik açısından sağlık birimleri modern tıbbi cihaz ve donanımla takviye edilmelidir.
27	Kurumlarca projeler arası mevzuata aykırı kaynak aktarma teklifinde bulunulmamalıdır.
28	Tarım yatırımlarına İÖİ bütçesinden ayrılan kaynağın artırılması.
29	İl genelinde eğitim seviyesinin yükseltilmesi için gerekli çalışmaların yapılması.
30	Sulama projelerinin tamamlanabilmesi için gerekli kaynağın sağlanması gerekmektedir.
31	Mera ıslah çalışmaları tamamlanmalıdır.
32	Kütüphaneler çağdaş teknolojiye kavuşturularak kitap arşivi güncellenmelidir.
33	Arıcılığın desteklenmesi.
34	Kurumunu ve hizmetlerini kamuoyuna medyadan da yararlanarak daha etkin tanıtmalı, hizmetlerini yürütürken Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, STÖ, Üniversite, Sendika, Sanayi Odası, Ticaret Odası gibi kurumlarla işbirliği ve koordine içinde çalışılmalı, görüşleri dikkate alınmalıdır.
35	İÖİ Genel Sekreterliği hizmet birimleri araç gereç yönünden güçlendirilerek verimli çalışmayı teşvik edici ortam oluşturulmalıdır.
36	Kontrol mekanizmasının daha sağlıklı çalışması için teknik personel sayısı, araç ve donanımın yeterli hale getirilmesi.
37	Mekanizasyon açığının giderilmesi
38	Köy yerleşik alanının dışına çıkılmasının önlenmesi (Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünün yapılaşma izni vermemesi) Müdürlüğümüz hizmetlerinin yerleşik merkezlere yapılmasının sağlanması.
39	İl Genel Meclis üyelerine stratejik planlamanın önemi, bağlayıcılığı, hizmetlerin bu plandaki yol haritasına göre yürütüleceği Valinin de hazır bulunduğu toplantılarda anlatılmalı, kaymakamların görüş ve önerileriyle kendi hizmet alanlarında yürütülen diğer kamu ve özel sektör yatırımları da dikkate alınmalıdır.
40	İl Özel İdare Bütçesinden eğitime ayrılan ödeneğin arttırılması
41	Ülkemizde hayvancılık büyük bir ivme kaybetmiş olup, bu faaliyete yeni bir hız kazandırmak için son yıllarda Bakanlığımızca uygulamaya konulan hayvancılık ve yem bitkilerinin destekleme çalışmalarının artırılarak devam etmesi.
42	Endüstriyel çeşitlenme ve alternatif yatırım alanları belirleme.
43	Her yatırım etaplanmalı projeler yöreye, iklime göre yerel teşkilatlarca hazırlanmalı ve yaptırılması sağlanmalı.
44	Saymanlık olarak; önceki yıllara ait gelirler ve ilave elde edilecek gelirler dikkate alınarak gerçekleşebilecek miktarda hazırlık bütçesi yapıldığında İl Daimi Encümeni ve İl Genel Meclisince Yönetmelikle belirlenecek makul bir oranı aşmayacak miktarda bütçe yapılması sağlanmalıdır.
45	Eğitimde ve sağlıkta özel sektör yatırımlarının önü açılmalıdır.
46	Proje yönetimi ve stratejik yaklaşım ile performansa dayalı bütçe oluşturulmalıdır.
47	İnsan kaynakları yönetiminde liyakate dayalı bir kariyer sistemi uygulanmalı.
48	İlçe belde ve köylere semt sahası yapılması .
49	Antik kentlerdeki arkeolojik çalışmalar ağırlıklı olarak desteklenmelidir.
50	GİÖİ yapacağı her yatırımda, gerçekleştireceği faaliyet alanındaki STÖ'lerin görüşünü ve desteğini alabilmeli.
51	GİÖİ'nin ortak olduğu işletmelerden çekilmesi.
52	GİÖİ kâr amaçlı gayrimenkul edinmeye ve işletmelere ortak olmaya son vermelidir.
53	GİÖİ ve İl Genel Meclisi her yönden daha güçlü hale getirilmelidir.

54	İhale Kanunu uygulaması gözden geçirilmeli,yerel idarelere istisnalar getirilmelidir.
55	Özel İdarenin iş ve işlemleri ile ilgili plan ve programlara uyulması.
56	GİÖİ'nin programına aldığı yatırımlardan önemli ve öncelikli olanlarını hayata geçirebilmesi için karar organı olan İl Genel Meclisini yeterince bilgilendirebilmeli.
57	GİÖİ bağlı birimleri, hizmeti yapmaya değil, yaptırmaya ve bunların kalitesini kontrol etmeye yönlenmelidir.
58	İÖİ'nin gelirleri arttırılmalıdır. Taş Ocakları Nizamnamesi , Gayri Sıhhi Müessese Ruhsat ve Maden Kanunu İÖİ'nin gelirlerini artırıcı şekilde günümüz koşullarına uyarlanmalıdır.
59	İÖİ'ce politik değil personel görüşü alınarak bütçe imkânlarında önceliği olan yatırımlar yapılmalıdır. Köy yardımları da politik değil verimli olacak yatırımlara verilmelidir.
60	Teknik personel çalıştırarak kontrollük yapma yerine hizmet alımı şeklinde kontrollük hizmeti yapılmalıdır.
61	Mevzuatın basitleştirilebilmesi ve yenilenmesi için, çalışma alanına giren tüm işlerde, merkezi idareye hazır teklifler götürülmelidir.
62	Genel İdarece İÖİ yatırım programında ve bütçesinde yer almayan Genel İdareye ait yatırımlara İÖİ'den harcama yaptırılmamalıdır. (Karayollarına ait yol yapımı gibi)
63	Tarımda kullanılan ve çevreye olumsuz etkileri bulunan ilaç ve gübre tüketiminin kontrol altına alınabilmesi için zirai ilacın satışının reçeteye bağlanması, kimyevi gübrenin ise toprak analiz raporlarına göre satışın yapılması ve bu konuda Tarım teşkilatının yetkili kılınması.
64	Sakçagözü Şelalesinin turizme kazandırılması
65	Koruma Kararı alınmasında yargı sürecinin hızlandırılması
66	Sağlık turizmi açısından cazibe merkezi haline gelen ilimize yeni merkezler kazandırma
67	Kültürel faaliyetler için Kültür Merkezi yapılması
68	Mozaiklerin sergilenecegi Mozaik Müzesinin Yapılması
69	Gaziantep kalesine teleferik, kafeterya ve teleskop kurulması

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Planı sf:32-34

5.5.5. Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Konuları (GİÖİSP, 2006)

Tablo 13: Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Konuları

No	Stratejik Konular
1	Göçün sebep olduğu sosyal sorunlar
2	Mikrokrediler ve yatırımlar
3	Halkın Eğitilmesi ve Bilinçlendirilmesi
4	Hayırsever yatırımları
5	Eğitim – Öğretim ve Sağlıkta Kalitenin Artırılması
6	Gıda Güvenliği ve Gıda Güvencesi
7	Sosyal Hizmet Yardımlar
8	Sokak Çocukları
9	Sporun Yaygınlaştırılması
10	Kırsal Kalkınma
11	Sulu Tarım Alanlarının Artırılması
12	Belkis (Zeugma) Antik Kenti
13	Kültür ve Kütüphanecilik
14	Turizmin Geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi
15	Çevre Kirliliği (Hava, su, katı atık)
16	Çevresel - Mekansal Gelişme ve Fiziki Planlama
17	Doğal Hayatın Korunması ve Artırılması
18	Çalışanların Özlük ve Sosyal Haklarının Güçlendirilmesi
19	Kurumlar Arası İşbirliği ve Koordinasyon Sağlanması
20	Kurumsal ve Yönetsel Gelişme
21	Yerel Bilgi Bankasının oluşturulması

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Planı sf:35

Tablo 14: GİÖİ Stratejik Konularına İlişkin Oluşturulan Çalışma Grupları

No	Temel Stratejik Konular	Alt Başlıklar	Sorumlu Kuruluşlar
1	SOSYAL REFAHIN ARTIRILMASI	1.1 Göçün sebep olduğu sosyal sorunlar	Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		1.2 Mikrokrediler ve Yatırımlar	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, İl Özel İdare Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Köye Yönelik Hizmetler Birimi
		1.3. Halkın Eğitilmesi ve Bilinçlendirilmesi	Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlüğü İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		1.4 Hayırsever yatırımları	İl Genel Meclisi, İl Daimi Encümeni, Milli Eğitim İl Müdürlüğü İl Sağlık Müdürlüğü
		1.5 Eğitim-Öğretim ve Sağlıkta Kalitenin Artırılması	Milli Eğitim İl Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü
		1.6. Gıda Güvenliği ve Gıda Güvencesi	İl Tarım Müdürlüğü
		1.7 Sosyal Hizmet yardımlar	Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü İl Planlama Müdürlüğü
		1.8. Sokak Çocukları	İl Milli Eğitim Müdürlüğü Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
		1.9. Sporun Yaygınlaştırılması	Gençlik Spor İl Müdürlüğü İl Milli Eğitim Müdürlüğü

2	**KIRSAL KALKINMA VE ALTYAPI**	2.1. Kırsal Kalkınma	Köye Yönelik Hizmetler Birimi, İl Sağlık Müdürlüğü İl Milli Eğitim Müdürlüğü İl Tarım Müdürlüğü
		2.2 Sulu Tarım Alanlarının Artırılması	Köye Yönelik Hizmetler Birimi
3	**TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ**	3.1 Belkis (Zeugma) Antik Kenti	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
		1.2 Turizmin Geliştirilmesi ve Çeşitlendirilmesi	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Gaziantep Üniversitesi
		3.3. Kültür ve Kütüphanecilik Hizmetlerinin Desteklenmesi	Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Gaziantep Üniversitesi
4	**ÇEVRESEL VE MEKANSAL GELİŞME**	4.1 Çevre Kirliliği(Hava, su, katı atık)	Köye Yönelik Hizmetler Birimi, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü
		4.2 Çevresel - Mekansal Gelişme ve Fiziki Planlama	Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü, İl Tarım Müdürlüğü, İl Özel İdaresi, Büyükşehir Belediyesi
		4.3. Doğal Hayatın Korunması ve Arttırılması	İl Çevre ve Orman Müdürlüğü İl Özel İdaresi
5	**KURUMSAL YENİDEN YAPILANMA VE KU-RUMSAL YAPININ GE-LİŞTİRİLMESİ**	5.1 Çalışanların Özlük ve Sosyal Haklarının Güçlendirilmesi	GİÖİ Bütçe Müdürü Emine YILMAZER, İl Genel Meclisi Üyesi Hilmi TEYMUR
		5.2 Kurumlararası İşbirliği ve Koordinasyon Sağlanması	Gaziantep Valisi, İl Genel Sekreterliği, İl Planlama Müdürlüğü,
		5.3 Kurumsal ve Yönetsel Gelişme	İl Genel Sekreterliği, İl Planlama Müdürlüğü,
		5.4. Yerel Bilgi Bankasının Oluşturulması	İl Özel İdaresi

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Planı sf:36-37

5.5.6. Misyon – Vizyon (GİÖİSP, 2006)

GİÖİ'nin Misyonu; Gaziantep İl'ine, ildeki kişi ve kuruluşlara yönelik, başta eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, çevre, bayındırlık, tarım alanlarında olmak üzere yasalarla belirlenen tüm kamu hizmetlerini, katılımcılık, etkinlik, saydamlık, hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde yürütmek, ayrıca Gaziantep İl'inin başta Belkıs-Zeugma olmak üzere tarihi ve turistik yerleri ile ilin adı ile özdeşleşmiş el sanatları ve ilin tanıtımına katkıda bulunacak zenginlikleri değerlendirmek.

GİÖİ'nin Vizyonu; Çağdaş yerel yönetim anlayışı ile, istenen ve hedeflenen; eğitim – öğretim, sağlık ve yolları ile ülke standartlarını yakalamış, havası ve suyu temiz, yeşili bol, üreten ve tanınan her sahada başarılı örnek bir Gaziantep' e ulaşmaktır.

Bu yolda GİÖİ;

-Aktif Katılımcılık: Karar alma ve uygulamada yurttaş katılımını ön planda tutar ve sorumluluk verir.

-İhtiyaç Odaklı: Şehrin acil sorunlarını ön plana alarak

-Verimlilik: Maksimum çıktının sağlanabileceği alanlara öncelik tanımak

-Hesap verebilirlik: Tüm faaliyetlerinin sonuçlarından sorumluluk duyar.

-Ulaşılabilirlik: Vatandaşların hizmetlere ve İdareye ulaşabildiği, sorunlarını direkt iletebildiği, memur – devlet anlayışına sahiptir. İl Özel İdaresi, kanunun kendisine yüklediği görevleri yerine getirirken öngördüğü Gaziantep vizyonuna ulaşmak için bu ilkeler doğrultusunda çalışmalarını yürütecektir.

5.5.7. Varsayımlar

5302 sayılı İl Özel İdareleri kanunu 6.maddesi: Eğitim, tarım, sanayi, ticaret, il çevre düzeni planı, bayındırlık iskan, toprağın korunması erozyonun önlemesi, sosyal hizmetler ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve orta öğretim kurumlarına arsa temini, bina yapımı bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, imar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım, kurtarma, kültür turizm, gençlik spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla görevli ve yetkilidir.

Halen sözü geçen hizmetleri icra eden bakanlık taşra teşkilatlarından bazıları İl Özel İdare bünyelerine alınmıştır. Stratejik plan çalışmaları yapılırken kanunda geçen mahalli müşterek kamu hizmetlerini yürüten kurumların tümünün kanun uygulaması sürecinde İl Özel idaresine bağlanacağı temel varsayımı altında çalışmalar yapılmıştır (GİÖİ,SP, 2006:38).

5.5.8. Stratejik Amaç, Hedef Ve Faaliyetler (GİÖİ, SP, 2006)

Tezle ilgili olması nedeniyle sadece kırsal kalkınma ve altyapı temel stratejik konusu ile ilgili öngörüler alıntılanmıştır (GİÖİSP, 2006:52-57).

Tablo 15: GİÖİ Stratejik Planı Amaç, Hedef ve Faaliyetler

VIII. STRATEJİK AMAÇ, HEDEF VE FAALİYETLER
VIII-2. KIRSAL KALKINMA VE ALT YAPI"

VIII-2.1 KIRSAL KALKINMA

STRATEJİK AMAÇ 11.

Ulusal Tarım politikaları doğrultusunda insan sağlığını ön planda tutan, dengeli , çevreyle uyumlu , sürdürülebilir , rekabet gücü olan ve ihracatı ön planda tutan bir Tarımsal kalkınma gerçekleştirilmesi amacıyla kırsal alt yapıyı katılımcı bir yaklaşımla geliştirmektir**.**

Hedef 11.1.: İlimiz köy ve bağlılarının yeterli ve sağlıklı içmesuyuna sahip olma oranını %94 ten % 98 e çıkarmak.

Faaliyet 11.1.1: Suyu yetersiz 24 köy , 10 mezra olmak üzere toplam 34 üniteyi 2010 yılına kadar yeterli ve sağlıklı içmesuyuna kavuşturulacaktır.

Faaliyet 11.1.2: Program dışı yapımına gerek duyulan yenileme, geliştirme ve etüt gibi işlerden her yıl 30 adet gerçekleştirilecektir.

Faaliyet 11.1.3: İçmesuyu yetersiz 24 köy ve ünite için HJE (hidrojeolojik etüt) yapılacaktır.

Faaliyet 11.1.4: İçmesuyu amaçlı 24 üniteye sondaj kuyusu açılacaktır.

Faaliyet 11.1.5: Her yıl 10 ünitenin sondaj kuyuları temizlenerek geliştirilecektir.

Faaliyet 11.1.6: Her yıl 4 adet hayvan içmesuyu göleti (HİS) yapılacaktır.

Hedef 11.2.: İlimizde kanalizasyonu mevcut olan köylerin oranını % 31den ilk etapta %33 e çıkarmak.

Faaliyet 11.2.1: Yeterli içmesuyu bulunan ve topografik yapısı uygun olan ünitelerden her yıl 10 una kanalizasyon şebekesi yapılacaktır.

Hedef 11.3.: Kanalizasyon tesisinin bir parçası olan fosseptik çukurlarının meydana getirdiği çevre kirliliğini önlemek.

Faaliyet 11.3.1. : 2010 yılına kadar 30 adet köye atık su tesisi yapmak.(Fosseptik, doğal ve biyolojik arıtma tesisleri.)

Hedef 11.4.: Kanalizasyon ve içmesuyu sorunu çözülen köylerden %20 sinin köy içi ıslah çalışmalarını yapmak**.**

Faaliyet 11.4.1: Her yıl 9 köyün köy içi ıslah amacıyla kilit taşı döşemesi yapılacaktır.

Faaliyet 11.4.2. : Grup köy yolu üzerinde bulunan köylerin köy içi yol geçişleri parke taşı döşenecektir.

Hedef 11.5.: Köy yollarımızın % 74 ü asfalt kaplama olup, plan döneminde bu oranı % 77 ye çıkarmak. I. Derece öncelikli köy yollarımızın ilk etapta %13 ünün standardını yükseltmek ve sıcak asfalt uygulamasına geçmek.

Faaliyet 11.5.1: Stabilize yollarımızın önem derecesine göre 60 km si I. Kat asfalt kaplama yapılacaktır.

Faaliyet 11.5.2. : Her yıl 40 km olmak üzere 200 km grup köy yolunda sıcak asfalt yapılacaktır.

Hedef 11.6.: Köy yollarımızın % 23 ü tesviyeli yoldur. Plan döneminde tesviyeli yolu n % 84 ünün alt yapısını güçlendirerek stabilize kaplamalarını yapmak.

Faaliyet 11.6.1: 57.5 km tesviyeli yolun her yıl 12 km si stabilize kaplama ve onarım yapılacaktır.

Hedef 11.7.: Plan döneminde toplam 2602 km olan köy yollarımızı güvenli ve konforlu bir şekilde sürekli trafiğe açık tutmak.

Faaliyet 11.7.1: Her yıl 1500 km greyderli bakım yapılacaktır.

Faaliyet 11.7.2: Her yıl 1200 km asfalt yolun yama işleri yapılacaktır.

Faaliyet 11.7.3: Her yıl köy yollarının 2200 km sinde karla mücadele yapılacaktır.

Faaliyet 11.7.4.: Plan döneminde asfalt ve stabilize köy yollarımızın köy tanım levhaları tamamlanacaktır.

Hedef 11.8.: Tarımsal teşkilatlanma kapsamında faaliyette bulunan çiftçi organizasyonlarının sayısı (Tarımsal amaçlı kooperatifler, üretici birlikleri ve kooperatif üst birlikleri) her yıl en az %15 oranında artırılarak üretici ve yetiştiricilerin yatay ve dikey teşkilatlanmalarını güçlendirmek

Faaliyet 11.8.1: Tarımsal teşkilatlanmanın güçlendirilmesi amacıyla eğitim çalışmalarında bulunularak, teşkilatlanmaların oluşmasını sağlayıcı ve özendirici, ortakların katılımını ön planda tutan projeler geliştirilecektir.

Faaliyet 11.8.2: Her yıl ortakların mülkiyetinde 1 adet damızlık sığır projesi (9 x 50 aile x 6 baş) ve 1 adet Koyunculuk projesi (9 x 20 aile x 25 baş) gibi en az 2 projeyi kooperatiflere uygulatılacaktır.

Strateji:Yatırım programlarının hazırlanmasında kooperatifleşmeyi tamamlayan köyler programa öncelikli olarak alınacak ve sulama yapılan köylerde sulama kooperatiflerinin kurulması teşvik edilecektir.

Hedef 11.9.: Kaliteli kaba yem açığının giderilmesi için 2010 yılına kadar %85 olan kaba yem açığının %50' lere düşürmek.

Faaliyet 11.9.1: Çiftçilere özel idare bütçesi destekli yem bitkisi tohumu (silajlık mısır, fiğ ve yonca tohumu)sağlanarak bedelsiz olarak yetiştiricilerimize dağıtılacaktır.

Faaliyet 11.9.2: Yem Bitkilerinin önemi , silaj yapımı ve yem bitkileri desteklemeleri konularında eğitim ve yayım çalışmaları yapılacaktır.

Faaliyet 11.9.3: Çiftçilerin hizmetinde kullanılmak üzere silaj makinesi, balya makinesı, pnomotik mibzer vb. makinaları alınacak ve İlçe Tarım Müdürlükleri gözetiminde korunup muhafaza edilecektir.

Faaliyet 11.9.4: Yem bitkileri yetiştiriciliği ile ilgili demonstrasyon çalışmaları yapılacaktır.

Faaliyet 11.9.5: Hayvan yetiştiriciliği konusunda çeşitli kurslar düzenlenecektir.

Strateji: İl özel idare, Tarım danışmanları ve GAP EYAM ile işbirliği yapılacaktır.

Hedef 11.10.: 2006 yılında Mera tespit-tahdit ve tahsis çalışmalarını bitirmek ve 2010 yılına kadar ıslah edilen mera alanı miktarını 10000 dekardan 25000 dekara çıkartmak

Faaliyet 11.10.1: Çukurova Üniversitesi ve Çukurova Tarımsal Araştırma Enstitüsü ile işbirliği içerisinde her ilçenin 1 köyünde ıslah projesi hazırlanacaktır.

Hedef 11.11.: Kayıt altına alınan 41557 işletmenin sahip olduğu 2781274 dekar Tarım alanının vasfının ve hayvan sayılarını 2010 yılına kadar güncellemek

Faaliyet 11.11.1: Uydu görüntüleri ve istatistik çalışmaları kullanarak güncelleme yapılacaktır.

Faaliyet 11.11.2: Veteriner Bilgi sistemleri projesi içerisinde hayvan sayıları güncellenecektir.

Strateji: İstanbul üniversitesi ile işbirliği yapılmıştır ve bilgi alışverişinde bulunulacaktır.

Hedef 11.12.: Arıcılık konusunda mevcut durumu geliştirerek, iyileştirme etkinlikleri gerçekleştirmek..

Faaliyet 11.12.1: Genel ve Özel İdare bütçesinden kaynak sağlandığı taktirde 2010 yılına kadar 16.326 olan kovan sayısını 32.326'ya çıkartılacaktır.

Faaliyet 11.12.2: Her yıl tüm ilçelerde 2 şer köy belirlenecek 30 çiftçiye arı kovanı dağıtılacaktır. (9 x 2 x 30)

Faaliyet 11.12.3: Köylerde bulunan eski usul kovanları yeni tip kovanlarla değiştirilecektir.

Faaliyet 11.12.4 : Eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır.

Hedef 11.13.: Salgın hastalıkları önlemek için Şap hastalığında %60-70 dolaylarında olan aşılama çalışmalarını %100'e, kuduz hastalığının kontrolü için yıllık 2000 olan aşılı kedi köpek sayısını 7000-8000'e çıkartmak.

Faaliyet 11.13.1: Kuduz, şap aşısı vb gibi salgın hastalıklara karşı üreticilere aşılama desteği yapılacaktır.

Faaliyet 11.13.2: Salgın hastalıklar (kuduz , kuş gribi vb.) konusunda eğitim ve bilgilendirme çalışması yapılacaktır.

Hedef 11.14.: Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık işletmelerinin küpeleme işlemleri yapılarak kayıtları güncelleştirmek ve hareketlerini kontrol etmek

Faaliyet 11.14.1: Üreticilerin ellerindeki hayvanları kontrol altına almak için Özel idare destekli küpe alımı yapılacaktır.

Strateji: Özel ve Resmi kurumlar ile işbirliği yapılacaktır.

Hedef 11.15.: Bitkisel üretimin çeşitliliğini artırarak optimal düzeyde verim ve kalite artışını sağlamak

Faaliyet 11.15.1: Bilinçli gübre kullanımını sağlamak amacıyla çiftçilerin toprak tahlili yaptırmaları teşvik edilecektir.

Faaliyet 11.15.2.: Genel ve Özel İdare bütçesinden kaynak sağlandığı taktirde 2010 yılına kadar çiftçilere en az 300 ton sertifikalı hububat tohumu ve 500 bin adet meyve fidanı dağıtılacaktır.

Faaliyet 11.15.3.: İlimizdeki zeytin alanlarını artırmak için 2010 yılına kadar çiftçilere 2.000.000 adet zeytin fidanı dağıtmak ve zeytin alanları belirlenerek haritalandırılmasını yapmak.

Faaliyet 11.15.4.: 2010 yılına kadar Antepfıstığı, Zeytin, bağ ve diğer meyve bahçelerinde 500 dekar damla sulama tesisi ve 300 dekar demonstrasyon bahçesi kurmak ve hububat ve pamuk yetiştiriciliği ile ilgili demonstrasyon çalışmaları yapılacaktır

Faaliyet 11.15.5.: Genel ve Özel İdare bütçesinden kaynak sağlanarak pamuk ve biber yetiştiriciliği ile ilgili eğitim ve bildirim çalışmaları yapılarak çiftçilere sertifikalı tohumluk dağıtımı sağlanacaktır.

Faaliyet 11.15.6.: Hububat yetiştiriciliği ile ilgili eğitim ve yayım çalışmaları yapılacaktır

Faaliyet 11.15.7.: .Tahmin ve Erken Uyarı Cihazları kullanarak çiftçilere uygun ilaçlama dönemlerini bildirilmek.

Faaliyet 11.15.8. : Zirai Karantina uygulamaları ile ilimizde olmayan bitki hastalık ve zararlılarının ilimize girişini, belirli bölgelerde var olanlarının diğer temiz bölgelere taşınmasını, yayılmasını önleyerek, bitki hastalık ve zararlılarından zarar görmemiş ve ari; tohum, çelik, fidan, fide vb. üretim materyalleri ve ürünler elde etmek.

Faaliyet 11.15.9.: Barkot sistemi ile Zirai Mücadele ilaçlarının stok ve satış bilgilerinin toplanması ile tavsiye dışı Zirai ilaç kullanımını önlemek**.**

Hedef 11.16.: İlimizde süneye karşı geçmiş yıllarda 40.000 ha. civarında kimyasal mücadele yapılan hububat alanlarında, biyolojik mücadeleyi yaygınlaştırarak kimyasal mücadeleyi ortadan kaldırmak.

Faaliyet 11.16.1: Biyolojik mücadelede kullanılacak faydalı böcek (Thrissolcus sp.) üretimi amacıyla kışlamış ergin süne toplanması, uygun koşullarda muhafazası ve laboratuara sevkedilecektir.

Faaliyet 11.16.2: Temin edilecek olan faydalı böceklerin bırakılması gereken alanların ve zamanın tespiti amacı ile sürvey çalışmaları yapılacaktır.

Faaliyet 11.16.3: Faydalı böceklerin önceden tespit edilen alanlara zamanında ve uygun koşullarda bırakılacaktır.

Faaliyet 11.16.4: Biyolojik mücadele konusunda çiftçi eğitim çalışmalarıyla; faydalı böcek bırakılan alanlarda ve diğer gereksiz ilaçlamaların yapılması önlenecektir.
Hedef 11.17.: Entegre Mücadele Uygulamaları ile çiftçileri kendi tarla ve bahçelerinin uzmanı haline getirmek.
Faaliyet 11.17.1: Zirai mücadele yönünden mümkün olduğu kadar sık tarla –bahçe kontrolleri yapılacaktır.
Faaliyet 11.17.2: Tarla-bahçe kontrolleri çiftçi ile birlikte yapılarak onlarında görmesi ve öğrenmesini sağlanacaktır.

VIII.2.2- SULU TARIM ALANLARININ ARTIRILMASI

STRATEJİK AMAÇ 12 : İlimizde kuru Tarımdan sulu Tarıma geçerek çiftçilerimizin gelir düzeylerinin yükselmesini sağlamak.
Hedef 12.1.: Plan dönemi süresince 216 Ha. alanda yer üstü sulaması, 439 Ha. alanda yer altı sulaması tamamlanarak toplam 655 Ha. alanın sulamaya açılması sağlamak.
Faaliyet 12.1.1: Yer üstü ve yer altı sulama tesisleri yapılacaktır.
Faaliyet 12.1.2.: Bakım onarım ihtiyacı nedeniyle düşük kapasite ile çalışan sulama tesislerinden her yıl 5'inin çiftçi katkısıyla bakım-onarımının yapılması sağlanacaktır."

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Planı, 2006:52-57

5.5.9. İzleme

İzleme, stratejik planda ortaya konulan stratejik hedeflerin performans planlarıyla gerçekleşme durumunun sistematik olarak takip edilmesidir. Bu izleme sürecinde bazı hedeflerin çok düşük veya yüksek kaldığı, bazı hedeflerin geçersiz ve soyut olduğu, bazı hedeflerin anlamını yitirdiği veya bazı yeni hedeflerin belirlenmesi gerektiği anlaşılırsa iki yıldan sonra, üçüncü yılın başında revizyona gidilir. İzleme sürecinde, her yıl performans raporlarına dayalı olarak değerlendirme çalışması yapılır. Değerlendirmede şu kriterler göz önünde bulundurulur:

1-Stratejik hedeflerin vizyon ve misyon ile uygunluğu ve hedefe götürme derecesi.

2-Stratejik hedeflerdeki önceliklerin uygunluğu.

3-Stratejik hedeflerin güncelliği ve anlamlılığı.

4-Stratejik hedeflerin diğer il özel idarelerinde uygulanma ve takip edilme durumu.

5-Stratejik hedeflerin ölçülebilirlik özelliği zayıf olanlar mümkün olduğunca elenmeye çalışılır.

6-Stratejik hedeflerin rutin faaliyet niteliğinde olup olmadığı değerlendirilerek Rutin faaliyet niteliğindeki hedefler elenir.

7-Stratejik hedefleri gerçekleştirecek birim ve pozisyonların netlik derecesi. Net olmayanlarda sorumluluk ataması yapılır.

Stratejik planda belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleşme durumunun takibi, ilgili iç ve dış müdürlüklerle daire başkanları ve ilgili genel sekreter yardımcıları tarafından yapılır. Bu konuda hiyerarşik bir sorumluluk söz konusudur. İzleme öncelikle ilgili müdürlükler tarafından yapılır. Müdürlükler yılsonu performans raporlarında stratejik hedeflere ne ölçüde yaklaştıkları konusunda da bir yorum yaparlar. Daire başkanları ise daha üst düzeyde kendisine bağlı bulunan müdürlüklerin genel performansını değerlendirirler ve stratejik hedeflerin ne ölçüde gerçekleşmekte olduğuna ilişkin bir değerlendirme yaparlar. Genel sekreter yardımcıları ise kurumun stratejik hedeflere ulaşma başarısını bir bütün olarak değerlendirirler. Olguyu bir taraftan müdürlükler bazında ele alıp incelerken diğer taraftan kurumun bütünü açısından genel resmi ortaya koyarlar ve alınması gereken önlemleri belirlerler.

Her yılın sonunda hazırlanacak olan performans raporuna dayalı olarak stratejik planın gerçekleşme durumu, stratejik hedeflerin yüzde kaç oranında tamamlandığı bakımından incelenir. Bu inceleme ve değerlendirme sonucunda;

1. Kurumun iç kapasitesinde bir artış yoksa veya kurum dışı çevrelerde, dış ortamda önemli değişiklikler yoksa;

2. Stratejiler ve faaliyetler planlandığı şekilde gerçekleşiyorsa;

3. Stratejik amaçlar ve stratejik hedeflere ulaşma yolundaki yıllık performans gelişmeleri beklentilere uygunsa;

Stratejik plan hedefleri teyit edilmiş olur ve uygulama devam eder. Buna karşılık yukarıdaki hususlarda değişiklikler olduğu tespit edilirse, beklenmeyen veya arzu edilmeyen sonuçlar ortaya çıkıyorsa veya mevcut stratejik amaçlar ve hedefler yeterli veya gerçekçi değilse, stratejik plan gözden geçirilir ve ilgili kişiler tarafından yeniden değerlendirilerek 2009 yılında şubat ayının sonuna kadar güncellenir ve söz konusu plan güncellenmiş şekliyle uygulanır (GİÖİSP, 2006:67).

5.5.10. Güncelleme

"Stratejik plan, her ikinci yılın sonunda (üçüncü yılın içinde) iç ve dış müdürlüklerde bu amaçla görevlendirilmiş olan kişiler veya yetkililer tarafından gözden geçirilecek ve güncellenecektir. Bunun için ikinci yılın sonunda iç hizmet birimi ve dış hizmet birimi müdürlüklerinin tümüne aralık ayında bir yazı çıkarılarak stratejik planın hangi bölümlerinde ne tür bir değişiklik istedikleri sorulacaktır. Değişiklikler; stratejik hedefleri yeniden tanımlama, hedef değerlerin değiştirilmesi, hedef işlerin bitiş tarihlerinin değiştirilmesi ve hedeflerin ifade ediş biçiminin değiştirilmesi şeklinde kabul edecektir. Yapılan değişiklikler ilgili müdür tarafından onaylanacaktır. Stratejik hedeflerin kesinleşmesi ise ilgili daire başkanı ve idarenin üst yönetimi tarafından son şekli verilerek Valinin görüşü ile birlikte yeni stratejik planın İl Genel Meclisinde görüşülüp oylanması sonucunda gerçekleşecektir. Güncelleme işiyle görevlendirilen sorumlular bu amaca yönelik olarak "Stratejik Plan Değişiklik İstem Formu" oluşturacaklardır. Bu formun amacı değişiklik isteklerinin sistematik bir biçimde toplanmasıdır. Formada, değişiklik yapılması istenen sayfa ve paragraf ile teklif edilen değişiklik ve değişikliğin gerekçesi bölümleri ayrı sütunlar halinde bulundurulacaktır" (GİÖİSP, 2006:68).

Denildiği anlaşılmıştır.

Gaziantep İl Özel İdaresince 2010-2014 yıllarını kapsayan ve halen yürürlükte olan stratejik plan bu tezde kısmen yer almakla birlikte ayrıntılı olarak işlenmeyecektir.

5.6. SP HAZIRLANIRKEN KARŞILAŞILAN SORUNLAR

İncelediğim Stratejik Planın Gaziantep İl Özel İdaresi tarafından hazırlanan ilk Stratejik Plan olması nedeniyle stratejik plan hazırlama ekibi tarafından, pilot İl olarak seçilen iller arasında bulunan Denizli İl Özel İdaresi Stratejik Planı örnek alınmak suretiyle yapıldığı, stratejik plan içerisinde ifade edilmiş, kalifiye eleman sıkıntısı çekildiğinden de sözlü olarak bahsedilmiştir.

2007 yılında başkanlığımda yürütülen teftiş sonucunda hazırlanan raporlarda belirtilen hususlara ayrı bir başlık altında yer verilecektir.

5.7. STRATEJİK PLANIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KK'YA ETKİSİ

GİÖİ**, 2006-2010 yılı Stratejik Planının** incelenmesinde; Paydaş / Hizmet Matrisinde;

"Sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde, çevreye olumsuz etki yapabilecek her tür faaliyetin incelenmesi ve gerekli önlemlerin alınması" Çevre ve Ormancılık Müdürlüğü hizmetleri arasında yer almıştır (GİÖİ-SP-2006: 24)

Stratejik Amaç, Hedef ve Faaliyetler ana başlığı, Kırsal Kalkınma ve Altyapı alt başlığı, Kırsal Kalkınma başlığı altında;

Stratejik Amaç 11.

Ulusal Tarım politikaları doğrultusunda insan sağlığını ön planda tutan, dengeli, çevreyle uyumlu, sürdürülebilir, rekabet gücü olan ve ihracatı ön

planda tutan bir Tarımsal kalkınma gerçekleştirilmesi amacıyla kırsal alt yapıyı katılımcı bir yaklaşımla geliştirmektir. (GİÖİ-SP-2006: 52)

Çevresel ve mekânsal gelişme başlığı altında;

Hedef 16.6.: Sürdürülebilir Kalkınma ilkesi gereği, ilimizde faaliyet göstermek isteyen ve kirlilik yaratma riski taşıyan tesislerin, oluşturabileceği kirlilikler önceden tespit edilerek, gerekli tedbirlerin öncelikli olarak alınmasını sağlamak. (GİÖİ-SP-2006: 62)

Şeklinde sürdürülebilir kalkınmadan bahsedildiği anlaşılmıştır.

Gaziantep İÖİ , 2010-2014 yılı Stratejik Planının incelenmesinde;

D-Stratejik amaç hedef, faaliyet ve performans göstergeleme başlığı altında;

ALT YAPI, İMAR VE RUHSAT HIZMETLERİ AMAÇ, HEDEF VE FAALİYETLERİ

STRATEJİK AMAÇ 1: Sürdürülebilirlik ilkesinden hareketle kırsalda ekonomik, ekolojik ve sosyolojik kalkınmanın sağlanabilmesi için kırsal altyapıda mevcut durumun korunması ve sorunların katılımcı bir yaklaşımla giderilmesini, doğal kaynakların korunmasını ve verimliliğinin artırılmasını, gelir getirici ürün ve imkânların çeşitlendirilmesini, kır kent arasındaki yaşam standartlarının en aza indirilmesini, kırsal kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlamak. (GİÖİSP-2006: 62)

2007 yılının faaliyet raporunun incelenmesinde;

Tablo 16: Kırsal Alan İcmali

İLÇE	HİZMET ALANI											
	KÖY YOLLARI				İÇMESULARI				KANALİZASYON			
	Belde	Köy	Mezra	Toplam	Belde	Köy	Mezra	Toplam	Belde	Köy	Mezra	Toplam
ARABAN	1	39	8	48	0	39	8	47	0	39	8	47
İSLAHİYE	3	49	19	71	0	49	19	68	0	49	19	68
KARKAMIŞ	0	35	7	42	0	35	7	42	0	35	7	42
NİZİP	5	77	28	110	0	77	28	105	0	77	28	105
NURDAĞI	1	32	25	58	0	32	25	57	0	32	25	57
OĞUZELİ	0	66	52	118	0	66	52	118	0	66	52	118
ŞAHİNBEY	1	50	10	61	0	43	6	49	0	43	6	49
ŞEHİTKAMİL	0	49	16	65	0	31	12	43	0	31	12	43
YAVUZELİ	0	39	19	58	0	39	19	58	0	39	19	58
TOPLAM	**11**	**436**	**184**	**631**	**0**	**411**	**176**	**587**	**0**	**411**	**176**	**587**

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi Faaliyet Raporu, 2007:21-22

NOT: Mücavir alan sınırları içerisinde bulunan Orman Köylerimiz Şahinbey İlçesinde 7 köy 4 mezra, Şehitkamil İlçesinde 18 köy 4 mezra olmak üzere toplamda 25 köy ile 8 mezradır.

Bunlar yukarıdaki kırsal alan icmali tablosundaki sayıya dahildir.

KÖY YOLLARI DURUMU

TÜRKİYE GENELİ 285.739 KM KÖY YOLUNUN NİTELİKLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Şekil 1: Türkiye Geneli 285.739 km Köy Yolunun Dağılımı

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.21

GAZİANTEP İLİ 2.545,3 KM. KÖY YOLUNUN NİTELİKLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Toplam Yol :2.545,3 KM.

Asfalt Yol :2.143,1 KM.

Stabilize Yol : 352,7 KM.

Tesviye Yol : 49,5 KM.

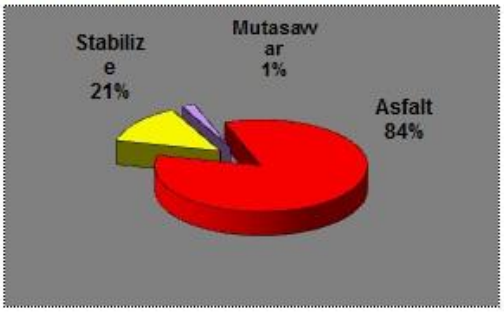

Şekil 2: Gaziantep İli 2.545,3 km Köy Yolunun Dağılımı

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.22

Tablo 17 : Köy Yollarının Niteliklerine Göre Gelişimi

	Köy Adedi	Mah. Adedi	Top.Üni Adedi	Asfalt km	Beton Km	Stabil. Km	Tesv. Km	Mutas. Km	Toplam Km
2002	451	185	636	2200	0	666	19	2	2887
2003	451	184	635	2206	0	665	14	2	2887
2004	406	176	582	1924	0	568	18	2	2512
2005	432	194	626	1924	0	575	20	0	2519
2006	436	184	631	1889,5	0	580	55	0	2524,5
2007	436	184	631	2143,1	0	352,7	49,5	0	2545,3

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.22

Tablo 18 : Köy Yollarının İlçelere Göre Dağılımı

İLÇE ADI	H.DIŞI	H.DIŞI	KÖY YOLLARI			
	T.C.K	BŞ.BELD	ASFALT	STABİLİZE	TESVİYE	TOPLAM
ARABAN	33 Km.		183,5 Km.	40,2 Km.		223,7 Km.
İSLAHİYE	44 Km.		281,3 Km.	56,8 Km.		338,1 Km.
KARKAMIŞ	45 Km.		147,1 Km.	13,5 Km.	6 Km.	166,6 Km.
NİZİP	82 Km.		415,4 Km.	62,0 Km.	26 Km.	503,4 Km.
NURDAĞI	51 Km.		204,1 Km.	44,0 Km.	0 Km.	248,1 Km.
OĞUZELİ	86 Km.	61 Km.	293,1 Km.	46,5 Km.	4 Km	343,6 Km.
ŞAHİNBEY	61 Km.	186 Km.	200,1 Km.	47,5 Km.	9 Km	256,6 Km.
ŞEHİTKAMİL	143 Km.	121 Km.	233,1 Km.	18,7 Km.	4,5 Km	256,3 Km.
YAVUZELİ	28 Km.		185,4 Km.	23,5 Km.	0 Km.	208,9 Km.
TOPLAM	573 Km.	368 Km.	2143,1 Km.	352,7 Km.	49,5 Km.	2545.3 Km.

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.23

Protokollu Yollar

Botaş 80 Km Askeri hudut yolu 179 Km

Açıklık: 2018,9 mt.

Köprüler

Mevcut köprüler: 139 Ad.

Tablo 19: Köy Yolları Çalışmaları

YILLAR	I. KAT ASFALT (KM)		II. KAT ASFALT (KM)		STABİLİZE (KM)		ONARIM (KM)	
	GENEL BÜTÇE	ÖZEL İDARE	GENEL BÜTÇE	ÖZEL İDARE	GENEL BÜTÇE	ÖZEL İDARE	GENEL BÜTÇE	ÖZEL İDARE
2002	7	5	71	80	8	0	6	0
2003	0	6	15	145	5	5	0	0
2004	0	0	15	293	5	0	21	0
2005	0	14	20	426	7	0	7	8
2006	62		819,5					9,7
2007	188.9		502.8			112		82,5
TOPLAM	**257,9**	**25**	**1443,3**	**944**	**25**	**117**	**34**	**100,2**

NOT: 2006 ve 2007 yılı Genel Bütçede gösterilen uygulamalar KÖY-DES projesi kapsamında yapılmıştır.

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.23

Tablo 20: 2007 Yılı Sonu İtibariyle Köydes Uygulama

İLÇE ADI	SEKTÖR	İŞİN CİNSİ			TOPLAM
		1. KAT (km)	2.KAT (BYK. ON.)	2.KAT (km)	
ARABAN	YOL	5.5	16,2	21,65	43,35
İSLAHİYE	YOL	39,2	5,9	37,9	83
KARKAMIŞ	YOL	9.6	10,0	21,9	41,5
NİZİP	YOL	28,095	66,260	42,55	136,905
NURDAĞI	YOL	14,1	15,95	21,85	51,9
OĞUZELİ	YOL	24,1	39,450	26,3	89,85
ŞAHİNBEY	YOL	23	28,8	38,5	90,3
ŞEHİTKAMİL	YOL	41,150	39,1	18,85	99,1
YAVUZELİ	YOL	4.2	20,1	316	55,9
TOPLAM		188,9	241,76	261,1	691,805

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.24

Tablo 21: 2007 Yılı Sonu İtibariyle Köy Yolları Uygulama

GAZİANTEP İLİ KÖY YOLLARI GREYDERLİ BAKIM PROGRAMI TEKLİFİ		BİTEN
	Gaziantep ili köy yolları greyderli bakım çalışması olarak 1500 km. yol yapılacaktır.	1500 Km.
GAZİANTEP İLİ KÖY YOLLARI ASFALT YAMA PROGRAMI TEKLİFİ		
	Gaziantep ili köy yolları asfalt yama çalışması olarak 1500 km. yolunda yama çalışması tamamlanmıştır.	1500 km

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.24

Tablo 22: Köprü Yapımı

S. NO	İLÇESİ	ADI	AÇIKLIK	DURUMU
1	ŞAHİNBEY	Kayapınar	2 X 15,70	Bitti
2	ŞAHİNBEY	Sarıkaya	1 X 15,70	Bitti
3	ŞAHİNBEY	K. Hamurkesen	3 X 15,70	Bitti
4	İSLAHİYE	Alikurtobası	1 X 15,70	Biti

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.24

Tablo 23: Köy İçi Düzenleme Temmuz Ayı Sonu Uygulama

ARABAN	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
İSLAHİYE	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı,17 Köy içi yolları asfalt yapıldı.
KARKAMIŞ	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
OĞUZELİ	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
NURDAĞI	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
NİZİP	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
ŞAHİNBEY	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
ŞEHİTKAMİL	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.
YAVUZELİ	Köy içi enkaz temizliği tamamlandı.

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.24

Tablo 24: Köy İçme Suyu Durumu

YILI	SULU			YETERSİZ		
	KÖY	ÜNİTE	TOPLAM	KÖY	ÜNİTE	TOPLAM
2004	412	181	593	33	13	46
2005	425	178	603	20	16	36
2006	400	162	562	11	14	25
2007	411	176	587	6	5	11

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.25

Şu anda (2007 itibariyle) İlde bulunan 587 adet yerleşim biriminin 576 adedinin içme suyu yeterli olup, 5 köy ve 6 ünitenin içme suyu yetersizdir.

Bunlara da sağlıklı ve yeterli içme suyu sağlanabilmesi için gerekli çalışmalar yapılmaktadır (GİÖİFR,2007:25).

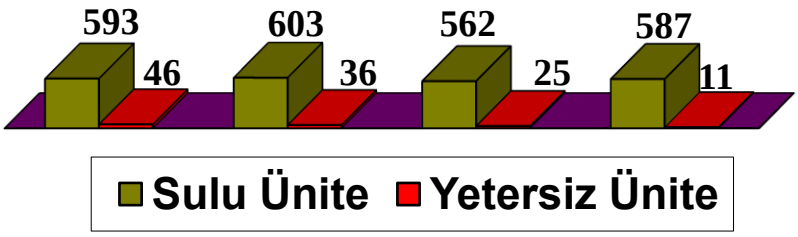

Şekil 3: Köy İçme Suyu Durumu

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi 2007 Faaliyet Raporu, sf.25

Faaliyet Raporunun Tarım hizmetleri 2007 yılı ödenek-harcama durumu tablosunun altında,

"Fidan Alımı; İlimizde İlkbahar ve Sonbahar döneminde tesis edilen yeni zeytin bahçeleri için, çiftçilerimizin ihtiyacı olan fidan talepleri karşılanmıştır. Proje kapsamında toplam 200.000 adet zeytin fidanı alımı yapılarak dağıtımı yapılmıştır.

Tohum Alımı;

İlimizde hayvancılığın önemli bir problemi olan kaba yem açığının kapatılması ve yem bitkisi ekilişlerini yaygınlaştırmak amacıyla 15.000 kg silajlık mısır tohumu alınmış olup,50.000 kg. adi fiğ tohumu bedelsiz olarak dağıtılmıştır. Ayrıca, buğday tarımı yapılan alanları da kaliteli ve sertifikalı tohumluk kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla TİGEM'den 250 ton tohumluk alımı yapılarak çiftçilerimize dağıtımı yapılmıştır.

Damla Sulama;

İlimizde yetiştiriciliği yapılan zeytin, antepfıstığı, bağ vb. bahçelerde sistemin yaygınlaştırılması çalışması kapsamında 30 köyde 32 bahçede demonstrasyon amaçlı olarak sistem tesis edilmiştir.

Yüksek Telli Sistem Bağcılığı Geliştirme Projesi;

İlimizde uygulanan yüksek telli sistem bağcılığı geliştirme projesinde kullanılmak üzere 11 kalem malzeme alımı yapılmıştır .

Zirai Gereç Alımları;

2 adet Balya makinesi, 2 adet mısır Silaj makinesi, 1 adet Tamburlu Çayır Biçme Makinesi ve 1 adet zehirli buğday hazırlama makinesi (mikser) satın alınarak hizmete sunulmuştur.

Atomik Apsorbsiyon Cihazı Alımı;

İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğünce gıda analizlerinde kullanılmak üzere laboratuvar cihazı alımı yapılmıştır .

Cari Harcamalar;

Hayvan hastalıkları ile mücadele çerçevesinde kullanılmak üzere 17 kalem sarf malzemesi ile 3.000 doz kuduz kelev aşısı alımı yapılmıştır"(GİÖİ FR, 2007:28-29) denildiği, görülmektedir.

2007 yılı Faaliyet Raporunun ÖNERİ ve TEDBİRLER kısmında;

GİÖİ Personeline performansa dayalı, rekabeti sağlayan ücret sisteminin getirilmesi.

Eğitim, sağlık, spor ve sosyal altyapı çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Yatırım öncesi ilgili kuruluşun teknik elemanları ile birlikte bilimsel bir fizibilite çalışması yapılmalı

Ören yeri gelirleri merkeze gönderilmemelidir.

İÖİ Genel Sekreterliği bünyesinde bulunan kurumlarla koordinasyonu sağlamalı, devamlı diyaloglarda bulunarak kurumların ihtiyaç ve sorunları doğru tespit edilmelidir.

Özel İdare payının artırılması veya yeni gelir kaynaklarının yaratılması gerekmektedir.

Hayırseverlerin yapacağı yatırımların eğitim, sağlık alanlarına kaydırılması sağlanmalıdır.

Kurumun öncelik kriterlerini ve hizmetlerini yeni yasaya göre gözden geçirip, analiz ederek misyonu, vizyonu, amaç ve hedeflerini faaliyetlerini doğru saptamalıdır.

Kamu sağlık hizmetlerinde etkinlik açısından sağlık birimleri modern tıbbi cihaz ve donanımla takviye edilmelidir.

İdaremiz ve hizmetlerini kamuoyuna medyadan da yararlanarak daha etkin tanıtmalı, hizmetlerini yürütürken Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, STÖ, Üniversite, Sendika, Sanayi Odası, Ticaret Odası gibi kurumlarla işbirliği ve koordine içinde çalışılmalı, görüşleri dikkate alınmalıdır

Proje yönetimi ve stratejik yaklaşım ile performansa dayalı bütçe oluşturulmalıdır

GİÖİ' si ortak olduğu işletmelerden çekilmelidir.

İÖİ' nin gelirleri arttırılmalıdır. Taş Ocakları Nizamnamesi, Gayri Sıhhi Müessese Ruhsat ve Maden Kanunu İÖİ' nin gelirlerini artırıcı şekilde günümüz koşullarına uyarlanmalıdır.

Teknik personel çalıştırarak kontrollük yapma yerine hizmet alımı şeklinde kontrollük hizmeti yapılmalıdır. Denildiği anlaşılmıştır (Faaliyet Raporu 2007:1-37).

2008 Yılı Faaliyet Raporunun ÖNERİ ve TEDBİRLER kısmında ise;

13 maddenin 2007 ile aynı olup 1 maddenin yer almadığı anlaşılmıştır . (Faaliyet Raporu 2008:50-51)

İl Özel İdaresinin 2007 yılında öneriler kısmında yer alan

14.Teknik personel çalıştırarak kontrollük yapma yerine hizmet alımı şeklinde kontrollük hizmeti yapılmalıdır."

Önerisinden vazgeçtiği görülmektedir(GİÖİFR, 2007:37).

Dolayısıyla bu durumdan, hizmet alımı şeklinde kontrollük hizmeti yapılması önerisinin ciddi bir ön çalışmaya dayanmadığı sonucu çıkarılabilir.

5.8. İL ÖZEL İDARESİ SP'LARININ KK' DA BAŞARI DURUMU

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin 2010 yılında yürüttükleri "Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Teftişi" sırasında düzenledikleri raporun 180 ve 187. Maddelerinde stratejik planlarla ilgili aşağıdaki tespitleri yaptıkları anlaşılmıştır (GİÖİ TR, 2010a:73,76-77).

"180-İl Özel İdaresinin (2007-2010) yıllarını kapsayan Stratejik Planında su ve kanal hizmetleri ile ilgili öngörülen hedefler ve gerçekleştirilme oranları incelendiğinde;

a-Stratejik planda, 2007-2010 yılları arasında; Sulama tesisleri ile ilgili herhangi bir hedef konulmamıştır. Ancak Köydes projesi kapsamında yapılan çalışmalar dahil olmak üzere (10) adet sulama tesisinin bakım ve onarımının,

b- Stratejik planda, 2007-2010 yılları arasında; (8) adet hayvan içme suyu göleti yapımının tamamlanmasının hedeflendiği, ancak toplam (2) adet hayvan içme suyu göletinin tamamlandığı, buna göre hedefin % 25'inin,

c-110 adet köy ve köy altı ünitenin içme suyu ile ilgili etüt ve proje çalışmalarının 2007-2010 yılları arasında tamamlanmasının hedeflendiği, Köydes projesi kapsamında yapılan çalışmalar da dahil olmak üzere 103 adet köy ve ünitenin etüt–proje, ikmal ve onarım çalışmasının tamamlandığı, buna göre hedefin % 90'nının,

d- 31 adet köy ve bağlısında toplam 3100 m. sondaj çalışması yapılmasının hedeflendiği, Köydes projesi kapsamında yapılan çalışmalar dahil (68) adet sondaj çalışmasının yapıldığı, buna göre hedefin % 210'nunun gerçekleştirildiği, beyan edilmiş ve incelenmiştir.

İl Özel İdaresinin (2007-2010) yıllarını kapsayan Stratejik Planında öngörülen hedefler ve gerçekleştirilme oranlarına ilişkin veriler değerlendirildiğinde; Stratejik Plan hazırlanırken katılımcı bir anlayışla ilin SWOT analizinin çıkartılarak öncelikli ihtiyaçların ve hedeflerin belirlenmesi, hedefler belirlenirken araç, gereç, personel ve bütçe imkânlarının göz önünde bulundurulması, uygulanabilirliği olmayan hedeflerin belirlenmesinden uzak durulması gerektiği, yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere, hedefin üzerinde gerçekleşen projeler yanında çok altında gerçekleşen veya öngörülmeyen projelerin de varlığı göz önüne alınarak; plan yapılırken öncelikli ihtiyaç alanlarının tespitinin yapılarak imkânlar çerçevesinde hedeflerin katılımcı bir anlayışla belirlenmesi, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi yönünde çaba gösterilmesi ve üst yönetimin performansının değerlendirilmesinde de göz önünde bulundurulması sağlanmalıdır"(GİÖİTR,2010a:73). Denildiği,

"187-İl Özel İdaresinin (2007-2010) yıllarını kapsayan Stratejik Planında **yol ve ulaşım hizmetleriyle** ilgili öngörülen hedefler ve gerçekleştirilme oranları incelendiğinde;

Hedef 11.5: Köy Yollarımızın %74'ü asfalt iken plan döneminde bu oran %77'ye çıkarılması hedeflenmiştir.

Son dört yılda köy yollarının %88,77 si asfalt olarak hizmet vermektedir.

Faaliyet 11.5.1:Stabilize yollarımızın önem derecesine göre 60 km'si 1. kat asfalt sathi kaplama yapılacaktır.

Son dört yılda 385,24 km yol 1. kat asfalt sathi kaplama yapılmıştır.

Faaliyet 11.5.2:Her yıl 40 km olmak üzere 200 km grup köy yolunda sıcak asfalt yapılacaktır.

Son dört yılda, bütçe imkânları dahilinde yolların standardının yükseltilmesi ve mevcut yolların trafik güvenliğine elverişli ulaşımının sağlanması için ödenekler kullanılmaktadır.

Hedef 11.6. Köy yollarımızın %23'ü tesviyeli yoldur . Plan döneminde tesviyeli yolun %84'ünün altyapısını güçlendirerek stabilize kaplamasını yapmak.

Son dört yılda 38,2 km tesviyeli yol stabilize yapılmıştır. Yol ağımızın %1,07 'si tesviyelidir.

Faaliyet 11.6.1. 57,5 km tesviyeli yolun her yıl 12 km'si stabilize kaplama ve onarım yapılacaktır.

Son dört yılda 38,2 km tesviyeli yol stabilize yapılmıştır.

Hedef 11.7. Plan döneminde toplam 2602 km olan köy yollarımızı güvenli ve konforlu bir şekilde sürekli trafiğe açık tutmak .

Her yıl yapılan envanter çalışmaları sonucu 2597,6 km olan köy yollarımız güvenli ve sürekli bir şekilde trafiğe açık tutulmaktadır.

Faaliyet 11.7.1. Her Yıl 1500 km greyderli bakım yapılacaktır .

Son dört yılda 7000 km greyderli bakım yapılmıştır .

Faaliyet 11.7.2. Her yıl 1200 km asfalt yolun yama işleri yapılacaktır .

Son dört yılda 6700 km asfalt yol yama yapılmıştır .

Faaliyet 11.7.3. Her yıl köy yollarının 2200 km'sinde karla mücadele yapılacaktır.

Son dört yılda 5750 km karla mücadele yapılmıştır.

Faaliyet 11.7.4. Plan döneminde asfalt ve stabilize köy yollarının köy tanıtım levhaları tamamlanacaktır.

Köy tanıtım levhaları tamamlanmıştır.

İl Özel İdaresi Stratejik Planı hedeflerinin büyük ölçüde gerçekleştirildiği memnuniyetle incelenmiştir" (GİÖİTR,2010a:76-77).

Denildiği,

Bahse konu 180 ve 187. maddelerindeki hususlar göz önüne alındığın-da; incelenen yıllarda öncelikli ihtiyaçların ve hedeflerin belirlenmediği, hedefler belirlenirken araç, gereç, personel ve bütçe imkânlarının göz önünde bulundurulmadığı, uygulanabilirliği olmayan hedeflerin belirlendiği, yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere, hedefin üzerinde gerçekleşen projeler yanında çok altında gerçekleşen veya öngörülmeyen projelerin de varlığı göz önüne alınarak; plan yapılırken öncelikli ihtiyaç alanlarının tespitinin iyi yapılmadığı, imkânlar çerçevesinde hedeflerin katılımcı bir anlayışla belirlenmediği, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi yönünde çaba gösterilmediği, kanaatine vardıkları anlaşılmaktadır.

Stratejik Planlara ve performans planlarına uyulmadığı, öngörülerin aşıldığı, ya da altında kalındığı sonucu çıkmaktadır. Kırsal Kalkınma ile ilgili öngörü ve hedeflerin hangi oranda gerçekleştiğine ilişkin karşılaştırmalı tablolara yer verilmediğinden başarı durumunun tam olarak tespiti ilk aşamada mümkün olamamaktadır.

Stratejik Plan hedefe varmak amacıyla performansı teşvik edici, aynı zamanda da bütçe hazırlanırken belirleyici, dolayısıyla harcamalar yapılırken sınırlayıcı bir fonksiyon ifa etmelidir.

Stratejik Planlara göre bütçeleme yapılması ve plan öngörülerinin aşılmaması hususunda ilk yıllardaki bu ve benzeri stratejik plan öngörülerine uyulması anlamında hassasiyetin sağlanamadığı anlaşılmıştır.

5.9. MÜLKİYE MÜFETTİŞLERİNİN GİÖİ SP'LARINA TENKİTLERİ

5.9.1. (2007) 'İÖİ Genel İş Ve Yürütümü' TR'da SP İle İlgili Tespitler

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Teftişi sırasında stratejik planlarla ilgili 'İl Özel İdaresi 2007 Genel İş ve Yürütümü Teftiş Raporu'ndaki "24, 30, 33, 37, 39, 40, 80 ve 93." Maddelerinde yer alan tespitleri bulunduğu,

"24- 5302 Sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra 2007 yılı için yatırım programının hazırlanmadığı, il encümeninde incelenip il genel meclisine görüş bildirilmediği, İl genel meclisinde yatırım programı görüşülmediği Bütçenin hazırlanmasına esas alınan bir yatırım programı bulunmadığı incelenmiştir. İl Özel İdaresi Kanunu'nun 'İl Genel Meclisi' nin görev ve yetkileri başlıklı 10. maddesinde; "Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, I özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak" görevi İl genel meclisine verilmiştir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nun stratejik plân ve performans plânı başlıklı 31.maddesinde "Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir" Denilmektedir.

'Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin bütçe tasarısının mecliste görüşülmesi başlıklı 29. Maddesinde; "Meclis üyeleri, program dışı

ödenek konulmasını ve programlı işlere ait ödeneğin başka işlere aktarılmasını, projelerin gerçekleşmesini engelleyecek ödenek indirimlerini, ödeneği temin edilmemiş projelerin bütçeye dâhil edilmesini teklif edemezler" denilmektedir.

Bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eden ve stratejik plan doğrultusunda hazırlanacak olan yıllık yatırım programının il genel meclisinde görüşülmesinin sağlanması, bütçe hazırlanırken Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda işlem yapılması sağlanmalıdır"(GİÖİTR, 2007c:15).

"30- İl Özel İdaresinin 2006–2009 dönemine ait stratejik plânın İl Encümeninin 02.03.2006 tarihli toplantısında görüşülerek 50 sayılı kararı ile İl Genel Meclisine havale edilmesine karar verildiği, İl Genel Meclisine stratejik plân ile ilgili "uygun görülmüştür" ibaresi dışında herhangi bir görüş bildirilmediği incelenmiştir.

5302 sayılı Kanunun, 'Encümenin Görev ve Yetkileri' başlıklı 26.maddesinde; "Stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek" görevi il encümenine verilmiştir.

5302 sayılı Kanunun 26.maddesine göre İl Encümeninin stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip 'İl Genel Meclisi'ne görüş bildirmek görevi ve yetkisi olduğundan kanun hükmü doğrultusunda işlem yapılması sağlanmalıdır(GİÖİ, Teftiş Raporu, 2007:18).

"33-Yetkisi olmadığı halde İl Encümeni kararı ile yıl içerisinde çok sayıda ek yatırım programı oluşturulması yönünde karar alındığı incelenmiştir.

Uygulama genel olmakla beraber, 26.12.2006 tarihinde 40 adet köyün köy içi düzenlemelerinin yapılmasının ek yatırım programına alınmasına ilişkin encümen kararı örnektir.

5302 Sayılı Kanunun 10.maddesinde;“Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak.”

5302 sayılı kanunun 31.maddesinde**;** “Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir” Denilmektedir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 28. maddesinde; “Komisyon üyeleri yatırımlarla ilgili meclisçe daha önce kabul edilen program dışında bütçeye yatırım ödeneği konulmasını ve programlı işlere ait ödeneğin başka işlere aktarılmasını, projelerin gerçekleşmesini engelleyecek ödenek indirimlerini, ödeneği temin edilmemiş projelerin bütçeye dâhil edilmesini teklif edemezler.” denilmektedir.

Ek yatırım programı yapılması hususunda mevzuatta herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Yatırımların yıllık olarak planlanması ve bu yatırım programının stratejik plana uygun olması ve il encümeninin görüşü alındıktan sonra İl genel meclisince kabul edilmesi gerekmektedir. Bu kanun ve yönetmelik hükümleri göz önünde bulundurulduğu zaman bütçe hazırlanmadan önce oluşturulan ve bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eden yatırım programında olmayan konular için ek yatırım programı oluşturma yetkisinin il encümeni tarafından kullanılamayacağı açıktır.

İl Özel İdaresi'nin yatırım programının stratejik plan doğrultusunda hazırlanması İl Genel Meclisi'nde görüşülerek kabul edilmesi bu yatırım programında meydana gelecek değişikliklerin ve ilavelerin İl Genel Meclisi kararıyla yapılması sağlanmalıdır" (GİÖİ TR, 2007:18-19).

"37.5302 Sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra 2007 yılı için yatırım programının hazırlanmadığı, il encümeninde incelenip il genel meclisine görüş bildirilmediği, İl genel meclisinde yatırım programı görüşülmediği Bütçenin hazırlanmasında esas alınan bir yatırım programı bulunmadığı incelenmiştir.

'İl Özel İdaresi Kanunu'nun encümenin görev ve yetkileri başlıklı 26. maddesinde; "Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek." görevi il encümenine verilmiştir.

Bütçenin hazırlanmasına esas teşkil edecek olan yatırım programının stratejik plan doğrultusunda hazırlanması ve il genel meclisinde görüşülmeden önce il encümeninde incelenip meclise görüş bildirilmesi sağlanmalıdır (GİÖİTR, 2007:24).

"39- Stratejik Planın zamanında yapılmadığı,2007 yılbaşı öncesinde hazırlanması gereken Performans Planının ise hiç hazırlanmadığı incelenmiştir.

04.03.2005 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun geçici 3.maddesi uyarınca kanunun yürürlüğünü müteakip 1 yıl içerisinde hazırlanması gereken ilk stratejik planın 11.04.2006 gün ve 46 sayılı İl Genel Meclisi kararı ile kabul edilmiş olması, 2007 bütçesinin ise performans planına dayanmaksızın hazırlanmış olması örnektir.

Kanun "Madde 31- Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun

olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir ."

"Geçici Madde 3- Bu Kanunun 31 inci maddesinde öngörülen stratejik plânların hazırlanmasına dair altı aylık süre Kanunun yürürlüğünü müteakip hazırlanması gereken ilk stratejik plânlar için bir yıl olarak uygulanır" .

Demekte olduğundan,

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 31.maddesi birinci fıkrası uyarınca,

Vali tarafından ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlanıp il genel meclisine sunulması gerektiği,

Stratejik plân ve performans plânın bütçenin hazırlanmasına esas teşkil edeceği ve İl Genel Meclisi'nde bütçeden önce görüşülerek kabul edilmesi gerektiği göz önüne alınarak,

Performans planının hazırlanarak bundan böyle kanunlardaki süre sınırlamalarına tam olarak uyulması sağlanmalıdır(GİÖİ TR, 2007:24-25).

"40-İl Özel idaresinin,2005 yılına ait faaliyet raporunun İl Genel Meclisi'nin 07.03.2006 gün 04. oturumunda alınan 26 sayılı kararı ile oy birliğiyle kabul edildiği, bahse konu raporun birer örneğinin 31.03.2006 gün ve 1104 sayılı Vali imzalı yazı ile Sayıştay Başkanlığına, aynı tarih ve 1104 sayılı Vali imzalı yazı ile İçişleri Bakanlığına gönderilmiş olduğu 2006 yılına ait faaliyet raporunun ise İl Genel meclisinin 06.03.2007 gün 04. oturumunda

alınan 28 sayılı kararı ile oy birliğiyle kabul edildiği bahse konu raporun birer örneğinin 20.03.2007 gün ve 885 sayılı Genel Sekreter imzalı yazı ile Sayıştay Başkanlığına,21.03.2007 gün ve 910 sayılı Vali imzalı yazı ile İçişleri Bakanlığına gönderilmiş olduğu incelenmiştir.

Kanunun 39.maddesi gereğince, İl Valisinin, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41'inci maddesinin dördüncü fıkrasında ve 17.03.2006 gün ve 26111 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik'te belirtilen biçimde; stratejik plân ve performans hedeflerine göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini açıklayan faaliyet raporunu hazırlayıp, mart ayı toplantısında kendisi (veya genel sekreter) tarafından il genel meclisine sunulması gerektiğinden gereğinin buna göre ifa edilerek,

Uygulamaya devam edilmesi sağlanmalıdır(GİÖİ TR, 2007:25-26).

"80-Teftişe tabi dönem içerisinde, yalnızca stratejik plan çalışmalarında başarılarından dolayı 4 personele Gaziantep Valisi tarafından takdirname verildiği, bunun haricinde takdirname uygulaması yapılmadığı incelenmiştir.

Personelin sevk ve idaresinde gerektiği hallerde mevzuatın öngördüğü mükâfat ve disiplin cezası araçlarının uygulanmasının, bu araçların kurallara uyan ve uymayan personelin ayırt edilmesinde adaletli bir yönetimin gereği olduğu kadar, gerektiği durumlarda bir hukuki mecburiyet olduğu ve ihmalinin de sorumluları için suç teşkil edebileceği hususu unutulmamalı, memurlara verilen ve değerlendirmeye ilişkin taltif belgelerinin, görev yeri değişikliği meydana geldiğinde alışkanlıktan değil, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun "Takdirname" ye ilişkin 122. maddesi hükmü uyarınca memurların çalışma ve başarıları göz önünde bulundurularak verilmesi yoluna gidilmelidir" (GİÖİ TR, 2007:45).

"**93-** Teftişe tâbî yıllarda Gaziantep İl Özel İdaresine ait yatırım giderlerinin eğitim, yol ve su gibi alanlara göre dağılımına ilişkin tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 25: Yatırım Gideri Tablosu

Yıllar	Gerçekleşen Yatırım Gideri	Okul Yapım, Bakım ve Onarım	Yol Bakım	İçme Suyu	Diğer
2004	26.615.939,00	10.636.895.35	5.451.254,55	1.134.216,44	9.393.572,66
2005	46.414.525,21	18.404.440,28	8.802.499,95	9.954.939,16	9.952.645,82
2006	49.642.804,17	15.366.443,57	14.822.020,56	930.616,63	18.573.723,71
2007	14.207.941,59	4.835.928,47	993.095,60	426.917,14	7952.000,38

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi Teftiş Raporu, 2007:51-52

Tablodan, okul yapım, bakım ve onarım giderleri, yol bakım ile içme suyu yatırımlarının yıllar itibariyle önemli artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Özel idare kaynaklarının özellikle eğitim, yol, içme suyu ve sağlık gibi alanlara yönlendirilmesinin öncelikli yaşam kalitesi göstergelerinin yükselmesine neden olacağı açıktır. Yatırım giderlerinin, İl Özel İdaresi'nin "Stratejik plân" ile belirlenen hedeflerine uygun olmak koşuluyla, Gaziantep İlinin şartlarına göre öncelikli yaşam kalitesi göstergeleri arasında ilk sıralarda bulunan göstergelerin daha da iyileştirilmesi doğrultusunda yoğunlaştırılması tavsiyeye değer bulunmuştur" (GİÖİ TR, 2007:51-52).

"110- Özel idaresinin ruhsatlandırma ile ilgili işlemlerinin, 28.12.2006 tarihine kadarki yapılanmaya kadar Gelirler Müdürlüğü ve bu tarihten sonra da Ruhsat ve Denetim Müdürlüğü tarafından yürütüldüğü ve 5302 Sayılı Kanunun 7'nci maddesinin (g) bendi ile "…belediye sınırları dışındaki gayri sıhhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek…" yetkisinin il özel idaresine verildiği ve 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunun yürürlüğe girdiği 04.03.2005 tarihinden itibaren (21) adet birinci sınıf gayri sıhhi müesseseye, (48) adet ikinci sınıf gayri sıhhi

müesseseye ve (3) adet de üçüncü sınıf gayri sıhhi müesseseye ruhsat verildiği incelenmiştir.

İl Özel İdaresi teşkilatlanması tamamlandıktan sonra, ruhsat işlemlerinin merkezden yürütüldüğü ve ilçelerde ruhsat almak isteyen vatandaşların merkezden işleri takip etmek zorunda kaldığı incelenmiştir.

5302 sayılı "İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6.maddesinde İl Özel İdaresi hizmetleri vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü yaşlı düşkün dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır" denilmektedir. **Hizmetlerde yerindenlik** (subsidiarity) olgusu iyi yönetişimin önemli bir ölçütüdür. Dokuzuncu Kalkınma Planı stratejisinde "Uygulamanın vatandaşa en yakın birimlerce yapılmasının esas olduğu" temel ilke olarak benimsenmiştir ve kamu hizmetlerinde iyi yönetişim gelişme ekseni ve amaç olarak benimsenmiştir.

Yetki devrine ilişkin 32.maddesinde; " Vali, görev ve yetkilerinden bir kısmını uygun gördüğü takdirde, (**Ek ibare: 2.7.2005–5391/1 md:** vali yardımcılarına,) yöneticilik sıfatı bulunan il özel idaresi görevlileri ile ilçelerde kaymakamlara devredebilir." denilmektedir.

İl Özel İdaresi Kanunu'nda, kalkınma planlarında yer alan "hizmetlerin vatandaşa en yakın birimlerce yapılması" politikası yapılacak stratejik planlarda esas alınarak İl Özel İdaresi tarafından ilçelerde verilen ruhsat işlemlerinin İlçe Özel İdare Müdürlükleri aracılığı ile yürütülmesi sağlanmalıdır" (GİÖİ TR, 2007:57-58).

Şeklinde olduğu görülmektedir.

5.9.2. (2010) "İÖİ Genel İş Ve Yürütümü" TR'da, SP Tespitleri

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Başmüfettişlerinin 2010 yılında yürüttükleri Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Teftişi sırasında stratejik planlarla ilgili 6-7-8-

ve 48. Maddelerinde EK-4 de yer alan tespitleri yaptıkları anlaşılmıştır. (GİÖİ TR, 2010:2-24)

"6-09/04/2009 tarihinde Valilik Makamından Stratejik Plan Çalışmalarına başlanılması konusunda onay alındığı, bu onay doğrultusunda planın hazırlanması için aralarında Üniversite ve sivil Toplum Örgütlerinin de bulunduğu kuruluşlara yazı yazılarak çalışmalara katılımın istendiği, söz konusu kuruluşlardan bu doğrultuda görevlendirmeler yapıldığı

Durum Analizi, Geleceğe Bakış, İzleme ve Değerlendirme, Amaç Birim İlişkisi ve Maliyetlendirme ana bölümlerinden oluşan Planın İl Genel Meclisi 07/10/2009 gün ve 130 sayılı kararı ile 2010-2014 dönemi Stratejik Planın kabul edildiği incelenmiştir." (GİÖİTR, 2010:2)

"7-Teftişe tabi dönemde 2008 yılı Performans Programının 03/09/2007 gün ve 87 sayılı İl Genel Meclisi kararıyla,

2009 yılı Performans Programının 10/10/2008 gün ve 135 sayılı İl Genel Meclisi kararıyla,

2010 yılı Performans Planının 23/11/2009 gün ve 151 sayılı İl Genel Meclisi kararıyla kabul edildiği anlaşılmıştır.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun Stratejik Plan ve Performans Planı düzenleyen 31'nci maddesinin 3.fıkrasının ".. Stratejik Plan ve Performans Programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde, bütçeden önce görüşülerek kabul edilir." Hükmü,

5018 sayılı 'Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 9.maddesinin 5.fıkrası da "Kamu idareleri bütçelerini, stratejik planlarında yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu ve performans esasına dayalı olarak hazırlarlar." Şeklindeki hükmü,

05/07/2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Kamu İdarelerince Hazırlanacak Performans Programları

Hakkında Yönetmeliğin, Performans Programlarının Hazırlanması başlıklı 4'ncü maddesi, 1'nci fıkrasında, "Performans programları, bu Yönetmelik, Performans Programı Hazırlama Rehberi ve Bakanlıkça performans esaslı bütçelemeye ilişkin yapılacak diğer düzenlemelere uygun olarak harcama birimi ve idare düzeyinde hazırlanır." Şeklindeki hükmü,

4'ncu fıkrasında ise "kamu idarelerinin performans programını hazırlama süreci, idarenin program dönemine ilişkin temel stratejisini oluşturan üst yönetici ve harcama yetkililerince belirlenmesi ve en geç Mayıs ayında üst yönetici tarafından duyurulması ile başlar" hükmü ve Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin Bütçe Çağrısı ile ilgili 22'nci maddesinin "Kurumlarda üst yönetici, her yıl Haziran ayının sonuna kadar stratejik plan performans programına uygun olarak gider bütçelerini hazırlamak üzere birimlere çağrı yapar" hükmü dikkate alındığında,

Gaziantep İl Özel İdaresinin 2008 yılı performans programının 03/09/2007, 2009 yılı performans planının 10/10/2008 ve 2010 yılı Performans Planının 23/11/2009 tarihinde kabul edildiği, teknik olarak yılı performans planlarının yılı bütçelerinden önce kabul edilmiş olmasına rağmen, her yıl Haziran ayının sonuna kadar stratejik plan performans programına uygun olarak gider bütçelerini hazırlamak üzere birimlere çağrı yapılması gerektiği dikkate alındığında Performans Planının Haziran ayı sonundan önce kabul edilmiş olmasının gerekeceği dikkate alınarak işlem yapılması,

Kamu İdarelerince Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 8.maddesinin 1.fıkrası gereği kamu idarelerinin stratejik planlama sürecinin hazırlık dönemi ile başladığı ve üst yönetici tarafından bir iç genelge ile çalışmaların başlatıldığının duyurulması gerektiği, bütün bu çalışmalar yapıldıktan sonra il özel idare ….. yılı bütçesinin yasal zorunluluk olan stratejik plan ve performans programına göre bağlandığını söylemenin mümkün olacağı dikkate alınarak işlem yapılması sağlanmalıdır." (GİÖİTR, 2010:2-3)

“8-2007 yılı faaliyet Raporunun 07/03/2008 tarihli, 2008 yılı Faaliyet raporunun 04/03/2009 tarihli ve 2009 yılı Faaliyet Raporunun 05/03/2010 tarihli İl Genel Meclisi toplantısında sunulduğu, raporların bir örneğinin İçişleri Bakanlığına gönderildiği ve İl Özel İdaresi web sayfasında yayınlandığı incelenmiştir.” (GİÖİTR, 2010:3)

“48- 29/09/2009 gün ve 134 sayılı Encümen kararının “.. bütçe tasarısının idareden geldiği şekliyle kabulüne..” 24/08/2009 gün ve 124 sayılı Encümen kararının “.. hazırlanan Stratejik Planı taslağının…. idareden geldiği şekliyle kabulüne. şeklinde olduğu, incelenmiştir.

5302 sayılı Kanunun 26/a, 45 ve 47.maddelerine göre İl Encümeninin stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip İl Genel Meclisline görüş bildirmek görevi ve yetkisi olduğu, kabul etmek veya reddetmek gibi bir yetkisi ve görevi bulunmadığından, bu şekilde kararlar alınmaması sağlanmalıdır.” **(**GİÖİ TR, 2010:24)

09/04/2009 tarihinde Gaziantep Valisinden Stratejik Plan Çalışmalarına başlanılması konusunda onay alındığı, bu onay doğrultusunda planın hazırlanması için aralarında Üniversite ve sivil Toplum Örgütlerinin de bulunduğu kuruluşlara yazı yazılarak çalışmalara katılımın istendiği, söz konusu kuruluşlardan bu doğrultuda görevlendirmeler yapıldığı

Durum Analizi, Geleceğe Bakış, İzleme ve Değerlendirme, Amaç Birim İlişkisi ve Maliyetlendirme ana bölümlerinden oluşan Planın İl Genel Meclisi 07/10/2009 gün ve 130 sayılı kararı ile 2010 – 2014 dönemi Stratejik Planın kabul edildiği anlaşılmıştır. (GİÖİTR, 2010:2)

Gaziantep İl Özel İdaresinin 2008 yılı performans programının 03/09/2007, 2009 yılı performans planının 10/10/2008 ve 2010 yılı Performans Planının 23/11/2009 tarihinde kabul edildiği, teknik olarak yılı performans planlarının yılı bütçelerinden önce kabul edilmiş olmasına rağmen, her yıl Haziran ayının sonuna kadar stratejik plan performans programına uygun olarak gider bütçelerini hazırlamak üzere birimlere çağrı

yapılması gerektiği dikkate alındığında Performans Planının Haziran ayı sonundan önce kabul edilmiş olmasının gerekeceği halde gecikildiği ,

Kamu İdarelerince Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 8.Maddesinin 1.fıkrası gereği Kamu İdarelerinin stratejik planlama sürecinin hazırlık dönemi ile başladığı ve üst yönetici tarafından bir iç genelge ile çalışmaların başlatıldığının duyurulması gerektiği, bütün bu çalışmalar yapıldıktan sonra İl Özel İdare ….. yılı bütçesinin yasal zorunluluk olan stratejik plan ve performans programına göre bağlandığı göz önüne alınarak işlem yapılması gerektiğinin Müfettişlerce belirtildiği, (GİÖİTR, 2010:2-3)

29/09/2009 gün ve 134 sayılı Encümen kararının ".. bütçe tasarısının idareden geldiği şekliyle kabulüne.."

24/08/2009 gün ve 124 sayılı Encümen kararının ".. hazırlanan Stratejik Planı taslağının…. İdareden geldiği şekliyle kabulüne, şeklinde olduğu,

5302 sayılı Kanunun 26/a, 45 ve 47. maddelerine göre İl Encümeninin stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip İl Genel Meclisline görüş bildirmek görevi ve yetkisi olduğu, kabul etmek veya reddetmek gibi bir yetkisi ve görevi bulunmadığından, bu şekilde kararlar alınmaması gerektiğinin, (GİÖİ TR, 2010:24) belirtildiği görülmektedir.

5.10. TR'DAKİ KIRSAL KALKINMA İLE İLGİLİ TESPİTLER

5.10.1. (2007) Teftiş Raporundaki Kırsal Kalkınma İle İlgili Tespitler

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Başmüfettişlerinin 2007 yılında yürüttükleri Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Teftişi sırasında raporun 36. Maddesinde Kırsal Kalkınma ile ilgili aşağıdaki tespitleri yaptıkları anlaşılmıştır (GİÖİ TR, 2007:22-24).

"36- Birliklere yardım tertibinden, ilçe köylere hizmet götürme birliklerine aktarılan ödeneklere ilişkin tablo ekte çıkarılmıştır.

Tablo 26: Birliklere Yapılan Yardımlar

S.NO	İLÇESİ	TEFTİŞ DÖNEMİNDE PROJE ADEDİ	2004 (TL.)	2005 (TL.)	2006 (YTL.)	2007 (YTL.)
1	ŞAHİNBEY		45.436.000	34.000,00	23.661,00	60.487
2	ŞEHİTKÂMİL		23.763.000	83.000,00	23.241,00	39.823
3	NİZİP		166.105.000	35.000,00	74.375,00	51.562
4	İSLÂHİYE		46.065.000	108.000,00	201.875,00	42.813
5	OĞUZELİ		25.436.000	92.000,00	92.142,00	73.215
6	ARABAN		13.053.000	92.000,00	41.441,00	33.617
7	YAVUZELİ		53.053.000	39.000,00	36.441,00	26.117
8	KARKAMIŞ		43.714.000	26.000,00	20.625,00	28.438
9	NURDAĞI		40.375.000	43.500,00	54.286,00	21.428
T O P L A M YARDIM			**457.000,00**	**552.000,00**	**568.000,00**	**377.500,00**
Toplam Sermaye Transferi			1.070.003	1.200.000	1.385.000	1.428.750
Yardımın Transfere Oranı			**%42**	**%46**	**%41**	**%26**

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi Teftiş Raporu, 2007:21

İl Özel idaresi tarafından Köylere Hizmet götürme birliklerine aktarılan ödeneklerin yıl içerisinde ihtiyaç oldukça ve talep üzerine il encümeni tarafından karar alınarak Köylere hizmet götürme birliklerine aktarıldığı, encümen tarafından alınan kararlarda aktarılan ödeneğin nereye harcanacağına ilişkin açıklama getirildiği incelenmiştir.

İl encümeninin 28.02.2006 tarih 29 sayılı kararıyla "Yavuzeli ılıcak köyünün sağlıklı içme suyuna kavuşturulması için ihtiyaç duyulan dalgıç alımında kullanılmak üzere 5000 YTL köy okullarının ihtiyacında kullanılmak üzere 10.000 YTL'nin Yavuzeli Köylere Hizmet Götürme birliğine gönderilmesine" şeklinde ve İl encümeninin 17.12.2003 tarih ve 310'nolu kararıyla aktarılan ödeneğin harcama işinin yapılmasına" şeklinde karar alınması örnektir.

İçişleri Bakanlığının 02.01.2004 tarih ve 40001 sayılı yazılarında, İl Özel İdaresi bütçesinin uygulanması sırasında, özel idarelerin varlık sebebini oluşturan hizmetleri, birlikler marifetiyle yürütmek gibi bir yönteme başvurmalarının uygun olmayacağı belirtilmiştir. Özel İdare yatırımlarının 01.01.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4734 sayılı Kamu İhale Kanunun hükümlerine göre yürütülmesi gerekmektedir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Hakkında Kanun, 11.06.2005 gün ve 25842 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Kanunun amacı, mahalli idare birliklerinin hukuki statüsü, kuruluşu, organları, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

İlçelerin tamamında kurulu bulunan Köylere Hizmet Götürme Birlikleri 5355 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır.

Anılan Kanunun 18 inci maddesinde, İlçelerde, tarım ürünlerinin üretim ve pazarlaması hariç olmak üzere, köylere ait hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, bizzat yapmak, yaptırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak üzere köy hizmet birliklerinin kurulabileceği,

Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasında, il özel idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, köye yönelik hizmetlere ilişkin yapım, bakım ve onarım işlerini aralarında yapacakları anlaşmalara göre köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile gerçekleştirebilecekleri, bu durumda gerekli kaynağın birliklere aktarılacağı ve söz konusu işin birliğin tabi olduğu esas ve usullere göre sonuçlandırılacağı,

Hüküm altına alınmıştır.

Ancak Kanun ile yapılan düzenlemeye göre, İl Özel İdaresi ve diğer kamu kurum ve kuruluşları “köye yönelik hizmetlere ilişkin yapım, bakım ve onarım” işlerinde birliklere kaynak aktarabileceklerdir. Dolayısıyla bu nitelikte olmayan hizmetler için kaynak aktarılması ve birliğin tabi olduğu usullerin uygulanması mümkün görülmemektedir.

Yine Kanunun 18'inci maddesinin beşinci fıkrasında, "...İl Özel İdaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım planı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır..." hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin sunacakları yatırım planları, yıllık çalışma programları ve uygulama projeleri esas alınarak il özel idare gelirlerinden aktarma yapılabilecektir.

'Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 9. maddesinin 7. fıkrasında; 'Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir' Denilmektedir.

Birliklere aktarılacak ödeneğin İl Genel Meclisi tarafından yatırım programı doğrultusunda belirlenmesi, İl Özel İdaresinden ayrı tüzel kişiliğe sahip köylerin oluşturmuş olduğu ayrı bir tüzel kişiliği olan Merkez İlçe Köylere Hizmet Götürme Birliğinin karar organlarının takdir hakkını etkileyecek şekilde, İl Özel İdaresinden aktarılan ve nereye harcanması gerektiği belirtilen yardım uygulamasından vazgeçilmeli Birliğin karar organlarının takdir hakkını özgürce kullanmalarının sağlanması gerektiği, Teftiş Raporunda belirtilmiştir. (GİÖİ TR, 2007:22-24)

5.10.2. (2010) GİÖİ TR'nun 110-121-187. Md'lerinde KK Tespitleri

İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin **2010** yılında yürüttükleri Gaziantep İl Özel İdaresi Genel Teftişi sırasında raporun 110-121-187. Maddelerinde **kırsal kalkınma** ile ilgili aşağıdaki tespitleri yaptıkları anlaşılmıştır (GİÖİ TR, 2010: 46-51-52-76-77).

“110-Teftişe tabi yıllarda,il özel idaresine ait yatırım giderlerinin eğitim, yol ve su gibi alanlara göre dağılımına ilişkin tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Teftişe tabi yıllarda il özel idaresine ait yatırım giderlerinin eğitim, yol ve su gibi alanlara göre dağılımına ilişkin tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 27: İÖİ’ne Ait Yatırım Giderlerinin EYSGA Göre Dağılımı

Yıllar	Gerçekleşen Sermaye Gideri	Menkul Mal Alımı (İş Makinesi)	Gayrimenkul Alımı (Kamulaştırma)	Okul Yapım, Bakım ve Onarım	Yol Bakım	İçme Suyu	Diğer Sermaye Giderleri (Sağlık, Emniyet Kültür)
2007	78.298.946	142.341	1.026.252	36.298.449	13.166.771	593.600	27.071.533
2008	83.085.459	0	3.446.919	32.651.606	19.823.024	3.221.285	23.942.625
2009	116.273.090	1.044.771	5.230.482	50.979.401	24.705.375	2.153.059	32.160.002
2010/4	14.070.217	0	726.527	8.001.568	806.043	393.540	4.142.539

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi Teftiş Raporu, 2010:73

Tablodan; okul yapım, bakım ve onarım giderlerinin yıllar itibariyle önemli yer tutuğu, yol yapım ve bakım giderlerinin her yıl artan bir kalem olduğu, içme suyu yatırımlarının ise azalmaya başladığı, bunun da içme suyu meselesinin büyük oranda halledildiğini gösterdiği anlaşılmaktadır.

Özel İdare kaynaklarının özellikle eğitim, yol, içme suyu ve sağlık gibi alanlara yönlendirilmesinin öncelikli yaşam kalitesi göstergelerinin yükselmesine neden olacağı açıktır. Yatırım giderlerinin, İl Özel İdaresi’nin “Stratejik plân” ile belirlenen hedeflerine uygun olmak koşuluyla, Gaziantep İlinin şartlarına göre öncelikli yaşam kalitesi göstergeleri arasında ilk sıralarda bulunan göstergelerin daha da iyileştirilmesi doğrultusunda yoğunlaştırılması tavsiyeye değer bulunmuştur. ” (GİÖİ TR, 2010:46)

“121-Teftişe tâbî yıllarda İl Özel İdaresi bütçesinden, köylere hizmet götürme birliklerine yapılan yardımlara ilişkin tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Tablo 28: GİÖİ'nden KHGB'lerine Yapılan Yardımlar

Sıra No	İlçesi	2007	2008	2009	2010/4	Toplam
1	Araban	207.457	374.558	80.560	133.810	**796.385**
2	İslahiye	552.811	235.907	100.910	148.660	**1.038.288**
3	Karkamış	101.955	180.218	72.220	151.470	**505.863**
4	Nizip	1.148.957	331.283	161.290	249.040	**1.890.570**
5	Nurdağı	257.113	141.715	65.710	95.960	**560.498**
6	Oğuzeli	375.715	608.807	135.100	198.600	**1.318.222**
7	Şahinbey	501.804	238.743	102.740	151.240	**994.527**
8	Şehitkamil	606.855	214.907	100.910	148.660	**1.071.332**
9	Yavuzeli	680.274	217.669	105.560	118.810	**1.122.313**
Toplam		**4.432.941**	**2.543.807**	**925.000**	**1.396.250**	**9.297.998**

Kaynak: Gaziantep İl Özel İdaresi Teftiş Raporu, 2010:51

İlçelerin KHGB'ne köy sayısı esas alınarak dağılım yapıldığı beyan edilmiş ve tablonun incelenmesinden anlaşılmıştır.

355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Hakkında Kanun, 11/06/2005 gün ve 25842 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Kanunun amacı, mahalli idare birliklerinin hukuki statüsü, kuruluşu, organları, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

İl merkezi ile ilçelerin tamamında kurulu bulunan Köylere Hizmet Götürme Birlikleri 5355 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır.

Anılan Kanunun 18 inci maddesinde, İlçelerde, Tarım ürünlerinin üretim ve pazarlaması hariç olmak üzere, köylere ait hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, bizzat yapmak, yaptırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak üzere köy hizmet birliklerinin kurulabileceği,

Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasında, “(Değişik üçüncü fıkra: 27/4/2008–5793/44 md.) Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları ile il özel idareleri; köye yönelik hizmetlere ilişkin yapım, bakım ve onarım işleri, bölünmüş yol, elektrifikasyon, köy yolu, içme suyu, sulama suyu ve kanalizasyon yatırımlarını, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri köylere hizmet götürme birliklerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilirler. Aktarma işlemi merkezi idare kuruluşlarında ilgili bakanın, il özel idarelerinde valinin onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. Bu takdirde iş, birliğin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. Köylere hizmet götürme birlikleri de bütçe imkânları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçelerinden ödenek aktarabilirler. Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları ile il özel idareleri tarafından aktarılacak ödeneklerle gerçekleştirilecek yatırımlar, birliğin hizmet ve görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın yapılabilir.” Denilerek, sınırları belirsiz bir hizmet sahası oluşturulmuştur.

İl özel idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, köye yönelik hizmetlere ilişkin yapım, bakım ve onarım işlerini aralarında yapacakları anlaşmalara göre köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile gerçekleştirebilecekleri, bu durumda gerekli kaynağın birliklere aktarılacağı ve söz konusu işin birliğin tabi olduğu esas ve usullere göre sonuçlandırılacağı,

Hüküm altına alınmıştır.

Yine Kanunun 18 inci maddesinin beşinci fıkrasında, “...İl Özel İdaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım planı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır...” hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin sunacakları yatırım planları, yıllık çalışma programları ve uygulama projeleri esas alınarak il özel idare gelirlerinden aktarma yapılabilecektir.

Dolayısıyla ilçe köylere hizmet götürme birliklerine, ilçelerin köy sayısı yanında, uygulama projesi ile birlikte sunulan yatırım planı ve yıllık çalışma programları esas alınarak kaynak aktarılması, böylece birliklerin planlı ve projeli faaliyetlere yönlendirilmesi teşvik edilmesi sağlanmalıdır.” **(**GİÖİTR, 2010:51-52)

Bahse konu raporun 110.Maddesinden alınan “İl Özel İdaresine Ait Yatırım Giderlerinin Eğitim, Yol ve Su Gibi Alanlara Göre Dağılımı” tablosundan, okul yapım, bakım ve onarım giderlerinin yıllar itibariyle önemli yer tutuğu, yol yapım ve bakım giderlerinin her yıl artan bir kalem olduğu, içme suyu yatırımlarının ise azalmaya başladığı, bunun da içme suyu meselesinin büyük oranda çözümlendiğini gösterdiği anlaşılmaktadır.

Özel idare kaynaklarının özellikle eğitim, yol, içme suyu ve sağlık gibi alanlara yönlendirilmesinin öncelikli yaşam kalitesi göstergelerinin yükselmesine neden olacağı açıktır. Yatırım giderlerinin, il özel idaresinin “Stratejik plân” ile belirlenen hedeflerine uygun olmak koşuluyla, Gaziantep İlinin şartlarına göre öncelikli yaşam kalitesi göstergeleri arasında ilk sıralarda bulunan göstergelerin daha da iyileştirilmesi doğrultusunda yoğunlaştırılmasının tavsiye edildiği (GİÖİ TR, 2010:46)

Köylere Hizmet Götürme Birliklerine yapılan yardımlara ilişkin raporun 121.maddesindeki tablodan, yardımların ilçelerin KHGB’ne köy sayısı esas alınarak yapıldığı görülmektedir.

(5355) sayılı Mahalli İdare Birlikleri Hakkında Kanun, 11/06/2005 gün ve 25842 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Kanunun amacı, Mahalli İdare Birliklerinin hukuki statüsü, kuruluşu, organları, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

İl merkezi ile ilçelerin tamamında kurulu bulunan Köylere Hizmet Götürme Birlikleri 5355 sayılı Kanun kapsamına alınmıştır.

Anılan Kanunun 18 inci maddesinde, ilçelerde, tarım ürünlerinin üretim ve pazarlaması hariç olmak üzere, köylere ait hizmetlerin yürütülmesine yardımcı olmak, bizzat yapmak, yaptırmak ve kırsal kalkınmayı sağlamak üzere köy hizmet birliklerinin kurulabileceği,

Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasında, "(Değişik üçüncü fıkra: 27/4/2008–5793/44 md.) Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları ile il özel idareleri; köye yönelik hizmetlere ilişkin yapım, bakım ve onarım işleri, bölünmüş yol, elektrifikasyon, köy yolu, içme suyu, sulama suyu ve kanalizasyon yatırımlarını, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri köylere hizmet götürme birliklerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilirler. Aktarma işlemi merkezi idare kuruluşlarında ilgili bakanın, il özel idarelerinde valinin onayıyla yapılır ve bu ödenekler tahsis amacı dışında kullanılamaz. Bu takdirde iş, Birliğin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılır. Köylere hizmet götürme birlikleri de bütçe imkânları ölçüsünde bu yatırımlara kendi bütçelerinden ödenek aktarabilirler. Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları ile il özel idareleri tarafından aktarılacak ödeneklerle gerçekleştirilecek yatırımlar, birliğin hizmet ve görev alanı sınırlamasına tabi olmaksızın yapılabilir" denilerek, sınırları belirsiz bir hizmet sahası oluşturulmuştur.

İl özel idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, köye yönelik hizmetlere ilişkin yapım, bakım ve onarım işlerini aralarında yapacakları anlaşmalara göre köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile gerçekleştirebilecekleri, bu durumda gerekli kaynağın birliklere aktarılacağı ve söz konusu işin birliğin tabi olduğu esas ve usullere göre sonuçlandırılacağı,

Hüküm altına alınmıştır.

Yine Kanunun 18 inci maddesinin beşinci fıkrasında, "...İl Özel İdaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım planı, yıllık

çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır...” hükmü bulunmaktadır. Dolayısıyla Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin sunacakları yatırım planları, yıllık çalışma programları ve uygulama projeleri esas alınarak il özel idare gelirlerinden aktarma yapılabilecektir.

Dolayısıyla ilçe köylere hizmet götürme birliklerine, ilçelerin köy sayısı yanında, uygulama projesi ile birlikte sunulan yatırım planı ve yıllık çalışma programları esas alınarak kaynak aktarılması, böylece birliklerin planlı ve projeli faaliyetlere yönlendirilmesi teşvik edilmesi gerekli bulunmuştur” (GİÖİTR, 2010:51-52). Şeklinde tavsiyede bulunulduğu görülmektedir.

Raporun 187. Maddesinde ise; İl Özel İdaresinin (2007-2010) yıllarını kapsayan Stratejik Planında yol ve ulaşım hizmetleriyle ilgili öngörülen hedefler ve gerçekleştirilme oranları incelendiğinde;

Hedef 11.5: Köy Yollarımızın %74’ü asfalt iken plan döneminde bu oranın % 77’ye çıkarılması hedeflenmiştir.

Son dört yılda köy yollarının % 88,77 si asfalt olarak hizmet vermektedir.

Faaliyet 11.5.1: Stabilize yollarımızın önem derecesine göre 60 km’si 1.Kat asfalt sathi kaplama yapılacaktır.

Son dört yılda 385,24 km yol 1.Kat asfalt sathi kaplama yapılmıştır.

Faaliyet 11.5.2.Her yıl 40 km olmak üzere 200 km grup köy yolunda sıcak asfalt yapılacaktır.

Son dört yılda bütçe imkânları dahilinde, yolların standardının yükseltilmesine ve mevcut yolların trafik güvenliğine elverişli ulaşımının sağlanması için ödenekler kullanılmaktadır.

Hedef 11.6.Köy yollarımızın %23'ü tesviyeli yoldur. Plan döneminde tesviyeli yolun % 84'ünün altyapısını güçlendirerek stabilize kaplamasını yapmak.

Son dört yılda 38,2 km tesviyeli yol stabilize yapılmıştır. Yol ağının %1,07 'si tesviyelidir.

Faaliyet 11.6.1. 57,5 km tesviyeli yolun her yıl 12 km'si stabilize kaplama ve onarım yapılacaktır.

Son dört yılda 38,2 km tesviyeli yol stabilize yapılmıştır.

Hedef 11.7. Plan döneminde toplam 2602 km olan köy yollarını güvenli ve konforlu bir şekilde sürekli trafiğe açık tutmak .

Her yıl yapılan envanter çalışmaları sonucu 2597,6 km olan köy yollarının güvenli ve sürekli bir şekilde trafiğe açık tutulmakta olduğu,

Faaliyet 11.7.1. Her Yıl 1500 km greyderli bakım yapılacaktır .

Son dört yılda 7000 km greyderli bakım yapılmıştır .

Faaliyet 11.7.2. Her yıl 1200 km asfalt yolun yama işleri yapılacaktır .

Son dört yılda 6700 km asfalt yol yama yapılmıştır .

Faaliyet 11.7.3. Her yıl köy yollarının 2200 km'sinde karla mücadele yapılacaktır.

Son dört yılda 5750 km karla mücadele yapılmıştır.

Faaliyet 11.7.4. Plan döneminde asfalt ve stabilize köy yollarının köy tanıtım levhaları tamamlanacaktır.

Köy tanıtım levhaları tamamlanmıştır" Denildiği görülmekle,

İl Özel İdaresi Stratejik Planı hedeflerinin büyük ölçüde gerçekleştirildiği **(**GİÖİTR, 2010:76-77)

Kanaatine varıldığı, anlaşılmıştır.

5.11. MÜLKİYE MÜFETTİŞLERİ İGDR'DAKİ SP VE KK TESPİTLERİ

12/9/1985 gün ve 18866 nolu Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğünün 18/c maddesi uyarınca; İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişlerinin "Teftişte bulundukları il ve ilçelerin idari, sosyal ve ekonomik durumları, teftiş ettikleri daire ve kuruluşlarda mevzuatın uygulanması, memur-halk ilişkileri konularında inceleme ve araştırmalar yapmak, bu konulardaki düşünce ve tavsiyelerini muhtevi bir genel durum raporu düzenlemek" görevleri bulunduğundan, görev onaylarında aksi bir hüküm bulunmadığı durumlarda gurup başkanı ve uygun gördüğü müfettişlerce bir "İl Genel Durum Raporu" düzenlenmektedir.

Gaziantep İli 2007 Genel Teftişi sırasında düzenlenen 07.06.2007 gün ve 131/13; 24/74; 111/40 sayılı Gaziantep İl Genel Durum Raporunda;

1-Gaziantep İlinin Mevcut Durum Analizi

2-Gaziantep İlinin Sosyal ve Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri

3-Kanun Tüzük ve Yönetmeliklerin Uygulanmasına İlişkin Değerlendirme

4-Teftiş Olunan Dairelere İlişkin Genel Değerlendirme

5-Kamu Yatırımları ve İlde Valilik Öncülüğünde Yürütülen Çalışmalar

6-Gaziantep İline İlişkin Genel Değerlendirme, yapıldığı anlaşılmıştır (GİGDR, 2007).

5.11.1. Gaziantep 2007 GDR, GZFT Analizi

Bahse konu Genel Durum Raporunda, Gaziantep iline ilişkin yapılacak işler bağlamında daha sağlıklı değerlendirme yapabilmek için ildeki mahalli

idarelerin hazırlamış oldukları stratejik plan örneklerinden yararlanılarak Güçlü-Zayıf yönler Fırsatlar-tehditler analizi yapılmıştır. (GİGDR, 2007:9-10)

Tablo 29: Yerel Yönetimlerin GZFT Analizi

A- Üstünlükler	**B- Zayıflıklar**
1. Gelir kaynaklarının iyi olması **2.** **Tarımsal ürünlerin etkin olarak değerlendirilmesi(zeytin, fıstıki, bağ)** **3.** Hayırsever yurttaşların katkılarının değerlendirilmesi **4.** **Tamamlanma aşamasına gelmiş büyük sulama projelerinin olması** **5.** Engellilere yönelik eğitim kurumlarının varlığı(görme, işitme, zihinsel, spastik) **6.** Arkeolojik kazılara, turistik yerlere maddi ve proje desteği **7.** **Köy yollarının % 76'sının asfalt oluşu** **8.** Ulaşım mastır planının yapılmış olması **9.** Otobüs taşıma sisteminin özelleştirilmiş olması **10.** Önümüzdeki 25 yıla kadar toplu konut alanlarının planlanmış olması **11.** Kişi başına düşen yeşil alan miktarının plan yapım yönetmeliğinde belirlenen standartlarda olması **12.** Halkın kullanımı için yeterli miktarda park, piknik ve mesire alanlarının mevcut olması **13.** Sokak çocukları için rehabilitasyon merkezlerinin kurulmuş olması **14.** Yaşlılara yönelik güçsüzler yurdunun kurulmuş ve faal olması **15.** Şehir içi kavşaklardaki sinyalizasyonun % 87 oranında tamamlanmış olması	**1.** Dağınık ve imarsız yerleşim **2.** Ücret dengesizliği, aynı işi yapan kişilerin farklı maaş alması **3.** Kurumlar arası koordinasyon eksikliği **4.** Meslek içi eğitim yetersizliği ve bu çalışmalar için tesis eksikliği **5.** Eğitim ve sağlıkta kalitenin düşüklüğü **6.** Kanalizasyon, evsel ve çevresel atıklar **7.** Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının korunamaması **8.** **Plansız politik yatırımlar** **9.** 1/ 100.000 lik çevre düzeni planının olmaması **10.** Çevre ile ilgili gerekli envanterlerin olmaması(gürültü haritası, su, kirlilik yaratıcı tesis) **11.** Belediyenin büyük oranda borcunun olması **12.** Katı atık geri kazanım tesisinin kurulmamış olması **13.** **Kent bilgi sisteminin kurulmamış olması** **14.** Şehrin engelli vatandaş, yoksul kesim, gürültü ve sürüm (koku) haritasının hazırlanmamış olması **15.** Kadın sığınma evinin açılmamış olması **16.** Sokak çocukları konusunda nitelikli personel sayısının yeterli olmaması **17.** Güçsüzler yurdunun bina, nitelikli eleman ve donanım yönünden yetersiz olması **18.** Kaçak yapıların kontrolü ve takibinin yapılabilmesi için bir birim ve ekibin olmaması
C- Fırsatlar	**D- Tehditler**
1. Zeugma, Yesemek, Dülük, Rumkale vb. tarihi ve turistik değerlerin varlığı **2.** **GAP'ın giriş kapısı olması** **3.** Sınır ticaretinin varlığı **4.** **GAP Projesi ve Bölgesel Kalkınma Projelerinin varlığı** **5.** Kadastro ve tapulama işlerinin tamamlanmış olması ve mülkiyet problemlerinin azlığı **6.** Araştırma Enstitüleri ve Üniversitelerin varlığı **7.** **Gelişmeye uygun coğrafyasının olması(iklim, toprak, turizm)** **8.** Güçlü bir sivil toplum örgütlerinin varlığı	**1.** Merkez İlçenin aşırı hızlı büyümesi ve ilin kırsal kesiminden gençlerin merkeze göçü **2.** Zirai ilaç ve gübre kullanımında bilinçsizlik **3.** Tarımsal üretimde girdi maliyetlerinin yüksek olması **4.** Siyasal etkiler, baskılar ve yönlendirmeler **5.** Tarımsal sulama projelerinin yavaş ilerlemesi

9. Avrupa Birliğine giriş süreci **10.** Uluslar arası havaalanının bulunması **11.** Gaziantep – Halep demiryolu bulunması **12.** Yaygın imalat sanayinin varlığı **13. Serbest Bölgenin varlığı** **14.** Şehre doğal gaz boru hattının döşenecek olması, bu esnada diğer çalışmaların yapılabilir olması **15. Avrupa Birliği tarafından sosyal amaçlı projelere maddi destek veriliyor olması** **16.** Sanayi kuruluşlarının şehir dışına çıkarılmış olması **17.** Tarihi eserlerle ilgili olarak uluslar arası anlaşmaların bağlayıcılığı	**6.** İl içi gelir dağılımı eşitsizliği **7. İlin aşırı göç alması** **8.** İçme ve kullanma suyu kaynaklarının yetersizliği **9.** Çarpık şehirleşme **10.** Tarıma elverişli alanda şehirleşme ve sanayileşme **11.** Kaçak ve kalitesiz yakıt kullanımı ve hava kirliliği **12. Şehrin göçün de etkisiyle hızlı nüfus artışı** **13.** Şehir trafiğine giren araç sayısındaki artış **14.** Şehir içinde önceki dönemlerde oluşmuş çarpık yapılaşma **15.** Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklara yönelik iyileştirici faaliyetlerde sivil toplum örgütleri ve kamu kurumlarının yeterli destek vermemesi **16.** Sokakta çalışan ve yaşayan çocukların sayısındaki artış **17.** Fiziksel özürlü hastaların sayısının her geçen gün artıyor olması **18.** Nazım imar planı ile uygulama imar planlarının birbirleriyle uyumlu olmaması **19.** İmar plan tadilatında artış olması **20.** Mevcut konutların kaçak ve yığma yapıdan oluşması **21.** Aşırı göç nedeniyle şehir içine seyyar satıcı, dilenci ve işportacı türü işleri yapan insan sayısının artıyor olması **22. Kentin hızlı büyümesi** **23.** Estetikten yoksun bir anlayışla yapılan reklâm panolarının oluşturduğu görüntü kirliliği

Kaynak: İçiş. Bak., Mülkiye Müf., Gaziantep İl Gen. Durum Rap., 2007:9-10

İldeki yerel yönetimlerin stratejik planlarına kaynaklık eden GZFT analizi incelendiği zaman bu durum analizlerinde tehdit olarak ortaya konulan tespitlerden büyük bir kısmının yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluğunda olan ve yerel yönetimlerin karar organlarının inisiyatifi ile çözümlenebilecek konular olduğu görülmektedir. Bir örnek vermek gerekirse durum analizinde imar plan tadilatları kentin en büyük tehditlerinden biri olarak değerlendirilmiş ancak plan tadilatlarının % 97'sinin belediyelerden ve kamu kurumlarından geliyor olması yapılan tespitlerle yerel yönetimlerin uygulamalarının paralellik arz etmediği şeklinde değerlendirilebilir.

Tehditler başlığı altında yapılan bazı tespitlerin herhangi bir araştırma inceleme veya bilimsel çalışmaya dayandırılmadan stratejik plan içerisine alındığı, göç analizleri, sokakta yaşayan çocuklar, kadına yönelik şiddet olayları, ilin suç analizleri, kaçak yakıt kullanımının düzeyi konularında, mevzuata aykırı yapılar başlıklarında kapsamlı araştırma çalışmaları ve bilimsel araştırmaların yaptırılması bu araştırma sonuçlarının kamuoyu ile paylaşılması, bu araştırma sonuçlarına göre yatırımların yönlendirilmesi,

Bu konuda TÜBİTAK Kamu Araştırma Programına Ar-Ge niteliği olan projelerin sunulması yönünde çalışmalar yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır **(GİGDR, 2007:10).**

Mülkiye Müfettişlerinden oluşan ekip tarafından yapılan bu bahse konu rapordaki değerlendirme sonunda,

5442 Sayılı İl İdaresi Kanununda İl Valisine verilen “koordinasyon ve ilin her yönden genel idare ve gidişini düzenlemek” görevi çerçevesinde il genelinde her sektörde yapılan mevcut durum analizlerinden hareketle, ilin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konulması, ilin gelişmesi için fırsatlar ve gelişiminin önündeki tehditlerin ortaya konulması, bu analizler ışığında stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesi, makro planlar esas alınarak eylem planlarının yapılması, bu işlemler gerçekleştirilirken sivil toplumla iletişime önem verilmesi, hususunun mülki idare amirinden beklendiği, görüşü ortaya konulmuştur.

Stratejik Planlama uygulaması 2005 yılından itibaren gündemde olduğundan, teftiş tarihi olan 2007 yılında, henüz uygulamanın yeni olduğu söylenebilir. Ancak, yetki ve sorumluluğun doğru kullanılması ile, stratejik planın; güçlü yönlerden dayanak alınarak, fırsatların değerlendirilmesi, zayıf yönlerin güçlendirilmesi ve tehditlerin giderilmesini sağlar nitelikte uygulanmasının İl’ de Vali tarafından izlenmesi gerektiği hususu üzerinde durulduğu görülmüştür.

5.11.2. (2007) yılı İtibariyle Tarım Faaliyetleri ve Sorunlar

Uygun iklim ve toprak şartları bakımından antepfıstığı ile tanınmış ve özdeşleşmiş olan Gaziantep; ekolojiyi etkileyen girdi kullanımı bakımından doğal dengenin henüz bozulmadığı illerden birisidir.

Gaziantep İlinin yüzölçümü 622.295 ha olup, bu alanın 382.077 ha'ı tarım arazisi,36.894 ha'ı çayır mera arazisi,92.419 ha'ı orman ve fundalık arazidir. Su yüzeyi ve diğer 110.905 ha alan tarım dışı ve yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır.382.077 ha olan tarım arazisinin 266.414 ha'ı sulanabilir arazi olup,44.234 ha'ı sulanan arazidir. Sulanan arazinin 6995 ha'ı DSİ sulamaları,13.946 ha'ı **Köye Yönelik Hizmetler Birimi**[11] sulamaları, 24.050 ha'ı ise halk sulamalarından oluşmaktadır.

Sulanan alanların genişlemesi için içme suyu amaçlı yapılan Şahinbey Hacıaslan Gölet'inin sulamaya açılması ile mevcut sulanan arazi miktarının artışı sağlanacak böylece mevcut ürün deseninin daha da çeşitlenmesini ayrıca birim alandan elde edilen verimin artmasını sağlayacaktır. Gaziantep ilinin bu avantajını iyi bir şekilde kullanarak gerek çiftçi kesiminin gerekse ülke ekonomisinin hizmetine sunması büyük önem taşımaktadır.

Çiftçinin modern tarım teknikleri ile günümüz koşullarına uygun modern mekanizasyon alet ve makinelerini kullanarak daha kolay tarım yapmasını sağlamak amacıyla, arazi toplulaştırma çalışmaları yapılmaktadır. Arazi toplulaştırma çalışmaları ile çok parçalı tarım arazileri birleştirilerek toplulaşan parsellerin sulama kanalı ve stabilize yollara sınırlarının olması, tesviye, drenaj, tahliye, taş toplama gibi hizmetler götürülerek birim alandan en düşük maliyetle en yüksek verimin alındığı sisteme sahip olunmaktadır(GİGDR,2007: 21).

---

[11] 22/5/1985 tarih ve 18761 sayılı RG de yayımlanan **3202** sayılı "Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" iken **28/1/2005** gün ve 25710 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **5286** sayılı "Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" uyarınca kanunun ismi "Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun" olarak değiştirilmiştir. Aynı kanunla Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevleri" ibaresi, "Köye yönelik hizmetler" şeklinde değiştirilmiştir.

Tablo 30: Gaziantep İli Arazi Kullanım Durumu

İlin Yüzölçümü	622.295 Ha.	%100
Tarım Arazisi	382.077 Ha.	% 61,40
Çayır Mera Olarak Kullanılan	36.894 Ha.	% 5,93
Orman Arazisi	92.419 Ha.	% 14,85
Tarım Dışı Arazi	110.905 Ha.	% 17,82

Kaynak: İçiş. Bak., Mülkiye Müf., Gaziantep İl Gen. Durum Rap., 2007:21-22

Bahse konu 2007 Gaziantep Genel Durum Raporunda;

— Genel Üretim Durumu (2006): Türkiye'de üretilen; Antepfıstığı üretiminin %35'i, Kuru Kırmızı Biber üretiminin %36'sı, Kırmızı Mercimek Üretiminin %5'i ve Üzüm Üretiminin %4'ü Gaziantep'te gerçekleştirilmektedir.

— İlin toplam 266.414 hektar olan sulanabilir tarım arazisi, toplam tarım arazisinin % 69,73'ünü oluşturmaktadır. Sulanabilir arazinin 19.165 hektarı devlet, 23.946 hektarı halk sulaması şeklindedir. Sulanan Arazinin Tarıma Elverişli Araziye Oranı %11,3'tür.Sulanan tarım alanı toplam tarım alanının ise % 5,7 gibi oldukça küçük bir bölümünü oluşturmaktadır.

Bitkisel Üretim miktarının artırılması, birim alandan ürün ve gelir artışı sağlamak suretiyle çiftçi gelirini artırıp işgücü yaratması, geniş alanlara gelir dağıtması gibi nedenlerle işsizlik ve yüksek nüfusun beslenmesi sorunları ile uğraşan ülkemizde sulama tesisleri oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu amaçla DSİ tarafından büyük ovalarda yapılan sulama proje sahalarında kanal güzergâhları kamulaştırılmakta iken İl Özel İdaresi Köye Yönelik Hizmetler Birimi tarafından yapılan toplulaştırma ve sulama projeleri uygulamalarında kamulaştırma bedeli ödenmediği için daha az bir bedelle arazi toplulaştırma projeleri uygulandığından ülkemizde modern tarım ekonomik yoldan uygulanmaktadır. Toplulaştırma projeleri içinde araziler toplulaşarak yeni parseller oluşturulmakta her türlü sulama tekniğine uygun

tesviye yapılmakta, stabilize yol ve drenaj imkânları yaratılmaktadır.” Denildikten sonra,

Sulama projelerinin arazi toplulaştırma projesi ile müşterek uygulanması ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Toplulaştırma projelerinin sulama projeleri ile yaygınlaştırılması gereklidir. Bu nedenle sulama tesislerine daha fazla ödenek sağlanmalıdır şeklinde tavsiyede bulunulduğu,

Devamında, Gaziantep ilinin Nurdağı ve İslâhiye ilçelerinde 25.500 dekar alanda biber ekilmekte olup 35.000 ton dolayında yaş kırmızıbiber üretilmektedir. Bu yaş biberden yaklaşık 10.000 ton kuru kırmızıbiber üretilmektedir. Biber üretiminde karşılaşılan en büyük problemlerden birisinin afla toksin sorunu olduğu ifade edilmiştir.2003 yılına kadar afla toksinsiz biber üretmede çok önemli yeri olan kurutma tesisine sahip işletme sayısının ilde sadece 3 adet olduğu bu işletmelerin de maliyet artışı ve haksız rekabet nedeniyle işletilmediği 2004 ve 2005 yıllarında ise kurutma tesisi olan 13 adet biber fabrikası faaliyete girdiği, Yeni biber fabrikaları için yapılan yatırım tutarı yaklaşık 10 milyon YTL dolayında olduğu, İslâhiye ve Nurdağı ilçelerinde üretilen biberin en az % 70’i bu modern tesislerde işlenerek piyasaya sunulduğu ifade edilmiştir.

İnsan sağlığını olumsuz yönde etkileyecek şekilde piyasaya sürülen gıda maddelerinin kontrolünün etkili bir şekilde yürütülmesi sağlanmalıdır şeklinde tavsiyede bulunulduğu, devamında;

-Kırsal alanda yaşayan nüfusun gelirlerini artırmak amacı ile yöresel potansiyeli bulunan bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretim, denetim ve mücadele faaliyetleri ile ilgili olarak uygulanmakta olan projelerin gerek kapsam gerekse sayı olarak artırılıp nakdi olarak desteklenerek çiftçinin yaşam kalitesinin iyileştirilmesi,

-Organik tarım yapan çiftçinin desteklenmesi ile organik tarımın yaygınlaştırılması yönünde çalışma yapılaması sağlanmalıdır şeklinde tavsiyelerde bulunulduğu anlaşılmıştır (GİGDR, 2007:22-23).

5.11.3. (2007) yılı itibarıyla Hayvancılık Faaliyetleri ve Sorunlar

Gaziantep İl'inde hayvancılık, ekonomik bir faaliyet alanı olarak yeterince gelişmemiştir. Dar ve oldukça küçük alanlara yerleşmiş bulunan aile işletmeleri genellikle kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak az sayıda, 3–4 baş hayvan besleyebilecek imkânlara sahip bulunmaktadır.

Gaziantep ilinde,40.000 baş civarında büyükbaş hayvan mevcuttur. Gaziantep ilinde hayvancılığı genellikle işletme anlayışından uzak bir 1–5 başlık ev hayvancılığı şeklinde sürdürülmektedir. İlde 1500–1600 civarında yerli ırk 30.000 baş civarında kültür ırkı melezi 9.000–10.000 baş civarında kültür ırkı sığır bulunmaktadır. İlden büyükbaş hayvan ihracatı yapılmamaktadır .

İlde 350.000 baş civarında koyun,170.000 baş civarında keçi olmak üzere toplam 520.000 baş civarında küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Koyun ve keçi varlığının tamamını yerli koyun ırkları oluşturmaktadır. Islah edilmiş kültür ırkı koyun bulunmamaktadır. Koyunculuk işletmeleri köylerde 1–10 başlık ev işletmeleri şeklinde olup işletme anlayışından uzaktır. İl merkezinde büyük çaplı (2.000–3.000) başlık besi işletmeleri mevcuttur. İlde koyun yetiştiriciliği genellikle et üretimi amacıyla yapılmaktadır.

Gaziantep ilinde hayvancılığın desteklenmesi amacıyla 2004 yılında 8 köyde 28 aileye 224.000 YTL süt sığırcılığı ve süt koyunculuğu projeleri kapsamında kredi kullandırılmıştır. 2005 yılında 5 köyde 25 aileye 200.000 süt sığırcılığı, 21 aileye 174.000 YTL süt koyunculuğu projeleri kapsamında toplam 374.000 YTL kredi kullandırılmıştır. 2006 yılında 6 köyde 30 aileye süt sığırcılığı kredisi kullandırılmıştır" Denildikten sonra,

“Hayvansal ürünlerin üretimlerinin artırılabilmesi için öncelikle kaynakların doğru kullanılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla yüksek verimli ırklardaki hayvan sayısı artırılmalı ve hayvan yemi arzına önem verilmeli bu koşullarda bitkisel üretim ve çayır mera verimliliğinde de artış olması için çalışma yapılması sağlanmalıdır” şeklinde tavsiyede bulunulduğu, devamında da,

Gaziantep’te yem bitkileri üretimi, hâlihazırda yeterli seviyede değildir. Alt bölgeler bazında inceleme yapıldığında yem bitkileri üretiminin yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Verimi etkileyen kısıtların başında yem ve beslenme gelmektedir.

Hayvan bakımı ve hayvancılık yönetimi ile ilgili faktörlerde, verimi kısıtlayan diğer faktörlerdir. Hayvanların büyük bölümü barınma şartları kötü, havasız ahırlarda tutulmaktadır. Kötü sağım teknikleri mastitis ve diğer enfeksiyonlara neden olmaktadır. Suni tohumlamada istenilen seviyeye ulaşılamamış olması sığırların genetik yönden gelişimini engellemektedir.

Hayvansal ürünlerin pazarlanmasında, ürün kalitesini artırıcı ve pazarlama hizmetlerini geliştirici yönde, sürekli ve etkili politikalar işlenmektedir. Girdi fiyatlarındaki artışlar ve pazarlama sistemindeki aksaklıklar nedeniyle elde edilen gelirin ancak küçük bir kısmının çiftçinin eline ulaşmasının etkisi de küçümsenmeyecek düzeydedir.” denildiği anlaşılmaktadır (GİGDR, 2007:23-24).

5.11.4. Mera Islah Çalışmaları

2007 yılı itibarıyla, “Gaziantep ili Şahinbey İlçesi Büyükşahinbey beldesinde 5.451,6 dak alanda ıslah çalışması projelendirilmiş olup,3.000 dekarlık alanda ıslah çalışmaları devam etmektedir. Şahinbey İlçesi Çimenli köyünde 5.715,86 da alanda Islah projesi onaylanmış olup, 1.000 da alanda gübre uygulaması yapılmış geriye kalan kısımlarda doğal tohumlama ile ıslah

çalışmaları devam etmektedir. Nurdağı ilçesi Nogaylar Köyünde 1.771 dekarlık alanda Islah Projesi hazırlanarak, ıslah çalışmalarına başlanılmıştır.

Gıda Sağlık Sertifikası İşlemleri: AB ve diğer ülkelere ihraç edilecek ürünlerin gıda güvenliği ile ilgili Bakanlığın mevzuatlarına uygun olarak üretilip pazara sunulduğunu, ürünlerin bakanlığın kontrolü altında olduğunu ve insan tüketimi için uygunluğunu sertifiye etmek için gıda güvenliği/sağlık sertifikası verildiği incelenmiştir. Gaziantep Tarım İl Müdürlüğünce 2004 yılında 1.139, 2005 yılında 1.834 ve 2006 yılında 913 tane sertifika düzenlenmiştir (GİGDR, 2007:24).

5.11.5. Toprak Yapısı ve Kadastro Çalışmaları

Gaziantep ilindeki kadastro çalışmaları ve mevcut problemler, Kadastro Müdürlüğünün Müfettişliğe sunmuş olduğu rapordan yararlanılarak aşağıdaki şekilde değerlendirilmiştir.

Tablo 31: Gaziantep İlinde Arazi Dağılımı

CİNSİ	MİKTAR (Hektar)	PAY (%)
Tarım Alanı	382.077	61,40
Orman /Fundalık Arazi	92.419	14,85
Çayır-Mera Alanı	36.894	5,93
Tarım Dışı Arazi	110.905	17,82
TOPLAM	**622.295**	**100**

Kaynak: İçiş. Bak., Mülkiye Müf., Gaziantep İl Gen. Durum Rap., 2007:27

Gaziantep ili ve bağlı 9 ilçenin hudutları içinde kalan 196 mahalle ve 491 köyün tesis kadastrosu tamamlanmış olup, bitirme oranı %100'dür. (GİGDR, 2007:28)

5.11.6. Erozyon

Gerek Gaziantep ili, gerekse ülkenin birçok bölgesinin önemli sorunu yanlış kullanım ve gerekli tedbirlerin alınmaması sonucunda toprak aşınmasının (erozyon) hızlanması sorunudur. Toprak yapısı ve arazi eğimi dikkate alınmaksızın yapılan tarım yanında devlet kuruluşları tarafından yapılan baraj ve göletlerin su toplama havzalarında gerekli tedbirlerin alınmaması erozyon ile üst toprak tabakasının taşınması yanında gölet ve barajların siterasyonla dolması hem doğal kaynakların yok olmasına hem de baraj-gölet gibi tesislerin ekonomik olmaktan çıkmasına neden olmaktadır.

Örneğin; DSİ tarafından yapımı tamamlanan Hancağız Barajı, Kilis Balıklı Göleti yapımı devam eden Alleben sulama göletleri havzalarından herhangi bir tedbir alınmadığı görülmektedir. Yalnız Kilis Üçpınar Göleti ve Hancağız Barajı çevresinde ağaçlandırma çalışmaları yapılmaya başlanmıştır.

Sazlık-bataklıklar, ırmak taşkın yatakları ve çıplak kayaların dışında kalan 757.068 hektarlık arazinin 84.939 hektarı (%11,2) hiç erozyona uğramamış veya çok az uğramıştır. Orta derecede erozyona uğramış topraklar 243.440 hektar ile % 32,2'lik bir oran teşkil etmektedir.232.082 hektar % 30,6'lık bir oran ile ildeki araziler şiddetli arazilerin etkilerini göstermektedir.

Doğal örtünün iyice tahrip olduğu mera, orman ve fundalıklar ile az bir kısım tarım arazisinde erozyon çok şiddetlidir. Bu kısımlar % 26'lık bir oranlı 196.589 hektardır . Çok az bir kısmı 4. sınıf arazi özelliği göstermekle birlikte hemen hepsi 6. ve 7. sınıf arazilerdir.

Gaziantep ilinde Erozyon ile mücadele kapsamında 2004 yılında 1.520 hektarlık alandı 2.000.000, 2005 yılında 1.743 hektarlık alanda 2.100.000 ve 2006 yılında 1.979 hektarlık alanda 2.513.000 adet fidan dikilmiştir.

Gaziantep ilinde ağaçlandırma çalışmaları 1952 yılında başlamış olup,

rapor tarihine kadar 26.040 hektarlık alanda ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmaları yapılmıştır (GİGDR, 2007:36-37).

5.11.7. Hava Kirliliği Kontrol Çalışmaları

Gaziantep ilinde 4 ayrı noktada hava ölçümleri kış sezonu boyunca günlük olarak yapılmakta, ölçüm sonuçları ise Maanoğlu köprüsü yanında Yüzüncü Yıl parkı içerisinde bulunan pano da şehir halkının bilgisine sunulduğu, 2005–2006 kış dönemi hava ölçümleri 15 Kasımdan itibaren günlük olarak yapıldığı ifade edilmiştir.

2006 yılı içinde Gaziantep ilinde 320 adet sanayi tesisinin denetlendiği, hava kalitesini olumsuz yönde etkileyenlerin gerekli tedbirleri almalarının sağlandığı, 2006 yılı içinde il genelinde 79 adet baz istasyonunun denetimi yapıldığı, yer seçimi için Mahalli Çevre Kurulundan toplum ve çevre sağlığını olumsuz yönde etkilemeyecek limitler dahilinde gerekli tedbirlerin alınması kaydı ile yer uygunluğu kararı verildiği incelenmiştir.

İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce**,** 1 Ocak 2006 – 31Aralık 2006 itibari ile 113 adet firmaya (B) grubu emisyon izni, 15 adet firmaya (A) grubu emisyon izni olmak üzere toplam 128 tesise emisyon izni verildiği, vatandaşlar tarafından hava kirliliği ile ilgili olarak, 181 Alo Çevre hattından ve yazılı olarak yapılan şikâyetlere istinaden 370 adet şikâyet anında değerlendirilerek mevzuat çerçevesinde olumsuzluklar giderildiği, ayrıca söz konusu denetimlerde 1 kişiye 143 YTL idari para cezası uygulandığı ifade edilmiştir.

2006 yılı içinde Gaziantep ilinde B Grubu Emisyon İzni Alan İşletme Sayısının 113, A Grubu Emisyon İzni Alan İşletme sayısının 13 olduğu,

Ayrıca 2006 yılında egzoz emisyon ölçüm adedi ise 52.351'dir.Bunun dışında ilde hava kirliliği ile ilgili mücadele için kış sezonunda satışa sunulacak kömürler için sıkı denetimlerin uygulandığı, bu doğrultuda 2006

yılında yapılan denetim sayısının 2.534, kömür satış izin belgesi verilen firma sayısının ise 23 olduğu belirtilmiştir" tespiti yapıldıktan sonra, bahse konu 2007 tarihli raporda,

Yerel yönetim birimlerinin stratejik planları incelendiği zaman mevcut durum analizlerinde Gaziantep ilinde kaçak ve kalitesiz yakıt kullanımının yaygın olduğu bu durumun hava kirliliğine sebebiyet verdiği yönünde tespitler yapılmıştır. Hatta bu tespit İl Özel İdaresi'nin stratejik planının tehditler bölümünde yer almıştır. Bu sebeple Gaziantep ilinde hava kirliliğine sebebiyet veren olumsuzlukların doğru bir şekilde tespitinin yapılarak gerekli önlemlerin alınması sağlanmalıdır" şeklinde tavsiyede bulunulduğu incelenmiştir (GİGDR, 2007:37).

5.11.8. KÖYDES Uygulamaları

KÖYDES (Köylerin Altyapısının Desteklenmesi) programı kapsamında planlanan ve gerçekleştirilen yatırımlar yıl bazında aşağıya çıkarılmış bazıları yerinde görülerek İl Valiliğinin konuyla ilgili çalışmaları aşağıda değerlendirilmiştir.

İl Özel İdaresi Kanunu çıktıktan sonra İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği teşkilatlanması tamamlandıktan sonra il genelinde yatırım ödeneklerinde ciddi oranda artış olduğu gözlenmektedir. Buna ilişkin yıllara göre bütçe miktarı ve yatırım ödeneklerini gösteren grafik aşağıda sunulmuştur. Grafikte Gaziantep ilinde Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü ve İl Özel İdaresi bütçesindeki yatırım ödenekleri esas alınmıştır.

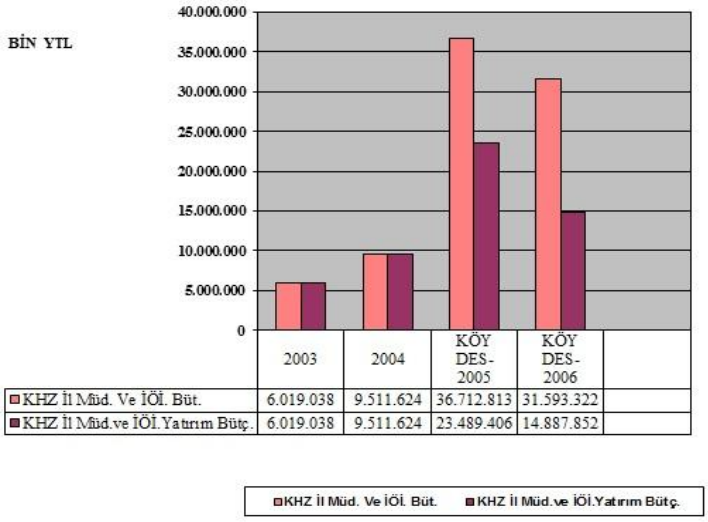

Şekil 4: KHİM ve İl Özel İdaresi Bütçesi ve Yatırım Bütçesi

Kaynak: İçiş. Bak., Mülkiye Müf., Gaziantep İl Gen. Durum Rap., 2007:50

İl Genelindeki yatırım ödeneklerindeki artışın KÖYDES programından kaynaklandığı görülmektedir. KÖYDES programının il kırsalındaki yatırımlarda ciddi oranda artış sağladığı ve başarılı sonuçlar ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

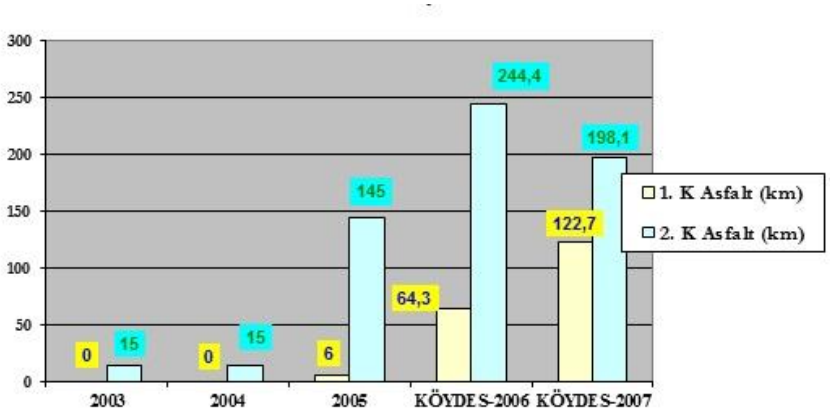

Şekil 5: 2003-2006 KHİM ve İl Özel İd. Asfalt Faaliyetleri

Kaynak: İçiş. Bak., Mülkiye Müf., Gaziantep İl Gen. Durum Rap., 2007:50

Yukarıdaki grafikte 2003 yılı ve 2007 yılı arasında Gaziantep kırsalında yapımı gerçekleştirilen asfalt yol miktarı km olarak ortaya konulmuştur. 2005 yılında pilot olarak uygulaması yapılan KÖYDES

programının uygulanmaya başlanması ile birlikte yol yapım çalışmalarının ciddi oranda arttığı görülmektedir.

5.11.8.1. Yol ve Köprü Yapımı

KÖYDES projesi öncesi mevcut 2.527,5 km yol olduğu, bunun %2'sinin (58km) tesviye yol, %23'ünün (580 km) stabilize yol, %50'sinin (1.7274,5 km) 1.kat asfalt yol ve % 24'ünün (615km) 2.kat asfalt yol olduğu, Ayrıca KÖYDES projesi öncesi toplam 1.725,1 metreden oluşan 100 adet köprünün olduğu incelenmiştir.

KÖYDES projesi sonrası toplam 2.537,3 km yol olduğu, bunun %2'sinin (58km) tesviye yol, %21'inin (525,3 km) stabilize yol, %43'ünün (1.093,5 km) 1.kat asfalt yol ve % 34'ünün (860,5km) 2.kat asfalt yol olduğu,

Gaziantep ilinde KÖYDES Projesinde ağırlıklı olarak 2.kat asfalt dökümü yapıldığı, tesviye yollarının durumunda herhangi bir değişim olmazken stabilize yolların asfalt dökümü yapılarak 2.kat asfalt yol şekline dönüştürüldüğü ve ayrıca köprü adedi ve uzunluğunda herhangi bir değişimin olmadığı görülmektedir.

5.11.8.2. İçme Suyu Şebekesi Yapımı

KÖYDES Projesi öncesi toplam 587 köy ve ünitenin 576 adet yerleşim birimin içme sularının yeterli olduğu, 11 adet yerleşim biriminin içme sularının yetersiz olduğu, susuz yerleşim biriminin olmadığı incelenmiştir.

Yerleşim birimlerinin 263 tanesinin sondaj yoluyla, 150 tanesinin kaynak yoluyla ve 174 tanesinin grup yoluyla içme sularını temin ettiği incelenmiştir.

Gaziantep ilinde KÖYDES Projesi kapsamında içme sularına yönelik herhangi bir yatırımın yapılmadığı anlaşılmıştır.

5.11.8.3. Kanalizasyon

KÖYDES Projesi öncesi toplam 587 köy ve ünitenin 147'sinde kanalizasyon (%25'i) sisteminin olduğu, 440 (%75) kanalizasyon sisteminin olmadığı, 567 yerleşim biriminde su arıtma sisteminin bulunmadığı yalnızca 2 yerleşim biriminde arıtma sisteminin bulunduğu, Toplam 27,91 m kanal bulunduğu, hiçbir fosseptik sisteminin olmadığı incelenmiştir.

Gaziantep ilinde KÖYDES Projesi kapsamında 4 köye kanalizasyon sisteminin yapıldığı, 18 köye de arıtma sistemi yapılarak toplam 139768 kişiye arıtma sistemine kavuştukları incelenmiştir.

KÖYDES çalışmaları öncesi duruma bakıldığı zaman Gaziantep kırsalındaki altyapıda çok olumsuzluk bulunmadığı, kırsaldaki altyapı hizmetlerinin diğer bölgelere oranla daha iyi durumda olduğu, KÖYDES projesi ile birlikte bu durumun daha da iyileştirilmesi yönünde başarılı çalışmalar yapıldığı ancak projeler yürütülürken belirgin halk katkısının sağlanamadığı anlaşılmıştır.

KÖYDES yatırımlarında vatandaş katkısının sağlanarak, programın uygulanmasında başarı gösteren kaymakamların motivasyonunu artırmak için ödüllendirilmeleri sağlanmalıdır.

KÖYDES kapsamında yetersiz köy yolları için aktarılan ödeneğin tasarruf edilerek başarılı bir şekilde kullanıldığı harcamalarda etkinlik ve verimlilik sağlandığı, ödeneklerin zamanında aktarılması halinde işlemlerin hızlı bir şekilde tamamlanacağı, ilçe kaymakamlarının KÖYDES uygulamalarındaki işleri bizzat takip ettiği, her ay kaymakamlarla düzenli toplantılar yapılarak çalışmaların ve aksayan yanların görüşüldüğü" (GİGDR, 2007:49-52), şeklinde ki görüş ve kanaatlere bende katılmaktayım.

Gaziantep örneğiyle ilgili olarak tarafımdan Gaziantep halkının Stratejik Planlama ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma algılarının ölçülmesini amaçlayan 640 kişi üzerinde bir anket yapılmıştır. Bahse konu anket raporu altıncı bölümde yer almaktadır.

ALTINCI BÖLÜM

ANKET

6.1. ANKET RAPORU

Araştırmanın Amacı:

Araştırmanın genel amacı; yüksek lisans tezim kapsamında, Stratejik Planlamanın ‘Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ’ya etkisini, Gaziantep’te yaşayanların görüşlerinden yola çıkarak değerlendirmektir.

Anket Ölçeklerinin Oluşturulması:

23 Ocak - 03 Şubat tarihleri arasında Gaziantep il genelinde 640 kişi üzerinde, 14 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. (**EK)**

Ankette yer alan parametreler çoktan seçmeli olarak verilmiş ve kendilerince uygun hangisi ise onu işaretlemeleri istenmiştir.

Anket sorularının; 4 tanesi ‘Demografik Yapı’ ve 10 tanesi ‘Görüşler’ ölçme ve değerlendirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

Araştırmada Kullanılan Verilerin Analiz Yöntemleri:

Veriler niteliklerine göre ayrılarak, uygun analiz yöntemleri ile (Frekans Analizleri, Tanımlayıcı İstatistikler, Çapraz Tablolar ve ANOVA) incelenmiştir Araştırmada kullanılan veriler SPSS 17.0 paket programı ile analiz edilmiştir

Her bir analizde kullanılan tablolar ve grafikler gösterilmekte ve sayısal değerler, analizler ve tablolardan sonra, genel olarak da yorum kısmında anlamlandırılmaktadır.

6.1.1. Analiz Ve Bulgular

6.1.1.1. Demografik Yapı

Katılımcıların demografik özelliklerini incelendiğinde, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

6.1.1.1.1. Cinsiyet

Tablo 32: Cinsiyet Durumu

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Erkek	411	64,2	64,2
	Kadın	229	35,8	100,0
	Total	640	100,0	

Katılımcıların, ‘Cinsiyet durumu’ incelendiğinde; % 64 oranla 411 kişinin Erkek ve %36 oranla 229 kişinin Kadın olduğu belirlenmiştir.

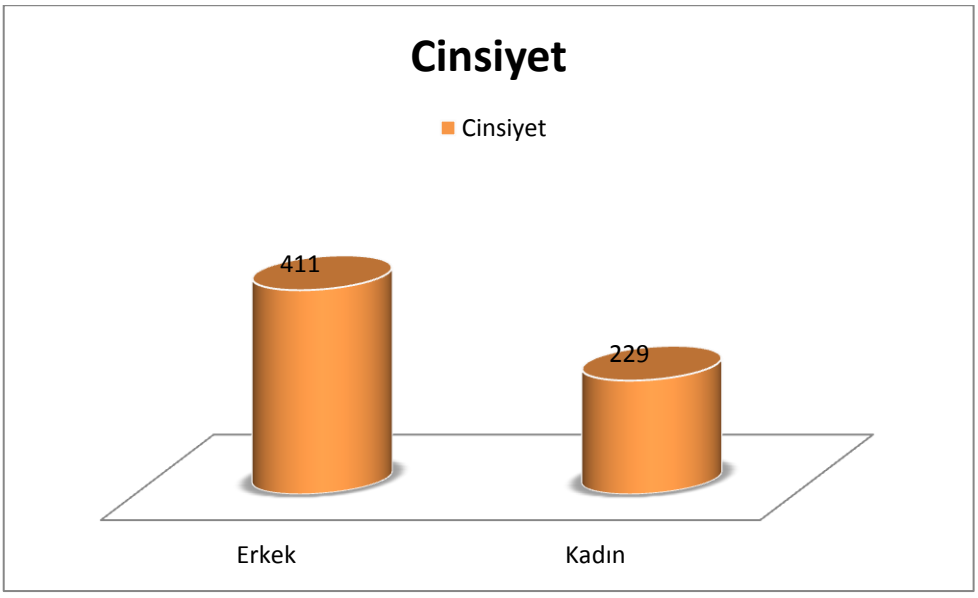

Şekil 6: Cinsiyet

6.1.1.1.2. Yaş Grubu

Tablo 33: Yaş Grubu

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	20-30	254	39,7	39,7
	31-40	268	41,9	81,6
	41-50	66	10,3	91,9
	51 ve üstü	52	8,1	100,0
	Total	640	100,0	

Katılımcıların, 'Yaş grubu' incelendiğinde; %40 oranla 254 kişinin 20-30 yaş, %42 oranla 268 kişinin 31-40 yaş, %10 oranla 66 kişinin 41-50 yaş ve %8 oranla 52 kişinin 51 ve üstü yaş aralığında olduğu belirlenmiştir.

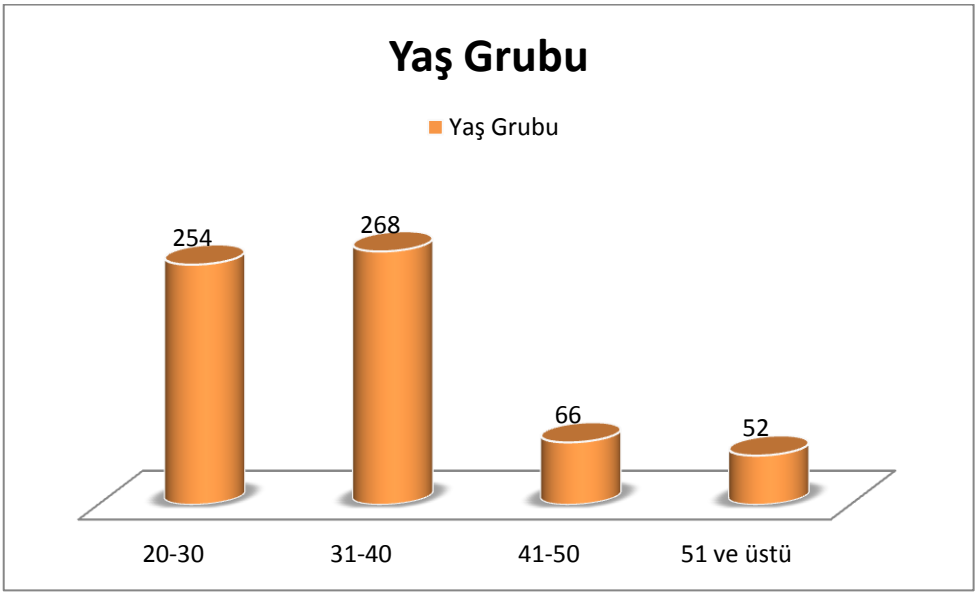

Şekil 7: Yaş Grubu

6.1.1.1.3. Eğitim Durumu

Tablo 34: Eğitim Durumu

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	İlköğretim	19	3,0	3,0
	Lise	17	2,7	5,6
	Yüksekokul	76	11,9	17,5
	Lisans ve üstü	528	82,5	100,0
	Total	640	100,0	

Katılımcıların, 'Eğitim durumu' incelendiğinde; %3 oranla 19 kişinin İlköğretim, %3 oranla 17 kişinin Lise, %12 oranla 76 kişinin Yüksekokul ve %82 oranla 528 kişinin Lisans ve üstü mezunu olduğu belirlenmiştir.

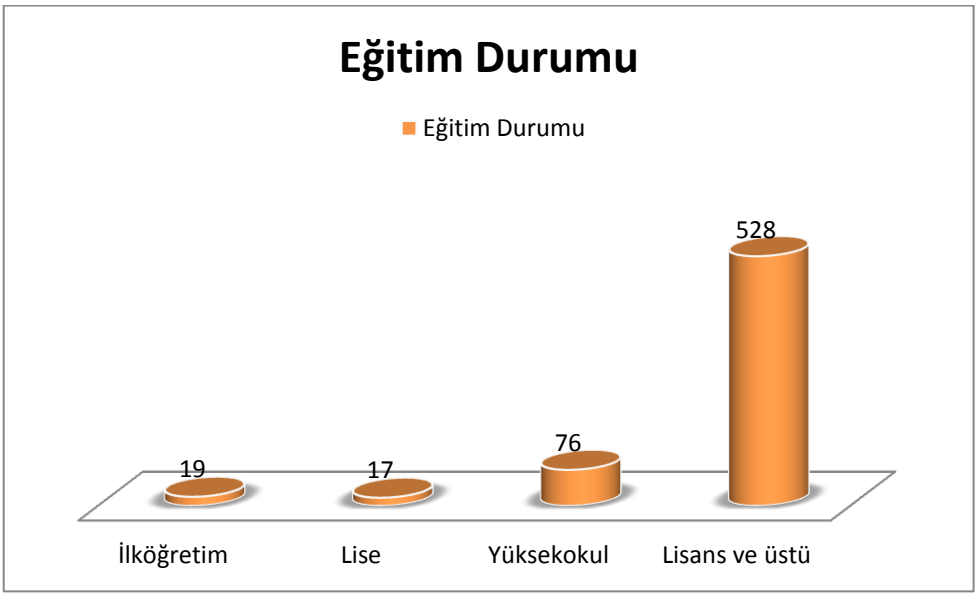

Şekil 8: Eğitim Durumu

6.1.1.2. Görüşler

6.1.1.2.1. Stratejik Plan kavramı

Tablo 35: 'Stratejik Plan' kavramını daha önce duydunuz mu?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	516	80,6	80,6
	Hayır	124	19,4	100,0
	Total	640	100,0	

Katılımcılara, 'Stratejik Plan kavramını daha önce duydunuz mu?' şeklinde yöneltilen soruya; %81 oranla 516 kişinin Evet ve %19 oranla 124 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

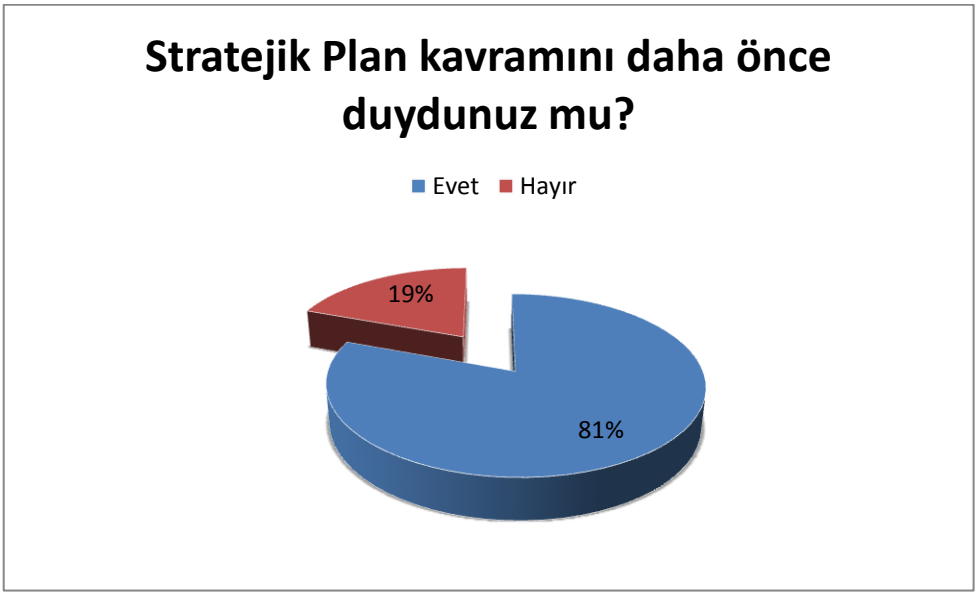

Şekil 9: 'Stratejik Plan' kavramını daha önce duydunuz mu?

6.1.1.2.2. Stratejik Plan Kavramının Nereden Duyulduğu

Tablo 36: 'Stratejik Plan' kavramını nereden duydunuz?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Çalıştığım Kurum	294	57,0	57,0
	Medya	130	25,2	82,2
	Aldığım Kurslar	53	10,3	92,4
	İnternet	39	7,6	100,0
	Total	516	100,0	

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Plan kavramını nereden duydunuz?' sorusu yöneltildiğinde; %57 oranla 294 kişi Çalıştığım Kurum, %25 oranla 130 kişi Medya, %10 oranla 53 kişi Aldığım Kurslar ve %8 oranla 39 kişi İnternet olarak cevap vermiştir.

Şekil 10: 'Stratejik Plan' kavramını nereden duydunuz?

6.1.1.2.3. Stratejik Planla İlgili Eğitim

Tablo 37: Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	82	15,9	15,9
	Hayır	434	84,1	100,0
	Total	516	100,0	

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı?' sorusu yöneltildiğinde; %16 oranla 82 kişi Evet ve %84 oranla 434 kişi Hayır olarak cevap vermiştir.

Şekil 11: Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı?

6.1.1.2.4. Stratejik Planların Faydası

Tablo 38: Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	385	74,6		74,6
	Hayır	33	6,4		81,0
	Kararsızım	64	12,4		93,4
	Fikrim yok	34	6,6		100,0
	Total	516	100,0	100,0	

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?' sorusu yöneltildiğinde; %75 oranla 385 kişi Evet, %6 oranla 33 kişi Hayır, %12 oranla 64 kişi Kararsızım ve %7 oranla 34 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

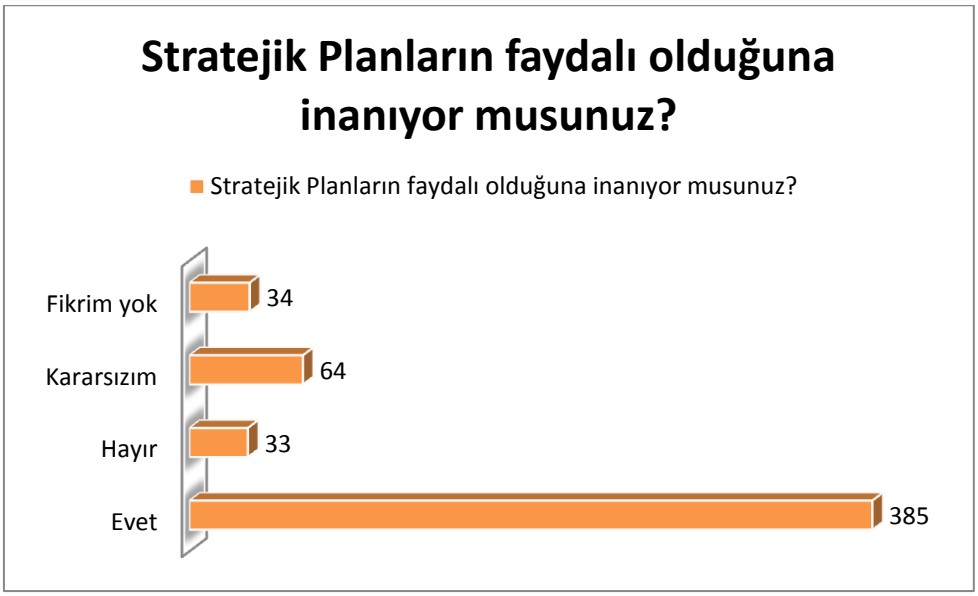

Şekil 12: Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?

6.1.1.2.5. Gaziantep'le İlgili Stratejik Planların Başarısı

Tablo 39: Yapılan SP'ların başarılı olduğunu düşünüyor musunuz?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	121	23,4	23,4
	Hayır	154	29,8	53,3
	Kararsızım	121	23,4	76,7
	Fikrim yok	120	23,3	100,0
	Total	516	100,0	

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Planların **başarılı olduğuna** inanıyor musunuz?' sorusu yöneltildiğinde; %23 oranla 121 kişi Evet, %30 oranla 154 kişi Hayır, %23 oranla 121 kişi Kararsızım ve %23 oranla 120 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

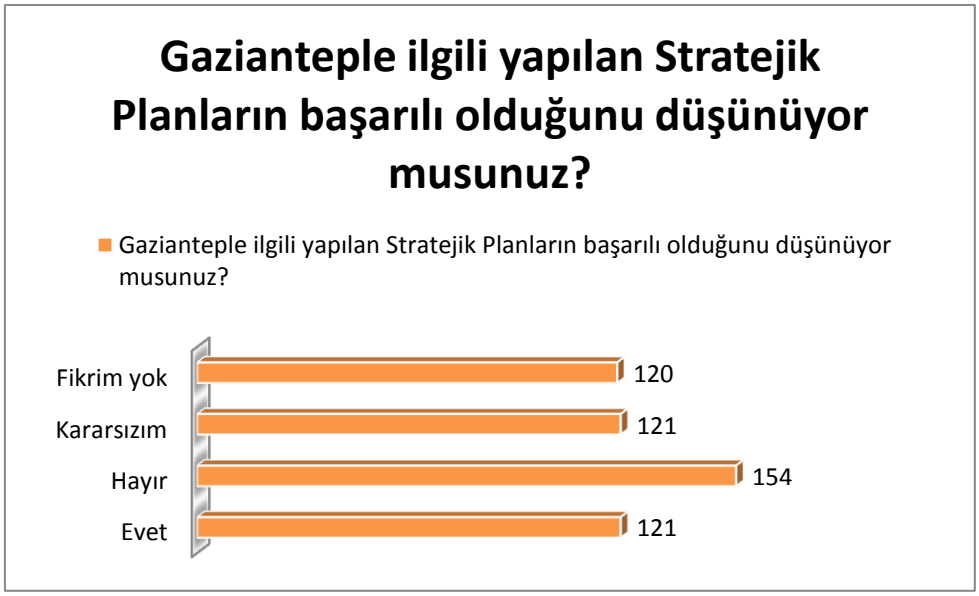

Şekil 13: Yapılan SP'ların başarılı olduğunu düşünüyor musunuz?

6.1.1.2.6. Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Kavramı

Tablo 40: 'Sürdürülebilir KK' kavramını daha önce duydunuz mu?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	284	44,4	44,4
	Hayır	356	55,6	100,0
	Total	640	100,0	

Katılımcılara, 'Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma kavramını daha önce duydunuz mu?' şeklinde yöneltilen soruya; %44 oranla 284 kişinin Evet ve %56 oranla 356 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

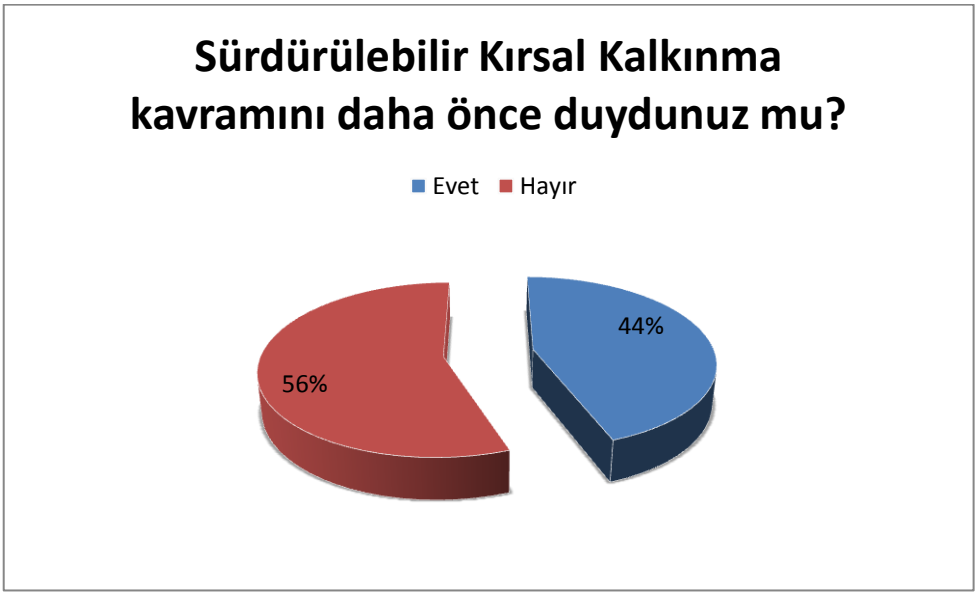

Şekil 14: 'Sürdürülebilir KK' kavramını daha önce duydunuz mu?

6.1.1.2.7. Stratejik Planların Gaziantep'teki KK'ya Faydası

Tablo 41: SP'ların İl'deki KK'ya fayda sağladığını düşünüyor musunuz?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	123	43,3	43,3
	Hayır	70	24,6	68,0
	Kararsızım	45	15,8	83,8
	Fikrim yok	46	16,2	100,0
	Total	284	100,0	

Anketimize katılarak Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 284 kişiden oluşan %44'lük kesime 'Stratejik Planların şehrinizdeki kırsal kalkınmaya fayda sağladığını düşünüyor musunuz?' sorusu yöneltildiğinde; %43 oranla 123 kişi Evet, %25 oranla 70 kişi Hayır, %16 oranla 45 kişi Kararsızım ve %16 oranla 46 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

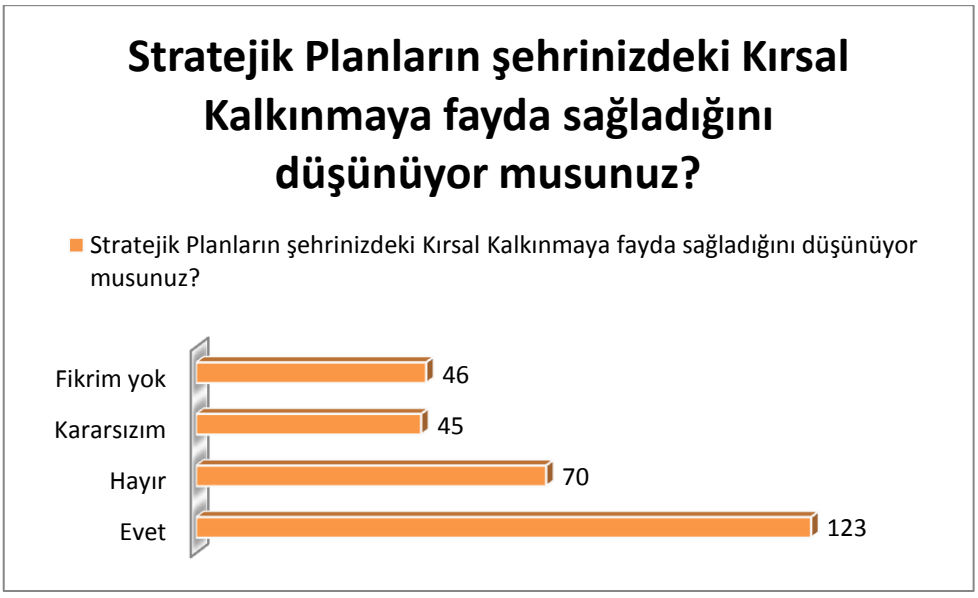

Şekil 15: SP'ların İl'deki KK'ya fayda sağladığını düşünüyor musunuz?

6.1.1.2.8. Gaziantep'te Kırsal Kalkınma

Tablo 42: Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	123	43,3	43,3
	Hayır	86	30,3	73,6
	Kararsızım	46	16,2	89,8
	Fikrim yok	29	10,2	100,0
	Total	284	100,0	

Anketimize katılarak 'Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma' kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 284 kişiden oluşan % 44'lük kesime 'Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz?' sorusu yöneltildiğinde; % 43 oranla 123 kişi Evet, %30 oranla 86 kişi Hayır, %16 oranla 46 kişi Kararsızım ve %10 oranla 29 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

Şekil 16: Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz?

6.1.1.2.9. Gaziantep sanayileşmesi

Tablo 43: Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	604	94,4	94,4
	Hayır	13	2,0	96,4
	Kararsızım	19	3,0	99,4
	Fikrim yok	4	,6	100,0
	Total	640	100,0	

Anketimize katılan tüm katılımcılara, 'Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi?' şeklinde yöneltilen soruya; %94 oranla 604 kişinin Evet, %2 oranla 13 kişinin Hayır, %3 oranla 19 kişinin Kararsızım ve %1 oranla 4 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

Şekil 17: Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi?

6.1.1.2.10. Nerede yaşanmak istendiği

Tablo 44: Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?

		Frequency	Percent	Cumulative Percent
Valid	Gaziantep'in kent merkezinde	322	50,3	50,3
	Gaziantep'in köylerinde	35	5,5	55,8
	Gaziantep'in dışında	283	44,2	100,0
	Total	640	100,0	

Anketimize katılan tüm katılımcılara, 'Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?' şeklinde yöneltilen soruya; %50 oranla 322 kişinin Gaziantep'in kent merkezinde, %6 oranla 35 kişinin Gaziantep'in köylerinde ve %44 oranla 283 kişinin Gaziantep'in dışında olarak cevap verdiği görülmektedir.

Şekil 18: Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?

6.1.2. Çapraz Sorgulamalar (Anova)

Analizler;% 95 güven aralığında α=0,05 anlamlılık seviyesinde test edilmiştir.

H_o: Değişkenler arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_i: Değişkenler arasında anlamlı bir fark vardır.

6.1.2.1. Tercih Edecekleri Yerler Konusunda CYED Etkisi

Tercih Şansları Olsa Gaziantep Halkının Yaşamak İsteyecekleri Yerler Konusunda 'Cinsiyet, Yaş Grubu, Eğitim Durumu'

Tablo 45: (6.1.2.1.)ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Cinsiyet	Between Groups	3,987	2	1,993	8,875	,000
	Within Groups	143,074	637	,225		
	Total	147,061	639			
Yaş Grubu	Between Groups	24,660	2	12,330	15,953	,000
	Within Groups	492,315	637	,773		
	Total	516,975	639			
Eğitim Durumu	Between Groups	31,757	2	15,878	42,202	,000
	Within Groups	239,667	637	,376		
	Total	271,423	639			

Yukarıdaki test sonucuna göre; H_i hipotezinin kabul edildiği, sig.<0,05 olan değişkenler yani 'cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu' faktörlerinin tercih şansları olsa Gaziantep halkının yaşamak isteyecekleri yerler konusunda etkin rol oynadığı görülmektedir.

Bu farklılığın nasıl şekillendiğini aşağıdaki tablolardaki verilerden yorumlayalım:

Tablo 46: Cinsiyet * Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?

Crosstabulation

Count

		Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?			
		Gaziantep'in kent merkezinde	Gaziantep'in köylerinde	Gaziantep'in dışında	Total
Cinsiyet	Erkek	211	33	167	411
	Kadın	111	2	116	229
Total		322	35	283	640

Tercih şansları olsa Erkekler Gaziantep'in kent merkezinde yaşamak isterlerken, Kadınlar Gaziantep'in dışında yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 47: Yaş Grubu * Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?

Crosstabulation

Count

		Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?			
		Gaziantep'in kent merkezinde	Gaziantep'in köylerinde	Gaziantep'in dışında	Total
Yaş Grubu	20-30	121	7	126	254
	31-40	132	10	126	268
	41-50	34	11	21	66
	51 ve üstü	35	7	10	52
Total		322	35	283	640

Tercih şansları olsa 20-30 yaş arasındakiler Gaziantep'in dışında yaşamak isterken, 31-40, 41-50 yaş arasındakiler ve 51 yaş ve üstündekiler Gaziantep'in kent merkezinde yaşamak istediklerini belirtmişlerdir

Tablo 48: Eğitim Durumu * Tercih gerekse nerede yaşamak istersiniz?

Crosstabulation

Count

		Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?			
		Gaziantep'in kent merkezinde	Gaziantep'in köylerinde	Gaziantep'in dışında	Total
Eğitim Durumu	İlköğretim	10	9	0	19
	Lise	9	3	5	17
	Yüksekokul	47	6	23	76
	Lisans ve üstü	256	17	255	528
Total		322	35	283	640

Tercih şansları olsa eğitim seviyesi yükseldikçe Gaziantep'in kent merkezi ve Gaziantep'in dışında yaşamak isteyenlerin sayısının arttığı belirlenmiştir.

6.1.2.2. Sanayileşmiş Bir Şehir Olması Konusunda YMED Etkisi

Gaziantep'in sanayileşmiş bir şehir olması Konusunda 'Cinsiyet, Yaş Grubu, Meslek Grubu, Eğitim Durumunun Etkisi

Tablo 49: (6.1.2.2.) ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Cinsiyet	Between Groups	,658	3	,219	,952	,415
	Within Groups	146,403	636	,230		
	Total	147,061	639			
Yaş Grubu	Between Groups	,108	3	,036	,044	,988
	Within Groups	516,867	636	,813		
	Total	516,975	639			
Meslek Grubu	Between Groups	,265	3	,088	,556	,644
	Within Groups	101,033	636	,159		
	Total	101,298	639			
Eğitim Durumu	Between Groups	,482	3	,161	,377	,770
	Within Groups	270,942	636	,426		
	Total	271,423	639			

Yukarıdaki test sonucuna göre; H_0 hipotezinin kabul edildiği, sig.>0,05 olan değişkenler yani 'cinsiyet, yaş grubu, meslek grubu, eğitim durumu' faktörlerinin Gaziantep'in sanayileşmiş bir şehir olması konusunda anlamlı bir etkisi yoktur. Yani; cinsiyet, yaş grubu, meslek grubu ve eğitim durumu farkı gözetmeksizin tüm katılımcılar Gaziantep'in sanayileşmiş bir şehir olduğunu düşünmektedir.

6.1.2.3. Stratejik Planların faydası Konusunda CYMED Etkisi

Stratejik Planların faydası Konusunda 'Cinsiyet, Yaş Grubu, Meslek Grubu, Eğitim Durumunun Etkisi

Tablo 50: (6.1.2.3.) ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Cinsiyet	Between Groups	4,970	3	1,657	7,415	,000
	Within Groups	142,091	636	,223		
	Total	147,061	639			
Yaş Grubu	Between Groups	11,351	3	3,784	4,759	,003
	Within Groups	505,624	636	,795		
	Total	516,975	639			
Meslek Grubu	Between Groups	,305	3	,102	,640	,590
	Within Groups	100,994	636	,159		
	Total	101,298	639			
Eğitim Durumu	Between Groups	1,507	3	,502	1,183	,315
	Within Groups	269,917	636	,424		
	Total	271,423	639			

Yukarıdaki test sonucuna göre; H_1 hipotezinin kabul edildiği, sig.<0,05 olan değişkenler yani 'cinsiyet ve yaş grubu' faktörlerinin Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda etkin rol oynadığı görülmektedir. H_0 hipotezinin kabul edildiği, sig.>0,05 olan değişkenler yani 'meslek grubu ve eğitim durumu' faktörlerinin Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda etkin rol oynamadığı görülmektedir.

Bu farklılığın nasıl şekillendiğini aşağıdaki tablolardaki verilerden yorumlayalım:

Tablo 51: Cinsiyet * SP'ların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?

Crosstabulation

Count

		Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?				
		Evet	Hayır	Kararsızım	Fikrim yok	Total
Cinsiyet	Erkek	282	30	42	57	411
	Kadın	127	8	41	53	229
Total		409	38	83	110	640

Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda; Erkekler Kadınlara oranla bu fikre daha çok katılırken, Kadınlar Erkeklere oranla daha kararsız ve bu konuda fikirleri yok olarak belirlenmiştir.

Tablo 52: Yaş Grubu * SP'ların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?

Crosstabulation

Count

		Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyor musunuz?				
		Evet	Hayır	Kararsızım	Fikrim yok	Total
Yaş Grubu	20-30	155	8	37	54	254
	31-40	165	22	36	45	268
	41-50	44	7	9	6	66
	51 ve üstü	45	1	1	5	52
Total		409	38	83	110	640

Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda; yaş yükseldikçe bu fikre katılım oranları artmakta, fikirlerinin olmaması durumu azalmaktadır.

Meslek grubu ve eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde ise;fark gözetmeksizin tüm katılımcılar Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaktadırlar.

6.2. ARAŞTIRMA SONUCUNUN ANALİZİ

Katılımcılara, 'Stratejik Plan kavramını daha önce duydunuz mu?' şeklinde yöneltilen soruya; %81 oranla 516 kişinin Evet ve %19 oranla 124 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan % 81'lik kesime 'Stratejik Plan kavramını nereden duydunuz?' sorusu yöneltildiğinde; % 57 oranla 294 kişi Çalıştığım Kurum, % 25 oranla 130 kişi Medya, % 10 oranla 53 kişi Aldığım Kurslar ve % 8 oranla 39 kişi İnternet olarak cevap vermiştir.

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı?' sorusu yöneltildiğinde; %16 oranla 82 kişi Evet ve %84 oranla 434 kişi Hayır olarak cevap vermiştir.

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Planların **faydalı olduğuna** inanıyor musunuz?' sorusu yöneltildiğinde; %75 oranla 385 kişi Evet, %6 oranla 33 kişi Hayır, %12 oranla 64 kişi Kararsızım ve %7 oranla 34 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

Anketimize katılarak Stratejik Plan kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 516 kişiden oluşan %81'lik kesime 'Stratejik Planların **başarılı olduğuna** inanıyor musunuz?' sorusu yöneltildiğinde; %23 oranla 121 kişi Evet, %30 oranla 154 kişi Hayır, %23 oranla 121 kişi Kararsızım ve %23 oranla 120 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

Katılımcılara, ‘Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma kavramını daha önce duydunuz mu?’ şeklinde yöneltilen soruya; %44 oranla 284 kişinin Evet ve %56 oranla 356 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

Anketimize katılarak ‘Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma’ kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 284 kişiden oluşan %44’lük kesime ‘Stratejik Planların şehrinizdeki kırsal kalkınmaya fayda sağladığını düşünüyor musunuz?’ sorusu yöneltildiğinde; %43 oranla 123 kişi Evet, %25 oranla 70 kişi Hayır, %16 oranla 45 kişi Kararsızım ve %16 oranla 46 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

Anketimize katılarak ‘Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma’ kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 284 kişiden oluşan % 44’lük kesime ‘Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz?’ sorusu yöneltildiğinde; % 43 oranla 123 kişi Evet, %30 oranla 86 kişi Hayır, %16 oranla 46 kişi Kararsızım ve %10 oranla 29 kişi Fikrim yok olarak cevap vermiştir.

Dolayısıyla, bu durum sürdürülebilir kırsal kalkınma kavramının halka tanıtımının yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Anketimize katılan tüm katılımcılara, ‘Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi?’ şeklinde yöneltilen soruya; %94 oranla 604 kişinin Evet, %2 oranla 13 kişinin Hayır, %3 oranla 19 kişinin Kararsızım ve %1 oranla 4 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

Anketimize katılan tüm katılımcılara, ‘Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?’ şeklinde yöneltilen soruya; %50 oranla 322 kişinin Gaziantep’in kent merkezinde, % 6 oranla 35 kişinin Gaziantep’in köylerinde ve %44 oranla 283 kişinin Gaziantep’in dışında olarak cevap verdiği görülmektedir.

Dolayısıyla Gaziantep köylerinin yaşanmaya değerlik açısından tercih oranının azlığı kırsal kalkınma kavramının sadece tarımsal kalkınma değil bunun dışındaki çok çeşitli sosyal ihtiyaçları da kapsaması gerektiği, bu konuda yeterli gelişmenin henüz sağlanamadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Çapraz sorgulamalarda ise;

Analizler;% 95 güven aralığında α=0,05 anlamlılık seviyesinde test edilmiştir.

H_o: Değişkenler arasında anlamlı bir fark yoktur.

H_i: Değişkenler arasında anlamlı bir fark vardır.

Tercih Şansları Olsa Gaziantep Halkının Yaşamak İsteyecekleri Yerler Konusunda 'Cinsiyet, Yaş Grubu, Eğitim Durumu'nun Etkisi

Test edildiğinde; yukarıdaki test sonucuna göre; H_i hipotezinin kabul edildiği, sig.<0,05 olan değişkenler yani 'cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu' faktörlerinin tercih şansları olsa Gaziantep halkının yaşamak isteyecekleri yerler konusunda etkin rol oynadığı görülmektedir.

Bu farklılığın nasıl şekillendiğini tablolardaki verilerden yorumladığımızda:

Tercih şansları olsa Erkekler Gaziantep'in kent merkezinde yaşamak isterlerken, Kadınlar Gaziantep'in dışında yaşamak istediklerini belirtmişlerdir

Tercih şansları olsa 20-30 yaş arasındakiler Gaziantep'in dışında yaşamak isterken, 31-40, 41-50 yaş arasındakiler ve 51 yaş ve üstündekiler Gaziantep'in kent merkezinde yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.

Bu durum,20-30 yaşındaki gençlerin kalma tercih oranlarını artırıcı yatırımların yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Tercih şansları olsa eğitim seviyesi yükseldikçe, Gaziantep'in kent merkezi ve Gaziantep'in dışında yaşamak isteyenlerin sayısının arttığı belirlenmiştir.

Bu durum eğitim seviyesi yükseldikçe gerek kırsal alanda gerekse Gaziantep içinde yaşama isteği tercihini artırıcı yatırımların yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Gaziantep'in sanayileşmiş bir şehir olması Konusunda 'Cinsiyet, Yaş Grubu, Meslek Grubu, Eğitim Durumunun Etkisi

Yukarıdaki test sonucuna göre; H_0 hipotezinin kabul edildiği, sig.>0,05 olan değişkenler yani 'cinsiyet, yaş grubu, meslek grubu, eğitim durumu' faktörlerinin Gaziantep'in sanayileşmiş bir şehir olması konusunda anlamlı bir etkisi yoktur.

Yani; cinsiyet, yaş grubu, meslek grubu ve eğitim durumu farkı gözetmeksizin tüm katılımcılar Gaziantep'in sanayileşmiş bir şehir olduğunu düşünmektedir.

Stratejik Planların faydası Konusunda 'Cinsiyet, Yaş Grubu, Meslek Grubu, Eğitim Durumunun Etkisi

Yukarıdaki test sonucuna göre; H_1 hipotezinin kabul edildiği, sig.<0,05 olan değişkenler yani 'cinsiyet ve yaş grubu' faktörlerinin Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda etkin rol oynadığı görülmektedir. H_0 hipotezinin kabul edildiği, sig.>0,05 olan değişkenler yani 'meslek grubu ve eğitim durumu' faktörlerinin Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda etkin rol oynamadığı görülmektedir.

Bu farklılığın nasıl şekillendiğini tablolardaki verilerden yorumlayalım:

Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda; Erkekler Kadınlara oranla bu fikre daha çok katılırken, Kadınlar Erkeklere oranla daha kararsız ve bu konuda fikirleri yok olarak belirlenmiştir.

Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda; yaş yükseldikçe bu fikre katılım oranları artmakta, fikirlerinin olmaması durumu azalmaktadır.

Meslek grubu ve eğitim durumu açısından değerlendirildiğinde ise; fark gözetmeksizin tüm katılımcılar Stratejik Planların faydalı olduğuna inanmaktadırlar.

SONUÇ

“Stratejik Planlamanın Kırsal Kalkınmaya Etkisi ve Gaziantep Örneği” konulu tezimde, birinci olarak stratejik planlamanın ne ölçüde etkinlikle uygulandığı, ikinci olarak ta “Sürdürebilir Kırsal Kalkınma” ile ilgili, kırsal alan yöneticisi konumunda olan Valilerin başında bulunduğu İl Özel İdarelerinin stratejik planında bu konuya verdikleri yer ile plana uyulma düzeyi ve özellikle Gaziantep İli Genel Teftişi sırasında Mülkiye Müfettişlerinin 2007 ve 2010 yıllarında yapmış oldukları tenkit ve tavsiyelerden yola çıkılarak, aksaklıkların tespiti ile önerilerin yapılmasıdır.

Stratejik Planlama yönteminin, stratejik planın bütçe hazırlanırken esas alınması, sonuçların ölçülebilirliğinin sağlanması, iki yıl harcamalarda öngörülere aşılmamak kaydıyla ulaşılması, 2 yıl sonunda güncellenmesi sağlanmak suretiyle 5 yıllık sürecin sonuçlandırılması halinde mutlaka basit ve yararlı bir uygulama olduğu, süreçte aksamalar olduğu takdirde bunun kırsal kalkınma üzerinde olumlu etki doğurmayacağı kabul edilmiştir.

Stratejik Planlamanın mahalli idarelerde 2006 yılında uygulanmaya başladığı nedeniyle, tezimizin konusuna örnek olarak alınan 2006-2010 yıllarını kapsayan Gaziantep İl Özel İdaresi Stratejik Planında, Pilot uygulamanın yapıldığı Denizli İl Özel İdaresi Stratejik Planının altlık olarak kullanıldığı,

Stratejik Planlama biriminin oluşturulmasında ve Stratejik Planlamanın nasıl yapılacağı hususunda uzman personelin bulunamaması, mevcut personelin de yeterli eğitime tabi tutulamamış olmasının İl Özel İdarelerinin teftiş raporlarında ki tenkitlerin yapılmasına neden olduğu,

Vali onayıyla oluşturulan ekiplerce örnek metin üzerinden kopyala yapıştır yöntemiyle uyarlanmaya çalışılan stratejik planların bir çok eksiklik-lerinin bulunduğu anlaşılmıştır.

Stratejik Planların en az 2 yıl uygulandıktan sonra güncellenebileceği, dolayısıyla 2 yıl boyunca gerek bütçenin yapılmasında gerekse harcanmasında bahse konu stratejik plana uyulması zorunluluğunun, İl encümeninin siyasi gerekçelerle seçmen baskısına dayanarak hizmet taleplerinin de etkisiyle tam olarak yerine getirilemediği şifahen ifade edilmiştir.

Plana uyma zorunluluğu bilincinin yerleşmemiş olması nedeniyle zaten yasak savma endişesinin de hakim olduğu ruh hali içerisinde, bir sefer yapılan stratejik planın yüzüne fazla bakılmadığını söylemek te pek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla 2 yıl sonra planın güncellenme ihtiyacı da kimsenin aklına gelmemektedir. Bunun nedeninin ise kalifiye personel bulunmaması olduğu İl Özel İdaresi yetkililerince söylenmiştir.

Stratejik Planlamaya uygun bütçe hazırlanması ve öngörülerin gerçekleştirilmesinin sağlanması gerekirken, planlama hedeflerini aşan hizmetlerin de sanki plan yokmuş gibi yapıldığı anlaşılmıştır.

Stratejik Planlardaki öngörülerin tamamen ya da kısmen gerçekleşmediği gibi öngörülerin oldukça üzerinde gerçekleşenlerle ilgili olarak Gaziantep İl Özel İdaresi 2006-2010 Stratejik Planında ve Çorum İl Özel İdaresine ait Stratejik Planlarda örneklere rastlanmıştır.

Çorum İlinde 2010 yılı stratejik plan hedefleri, bütçe ve performans hedefleri rakamlarının özellikle kırsal altyapıya dair faaliyet raporlarında belirtilen gerçekleşmelerin altında kaldığı, planın öngörülerinin aşıldığı,

İl Özel İdaresi bütçesinin hazırlanmasında stratejik plana uygun olarak hazırlanan yıllık performans planının dikkate alınması gerektiği göz önüne alındığında, performans hedeflerinin üstüne çıkılmasının, baştan öngörülemeyen Köydes projesi ödenekleri ve iller bankası paylarının yılı içerisinde belli olmasından kaynaklandığı,

Stratejik Plan ve Performans Planına bakanlıkların yatırımlar için ayırdığı ve il özel idaresi aracılığı ile kullandırdığı ödeneklerin de katıldığı,

ancak İl Özel İdaresi bütçesi hazırlanırken bunun öngörülememesi nedeniyle dikkate alınamadığı, gelen ödeneklerin ek ödenek kaydı yapılarak sonradan kullanıldığı anlaşılmıştır. Köydes projesinden gelen ödeneklerde ise bu durumun stratejik plan ve performans planına yansıdığı ancak bütçeleştirirken sadece özel idareye aktarılan ortak giderlerin göz önüne alındığı ifade edilmiştir.

Stratejik Planın sınırlayıcı özelliğinin pek dikkate alınmadığı, normal şartlar altında 2 yıl uygulanmasının gerektiği, ayrıca plan öngörülerinin aşılmaması gerektiği müfettiş raporlarından anlaşılmıştır .

Kalkınma Bakanlığı tarafından çıkarılan 2011/1 sıra nolu “Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlara Dair Tebliğ” den; 2006-2010 yıllarının geçiş dönemi olarak kabul edildiği,

Kamu idarelerince hazırlanmış olan stratejik planların Kalkınma Bakanlığınca değerlendirilmesi sonucunda eksikliği tespit edilen ve aşağıda yer alan hususların yeni plan hazırlıklarında dikkate alınacağının belirtildiği

-Durum analizi ile amaç ve hedeflerin bağlantısının açık bir şekilde gösterilmesi,

-Dış paydaş katılımının yeterli düzeyde ve kalitede sağlanması,

-Hedeflerin sonuç odaklı ve kuruluşun hizmet alanına uygun bir biçimde ifade edilmesi,

-Performans programı hazırlıklarında güçlük yaratmayacak sayıda ve nitelikte amaç ve hedef belirlenmesi,

-Hedeflere yönelik performans göstergelerinin, bu göstergeler cinsinden mevcut durumun ve plan döneminde ulaşılması arzulanan seviyenin belirtilmesi,

-Amaç ve hedeflere nasıl ulaşılacağını açıklayan stratejilerin planda yer alması,

-Amaç ve hedefler seviyesinde maliyetlendirme ve bunlara ilişkin kaynak tablolarının yer alması,

-Uygulamanın izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik sistem tasarımı yapılması,

Stratejik planlama çalışmalarının başarısı büyük ölçüde plan öncesi hazırlıkların yeterli düzeyde yapılmasına bağlı olduğu,

Bu kapsamda üst yöneticinin liderliğinde tüm çalışanlarca planlama sürecinin sahiplenilmesinin sağlanması, organizasyonun oluşturulması, ihtiyaçların tespit edilmesi, iş planının oluşturulması amacıyla bir hazırlık programı yapılması gerekmekte olduğu,

Stratejik planlama sürecinin başlangıç aşamasında ve önemli aşamalarında Kalkınma Bakanlığı ile yakın işbirliği sağlanacağı,

Plan hazırlama sürecinde strateji geliştirme birimi koordinasyonunda tüm birimlerin aktif katılımı esas olup stratejik planlama ekibinde ana hizmet birimlerinin temsil edilmesi gerekmekte olduğu,

İkinci ve daha sonraki stratejik planını hazırlayacak kamu idareleri için, yürürlükteki stratejik planın uygulanmış olan dönemine ilişkin hedef ve göstergeler bazında gerçekleşme düzeyi ile başarı ve başarısızlık nedenlerini içeren özet değerlendirme bölümüne yeni hazırlanacak plan içinde yer verileceği,

Bir önceki plandan temel farklılıklar ve bu farklılıkların nedenlerinin açıklanacağı,

Ayrıca, daha önce Kalkınma Bakanlığınca kamu idarelerine gönderilmiş olan taslak stratejik plan değerlendirme raporlarında yer alan

öneri ve uyarıların dikkate alınması gerektiği, (28.07.2011 gün ve 28008 sayılı RG)

Hususunda haklı uyarıların yer aldığı, müfettiş raporlarında yer almaktadır. (ÇİÖİ TR, 2011:14)

5018 sayılı Kanunun 60.maddesi uyarınca Stratejik Planların ve Performans Programının hazırlanması ile ilgili olarak İl Özel İdarelerinde Mali Hizmetler Müdürlüğünün görev yaptığı, bahse konu müdürlük içinde bu işle ilgili büro oluşturulmadığına dair tenkidin söz konusu olduğu,

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 8/ 2-3. maddesi gereğince,üst yönetici tarafından strateji geliştirme birimi oluşturularak, bunun koordinatörlüğünde bir stratejik planlama ekibi kurulması, bahse konu ekibin, hazırlık dönemine ilişkin faaliyetleri ve zaman çizelgesini içeren bir hazırlık programı oluşturması, bu hazırlık programında, gerekirse danışmanlık hizmeti satın alınması hususunun değerlendirilmesi tavsiyeye değer bulunduğu görülmektedir.

Gaziantep Örneği üzerinden yola çıkıldığında; Mülkiye Müfettişlerince hazırlanan İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği Teftiş Raporundan;

5302 Sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra 2007 yılı için yatırım programının hazırlanmadığı, il encümeninde incelenip il genel meclisine görüş bildirilmediği, İl genel meclisinde yatırım programı görüşülmediği Bütçenin hazırlanmasında esas alınan bir yatırım programı bulunmadığı,

İl Özel İdaresinin 2006–2009 dönemine ait stratejik plânın İl Encümenince görüşülerek 50 sayılı kararı ile İl Genel Meclisine havale edilmesine karar verildiği, İl Genel Meclisine stratejik plân ile ilgili "uygun görülmüştür" ibaresi dışında herhangi bir görüş bildirilmediği anlaşılmıştır.

5302 sayılı Kanunun 26. maddesine göre İl Encümeninin stratejik plan ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabını inceleyip İl Genel

Meclisline görüş bildirmesi" gerekmekte iken bunun yapılmadığı hususları değerlendirilmiştir. **(GİÖİ TR, 2007:18,24)**

Belirtilen hususlar yetkili ve görevli mercilerin, üzerlerine düşeni tam olarak yapmalarına imkan sağlayan mekanizmada sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Gaziantep iline ilişkin istatistikî veriler ve Mülkiye Müfettişi raporları ve kurumlardan alınan bilgi notlarından çıkarılan sonuçları sıralamak gerekirse;

-Gaziantep İli, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından 2003 yılında yapılan "İllerin Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması" na göre 81 İl içinde 22. sırada yer almıştır ve kişi başına düşen GSYİH 1.593 Dolardır. Kişi başına düşen gelir Türkiye ortalamasının üstünde olup İllerin gelişmişlik sıralaması yönünden önceki değerlendirmelere göre Gaziantep ilinin 2007 yılı itibarıyla daha iyi konumda olabileceği,

-Gaziantep İlinde şehirleşme oranı Türkiye ortalamasının çok üstünde bulunmaktadır. Tarımda çalışanların toplam istihdama oranı Türkiye ortalama-sının çok altındadır. Bu değerlere göre Gaziantep sanayi ve ticaret şehri görüntüsündedir. Sanayi ve ticaret alanında çalışanların toplam çalışanlara oranı Türkiye ortalamasının çok üzerinde bulunmaktadır.

-Gaziantep ili yıllık ortalama nüfus artış hızı açısından Türkiye'de 1. sırada gelmektedir. Nüfus artış hızı yönünden Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Nüfus artış hızı konusunda araştırma çalışmaları yapılarak Gaziantep ilinin yerleşim ve kentsel gelişmesi konusunda önlemlerin önceden alınması gerektiği görülmektedir.

-Tarımla uğraşan nüfus yönünden Gaziantep ili Türkiye'de iller sıralamasında 78.sırada olmasına rağmen nüfus başına düşen tarımsal üretim değeri açısından iller sıralamasında 32.sırada gelmektedir. Bu sebeple ürün kalitesinin korunması ve ihracata yönelik bilinçli tarım faaliyetlerine destek verilmesi gerektiği,

-Gaziantep ili altyapı yönünden gelişmişlik sıralamasına göre iller sıralamasında ileri düzeyde olduğu kırsaldaki asfalt yol açısından 6.sırada yer aldığı görülmektedir. KÖYDES programı kapsamında kırsaldaki altyapı sorunlarının tamamen ortadan kaldırılması yönündeki çabaların davam ettirilmesi gerektiği,

-Yerel Yönetimlerin stratejik plan çalışmalarında durum analizleri yapılırken yapılan bazı tespitlerin herhangi bir araştırma inceleme veya bilimsel çalışmaya dayandırılmadan stratejik plan içerisine alındığı, göç analizleri, sokakta yaşayan çocuklar, kadına yönelik şiddet olayları, ilin suç analizleri, kaçak yakıt kullanımının düzeyi konularında, mevzuata aykırı yapılar başlıklarında kapsamlı araştırma çalışmaları ve bilimsel araştırmaların yaptırılması, bu araştırma sonuçlarının kamuoyu ile paylaşılması, bu araştırma sonuçlarına göre yatırımların yönlendirilmesi, gerektiği kanaatine varılmıştır.

-İl genelinde bulunan 28 adet Belediye teşkilatından 15' inin nüfusu 5.000 nüfus kriterinin altında olup, bu belediyelerden birinin ilçe (Karkamış) merkezinde bulunduğu, Nizip ilçesine bağlı Kocatepe Beldesinin nüfusunun ise 1.698 olduğu,

-Köylerde sağlıklı çevre koşullarının geliştirilmesi ve ortak ihtiyaç alanlarını yaratılması için yeterli içme suyu, kanalizasyon ve köy içi iskân ve düzenleme projeleri uygulanmasına KÖYDES programı çerçevesinde önem verildiği, köy içi yerleşim düzenlemeleri yapılması konusunda 2007 yatırım programına ödenek konulduğu görülmüştür.

-Büyükşehir belediyesinin stratejik planının GZFT analizinin tehditler bölümünde, plan değişikliği taleplerinin tehdit olarak algılandığı incelenmiştir. Değişiklik taleplerinin % 67'sinin belediyelerden % 30' unun kamu birimlerinden geldiği göz önünde bulundurulursa tehdit olarak algılanan plan değişikliklerinin yetkili yerel idareler tarafından gerçekleştirildiği, Kentsel gelişmeyi denetim altında tutmak ve planlı olarak gelişmesini sağlamak için

gerekli hassasiyetin Belediye yönetimi ve il yönetimi tarafından paylaşılarak gösterilmesi,

-Türkiye geneli ÖSS, il OKS yerleştirme sıralamasında 51. 64. sırada yer almakta olduğu, bu oran ilin gelişmişlik durumuna göre oldukça düşük olup eğitim kalitesinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması,

-Rapordaki eğitime ilişkin tespitler göz önünde bulundurularak Gaziantep ilinde Okuma Yazma oranının artırmak için okuma yazma kurslarının çeşitlendirilerek artırılması, kız çocuklarının özellikle ortaöğrenime devamını sağlamak amacıyla kız yurtlarının açılması, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının yükseltilmesi, ortaöğrenime devam eden öğrenci sayısının artırılması için çalışma yapılması, ilköğretimde ve ortaöğretimdeki okullaşma oranının artırılması yönünde çalışma yapılması yatırımların bu doğrultuda yönlendirilmesi ,

-Küresel ısınmanın etkisiyle Yeraltı su kaynaklarında başlayan azalmalar, şehir içerisinde de ciddi rakamlara ulaşan kuyu suyu kullanımları, yeraltı su seviyesini önemli derecede azaltacağından yumuşak zeminlerde çökme vb. durumların oluşabileceği endişesi ile Gaziantep'in coğrafi alt yapısında önemli değişimlerin gelecekteki 20–25 yıl içerisinde ciddi bir tehdit içerdiği, bu nedenle; kuyu suyu kullanımlarının kontrol altına alınması ve gerektiğinde tamamının kullanıma kapatılması yönünde çalışma yapılması,

-Uzman hekimlerin özellikle il merkezinde yoğunlaştığının görülmekte olduğu, toplam 720 uzman hekimden 681 tanesinin Merkez Şahinbey ve Şehitkâmil ilçelerinde istihdam edilirken, Nizip'te 32, İslâhiye'de 7 uzman doktor görev yapmakta olduğu, bazı ilçelerinde merkeze uzaklığı dikkate alındığında uzmanlık gerektiren konularda vatandaşların büyük sıkıntı çektiği, personel istihdam politikasının yeniden gözden geçirilerek merkezde yoğunlaşan uzman doktorların hastane bulunan ilçe merkezlerine yeterli sayıda görevlendirmelerinin yapılması,

-Organize Sanayi Bölgelerinin atık sularının arıtıldıktan sonra atık suyun Samözü Deresine bırakıldığı, bu derenin Nizip Deresi ile birleşerek Sulama amaçlı yapılan Hancağız Barajına döküldüğü ve sulama amaçlı kullanıldığı ilde çevre sorunu niteliğindeki bu sorunun çözümlenmesi için yeterli araştırma ve inceleme çalışmasının yapılmadığı, mahallinde yapılan tespitler ve su kirliliği kontrol yönetmeliğinin 28. maddesi göz önünde bulundurularak Samözü Deresinden akan suyun sulama amaçlı kullanılıp kullanılamayacağının Tarım il Müdürlüğünce acilen belirlenmesi, suyun tarımda kullanılamayacağının tespit edilmesi halinde yeni arıtma tesisi faaliyete geçinceye kadar arıtmadan çıkan suyun kapalı sistemle uygun bir alana aktarılması ve sulama amaçlı kullanımının önlenmesi, bu çevre de yerleşimlerde bulunan vatandaşların sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının önündeki problemlerin etraflıca tespit edilmesi amacıyla konunun İnsan Hakları Kurulunda görüşülerek gerekli önlemlerin alınması için kurul kararının ilgili birimlere gönderilmesinin sağlanması, etkili denetim faaliyetinin yürütülmesine özen gösterilmesi gerekmektedir.

-Yerel yönetim birimlerinin stratejik planları incelendiği zaman mevcut durum analizlerinde Gaziantep ilinde kaçak ve kalitesiz yakıt kullanımının yaygın olup bu durumun hava kirliliğine sebebiyet verdiği yönünde ki tespitlerin İl özel İdaresinin stratejik planının tehditler bölümünde yer almış olduğu, bu sebeple Gaziantep ilinde hava kirliliğine sebebiyet veren olumsuzlukların doğru bir şekilde belirlenerek gerekli önlemlerin alınması,

-Güzel yerleşim birimleri ve şehirler oluşturmanın insanoğlunun medeniyet ortaya koyma isteminin en büyük göstergelerinden olduğu göz önünde bulundurularak kırsal alanda yaşamanın cezbedilmesi için köylerde imar uygulamalarının, düzenleyici mevzuat hükümlerine göre yürütülmesi imar kanunun ve yönetmeliklerinin uygulanması ruhsatsız yapılaşmaya izin verilmemesi, köylerin yerleşik alan tespitlerinin bir an önce tamamlanması gerektiği,

-Düzenlenen teftiş raporlarına göre ilçelerde bazı müdürlüklerin uzun süreli vekâlet veya görevlendirmelerle yürütüldüğü ilçelerde kurumların genelinde nitelikli personel bulunmadığı bu durumun hizmetlerin gerçekleştirilmesinde verimsizliğe sebebiyet verdiği incelenmiştir. İlçelerde vekâleten yürütülen müdürlükler konusunda bir çalışma yapılarak bu müdürlüklerin neden uzun süreli vekâletle yürütüldüğü araştırılması ve çözümlerin bulunması gerektiği,

-5442 Sayılı yasada İl Valisine verilen "koordinasyon ve ilin her yönden genel idare ve gidişini düzenlemek" görevinden ve il genelinde her sektörde yapılan mevcut durum analizlerinden hareketle, ilin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konulması, ilin gelişmesi için fırsatlar ve gelişiminin önündeki tehditlerin ortaya konulması, bu analizler ışığında stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesi, makro planlar esas alınarak eylem planlarının yapılması, bu işlemler gerçekleştirilirken sivil toplumla iletişime önem verilmesi, mülki idare amirinden beklenen lider yönetici olma özellikleri ile yakından ilgili olduğu sonucuna varılmaktadır.

-Kırsal kalkınmayla ilgili olarak Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı vb. diğer merkezi kuruluşlarla birlikte, belediye ve il özel idarelerinin de görevleri bulunmaktadır. Zaten Mülki İdare Sistemine göre merkezi idarenin taşradaki işleri Valilikler eliyle yürütülmektedir. İl Özel İdare Kanununun değiştirilmesi sonrasındaki haliyle oldukça geniş görev ve yetkilere hazırlanması, gittikçe bir çok hizmetin İl Özel İdareleri eliyle gördürülmesinin planlandığı izlenimi vermektedir. Büyükşehirlerde İl Özel İdaresi Genel Sekreterlikleri altında daire başkanlıkları ihdas edilmek suretiyle, genel idarenin taşra teşkilatları marifetiyle yürütülmekte olan bazı görevlerin mahallinde il özel idaresine bağlanmak suretiyle gördürülmesinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. İl Özel İdaresi Stratejik Planının incelenmesinde, bu tez çalışmasında da alıntıladığımız sürdürebilir kırsal kalkınma hedefine yönelik ön görülerin yer aldığı görülmüştür.2010 yılı teftiş raporundan Gaziantep İl Özel İdaresi

Stratejik Planında **yol ve ulaşım hizmetleriyle** ilgili olarak öngörülen hedeflerin büyük ölçüde gerçekleştirildiği görüşüne de yer verildiği anlaşılmıştır .

Yine Mülkiye Müfettişlerinin 2007-2010 yıllarını kapsayan stratejik planla ilgili olarak yazdıkları raporlarda incelenilen yıllarda öncelikli ihtiyaçların ve hedeflerin belirlenmediği, hedefler belirlenirken araç, gereç, personel ve bütçe imkânlarının göz önünde bulundurulmadığı, uygulanabilirliği olmayan hedeflerin belirlendiği, yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere, hedefin üzerinde gerçekleşen projeler yanında çok altında gerçekleşen veya öngörülmeyen projelerin de varlığı göz önüne alınarak; plan yapılırken öncelikli ihtiyaç alanlarının tespitinin iyi yapılmadığı, imkânlar çerçevesinde hedeflerin katılımcı bir anlayışla belirlenmediği, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi yönünde çaba gösterilmediği, anlamına gelen ifadelere rastlandığı,

Stratejik planlara ve performans planlarına uyulmasında başarılı olunamadığı, öngörülerin aşıldığı, ya da altında kalındığı sonucu çıkmaktadır. Kırsal kalkınma ile ilgili öngörü ve hedeflerin hangi oranda gerçekleştiğine ilişkin karşılaştırmalı tablolara yer verilmediğinden başarı durumunun tam olarak tespitinin ilk aşamada mümkün olamadığı anlaşılmaktadır.

Stratejik plan hedefe varmak amacıyla performansı teşvik edici, aynı zamanda da bütçe hazırlanırken belirleyici, dolayısıyla harcamalar yapılırken sınırlayıcı bir fonksiyon ifa etmelidir.

Stratejik Planlara göre bütçeleme yapılması ve plan öngörülerinin aşılmaması hususunda ilk yıllardaki bu ve benzeri stratejik plan öngörülerine uyulması anlamında hassasiyetin sağlanamadığı anlaşılmaktadır.

Tez çalışmamız sırasında yaptığım anket çalışmasının sonuçlarından yola çıkıldığında ise,

Katılımcılara, ‘Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma kavramını daha önce duydunuz mu?’ şeklinde yöneltilen soruya; %44 oranla 284 kişinin Evet ve %56 oranla 356 kişinin Hayır olarak cevap verdiği görülmektedir.

Ankete katılanların %56 sının sürdürülebilir kırsal kalkınmayı duymamış olması, halk desteğinin ve katılımın sağlanması açısından olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilir.

Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma kavramını daha önce duymuş olduğunu belirten, 284 kişiden oluşan %44’lük kesime ‘Stratejik Planların şehrinizdeki kırsal kalkınmaya fayda sağladığını düşünüyor musunuz?’ sorusu yöneltildiğinde; %43 oranla 123 kişi Evet, %25 oranla 70 kişi Hayır, %16 oranla 45 kişi Kararsızım ve %16 oranla 46 kişi Fikrim yok olarak cevap vermesi,

Kırsal Kalkınma kavramını duymuş olduğunu belirten 284 kişiden oluşan % 44 lük kesimin % 57 sinin Stratejik Planların şehirdeki kırsal kalkınmaya fayda sağladığı hususunda olumlu bir cevap verememiş olmasının da planlı kırsal kalkınma çalışmalarına vatandaş katkısının öneminin pek de anlaşılamadığı şeklinde değerlendirilebileceği,

Katılımcılardan Kırsal Kalkınma kavramını duymuş olduğunu belirten 284 kişiden oluşan % 44 lük kesimin % 57 sinin ‘Şehrinizde Kırsal Kalkınma olduğunu düşünüyor musunuz?’ sorusuna; evet demeyip, hayır, kararsızım ve fikrim yok olarak cevap vermiş olmaları,

Dolayısıyla, bu durumun sürdürülebilir kırsal kalkınma kavramının halka tanıtımının yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebileceği,

Anketimize katılan tüm katılımcılara, ‘Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?’ şeklinde yöneltilen soruya; %50 oranla 322 kişinin Gaziantep’in kent merkezinde, % 6 oranla 35 kişinin Gaziantep’in köylerinde ve %44 oranla 283 kişinin Gaziantep’in dışında olarak cevap verdiği görülmektedir.

Dolayısıyla Gaziantep köylerinin yaşanmaya değerlik açısından tercih oranının azlığı kırsal kalkınma kavramının sadece tarımsal kalkınma değil bunun dışındaki çok çeşitli sosyal ihtiyaçları da kapsaması hususunda yeterli gelişmenin henüz sağlanamadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Tercih şansları olsa Erkekler Gaziantep'in kent merkezinde yaşamak isterlerken, Kadınlar Gaziantep'in dışında yaşamak istediklerini belirtmişlerdir

Tercih şansları olsa 20-30 yaş arasındakiler Gaziantep'in dışında yaşamak isterken, 31-40, 41-50 yaş arasındakiler ve 51 yaş ve üstündekiler Gaziantep'in kent merkezinde yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.

Bu durum,20-30 yaşındaki gençlerin kalma tercih oranlarını artırıcı yatırımların il merkezi ve köylerinde yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Tercih şansları olsa eğitim seviyesi yükseldikçe, Gaziantep'in kent merkezi ve Gaziantep'in dışında yaşamak isteyenlerin sayısının arttığı belirlenmiştir.

Bu durum eğitim seviyesi yükseldikçe gerek kırsal alanda gerekse Gaziantep içinde yaşama isteği tercihini artırıcı yatırımların yeterli düzeyde olmadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Stratejik planların faydalı olduğuna inanmaları konusunda; erkekler kadınlara oranla bu fikre daha çok katılırken, kadınlar erkeklere oranla daha kararsız ve bu konuda fikirleri yok olarak belirlenmiştir.

Bu durum, kadınlara yönelik bilgilendirme çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığına bir işaret olabilir.

Sonuç olarak,

Gaziantep İl Özel İdaresi ölçeğinde incelediğimiz 2006-2010 arası dönemin Türkiye'de Stratejik Planların yerel yönetimlerde ki ilk uygulaması olması nedeniyle, bir geçiş dönemi sayılabileceği,

Kalkınma Bakanlığının koordinasyonuyla, kamu kurumlarında dolayısıyla İl Özel İdarelerinde ki stratejik plan ve buna dayalı performans planı ve bütçe uygulamalarının git gide daha sağlıklı hale gelmemesi için bir sebep olmadığı,

Stratejik Planlamanın mantığının tüm paydaşlar tarafından tam anlamıyla bilinmesi için gereken çalışmaların yapılması halinde,

Girdileri elde edebilmek için kaynakların sınırlı miktarda kullanılması anlamında tutumluluk, elde edilen çıktıların bu çıktıları elde etmek için kullanılan girdilerin önemli bir oranına ulaşması anlamında etkenlik , elde edilen sonuçların bu sonuçlara ulaşmak için kullanılan girdilere göre önemli bir oranı olması anlamında, etkililik , kuruluşun kendi başına ulaşamayacağı ancak ulaşılmasına belli derecede yardımcı olabileceği üst amaçlara katkı düzeyi anlamında etki gücü yüksek bir plan ve uygulamasıyla karşılaşılması mümkün görülmektedir.

KAYNAKÇA

"AB Ortak Tarım Politikası ve DOHA Round Ticaret Görüşmeleri", **Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı**, Rapor No: 18, 2006.

AKAT,İ. vd., **İşletme Yönetimi**, İstanbul, Beta Yayınları, 1994.

AKTAN, C. **Stratejik yönetim ve swot analizi, 2000'li yıllarda yeni Yönetim teknikleri(2) stratejik yönetim**, İstanbul: TÜGİAD Yayını, 2002.

AKYÜZ, O. F. **Değişim Rüzgârlarında Stratejik İnsan Kaynaklarının Stratejik Planlaması**, Ankara, Nobel Yayınları, 2001.

ANONİM, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi, 2006 http://www.secitürk.org.tr/proje_fon.html Erişim Tarihi: Aralık 2011.

AREM, "Kırsal Kalkınma ve Kırsal Alanda Örgütlenme", **İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etüdler Merkezi**, http://www.arem.gov.tr/proje/yonetim/Koy_hizmetleri/1.b%F6l%FCm.pdf Erişim: Aralık 2011, http://www.arem.gov.tr/ortak_icerik/arem/Projeler/Yonetim/Koy_hizmetleri/Bl_1.pdf , Erişim Tarihi: Ekim 2012

ARSLAN, K. "Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl 4, Sayı 7, 2005

ASUNAKUTLU, T., COŞKUN, B. "Stratejik Yönetimde Örgütün Rolüne İlişkin Bir Değerlendirme", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 2, Sayı 4, 2000

AYANOĞLU, İpek, "Kırsal Kalkınma ve Türkiye İçin Bir Kırsal Kalkınma Modeli" **G.Ü.SBE**, Kamu Yönetimi Y.Lisans Tezi, Ankara, 2008.

http://www.belgeler.com/blg/1b0w/Kırsal-kalkınma-ve-türkiye-icin-bir-Kırsal-kalkınma-modeli-rural-development-and-a-proposed-rural-development-model-for-türkey erişim: Nisan 2012

BAKIRCI, Muzaffer. **Türkiye'de Kırsal Kalkınma**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım,2007.

BAKTABUL, "Planlar ve Planlama Çeşitleri", http://www.baktabul.net/mimarlik/249650-planlar-ve-planlama-ceşitleri.html Erişim: Aralık 2011

BAŞAR, A.B., "İşletmelerin Stratejik Planlama ve Karar Alma Sürecinde Muhasebe Bilgi Sisteminin Yeri ve Önemi: TUSAŞ Motor Sanayi A.Ş. Uygulaması", Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, 1998. **Anadolu Üni. SBE,** Eskişehir. http://www.belgeler.com/blg/25sl/isletmelerin-stratejik-planlama-ve-karar-alma-surecinde-muhasebe-bilgi-sisteminin-yeri-ve-onemi-tusas-motor-sanayi-a-s-uygulamasi-the-role-and-importance-of-accounting-information-system-in-strategic-planning-and-decision-making-tusas-engineering-industries-application Erişim: Nisan 2012.

BAYRAÇ Naci, YENILMEZ Füsun "Tarım Sektörünün Yapısal Analizi Ve Avrupa Ortak Tarım Politikası" http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=606 Erişim 04.2011
www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/**Naci**2.doc Erişim: Ekim 2012

BECERİKLİ, Yıldırım S. "Stratejik Yönetim Planlaması: 2000'li Yıllarda İşletmeler İçin Yeni Bir Açılım", **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 33, Sayı 3, s.97-109, 2000.

BİRCAN, İsmail. **Kamuda Stratejik Yönetim Ve AB Politikaları Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi Bildirileri** Kasım, Ankara: TODAİE Yayın No: 319, 2003.

"BÖLGESEL GÖSTERGELER, TRC1 Gaziantep, Adıyaman, Kilis". **TÜİK**,2010 http://www.tuik.gov.tr/jsp/satis/common/search2_tem.jsp?pageNum=4 erişim: 28.03.2012

BOZKURT, Ö.vd. **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Ankara,TODAİE Yayını, 1998.

BRYSON, John, M., **Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations,** San Francisco, Jossey-BassPublishers,1995.

BÜTÜNER, H. "Stratejik Planlama Sistematiği"**, V. Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu**, 2005. http://www.ceterisparibus.net , Erişim Tarihi Aralık 2011

CAN, Metin "Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Programlarının Türkiye'nin Kırsal Kalkınması Açısından İncelenmesi: SAPARD ve IPARD Örneği", **Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü**, 2007. http://www.aeri.org.tr/PDF/166.AB.K.K.P.TKK.SIO.pdf Erişim:04.2010

CAN, T., "Kamu Kuruluşları İçin Stratejik Planlama", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara 1996.

CAN, Hasan ve YILDIZ, Nihat. **Belediye Başkanları ve Belediye Meclis Üyelerine Temel Bilgiler**, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Ankara, Yayın No: 2004 / 1.

CHAMBERS, Robert, **Rural Development: Putting the Last First**, London, Logman,1983.

CHANDLER, Alfred D. **Strategy and Structure, Chapters in the History of The American Industrial Enterprise**, Cambridge, MIT Press, 1962.

ÇOMAKLI, Ş. E., EKİCİ,K.M., ŞAHIM, T.Z. **Geleceği Planlamada Stratejik Yönetim**, Ankara, A-C Yayınevi, 2007.

COŞKUN, Bayram, UZUN, Turgay. "İl Özel İdaresi'nde Yeniden Yapılanma", H. Özgür ve M. Kösecik (editörler);**Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar** I, 1. Basım, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005.

COŞKUN, İ. "Planlama Kavramındaki Gelişmeler ve Türkiye'de Planlı Kalkınma", İl Planlama ve Koordinasyon Müdürleri ile APK ve İl Planlama Uzman Yardımcıları Kurs Notları, Ankara, **İçişleri Bakanlığı**,1986.

DAVUTOĞLU, A. (2001). **Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu**, 44.basım, İstanbul, Küre Yayınları, şubat 2010.

DELLAL, İlkay, "Ortak Tarım Politikasında Reform, DTÖ ve Türkiye", **Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü**-Bakış, Sayı: 7, 2004. http://www.frmtr.com/ekonomi-iktisat-isletme/779612-avrupa-birligi-türkiye-tarim-politikalariiktisat.html, Erişim Tarihi Aralık 2011

DEMIR, T., "Küreselleşen ve Yoğunlaşan Rekabet Ortamında Kamu ve Özel Sektör Örgütlerinde Stratejik Yönetimin Yeri", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2001.

DİE, 2000 Genel Nüfus Sayımı: **Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri**, Ankara, 2001, http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=12 Erişim: Nisan 2012

DİE, 2001 Genel Tarım Sayımı, **Köy Genel Bilgi Anketi Sonuçları**, Ankara, Temmuz 2004, http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=13&KITAP_ID=56 Erişim: Kasım 2011

DINÇER, Ö., **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**, 5. Baskı, İstanbul, Beta Basım,1998

DIRAOR, Burcu Miraç, **Katılım Öncesi AB Fonları ve Kırsal Kalkınma Fırsatlar, Sorunlar ve Türkiye İçin Öneriler**, Ankara, DPT Yayınları, 2008

DOĞAN, Adem, **Kırsal Kalkınma: Yaklaşımlar ve Türkiye Deneyimi**, Ankara, Palme Yayınları, 2010

DORWARD,Andrew; HAZELL, Peter and POULTON, Colin, "Rethinking Agricultural Input Subsidies in Poor Rural Economies", Briefing, **Future Agricultures,** February, 2008. www.future-agricultures.org (erişim 25.08.2008)

DPT 2006a. **Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu, 2. sürüm**, Ankara ,DPT yayını, Haziran 2006.

DPT 2006c, "Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi", 04.02.2006 tarih ve 26070 sayılı **Resmi Gazete**. http://mevzuat.dpt.gov.tr/ypk/2006/20060204-9-2.pdf Erişim: Aralık 2011

DPT, **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1990

DPT, **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1985

DPT, **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1963,

DPT, **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1979

DPT, **İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1968

DPT, **Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1974

DPT, **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 1996

DPT, (2006b), **Dokuzuncu Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Politikaları Özel İhtisas Alt Komisyonu Raporu**, Ankara, DPT,2006

DPT, **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, DPT yayınları No:2522, Ankara, 2000. http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/oik538.pdf , (Erişim Tarihi Aralık 2011)

DPT, 2000, **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, Ankara 2001 http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8.pdf , Erişim Tarihi: Eylül 2011 http://www.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim. aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FCD157A140EEA4FF44 Erişim Tarihi: Ekim 2012

DPT, 2000b, **Sekizinci Bes Yıllık Kalkınma Planı, Tarımsal Politikalar ve Yapısal Düzenlemeler Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Ankara, DPT: 2516 ÖİK: 534 sayılı yayını, 2000, http://ekutup.dpt.gov.tr/tarim/oik534.pdf erişim Ekim 2011

DPT, 2006e, "Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)",Ankara, **01.07.2006 gün ve 26215 sayılı mükerrer RG**. http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf Erişim Tarihi Kasım 2011

DPT,(2006d) **Devlet Planlama Teşkilatı Kırsal Alanda işbirliği ve Örgütlenme Özel ihtisas Komisyonu Raporu**, 2006, http://plan9.dpt.gov.tr/oik16_1_Kırsalisbirligi/Rapor_05_04_2006.doc Erişim Tarihi Aralık 2011

DURSUN, H. "Kamuda Toplam Kalite Yönetimi (TKY) Uygulamasında Elde Edilen Faydalar", **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 442, 2004.

EKONOMİ ANSİKLOPEDİSİ, Paymaş Yayınları, İstanbul, 1983

EMRE, C. **Yönetim Bilimi Yazıları**, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2003.

EMREALP, Sadun, YILDIRIM, Selahattin, **Yerel Yönetimlerde Başarının Yolları**, İstanbul, IULA-EMME Ortak Yayınları, Kent Basımevi 1993.

ERAKTAN, Gülcan; YILDIRAK, Nurettin (1989) **Türkiye'de Kırsal Kalkınma Stratejileri ve Politikaları**, Friedrich Ebert Vakfı, İstanbul

ERBAŞI Ali; "Kamuda Performans Esaslı Bütçelemenin Tasarımına İlişkin Modelsel Bir Yaklaşım", **Maliye Dergisi**, Sayı 156, Ocak-Haziran 2009

ERDEM, A. "Stratejik Yönetim ve Kamu Örgütlerine Uygulanabilirliği" Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, **Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,** Mersin, 2006.

EREN, Erol. (Edit. Necdet Timur). **Stratejik Yönetim**. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2006

EREN, Erol. **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**, İstanbul, Beta Yayınları,2005.

ERGUN, T. **Kamu Yönetimi Kuram/Siyasa/Uygulama**, Ankara, TODAİE Yayını, 2004

ERKAN, Volkan; **Kamu Kuruluşlarında Stratejik Planlama: Türkiye Uygulaması ve Kuruluşlarda Başarıyı Etkileyen Faktörler**, Ankara, DPT Yayını, 2008
http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/2756/sp.pdf Erişim tarihi: Ocak 2012

FAALİYET RAPORU 2007, Gaziantep İl Özel İdaresi, Mart 2008.

FERNANDO, Nimal A. **Rural Development , Outcomes and Drivers: An Overview and Some Lessons**, ADB,EARD Special Studies. 2008.

FITZROY, P. and HULBERT, J.M., **Strategic Management: Creating Value in A Turbulent World,** U.K, John Wiley&Sons Inc., 2005.

GERAY Cevat, **Planlı Dönemde Köye Yönelik Çalışmalar**, Ankara TODAİE Yayınları, 1974.

GERAY,Cevat.“İşlendirme Açısından Kırsal Gelişme Yöneltilerimiz”, **AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 54/2, 1999.

GLUECK, W. F., JAUCH, L. R**., Business Policy and Strategic Management,** Singapore, McGraw Hill International Editions Management Series, Fifth Edition,1988.

GÖNÜL, Mustafa. **Yerel Yönetim Birlikleri**, Ankara, TODAİE Yay., 1977

GÖRMEZ Kemal, **Kent ve Siyaset**, Ankara, Gazi Kitabevi, 1997.

GÖZLÜKAYA, T.,“Yerel Yönetimler Ve Stratejik Planlama”, Yüksek Lisans Tezi, Kamu Yönetimi, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Denizli,2007.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref, TAN, Turgut, **İdare Hukuku**, Cilt 1, Turhan Kitabevi Yay., Ankara, 1998.

GÜÇLÜ, N., “Stratejik Yönetim”, **G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:23, Sayı:2, 2003.

GÜLÇUBUK, B., “Uluslararası Tarım Politikalarının Kırsal Yoksulluk Üzerine Etkileri” **Ulusal Tarım Kurultayı**;15–17 Kasım 2006, Adana,2007

GÜLÇUBUK, B.;YILDIRAK,N., KIZILASLAN, N.,ÖZER, D., KAN, M.,

KEPOĞLU, A. (ty) “Kırsal Kalkınma Yaklaşımları ve Politika Değişimleri”
http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/e443d6819ae22b2_ek.pdf
erişim: Nisan 2012

GÜLÇUBUK, Bülent: “AB ve Türkiye’de Kırsal Yapı ve Kırsal Kalkınma” http://www.wwf.org.tr/tr/docs/sunum_bulentGülçubuk.pdf erişim: 03.08.2005

GÜRER, H. ‘Stratejik Planlamanın Temelleri ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanmasına Yönelik Öneriler,’ **Sayıştay Dergisi**, 63, 2006.

GÜRLÜK, S. “Kırsal Kalkınma Projelerinin Makro-ekonomik Kriterlere Göre Değerlendirilmesi: Cumalıkızık Örneği”, **Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, Bursa,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,2001.

HUGHES J.T., “The Role of Development Agencies in Regional Policy: An Academic and Practitioner Approach”, 1998, **Urban Studies** 35.4, 615-624, www.ida.ie/theida/about.asp (Erişim 2005)

İNSAN YERLEŞIMLERI KONFERANSI BM Habitat II, **İstanbul Deklarasyonu ve Habitat Gündemi**,1996 http://www.toki.gov.tr/habitat/dokumanlar/habitatgundemi.doc , Erişim: Aralık 2011.

JOHNSON, G. and SCHOLES, K., **Exploring Corporate Strategy**, Third Edition. U.K ,Simon&Schuster, Prentice Hall International, 1993.

KAÇAR ve OMAROV ; “Stratejik Yönetim” http://www.scribd.com/doc/77500850/STRATEJ%C4%B0K-YONET%C4%B0M-HAKAN-KACAR-ZAUR-OMAROV erişim: Nisan 2012

KALKINMA AJANSLARI nedir? http://www.fka.org.tr/ContentDownload/sss_genel.pdf erişim: Nisan 2012.

KANDEMİR, A. (GVGİY TR, 2010b) 122/18 sayılı “Gaziantep Valilik Genel İş ve Yürütümü Teftiş Raporu”, **İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği.** Gaziantep, 28.05.2010.

KANDEMİR,A., CİLACI, M., (GİÖİ TR, 2010a) 122/17, 72 / 88 sayılı “Gaziantep İl Özel İdaresi Genel İş ve Yürütümü Teftiş Raporu”, **İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği**, Gaziantep, 28.05.2010.

KARADAĞ, Ahmet, “Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlamanın Maliyetleme Boyutu, Örnek Uygulama ve Bir Elektronik FTM Modeli Önerisi”, **İ.Ü.SBE**, Y.Lisans Tezi. 2007. http://www.belgeler.com/blg/1a8f/yerel-yonetimlerde-stratejik-planlamanin-maliyetleme-boyutu-ornek-uygulama-ve-bir-elektronik-ftm-modeli-onerisi-local-administrations-and-costing-of-strategic-Planing Erişim: Nisan 2007

KARAKAS, E., KÖKSAL, E., **İnsani Kalkınma ve Türkiye, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı**, İstanbul, ATRA Matbaacılık, 2003.

KARLUK, Rıdvan, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, 3. B., Eskişehir, 1995.

KAYA, K. “Bölgesel Kalkınmada Yeni Bir Model Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, **Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2007

KAYA, **Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor**, Ankara, TODAİE Yayını No. 238, 1991.

KAYASÜ, S., PINARCIOGLU,M., YASAR, S., DERE, S., **Yerel/Bölgesel Ekonomik Kalkınma ve Rekabet Gücünün Artırılması: Bölgesel Kalkınma Ajansları**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2003-8, 2003.

KAYIKÇI Sabrina, “Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Kadar Köye ve Köylüye Yönelik Olarak İzlenen Politikalar”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 448, Ankara, 2006.

KAYIKÇI, Sabrina. **Türkiye’de Kırsal Alan Yönetimi**, İstanbul, SAV Sosyal Araştırmalar Vakfı, Yayın No: 25, 2009

KAZGAN, Gülten. **Tarım ve Gelişme**,3.Baskı, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları 50-Ekonomi 6, 2003.

KELEŞ, Ruşen, **Kentbilim Terimleri Sözlüğü**, Ankara, İmge Yay. 1998

KHGM **Envanter Bilgileri**, http://www.khgm.gov.tr/ENVANTER/EN_GENEL.HTM , Erişim Tarihi: Kasım 2011

KILINÇ, İ., "Bir Stratejik Yönetim Aracı Olarak Senaryo Planlaması", **Toplam Kalite ve Stratejik Yönetimde Yeni Eğilimler**, Edit. Said Kıngır, 217-228, Ankara,Gazi Kitabevi, 2007.

KOÇ, İsmet, HANCIOĞLU, Attila. "Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA): Hanehalkı Nüfusu ve Konut Özellikleri", **Nüfus Etüdleri Enstitüsü**, 2003.

KOÇ,İsmet, TÜRKYILMAZ, A.Sinan,ERYURT,M.Ali."Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008: Hanehalkı Nüfusu ve Konut Özellikleri" **Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü**,2009. Sf.17-41 http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TNSA2008-AnaRapor.pdf erişim:Ekim 2012

KOSGEB, **Strateji ve Stratejik Yönetim**, Ekonomik ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü, Kosgeb Yayınları, Ankara, 2004.

KOSTOW, Philip and LINGARD, John, "Integrated Rural Development, Do We Need A New Approach?", 73 rd Seminar of the **European Association of Agricultural Economists ANCONA**, 28-30 June 2001.http://www.econ.univpm.it/ricerca/convengi/aeae/pa(05.02.2008)

KOTLER, P. and MURPHY, P.E., **Strategic Planning for Higher Education**, The Journal of Higher Education, Vol.52, No.5 , 1981.

KÜÇÜK, Ferit, "Örgütsel Değişim ve Stratejik Yönetim Bağlamında Stratejik Liderliğin Önemi", **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:8, 2005.

LEKESIZ, M. Celalettin, "Hatay Valisi sunuşu" **Hatay İli Tarım ve Kırsal Kalkınma Stratejik Planı 2011-2015**

http://www.hataytarim.gov.tr/index.php?ll=stratejik&fs=1 Erişim Tarihi Aralık 2011

LORENZEN, H., **Avrupa Birliği'nin Genişleme, Tarım ve Kırsal Kalkınma Politikaları**.İstanbul, Heinrich Boll Stiftung Derneği Yayınları, 2006.

MINTZBERG, H., AHLSTRAND, B. and LAMPEL, J., **Strategy Safari: A Guided Tour Through TheWilds of Strategic Management**, New York, Free Press, 10. Edition, 2005.

NARİNOĞLU, Ahmet. "Yerel İdarelerde Stratejik Planlama Modeli" Yüksek Lisans Tezi,Mersin,**Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2006.

NUT, P. C. ve R. W. Backoff. **Strategic Management of Public and Third Sector Organisations: A Handbook for Leaders**. San Fransisco.; Jossey Bass, 1992. PAMUK,G.vd.,1997.

ÖĞÜT, A., AKGEMCI, T. ve DEMIRSEL, M.T., "Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi Bağlamında Örgütlerde İş Gören Motivasyonu Süreci", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:12, 2004.

OKTAY, E., ÇUKUR, T., "AB'ne Aday Ülkelerin Tarım Sektörünün Birliğe Uyumunda Uygulanan SAPARD Projesi ve Konunun Türkiye Açısından Genel Bir Değerlendirmesi" **Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi**, 16–18 Eylül, Tokat , 2004.

ÖN ULUSAL KALKINMA PLANI (2004-2006). DPT, Ankara

ÖVGÜN, Barış, "Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme Kalkınma Bakanlığı" **A.Ü.SBF Dergisi**, Ankara,66-3, 2011. http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1608/17307.pdf erişim: Nisan 2012

ÖZBILEN, Ş. “1980 Sonrasında Ulusal Planlamada Kırılma Noktası ve Yeni Sağ”, **Finans Dünyası**, Sayı 169, 2004.

ÖZDEMIR, B. “Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlamanın Türk Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği.” Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 1999

ÖZGÜR, H. “Kamu Örgütlerinde Stratejik Yönetim”, **Çağdaş Kamu Yönetimi II**, Editörler: Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür, Ankara, Nobel Yayınları, 2004.

ÖZHAN, Hasan ve Enis YETER. **Mahalli İdare Birlikleri**, Ankara, TBD Yayını, 1995.

ÖZTOP, S. “Stratejik Planlamanın Belediyelere Uygulanması”, Yüksek Lisans Tezi, **Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2007 http://www.belgeler.com/blg/1210/stratejik-planlamanin-belediyelerde-uygulanmasi-implementation-of-strategic-planning-in-municipalities erişim: Nisan 2012

PAMUK, Gündüz. vd., **Stratejik Yönetim ve Senaryo Tekniği**, İstanbul, İrfan Yayımcılık, 1997.

PEARCE II, J.A., FREEMAN, E.B. and ROBINSON, R.B. “The Tenuous Link Between Formal Strategic Planning and Financial Performance”, **Academy of Management Review**, 1987. Aktaran: GLAISTER, Keith W. ve FALSHAW, J. Richard. “Strategic Planning Still Going Strong”, **Long Range Planning**, Vol. 32, No. 1, 1999.

PINSTRUP-ANDERSEN, Per and SHIMOKOVA, Satoru, “Rural Infrastructure and Agricurtural Development” 2006, http://siteresources.worldbank.org/INTDECABTOK2006 (08.07.2008)

PLANLAMA VE TÜRKIYE’DE UYGULAMASI, İdari Reform Serisi V, Ankara, TODAİE,1961.

ŞENTÜRK, F.K. “Otel İşletmelerinde Stratejik Yönetim Araçları Kullanımı Üzerine Bir Araştırma” Yüksek Lisans Tezi, **Antalya, Akdeniz Üniversitesi SBE**, 2010 http://www.altso.org.tr/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=735 erişim tarihi: Nisan 2012

SEZEN, Seriye, **Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye’de Planlama**, Ankara,1999.

SINGH, Katar. **Rural Development: Principles, Policies and Management,** New Delhi. Sage Publications,Second Edition, 1999,

SOYAK, Alkan **Ulusaldan Uluslar üstüne İktisadi Planlama ve Türkiye Deneyimi**, İstanbul, Der Yayınları, 2006.

SOYUER, Haluk, “Yönetim Fonksiyonları ve Planlama”, http://www.tedariksistemi.com/jm/index.php?option=com_content&view=article&id=256:planlama&catid=43:iletme&Itemid=2 Erişim: Aralık 2011

“STRATEJİK Plan”, 2006-2010, (GİÖİ SP, 2006) **Gaziantep İl Özel İdaresi.**

“STRATEJİK Plan”, 2010-2014, (GİÖİ SP, 2010) **Gaziantep İl Özel İdaresi.**

“STRATEJİK PLANLAMA, En İyi Uygulamalar, Rapor 3”, Yayınlayan **Foundation for Community Association Research**, Alexandria,2001. http://stk.bilgi.edu.tr/docs/SP_stk_7.pdf erişim: Mart 2012

SÜRKAL, A.Saltık ve Kırsal Kalkınma Paneli “Yirminci Yüzyılın İkinci Yarısından Günümüze Kırsal Kalkınma Alanındaki Temel Yaklaşımlar ve Değişimler” Çakmak, Melek, **Sürdürülebilir Kırsal ve KentselKalkınma Derneği** Ankara , 25 Nisan 2009 http://www.surkal.org.tr/dynamicContent/5_Panel-Kitap_BASKI-SON.pdf erişim: Nisan 2012

TAN, Sibel ve DELLAL, İlkay “Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası”, **Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü**-Bakış, S:2, Nüsha:1, 2003

“TARIMSAL VERİLER” **T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı**, Ağustos2012 http://www.tarim.gov.tr/images/Files/sag3fixmenu/bilgiler_veriler/TEPGE.pdf Erişim Tarihi: Ekim 2012

“TARIMSAL YAPIDA DÖNÜŞÜM ÇALIŞMA GRUBU RAPORU”, **Türkiye İktisat Kongresi, Cilt 12: Çalışma Grubu Raporları-II** 2004, http://ekutup.dpt.gov.tr/ekonomi/tik2004/cilt12.pdf , Erişim Tarihi: Kasım 2011

TC.GTHB, T.C.Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı http://www.tarim.gov.tr/E_kutuphane,tarim_sektoru_genel_bakis.html erişim: Nisan 2012

TEKMAN, Ali. ‘Taktik’ ile ‘Strateji’ arasındaki fark ve düzeyli eleştiri”. **Kıbrıs Postası**, 06.09.2011 http://www.kibrispostasi.com/index.php/cat/1/col/178/art/12724/PageName/KIBRIS_POSTASI Erişim Tarihi Aralık 2011

TKB, Avrupa Birliğine Üyelik Yolunda Türkiye Kırsal Kalkınma Politikası Raporu, **Kırsal Kalkınma Çalışma Grubu** Ankara 2007.

TKB, II. TŞKKPKR, “ II. Tarım Şurası Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyon Raporu”, **Kırsal Kalkınma Politikaları Komisyonu,** 2007. http://tarimsurasi.tarim.gov.tr/images/stories/sonuc_raporlari/8.komisyon.pdf Erişim Tarihi: Aralık 2011.

TKB, **Kırsal Kalkınma Planı** 2010-2013 http://www.sp.gov.tr/documents/KKP(2010_2013).pdf http://www.tarim.gov.tr/Files/KirsalKalkinma/KirsalKalkinmaPlani.pdf Erişim: Aralık 2011

TOKATLIOĞLU, Mircan Yıldız. **Merkezi Planlamada Mali Teşvik Sistemi Sovyet Deneyimi,** İstanbul, Alfa Aktüel Yayınları, 2005.

TORTOP, N., vd., **Yönetim Bilimi**, Ankara, Yargı Yayınevi, 2005.

TURGUT, S. "Çağdaş Planlama Yönetimi ve Belediyeciliğin Önündeki Fırsat ve Tehditler: İstanbul Deneyimi", **Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-II Uygulama**, Editörler: Hüseyin Özgür ve Muhammet Köşecik, Ankara, Nobel Yayınları, 2007.

"TÜRKIYE'DE TARIM SEKTÖRÜ", **Tarım ve Köyişleri Bakanlığı**, http://www.tarim.gov.tr/arayuz/10/icerik.asp?efl=tarim_sektor/index.htm&curdir=\sanal_kutuphane\tarim_sektor&fl=türkiye_tarim.htm , Erişim Tarihi: Aralık 2011

ÜLGEN, H., Mirze, S. K. **İşletmelerde Stratejik Yönetim**, İstanbul, Literatür Yayıncılık, 2004.

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE, Institute for Manufacturing, http://www.ifm.eng.cam.ac.uk/dstools/paradigm/5pstrat.html ,Erişim Tarihi Aralık 2011)

WATERSON, A. Development Planning: Lessons of Experience, London, Oxford University Press, 1965.

YALÇIN, B. ve AY, C., "Bilgi Toplumunda Örgütsel Dönüşüm Açısından Stratejik Mimari Boyutunda Stratejik Liderlik Analizi", **Toplam Kalite ve Stratejik Yönetimde Yeni Eğilimler** Edit. Said Kıngır, 233-266, Ankara, Gazi Kitabevi,2007.

YALÇINDAĞ, Selçuk. **İlçe Özel Yönetimi Kırsal Yöreler İçin Yeni Bir Demokratik Yerel Yönetim Birimi Denemesi**, Ankara, TODAİE Yay., 1977

YALÇINDAĞ, Selçuk. **Kırsal Kalkınma Projeleri ve Yerel Yönetimler**, İstanbul,Friedrich Eber Vakfı Yay. 1993.

YAVUZ, Fahri. "Tarım Politikası", **Türkiye'de Tarım**, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, (Ed:Fahri Yavuz), 2005

YELGEN, Esin."Konaklama işletmelerinde Gayrimenkul yatırım ortaklıkları uygulamaları: Alanya' da bir araştırma", Antalya, **AkdenizÜni. SBE.** Y.LisansTezi-, 2010, http://www.altso.org.tr/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=756 erişim Nisan 2012

YILDIRIM, Muhammet Fatih, **Mahalli İdarelerde Yönetişim ve Belediye Stratejik Planlarının İyi Yönetişim İlkeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi** Planlama Uz.Tezi, Ankara, DPT, 2011. http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/12552/Mahalli_Idarelerde_Yonetisim.pdf erişim Nisan 2012

YILDIZ, F.F., "AB Katılım Öncesi Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) Kapsamında Türk Tarımındaki Dönüşüm Süreci", **Türk Tarım Dergisi**, Ankara, sayı:167, sf.20-28, 2006.

YILMAZ, K., "Kamu Kuruluşları İçin Stratejik Planlama Uygulaması", **Sayıştay Dergisi**, Sayı: 50-51, 2003, s.77 http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der50m4.pdf (erişim tarihi: Aralık 2011)

YILMAZ, M.K.; DEMIR,C., "Stratejik Planlama Süreci ve Örgütler Açısından Önemi", **Dokuz Eylül Üni. İ.İ.B.F Dergisi**, Cilt:25, Sayı:1, Yıl:2010, ss.69-88.http://www.iibf.deu.edu.tr/dergi/4mustafa-cengiz.pdf erişim: Nisan 2012

YÜKSEL,Y, (ÇİÖİ TR, 2011) 131/58 sayılı "Çorum İl Özel İdaresi Genel İş ve Yürütümü Teftiş Raporu", **İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği**, Çorum, 21.10.2011.

YÜKSEL,Y., KÖKSAL, H., (GVGİY TR, 2007a) 131/12, 24 / 76 sayılı "Gaziantep Valiliği Genel İş ve Yürütümü Teftiş Raporu", **İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği**, Gaziantep,08.06.2007

YÜKSEL, Y., KÖKSAL, H., TURGUT,K., (GİG DR 2007b) 131/13, 24 / 74, 111/40 sayılı "Gaziantep İl Genel Durum Raporu" **İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği**. Gaziantep, 07.06.2007.

YÜKSEL,Y., KÖKSAL, H., TURGUT,K., (GİÖİ TR, 2007c) 131/11, 24 / 75, 111/39 sayılı "Gaziantep İl Özel İdare Genel Sekreterliği Genel İş ve Yürütümü Teftiş Raporu", **İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği**. Gaziantep, 07.06.2007.

WEB-SITELER:

1. University of Cambridge, Institute f. Manufacturing http://www.ifm.eng.cam.ac.uk/dstools/paradigm/5pstrat.html (erişim tarihi: Aralık 2011)

2. Kıbrıs Postası http://www.kibrispostasi.com/index.php/cat/1/col/178/art/12724/PageName/KIBRIS_POSTASI erişim tarihi: Aralık 2011)

3. Tedarik Sistemi http://www.tedariksistemi.com/jm/index.php?option=com_content&view=article&id=256:planlama&catid=43:iletme&Itemid=2 (erişim tarihi: Aralık 2011)

4. Baktabul http://www.baktabul.net/mimarlik/249650-planlar-ve-planlama-ceşitleri.html (erişim tarihi: Aralık 2011)

5.http://www.cka.org.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=188&Itemid=76 , Erişim Tarihi: 01.07.2010.

6. http://diabk.tarim.gov.tr/OTP_Finansman.htm , Erişim Tarihi Aralık 2009

7. http://ec.europa.eu/budget/index_en.htm , Erişim Tarihi Aralık 2009

8. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do , Erişim Tarihi: 2 Aralık 2011

9. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003/data/türkce/bolum2.pdf , Erişim Tarihi: 16 Kasım 2007

10. II. Tarım Surası, Tarımsal Yapıda Degisme ve Gelişmeler, http://tarimsurası.tarim.gov.tr/sura_sonuc_raporu.htm,Erisim: 03.03.2007

11. http://www.ziraat.com.tr , Erisim: 09.11.2006.

12. Kamuda Stratejik Yönetim http://www.sp.gov.tr/tr/kurum/s/22/Kalkinma+Bakanligi erişim 2012

13. www.tmmob.gov.tr , erişim 2012

14. T.C.Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı-e-kütüphane http://www.tarim.gov.tr/E_kutuphane,tarim_sektoru_genel_bakis.html erişim: Nisan 2012

15. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu http://www.tkdk.gov.tr/ erişim: Nisan 2012

16. http://www.cografya.gen.tr/eğitim/beseri/yerlesme.htm erişim:Nisan 2012

EKLER

EK.1 Anket Formu

ANKET

Bu Anket, “Stratejik Planlamanın Kırsal Kalkınmaya Etkisi ve Gaziantep Örneği” isimli bir yüksek lisans tezi araştırması kapsamında, Stratejik planlamanın, Sürüdürülebilir kırsal kalkınmaya etkisini, bu planları hazırlayan ve uygulayan insanların görüşlerini değerlendirmeye yönelik bilimsel bir çalışmanın uygulama anketidir.

Ankette kimliğinizle ilgili bilgiler istenmemektedir. Bu nedenle soruları boş bırakmadan ve bilimsel bir amaca hizmet ettiğinizi düşünerek içtenlikle işaretleyiniz. Bu Anketin tüm Gaziantep’i kapsadığını, bu şehirdeki pek çok kurum ve şahıslarla yapıldığını da unutmayınız. Anketimiz fazla zamanınızı almayacak şekilde 14 sorudan oluşturulmuştur.

Bu araştırmada bize zaman ayırarak destek olduğunuz için teşekkür eder, başarılar dileriz.

1. Cinsiyetiniz

a. Erkek **b.** Kadın

2. Yaş Grubunuzu İşaretleyiniz.

a. 20-30 **b.** 31-40

c. 41-50 **d.** 51 ve sonrası

3. Meslek Grubunuzu İşaretleyiniz.

a. İşçi **b.** Memur **c.** Çiftçi **d.** İşveren

4. Eğitim Durumunuz.

a. İlköğretim **b.** Lise

c. Yüksek okul **d.** Lisans ve Üstü

5. “Stratejik Plan” kavramını daha önce duydunuz mu?

a. Evet **b.** Hayır

(“Evet” diyorsanız 6. Soruyu cevaplayınız. “Hayır” ise 7. Soruya geçiniz.)

6. “Stratejik Plan” Kavramını nereden duydunuz ?

a. Çalıştığım Kurum

b. Medya

c. Aldığım kurslarda

d. İnternet

7. Stratejik Planla ilgili bir eğitim aldınız mı?

a. Evet **b.** Hayır

8. Stratejik Planların faydalı olduğuna inanıyormusunuz?

a. Evet **b.** Hayır **c.** Kararsızım **d**. Fikrim yok

9. Gazianteple ilgili yapılan Stratejik Planların başarılı olduğunu düşünüyormusunuz?

a. Evet **b.** Hayır **c.** Kararsızım **d.** Fikrim yok

10. “Sürüdürülebilir Kırsal Kalkınma” kavramını daha önce duydunuz mu?

a. Evet **b.** Hayır

11. Stratejik planların şehrinizdeki kırsal kalkınmaya fayda sağladığını düşünüyormusunuz?

a. Evet **b.** Hayır **c.** Kararsızım **d.** Fikrim Yok

12. Şehrinizde kırsal kalkınma olduğunu düşünüyormusunuz?

a. Evet **b.** Hayır **c.** Kararsızım **d.** Fikrim yok

13. Gaziantep sizce sanayileşmiş bir şehir mi?

a. Evet **b.** Hayır **c.** Kararsızım **d.** Fikrim yok

14. Tercih şansınız olsa nerede yaşamak istersiniz?

a. Gaziantep’in kent merkezinde **b.** Gaziantep’in köylerinde

c. Gaziantep’in dışında

ÖZET

YÜKSEL, Yener. "Stratejik planlamanın kırsal kalkınmaya etkisi ve Gaziantep örneği", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012.

Bu tezin amacı, Türkiye de Stratejik Plan ve kırsal kalkınmanın mevcut durumunu ve başlama süreçlerini tartışmak, aynı zamanda bir literatür taraması yapılarak konuya ilişkin bazı kavram ve terimlere açıklık getirmektir. Çalışmada, Gaziantep İl Özel İdaresinin 2006-2010 dönemi stratejik planından örneklere yer verilerek, kırsal kalkınma ve stratejik plana ilişkin hususlar; İl Özel İdaresi 2007 yılı Genel İş Yürütümü teftiş raporu, Valilik Genel İş Yürütümü teftiş raporu, İl Genel Durum Raporu ile aynı şekilde, Mülkiye Müfettişlerince hazırlanarak İçişleri Bakanlığına sunulan 2010 yılı İl Özel İdaresi Genel İş Yürütümü ve Valilik Genel İş Yürütümü teftiş raporlarından yararlanılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Bunun yanı sıra çalışmada, Stratejik Planlama ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma ile ilgili olarak, 640 kişiye muhtelif sorular sorularak uygulanan, anket sonuçları da paylaşılmaktadır.

Burada amaçlanan, stratejik planlama metodu ve süreçlerin; bütçenin hazırlanması aşamasında dikkate alınması, planın sonuçlarının ölçülebilirliğinin sağlanması, harcamaların bütçe içinde tutulması, 5 yıllık sürecin, 2. yılın sonunda güncellenerek, tamamlanması koşulu ile basit ve yararlı olduğu, ayrıca sürecin aksamaya uğraması halinde kırsal kalkınmaya istenildiği ölçüde olumlu katkı sağlamayacağı, varsayımı altında, uygulamanın değerlendirmesini yapmaktır.

Anahtar Sözcükler:

1-Strateji,

2-Stratejik planlama,

3-Kırsal kalkınma,

4-Sürdürülebilir kırsal kalkınma,

5-İl Özel İdaresi.

ABSTRACT

YÜKSEL, Yener. "The Effects of Strategic Planning on Rural Development and The Case of Gaziantep", Master Thesis, Ankara, 2012.

The aim of the thesis is to provide an explanation of related terms and concepts as well as literature survey, and discuss the process of launching and current state of strategic planning and rural development in Turkey. We provide related cases from Strategic Plan for the years 2006-2010 of Gaziantep Special Provincial Administration, and evaluate the plan with regard to strategic planning and rural development using Inspection Report on "General Work Conduct by the Special Provincial Administration" for the year 2007, Inspection Report on "Office of Governor General Work and Conduct" and "Report on General State of the Province" as well as inspection reports on "General Work Conduct by the Special Provincial Administration" and "Office of Governor General Work and Conduct" for the year 2010 prepared by the Inspectors of Internal Affairs and submitted to the Ministry of Internal Affairs.

Also we provide and discuss results of the questionnaire that included various questions regarding Strategic Planning and Sustainable Rural Development and was conducted on 640 persons.

The purpose is to assess the applications under assumptions that the strategic planning method and the whole process is simple and useful provided that the strategic plan is taken into account when the budget is being prepared, it is secured that the results of the plan are measureable, the expenditure has to be fulfilled without exceeding, the 5-year process must be completed after updating the plan at the end of the 2nd year, and that there will be no positive effects on rural development if there occur disruptions in the process.

Key Words:

1-Strategy,

2-Strategic planning,

3-Rural development,

4-Sustainable rural development,

5-Provincial Special Administration.